

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

AL-UQYÂNÛSU'L-BASÎT
FÎ TARCAMATÎ'L-KÂMÛSÎ'L-MUHÎT
BÂBU'L-KÂF - FASLU'L-FÂ
«*al-fu 'āk - al-ifāka*»
GİRİŞ - METİN - SÖZLÜK - DİZİN

Yüksek Lisans Tezi

Meral YAĞMUR

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

Erzincan,2015

TEZ BİLDİRİMİ

“Al-Uqyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Kâmûsu'l-Muhît - *faslu'l-fâ* «*al-fu'āk - al-ifāka*» Giriş -Metin - Sözlük –Dizin” isimli **Yüksek Lisans** tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

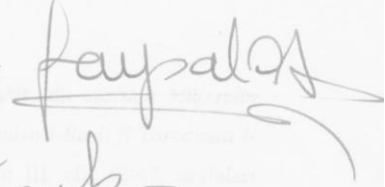
**Meral
YAĞMUR**

TEZ KABUL TUTANAĞI

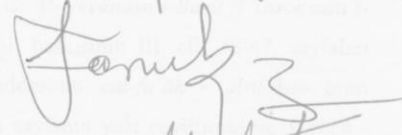
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

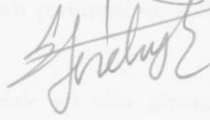
Yöneten / Jüri : Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

Jüri : Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ

Jüri : Doç. Dr. Süleyman EFENDİOĞLU

AL-UQYÂNÛSU'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ'L-KÂMÛSÎ'L-MUHÎT
BÂBU'L-KÂF- FASLU'L-FÂ
«al-fu'âk - al-ifâka»
GİRİŞ -METİN - SÖZLÜK -DİZİN

Meral YAĞMUR
Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi
Haziran 2015
Yöneten: Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY

ÖZET

Bu çalışma, *Fîrûzâbâdî*'nin *Al-Kâmûsu'l-Muhît* adlı eserinin *Mütercim Asım* tarafından Türkçeye yapılan çevirisi *Al-Uqyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Kâmûsu'l-Muhît* adlı eserin 1305 tarihli baskısının III. cilt 38-47. sayfaları arasında yer alan *faslu'l-fâ* (ف) maddesinin «al-fu'âk - al-ifâka» arası kelimelerin yer aldığı yaklaşık 10 (on) sayfanın yazı çevirimini ve Türkçe - Arapça sözlük ve dizinini kapsamaktadır.

Türk söz varlığı açısından değerli olan eserde yer alan günümüzde kullanımı nadir olan kelimelere ayrıca yer verilmiştir. Metinde geçen kişi, eser, hayvan, bitki isimleri de ayrı ayrı belirtilmiştir.

Anahtar sözcükler: Kâmûsu'l-Muhît, Fîrûzâbâdî, Mütercim Asım

AL-UQYÂNÛSU 'L-BASÎT FÎ TARCAMATÎ 'L-ĶÂMÛSÎ 'L-MUHÎT
BÂBU'L-KÂF - FÂ - ARTICLE
« *al-fu 'āk - al-ifāka* »
INTRODUCTION –TEXT - VOCABULARY - INDEX

Meral YAĞMUR

Erzincan University, Institute of Social Sciences
Department of Turkish Language and Literature

M.A. Thesis, June 2015

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Faysal Okan ATASOY

ABSTRACT

This study includes transcription, Turkish-Arabic lexicon and index of about 10 (ten) pages between the words «*al-fu 'āk - al-ifāka*» in the article of faslu'l-fā (ف) which is between 38-47. pages of III. volume of the translation of Fîrûzâbâdî's Al-Kâmûsu'l-Muhît to Turkish by Mütercim Asım, Al-Uqyânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Kâmûsu'l-Muhît's edition dated 1305.

Rarely used words in today are also included in the work valuable in terms of Turkish vocabulary. The names of person, work, animal and plant are separately indicated.

Key words: Kâmûs'l-Muhît, Fîrûzâbâdî, Mütercim Asım

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER	VI
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
I. GİRİŞ.....	1
A. KONU-SINIR-YÖNTEM.....	1
B. MÜELLİFİN HAYATI VE ESERLERİ	2
1. <i>Fîrûzâbâdî (ö. h.817/m.1415)</i>	2
2. <i>Eserleri</i>	3
Sözlük ve Dil.....	3
Tefsir	4
Hadis	4
Fıkıh-Akaid	4
Biyografi	4
C. MÜTERCİMİN HAYATI VE ESERLERİ	5
1. <i>Mütercim Âsım Efendi (ö. h.1235/m.1819)</i>	5
2. <i>Eserleri</i>	6
D. İNCELENEN ESER HAKKINDA	7
E. METNİN OKUNUŞUNDA İZLENEN YOL	10
F. ARAPÇA SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL	11
G. TÜRKÇE DİZİN-SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA İZLENEN YOL	12
H. İNCELEME	13
I. METİN	22
II. ARAPÇA DİZİN SÖZLÜK	55
III. TÜRKÇE DİZİN SÖZLÜK	71
KAYNAKÇA	141
EK TIPKI BASIM (KÂMÛS TERCÜMESİ)	143

KISALTMALAR VE İŞARETLEMELER

<i>Ar.</i>	Arapça
<i>anat.</i>	anatomi
<i>b.</i>	birleşik
<i>bağ.</i>	bağlaç
<i>bk.</i>	bakınız
<i>cem.</i>	cemi
<i>ç.</i>	çoğul
<i>TDVİA</i>	<i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i>
<i>e.</i>	edat
<i>Fa.</i>	Farsça
<i>gr.</i>	gramer
<i>har.</i>	harf
<i>i.</i>	isim
<i>sf.</i>	sıfat
<i>tdk.</i>	Türk Dil Kurumu
<i>zf.</i>	Zarf
<i>ö.i.</i>	Özel isim
<i>zm.</i>	zamir
?	Anlamının tespit edilemediğini veya okunuşunda tereddüt olduğunu gösterir.
/	Referans numarasındaki cilt ve sayfa numarasını satır numarasından ayırır.
*	Arapça madde başını ve vezin ismini gösterir.
→	Yanıdaki maddelere gönderme ifade eder.
[=]	Metinde yer almayıp, Arapça cümlelerin bulunduğu kısmı gösterir.

ÇEVİRİYAZI TRANSKRİPSİYON

ا	e, a, ā	ض	z, ḏ
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	t	غ	g
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g, ğ
خ	h	گ	ŋ
د	d	ل	l
ذ	ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, ū, o, ö
س	s	ه	h, e, a, i
ش	ş	ي	y, ı, i, î, é
ص	ş	ء	’

ÖNSÖZ

Mütercim Asım , Fîrûzâbâdî'nin *Al-Kâmûsu'l-Muhît* adlı eserini *Al-Ukÿânûsu'l-Basît fî Tarcamati'l-Kâmûsu'l-Muhît* adıyla Türkçeye çevirmiştir. Eser, *Kâmûs Tercümesi* olarak tanınır.

Mütercim Asım eseri Arapça aslını çevirmekle yetinmemiş başka sözlüklerden de faydalanmış ve eserine kendi düşüncelerini de katarak eserinin değerini artırmıştır

Tez, 1305 tarihli baskısının III. cilt 38-47. sayfaları arasında yer alan faslu'l-fâ (ف) maddesinin «*al-fu'āk - al-ifākā*» kelimelerin yer aldığı yaklaşık 10 (on) sayfanın yazı çevirimini ve Türkçe - Arapça sözlük ve dizinini kapsamaktadır. Ayrıca çalışmada metinde geçen kullanımı nadir olan kelimelere, kişi, eser, yer, hayvan, bitki isimlerine de yer verilmiştir.

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, emeğini esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Faysal Okan ATASOY'a, tez yazma hususunda kural ve kaideleri öğreten Doç. Dr Selçuk ÇIKLA'ya, ufkumu açan Doç. Dr. Faruk GÜRBÜZ'e, Yrd. Doç. Dr Bekir SARIKAYA'ya, ve üzerimde emeği olan diğer hocalarıma ve eşime teşekkür ederim.

Meral YAĞMUR

İ. GİRİŞ

A. Konu-Sınır-Yöntem

Tez, Fîrûzâbâdî'nin *Al-Kâmûsu'l-Muhît* adlı eserinin Mütercim Asım tarafından Türkçeye *Al-Ukyânûsu'l-Basît fi Tarcamati'l-Kâmûsu'l-Muhît* adıyla çevrilen eserin 1305 tarihli baskısının III. cilt 38-47. sayfaları arasında yer alan faslu'l-fâ (ف) maddesinin «*al-fu'āk - al-ifāk*» arası kelimelerin yer aldığı yaklaşık 10 (on) sayfanın yazı çevirimini ve Türkçe - Arapça sözlük ve dizinini kapsamaktadır.

Eserin aslı dikkate alınarak bu sayfalar transkribe edilmiştir. Metin, harekesiz olduğundan, Mütercim Asım'ın yaşadığı dönemin dil özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Madde başları satır başına alınarak, sayfa ve satır numaraları metin içinde verilmiştir. Numaralandırmada ilk rakam cilt numarasını, ilk rakamdan sonrası sayfa numarasını, taksim işaretinden sonraki rakam ise satır numarasını göstermektedir. Örneğin;

3038/09. şeklindeki numaralandırmada binler basamağında yer alan 3 rakamı cildi, sonraki gelen üç rakam (038 rakamı) sayfa numarasını, taksim işaretinden sonraki iki basamaklı 09 rakamı ise satır numarasını göstermektedir.

Metinde geçen ayetlerin Kur'an'da geçtiği sureler, hadislerin yer aldığı kaynaklar metinde geçtikleri yerde anlamları ve kaynakçaları dipnotta belirtilmiştir.

Metin çeviriyazıyla latin harflerine aktarıldığı sırada, Mustafa Koç ve Eyyüp Tanrıverdi'nin hazırlamış olduğu yayın Yazma Eserler Kurumu tarafından yayımlanmış, bu sebeple yapmış olduğum çeviriyazılı metin adı geçen kişilerin eseri ile karşılaştırılarak hatalar giderilmiştir. Metnin hazırlanmasından sonra da metin içindeki bütün kelimeleri içeren Arapça

Türkçe dizin-sözlük kısımları hazırlanmıştır. Dizin 5577 kelime ve 1834 madde başından oluşmaktadır.

E., F. ve G. maddelerinde metnin ve Arapça, Türkçe dizin sözlüğün hazırlanmasında izlenen yol ve yöntem ayrıntısıyla açıklanmıştır.

B. Müellifin Hayatı ve Eserleri

1.Fîrûzâbâdî (ö. h.817/m.1415)

Müellifin asıl adı Ebu't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed el-Fîrûzâbâdî'dir. *el-Kāmûsu'l-Muhît* adlı eseriyle tanınır. 729/1329'da İran'da Şiraz'a bağlı Kâzerun kasabasında doğdu. Hz. Ebu Bekir soyundan gelen Fîrûzâbâdî geniş bir kültüre sahiptir.¹

“Babasının dil ve edebiyat âlimi olduğu bilinmekte, ailesi hakkında başka bilgi bulunmamaktadır. İlk tahsilini Kâzerûn'da babasının yanında yapan Fîrûzâbâdî yedi yaşında iken Kur'an'ı ezberledi; sekiz yaşında Şiraz'a gitti. Burada babasından ve Kıvâmüddin Abdullah b. Mahmûd gibi âlimlerden dil ve edebiyat dersi aldı. Ebû Abdullah Muhammed b. Yûsuf el-Ensâri ez-Zerendî'den *Şahîh-i Buḥârî* ve *Sünen-i Tirmizi*'yi okudu. 745'te (1344-45) Vâsıt'a giderek Şehâbeddin Ahmed b. Ali ed-Dîvânî'den kıraat dersi aldı. Bağdat Nizamiye Medresesi müderrisi ve Bağdat Kadısı Abdullah b. Bektâş'ın yanında yıllarca yardımcı olarak çalıştı. 755 (1354) yılında Şam'a geçti. Orada da başta Takiyyüddin es-Sübkî olmak üzere 100 civarında hocadan ders aldıve *Şahîh-i Buḥârî*'yi bir defa daha okudu. Bundan sonra Ba'lebek, Hama, Halep ve Kudüs'e gitti. Kudüs'te bir taraftan Alâî gibi âlimlerin derslerine devam

¹ Hulusi KILIÇ, “Fîruzâbâdî”, *TDVİA*, C. 13, s.142-143.

ederken bir taraftan da çeşitli medreselerde ders verdi ve zaman zaman Gazze, Remle ve Kahire'ye gidip geldi.”²

“Fîrûzâbâdî, seyahatlerinde bir taraftan ilim adamlarıyla fikir alışverişinde bulunurken diğer taraftan devlet adamları katında büyük itibar gördü. Nitekim Bağdat hakimi İbn Üveys, Azerbaycan Hükümdarı Şah Şüca', Mısır Sultanı Eşref, Şîraz'da Türk Hükümdan Timur. Delhi Hükümdan Alaeddin, İskender Şah ve Bursa'da Osmanlı Sultanı Bayezid tarafından büyük ilgiyle karşılanmıştır. Fîrûzâbâdî, 1415 tarihinde Zebîd'de vefat etti. Kitaba meraklı olan Fîrûzâbâdî büyük paralar harcayarak çok sayıda kitap toplamış, fakat paraya ihtiyaç duyduğu zamanlarda kitap satmaktan da çekinmemiştir. *el-Kāmûsu'l-Muhît*'in önsözünde bu eserin 2000 kitabın özeti olduğunu söylemektedir. Devrinde yaygın olan üslûbun etkisiyle eserlerinde hem secili bir dil hem de garip kelimeler kullanmış, bu sebeple *el-Kāmûsu'l-Muhît*'in mukaddimesi birçok âlim tarafından ayrıca şerhedilmiştir.”³

2.Eserleri

Fîrûzâbâdî'nin başlıca eserleri şunlardır:

Sözlük ve Dil

- al-Kāmûsu'l-muhit
- Tahbîrû'l-muvaşşin fi't-ta'bîri (fîmâ yukâlu) bi's-sîn va's-şîn
- ed-Dürerü'l-mübessese fi'l gureri'l müsellese (el-Gurerü'l-müsellese ve'ddürerü'l-mübessese, el-Müsellesât)
- Celîsü'l-enîs fî esmâ'i (tahrîmi)'l-handaris
- al-Feraid
- Risâle fî me'âni ba'zi'l-hurûf

²Hulusi KILIÇ, “Firuzâbâdî”, *TDVİA*, C. 13, s.142-143.

³Hulusi KILIÇ, “Firuzâbâdî”, *TDVİA*, C. 13, s.143.

- İ'tirâzâtü sâhibi'l-Kâmûs 'ale'l-Cevherî
- Tarîku'l-esel fî esmâ'î'l-'asel

Tefsir

- Besâ'iru zevi't-temyîz fî leta'ifi'l-kitâbi'l-'azîz
- Tenvîrû'l-mikbâs (mikyâs) min Tefsîri İbn 'Abbâs:
- Tefsîru fâtihati (Teysîru fa'ihati) 'l-ihâb (iyab) bi-tefsîri Fâtihati'l-kitâb
- Nugbetü(Bugyetü) 'r-reşşâf min hutbeti'l-Keşşâf

Hadis

- Sifrü (Süferü)'s-sa'âde
- es-Silâtü ve'l-büşer fî's-salâti 'alâ hayri'l-beşer
- al-Ehâdisü'z-za'ife
- Ed'ie me'sûre merviyye 'ani'n-nebî
- Urcûze fî mustalahi'l-hadîs

Fıkıh-Akaid

- al-İs'âd bi'l-is'âd ilâ dereceti'l-ictihâd
- İbnü'l-Arabî ile ilgili risâleleri.

Biyografi

- al-Bulga fî terâcimi e'immeti'n-nahv ve'l-luga
- İsâretü'l-hacûn ilâ ziyâreti'l-Hacûn
- Tuhfetü'l-ebîh fî men nûsibe ilâ gayri ebîh
- al-Mirkâtü'l-vefiyye fî tabakati'l-Hanefiyye
- al-Megânimü'l-mutâbe fî me'âlimi Tâbe⁴

⁴ Hulusi KILIÇ; «Fîrûzâbâdı » *TDVİA*, C. 13, s.144.

C. Mütercim Hayatı ve Eserleri

1.Mütercim Âsım Efendi (ö. h.1235/m.1819)

“Seyyid Ahmed Âsım, Antep’te dünyaya geldi. Doğum tarihini Ebüzziyâ Mehmed Tevfik ile, Antep’te gördüğü bir şiir mecmuasına dayanan Hikmet Turhan Dağlıoğlu 1169 (1755) olarak kaydederler. Semerkantlı Şeyh Osman’ın soyundan gelen şair Husûlî Efendi’nin torunu ve Antep’in tanınmış âlim ve şairlerinden Antep Şer’iyye Mahkemesi başkâtibi Mehmed Cenânî Efendi’nin oğludur. Ahmed Âsım Antep’te iyi bir eğitim gördü, Arapça, hat ve dinî ilimleri tahsil etti. Şiir ve edebiyatı babasından ve o sırada Antep’te olan Kilisli Rûhî Mustafa Efendi’den öğrendi. Antep Mahkemesi Kalemî’ne devam ettiği sırada bir taraftan da tanınmış âlim ve şairlerin meclislerinde bulundu. Âsım Efendi’nin ilim âleminde adının duyulmasına vesile olan çalışması, 1205-1212 (1791-1797) yılları arasında tercüme ettiği ve III. Selim’e sunduğu *Tibyân-ı Nâfi‘* der *Terceme-i Burhân-i Kâtı‘* adlı eseridir. Padişah bunun üzerine “Sefâret, Vekâyi‘ tahriri ve nâmenüvislik” gibi bir göreve tayinle kendisine hareket-i dâhil rütbesiyle bir medrese ruûsu ve ev verilmesini, ayrıca 300 kuruş maaş bağlanmasını emretti.”⁵

“Arapça öğrenmek isteyenler için *Tuhfe-i Vehbî*’ye nazîre olarak 1213’te (1798) *Tuhfe- Âsım*’ı yazan Âsım Efendi bir müddet sonra da Halepli İbrâhim b. Mustafa el-Mudarî’nin *Nažmü’s-sîre* (*Siyer-i Halebî*) adlı Arapça kitabının tercümesini tamamladı ve III. Selim’e takdim etti. 1215’te (1800-1801) yine III. Selim’in yardımıyla Mısır üzerinden Hicaz’a gitti ve Medine’de hocası Abdullah Necib Efendi ile görüşerek onun tavsiyesiyle *Şerh-i Siyer-i Halebî*’yi yazdı (*Süleymaniye Ktp.*, Esad Efendi, nr. 2299). İstanbul’a geldiği günlerde çok sıkıntı çekti, III. Selim ile II. Mahmud’dan yardım gördü. 9 Şevval 1215’te (23 Şubat 1801) kendisine Molla Gürânî Mescidi’nde ders

⁵ Mustafa S. KAÇALIN; «Mütercim Asım Efendi» *TDVİA*, c. 32, s. 200

okutma ruhsatı verildi. 1222'de (1807) Âmir Efendi'nin yerine vak'anüvis oldu, ölünceye kadar bu görevde kaldı. 15 Rebûlevvel 1229'da (7 Mart 1814) Süleymaniye müderrisi iken Selânik kadılığına gönderildi (Şânizâde, II, 215). Selânik'ten döndükten sonra 9 Safer 1235 (27 Kasım 1819) tarihinde İstanbul'da vebadan öldü.”⁶

“Âsım Efendi başarısını en çok sözlükçülük alanında göstermiş, Farsça ve Arapça'dan Türkçe'ye çevirdiği iki eserle “Mütercim” unvanını almış, ayrıca vak'anüvis sıfatıyla yazdığı eser ve yaptığı tercümelemlerle tarih alanında adını duyurmuştur. Üç dilde şiir yazacak kadar güçlü bir edip olan Âsım Efendi'nin, Tibyân-ı Nâfi' ile Kâmus Tercümesi'nin önsözünde yer alan şiirleri bu alandaki maharetini göstermeye yeterlidir. Ayrıca Mecmûa-i Ebyât u Eş'âr'da şiirleri vardır (Süleymaniye Ktp., Hüseyin Kâzım Kadri, nr. 161, vr. 13a, 15a, 90a). Tibyân-ı Nâfi'in önsözünde bulunan, en tanınmış gazeline Sünbülzâde Vehbi bir nazîre yazmıştır. Âsım Efendi'nin bestelenmiş bazı şiirleri de vardır.”⁷

2. Eserleri

- Burhân-ı Kâtı' Tercümesi (Tibyân-ı Nâfi' der Terceme-i Burhân-ı Kâtı'),
- Kâmus Tercümesi (el-Ukyânûsü'l-basit fi tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muḥîṭ),
- Tûhfe-i Âsım,
- Târih,
- Merahu'l-meâlî fi şerhi'l-Emâlî,
- Terceme-i Siyer-i Halebî,
- Makâle-i İstîbsâr-âmiz der Beyân-ı Âmeden-i İngiliz.⁸

⁶Mustafa S. KAÇALIN; «Mütercim Asım Efendi» *TDVİA*, c. 32, s. 200

⁷Mustafa S. KAÇALIN; «Mütercim Asım Efendi» *TDVİA*, c. 32, s. 200.

⁸Mustafa S. KAÇALIN; «Mütercim Asım Efendi» *TDVİA*, c. 32, s. 200-201.

D. İncelenen Eser Hakkında

Tam adı *el-Ķâmûsu'l-Muĥît ve'l-Kabesü'l-Vasîtu el-Câmi' limâ Zehebe min Lugati'l-'Arab Şemâtî'tir*. Fîrûzâbâdî, altmış cilt tutacağını tahmin ettiği *el-Lâmi'u'l-Mu'lemü'l-'Ucâbu el-Câmi' beyne'l-Muhkem ve'l-'Ubâb* adıyla bir sözlük yazmaya başlamış, beş cildini kaleme almış; ancak daha sonra bu düşüncesinden vazgeçerek iki ciltlik muhtasar bir sözlük hazırlamıştır. Yapıtına ad olarak verdiği Ķâmûs (okyanus) kelimesi eserin şöhret bulmasından sonra “sözlük” anlamında da kullanılmıştır. Fîrûzâbâdî eserinin Arap dilinin bütün kelimelerini kapsadığını iddia etmişse de eseri, Cevherî'nin *el-Şihâh*'ında yer alan 40. 000 kelimeye 20. 000 daha ekleyerek kelime sayısını 60. 000'e çıkarmış ancak daha önce yazılan 80. 000 kelimelik *Lisânu'l-'Arab*'in gerisinde kalmıştır.⁹

“813 (1410) yılında tamamlanan *el-Ķâmûsu'l-Muĥît*'te kelimeler Cevherî ekolüne göre dizilmiştir. Şairlere kafiye, nâsirlere seci bulma kolaylığı sağlayan bu sistemde son harfi aynı olan kelimeler bir araya toplanır. Kelime köklerinin esas alındığı dizimde kökün son harfi “bab”, ilk harfi ise “fasıl” adıyla ve alfabetik sıraya göre dizilir. Ortada kalan harfler de alfabetik sırayı takip eder. Türemiş kelimeler ilgili köklerin altında açıklanır. Fîrûzâbâdî Arap sözlükçülüğünde ilk defa bazı kısaltmalar kullanmıştır: “ ” ج çoğul, “ ” ځ yer adı, “ ” د şehir adı, “s” köy adı ”م” mâruf gibi. *el-Ķâmûsü'l-Muĥît*, çok beğenilip kullanılmış olmakla birlikte mukaddirinde açıklanan ilkelere tam uyulmaması, iç düzeninde belli bir sistemin bulunmaması , bazan tanımların anlaşılamayacak derecede kısa ve muğlak olması, birçok durumda kelimenin eş anlamlısının veya karşıtının zikredilmesiyle yetinilmesi, sözlükle doğrudan ilgili olmayan tıbbi bilgilere ve özel isim açıklamalarına yer verilmesi, es-

⁹ Hulusi KILIÇ, “el-Kâmûsü'l-Muĥît”, *TDVİA*, C. 24, s. 287.

Şihâh üzerine yapılan ilavelerde garîb, müvelled ve zayıf kelimelerin sıhhat derecelerine işaret edilmemesi ve *eş-Şihâh*'a yönelttiği eleştirilerde Fîrûzâbâdî'nin de hataya düşmesi gibi sebeplerden dolayı eleştirilmiştir.”¹⁰

“Sözlük Türkçe'ye iki defa tercüme edilmiştir. Bunlardan ilki olan Merkezzade Ahmed Efendi'nin Bâbusu'l fi tercemeti'l Kâmus'u (el-Babusü'l-vasît fi tercemeti'l Kamusi'l-muhit) henüz basılmamıştır. Mütercim Ahmed Âsım Efendi'nin *Kâmus Tercümesi* diye de bilinen *al-Ukyânûsü'l-basît fi tarcamati'l-Kâmûsi'l-muhît* adını taşıyan eseri hem tercüme, ikmal, tashih ve tenkit özellikleri taşımaktadır. *Al-Kâmûs*'ta yetersiz olan hareke zaptı tamamlanmıştır. Açıklama ve delillendirme amacıyla âyet, hadis, şiir vb.den şevâhid ve misaller eklendiği gibi *el-Muhkem*, *el-'Ubâb* ve *et-Tâc* gibi kaynaklardan yeni kelime ve anlamlar eklenmiştir. Kelimelere Türkçe karşılık bulmakta büyük titizlik gösteren Âsım Efendi, bu hususta sadece yazı diliyle yetinmeyip halk ağzından da yararlanmıştır. Bu yönleriyle müstakil bir telif sayılabilecek olan *Kâmûs Tercümesi*, ilk defa II. Mahmud'un iradesiyle mütercimin büyük oğlu Hamid'in nezâretinde basılmıştır (I-III, İstanbul 1230-1233). Eserin daha sonra yine İstanbul'da (I-III, 1268-1272; I-IV, 1304-1305) ve Mısır'da (I-III, 1250) basımları gerçekleştirilmiştir. Ahmed Lutfi Efendi, *Kâmûs Tercümesi*'ndeki kelimeleri alfabe sırasına göre düzenleyerek 53.000 kelimelik *Lugat-ı Kâmûs*'u hazırlamıştır. Aslı Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan eserin elif ve bâ harflerini ihtiva eden ilk iki cüzü basılmıştır (1282, 1286). *al-Kâmûsü'l-muhît* Farsça'ya da birkaç defa çevrilmiştir. Yahyâ b. Muhammed Şefî-i Kazvîni'nin *Tercümânü'l-luğa*'sı

¹⁰ Hulusi KILIÇ, “el-Kâmûsü'l-Muhît”, *TDVİA*, C. 24, s. 287-288.

bunlar arasında yer alır (*al-Kāmûs* kenarında, Tahran 1277, ayrıca Tahran 1303-1308).”¹¹

Ömer Asım Aksoy’a göre Mütercim Âsım’ın *Kāmûs* çevirisini üstün eser yapan özellikler şunlardır:¹²

1. Eseri Arapça aslına çevrilmekle yetinmeyip, Müellif’in *Besa’ir*’deki açıklamalarından ve başka sözlüklerden de yararlanarak başka bilgiler de eklemiştir.
2. Şârih’in özel düşüncelerine de yer vermiştir.
3. “Mütercim der ki” sözüyle başlayarak kendi düşünceleri ve madde ile ilgili bilgiler vermiştir.
4. Şârih, Müellif’in bir açıklamasını eleştirmişse, kendisi ikisi arasında kimin haklı olduğunu belirtmiştir.
5. Arapça sözcüklere öz Türkçe karşılıklar verilmiştir.
6. Arapça sözcüklere tam karşılık bulamaya özen gösterdiğinden genel yazı dili Türkçesinden karşılık bulunmadığında Antep’te halk arasında kullanılan sözcükleri karşılık olarak göstermiştir.
7. Anlamları açıklarken kullandığı dil sadedir,
8. Kamûs’ta yer, kişi adları, bazı hayvanlara takılan adlar vardır.
9. Âsım, çeviriye eserin aslında bulunmayan, konu ile ilgili birtakım lâtifeler, hikâyeler, fıkralar eklemiştir.

¹¹ Hulûsi KILIÇ; «El-Kāmûsü’l-Muhit» *TDVİA*, c. 24, s. 287-288.

¹² Ömer Asım AKSOY; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962, s. 22-24

E. Metnin Okunuşunda İzlenen Yol

Metin Mütercim Asım'ın yaşadığı döneme ve ait dil özelliklerine göre çeviri yazıya aktarılmıştır. Metnin aslına sadık kalmak ve imlasına ait hususiyetleri korumak amacıyla TDK Yazım Kılavuzu'ndaki imla ve noktalama kurallarına göre değil, metindeki yazımına göre yazılmıştır.

Metin geneli 12 punto ile yazılmıştır. Madde başlarındaki Arapça sözcükler metnin aslında, parantez () içerisinde verilmiş, ancak çeviri yazıda parantezler kaldırılmış ve bu kelimeler **kalın** harfle gösterilmiştir. Metinde geçen Arapça kelimeler, vezin adları, “*yukālu taqūlu*” ile başlayan Arapça cümle örnekleri *italik* yazılmıştır. Metinde geçen kişi isimleri **kalın** ve 2nk aralıklı, eser isimleri **kalın** ve 3nk aralıklı, yer isimleri *italik* ve 2nk aralıklı olarak yazılmıştır.

Metinde madde başları, satır başlarına getirilerek paragraflanmıştır. Satır numaraları ise oluşturulan paragraflar içerisinde verilmiştir.

Metin okunurken her satıra referans numarası verilmiştir. Referans numarasında, önce cilt numarası, sonra sayfa numarası, sonra da satır numarası yer almaktadır. Örneğin; 3038/13. referans numaralı satırda ilk rakam olan 3, cilt numarasını; 038, sayfa numarasını; 13 de satır numarasını göstermektedir. Her sayfanın başında cilt ve sayfa numarası da köşeli yay içinde **[3038]** şeklinde verilmiştir.

F. Arapça Sözlüğün Hazırlanmasında İzlenen Yol

Arapça dizin kısmı üç sütun halinde oluşturulmuştur. Birinci sütunda madde başı olan Arapça kelimelerin Latin harfli transkripsiyonu, ikinci sütunda kelimenin Arap harfli ve harekeli yazımı, üçüncü sütunda ise kelimenin Kamus'taki anlamlarının günümüz Türkçesine çevirisi ve kelimenin geçtiği satır numarası verilmiştir. Arapça madde başları oluşturulurken metnin aslındaki sıralamaya uyulmuştur.

Metinde yazımı olmayan ancak harekelendirilmesi tarif edilen sözcükler de Arapça dizinde yer almıştır.

faytaqu	فَاتِقُ	Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse. Demirci, marangoz. 3039/03.
fatq	فَاتِقُ	bk. faytaqu

G. Türkçe Dizin-Sözlüğün Hazırlanmasında İzlenen Yol

Dizin, gerekli ön hazırlık yapıldıktan sonra *TürkSözDiz* programından faydalanılarak hazırlanmıştır.

Dizin, kelimelerin eser içinde kaç kez ve nerede geçtikleri, geçtikleri yerlere göre kazandıkları anlamları belirtilerek oluşturulmuştur.

pādiṣāh .2. *Fa. b. i.* Padişah, hükümdar.

p. 3041/35

p. +a 3039/04

Sözcüğün metinde kaç defa geçtiği kelimedenden hemen sonra iki kısa çizgi arasında, alt simge ve kalın olarak “-1-” gösterilmiştir:

pādiṣāh .2.

Madde başlarında kelimenin hangi dile ait olduğu kısaltma ile (*Ar.*, *Fa.* vb) gösterilmiştir. Kelimelerin kaynağı konusunda alıntı yapılan kelimenin Türkçeye geçtiği son kaynak esas alınmıştır. Ara maddelerde ayrıca dil kısaltması verilmemiştir.

nāz .2. *Fa. i.* Bir şey beğenmiyormuş gibi gözükmek.

nāz ü na'im Refah ve bolluk içinde olma.

n. 3045/08, 3045/09

Türkçe veya Türkçeleşmiş olduğu kabul edilen kelimelerde dil kısaltması verilmemiştir.

kirde .1. *i.* Tandır ekmeği,

pide. k. +lere 3039/13

k. +ye 3039/18

Madde başı olan kelimelerin türleri (isim, sıfat, zarf vb.) belirtilmiş, ancak fiiller kendi başına bir bütün oluşturduğundan kökün yanına kısa çizgi “-” işareti koyularak gösterilmiştir

aç- .3. Açmak.

3039/11, 3043/21 a. - *mağ*

a. - *up* 3045/33

Anlam verirken genel sözlüklerde olduğu gibi tanım yapılmamış, metnin doğru anlaşılmasına yetecek kadar karşılık verilmeye çalışılmıştır. Metindeki anlamı tesbit edilemeyen sözcükler soru işareti “?” ile gösterilmiştir.

Kelimelerin anlamı verildikten sonra, kelimenin geçtiği yerin cilt/sayfa/satır numarası verilmiştir.

Dizinde, madde başları alfabetik olarak verilmiş; ara maddeler madde başının içerisinde belirli bir düzende sıralanmıştır. Ara maddelerde, Farsça izâfet-i maktûlar, birleşik sıfatlar, birleşik adlar, Arapça sıfatlar, ön takılar ve harf-i cerlerle kurulu yapılar, Türkçe birleşik yapılar, kalıplaşmış sözler, yardımcı fiillerle kurulu birleşikler, bazı unsurları Türkçe olan ama Arapça, Farsça kurullarla oluşturulan tamlamalar yer almaktadır.

Sözlüğün aslında yer alan ve anlamı Mütercim Asım tarafından zaten Türkçeye çevrilmiş olan Arapça kelimeleri dizinde madde başı olarak yer aldığı anda bunların anlamları verilmeyip yıldız (asterisk) “*” işaretiyle gösterilmiştir. Bu sözcüklerin anlamları Arapça dizinde belirtilmiştir. Ayrıca Arapça vezin isimleri de yıldız (asterisk) “*” işareti ile gösterilmiştir.

fūtaḳu* .1. Ar. i.

f. 3039/10

H. İnceleme

Al-Ukyânûsu'l-Basît fi Tarcamati'l-Kâmûsi'l-Muḥîṭ, içerisinde Türkçe söz varlığımızın zenginliğini barındırmaktadır. Metinde yer alan, günümüzde kullanımı nadir olan bazı kelimeler ve gramatik açıdan günümüz Türkçesinden farklı olarak kullanılan sözcükler şunlardır:

âdir : 1. Ateş. 2. Hadır, işte, daha.

3045/34 ..kalb ile ve bu ādır abilindendir ki ..

ağıra: Y n, iplik eğrilen iği ağırlatırmak iin alt ucuna geirilene yarım küre biiminde, ortası delik ağa.

3042/12 ... baına ağıra gibi bir nesne geirilse..

aı: İpek böceğinin kozasını sarması iin yanına konulan alı ırpı. 3044/26 ... ipek urdına ve aı ta'bir^{3044/27} tdikleri...

baına: Gevi getiren hayvanların k relmi tırnakları.

3040/04 ... deveni ayaqlarını baınaqları biri birinden a...

besirek: Erkek deve.

3042/11... bir nesne geirilse besirek deve burunsalığı...

buru: Sancı, buruntu.

3040/23... merkebi buru utmaqla derd ve telāından..

burunsalı: Hayvanın yem yemesine engel olmak iin baına takılan aygıt. 3042/11 ...nesne geirilse besirek deve burunsalığı olur.

ııa:Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt. 3047/21 ...değirmen ııası gibi pek ok...

etmek:Ekmek.

3039/14 Etmek ırıntısına...

g cen: Kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan.

3042/15 Türkide g cen dedikleri bed-rayia^{3042/16} cānverdir

gönder: Hayvanları dürtmeye yarayan ucu bizli sopa.

3042/12 ... eger 'aā ecerden gönder eklinde a' olunursa...

g y n-:Yanmak.

3039/13 ..d m  kirdelere den r ki cābecā g y n p...

ıı: Hayvan, at sürüsü, koyun sürüsü.

3041/14.. mer'āda ıı gibi ālleri üzre terk eylemek...

kenet: İki sert cismi birbirine bağlamaya yarayan, iki ucu sivri ve kıvrık metal para.

Kenetci: Kenetle birbirine bağlayan.

3042/15 kenetci andan enseb kenetleyecek nesne bulamaz.

kerte: İşaret için yapılmış çentik veya iz, kerti.
3045/30 ...şöyle ki inçkırmak kertesine vara...

kertik: Kertilmiş yer, gedik, çentik.
3046/08 gezine dênür ki oğda kiriş bindirecek kertikdir.

ķillet: Azlık, yokluk.
3046/31 ...kağt ve ķilletden sonra zamān ucuzluk bolluk olmağ..

köşek: Deve yavrusu.
3047/02 ...deve köşegine aralık aralık süd içirmek...

kirde: Tandır ekmeği, pide.
3039/13... Tennüre düşmüş kirdelere dênür...

puğür: Erkek deve.
3045/03 ..şol puğūra dênür..

şagal-: Sağlığa kavuşmak, iyileşmek.
3041/30 ..hasta şihhate dönmek ya 'ni şagalmağ ma'nāsınadır

şagınt-: İyileştirmek.
3041/09 kuşu şagıntmağ ma'nāsınadır.

segir-: Koşmak, seğırtmek.
3043/16... segirdüp kaçmak...

selgi: Yıkılmaya yüz tutmuş.
3045/40 ... endāmı selgi ve mużtarib uzun adama..

çalķama: Sallamak, karıştırmak.
3041/17 ..çalķaması ķābil olmayan süd ile ıolu yayığa..

ķırķa .i. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv.
3042/24

dağ baş- İyileştirmek için vücudun hastalıklı bölümüne kızgın bir araçla iz bırakmak, basmak.
3047/18... deveniñ *fahķası* üzre *fāhiķa* dedikleri dağ başmağ..

gez: Okun, kirişge geçen ucundaki kertik.
3046/04... oğ gezi gibi iki kertik...

bögrek: Böbrek.
3041/02 ..ve bögrek yağına dênür..

tavlan-: Hayvan semirmek, şişmanlamak.
3038/31... adamın tavarları semürüp tavlanmak...

yarıcı .1- i. Ortakçı.
3043/35... yarıcı ma'nāsına ve..

tavlu: Şişman.
3045/07 ...semüz ve tavlu genc nākaya...

ufan-: Ufalanmak, küçük küçük parçalanmak.
3045/21 ...egilmek yā ufanmak ma'nāsınadır..

ürmek-: Bağırmaq.
3043/25... havfından ürmek ma'nāsınadır..

bındıq: Fındık.
3044/39 Bındıq gibi *funduğu* ta'bir olunan yemişe..

arıqla-: Uykusuz duruma gelmek.
3047/07... ziyādesiyle arıqlayup helāk olmak...

Eserde, Arapça kelimelerin anlamı verilirken onu ifade edecek birkaç kelime kullanılmıştır:

3038/38. olmayup ni'metlü ve bereketlü, ucuzluk, bolluk olmak ma'nāsınadır.
3040/01 korqak ve ödük olmak keğalik korqmaq ma'nāsınadır.

Eserde, bazı kelimelerin kökeni hakkında etimolojik bilgiler verilmiştir:

inde'l-ba'z *fisku*^{3042/30} māddesinden me'hūddur ki 'arabidir.

Zarbān laqabıdır ki Türkiğe göcen dedikleri bed-rayiha^{3042/16} cānverdir.

Al-Ukyānūsü'l-Basît fi Tarcamati'l-Kāmūsü'l-Muhît içersinde yer

adları, kişi adları, eser adları, bitki adları, hayvan adları ve özel adlandırmaları da barındıran bir kaynaktır. *Al-Ukyânûsu 'l-Basît fî Tarcamati 'l-Kâmûsi 'l-Muĥîṭ* 'in 3.cilt 38-47. sayfalar arasında yer alan, kişi, eser, hayvan, bitki, yer adları Şunlardır:

Kişi adları

Őarih^{3039/18.} Zebîdî

Müellif^{3039/30.} Muhammed Mecdü'd-din Ya'ķub Fîrüzâbadî

Mütercim^{3041/39.} Mütercim Asım

Hümâm bin Ğâlib bin Őâ'őâ nâm^{3039/17}

'Ömer ibnu'l-Ĥaṭṭâb^{3039/39} Hz. Ömer.

Ebû Abdü'l-Mesih^{3040/40}

Hazret-i Mûsâ^{,3041/26} İbrani peygamber ve liderdir. *İslam, Hıristiyanlık, Yahudilik ve Bahailik*'te peygamber kabul edilir.

Efrikiş^{3041/35} **bin Ebrehe** Kur'an-ı Kerim'de geçen "Ashâb-ı Fil" olayının, lideri.

Ğunya^{3042/02}

Suyûṭî^{3042/38} Celâleddin Suyûṭî (ö. 911/1505) muhaddis, müfessir, mutasavvıftır.

Râĝib^{3043/02} *Ebû 'l-Kâs m Hüseyin b. Muhammed b. El-Mufaddal er-Râĝ b el-İsfehâni*". Müfessir, Arap dil âlimi ve ahlâk felsefecisi.

Ĥazret-i İsâ^{,3046/27} Dört büyük peygamberden bir olup kendisine vahiy yoluyla İncil nazil olmuştur.

İbnu'l-Ḥaṭṭāb raziya'llāhu^{3039/38} Arap kökenli Çeçenya için savaşmış büyük komutan.

Eser adları

Tehdīb^{3039/32}

Esās^{3041/06} Zemahşerî'nin, Arpça mecazlar sözlüğüdür

Ḳur'an -ı Kerim^{3041/22}

Tevrāt^{3041/27} Allah tarafından Musa peygambere indirilen kutsal kitap.

Burhān^{3042/24} Burhān-ı Kâti' Tercümesi Mütercim Asım'ın eseridir.

Müzhir^{3042/39} Celâleddin es-Süyûtî'nin (ö. 911/1505) lügat ilimlerine dair eseri.

Nihāye^{3043/06} Mecdüddin İbnü'l-Esîr'in Garîbü'l-Hadîs'e dair eseridir.

Kütüb -ü fıkhıyy e^{3044/27}

Beşā'ir^{3045/12} Fîrüzâbâdî'nin “*Besâ'iru evi't-temyî fi leta'ifi'l-kitâbi'l-'azîz*” isimli tefsiri.

Şihâh^{3046/40} Cevher î'nin eseridir .

Yer adları

Medine^{3039/27}

Diyâr-ı bekr^{3040/37}

Tihāme^{3040/38}

Bahreyn^{3040/39}

Ḳoştantıniyye^{3040/41}

Hecer^{3040/41}

Başra ^{3041/16}

Kūfe ^{3041/16}

Temim ^{3041/16}

Mağrib ^{3041/34}

Endelüs ^{3041/34}

Mıŝr ^{3041/35}

Merve ^{3042/30}

Ḥalep ^{3045/01}

Rūm ^{3046/11}

Ṭaberiyye ^{3046/26}

Yemen ^{3046/25}

Dimeşk ^{3046/26}

Bitki adları

Bındık(fındık) ^{3044/39}

Çekirdek ^{3041/07}

Çiçek ^{3041/12}

Ḥurmā ^{3038/31}

Meyve ^{3042/28}

Ot ^{3040/35}

Pirinc(pirinç) ^{3041/31}

Piste (fıstık) ^{3042/28}

Şām fısdığı ^{3042/28}

Şeftālū ^{3044/24}

Yemiş ^{3044/39}

Zeytūn (zeytin) ^{3045/39}

Hayvan adları

Ahu ^{3041/03}

Arslan ^{3042/22}

At ^{3040/04}

Böcek ^{3042/25}

Besirek (erkek deve) ^{3042/11}

Çı rқа(cıvciv) ^{3042/24}

Deve ^{3042/11}

Fāre ^{3043/05}

Göcen (kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan) ^{3042/15}

Ḥurūs (horoz) ^{3046/06}

Қара қулак ^{3042/22}

Keçi ^{3041/03}

Kelb (köpek) ^{3042/10}

Kelebek ^{3042/25}

Қойун ^{3039/36}

Köpek ^{3043/24}

Köşek (deve yavrusu) ^{3047/05}

Ḳurd (tırtıl) ^{3044/26}

Ḳuṣ ^{3039/27}

Merkeb (eṣek) ^{3040/25}

Nāḳa (diṣi deve) ^{3047/01}

Pervāne(kelebek) ^{3042/25}

Pervānek (karakulak) ^{3042/22}

Puḡūr (erkek deve) ^{3045/03}

Sıḡır ^{3041/03}

Ṭavar ^{3038/31}

Ṭavuḡ ^{3047/22}

Yılan ^{3042/05}

İ. METİN

[3038]^{3038/07.} **faşlu'l fā al-fu'ākū** (hemze ile gurāb vezninde)

fuvāku lafzında luğatdır ki inçırığa dēnür. **yukālu ihda'l-fu'ākū**^{3038/08.} ay *al-fu'ākū[=]*. ve maşdar olur. Inçırmaq ma'nāsınadır. **Yukālu fa'ka'r-raculu fu'ākan min al bābi't-taliṭi idā aḥada al-fu'āk[=]**.^{3038/09.} ve 'inde'l-ba'z

fu'āk (hemze ile) vecā'un ismidir ki mi'dede müteḥaddit olan riḥ sebebiyle tekevvün eden inçırık illetinden^{3038/10.} 'ibaretdir ki 'illet-i maḥşūşadır ya'nî mehmūz olan *fu'ākū* 'illet olan inçırığa ve vāvi olan 'ādetā 'arız olanına^{3038/11.} maḥşūşdur. 'illetin sebebi ve 'ilacı kütüb-ü tıbbiyyede meşrūhdur.

al-fatku (fāniḡ fethi ve tānın sükūniyle) Yarmak ma'nāsınadır.^{3038/12.} **Yukālu fatku al-şay'u fataḡān min al-bābi'l-avvali idā şakḡahū[=]** va fatḡ şakḡu 'aşā-i camā'at ma'nāsına müsta'meldir ki ittifaḡları yāḡud^{3038/13.} muşālahaları bozulup niyetlerine şikāḡ düşüp ḡarb u kıtāl rücū' eylemekden 'ibaretdir. **Yukālu fatḡ filan baynahum**^{3038/14.} ay *şakḡa 'aşāhum faraca'a al-ḡarb va baynahum[=]*. ve

şafaḡ söküp fecr yeri ağarmak ma'nāsına müsta'meldir bunda fetḡateynle cā'izdir.^{3038/15.} **Yukālu unzur ilā futuḡu'l facri ay al şubḡi[=]**. ve şol yere itlāk olunur ki etrāf ve ḡavālisine yaḡmur yaḡup oraya yaḡmaya.^{3038/16.} ve bu *fātik*

ma'nāsınadır ki güya ki etrāfını şakḡ étmiş olur. **Takūlu nazzalnā fi-fatḡu'l mavāzi'i va huva mavzi'u lam yumtar va ḡad muṡira**^{3038/17.} *mā ḡavlahū[=]*. ve *fatḡ*

kaşık yarıḡı ta'bir olunan 'illete dēnür. **M ü ' e l l i f** icāz vechiyle ve ta'rif eylemekle tafşili budur ki 'illet-i^{3038/18.} mezbūre teferruḡ-i ittışāldir, ya'nî şol yarıḡdır ki kaşığın perdeleri altında muḡtebis olan cismin teferruḡ-i ittışāl sebebiyle^{3038/19.} ḡārice nüfuz eylemesidir ki ḡāhca unṡeyeyn üstünde olan iki

mecrālarıḡ yırtılup vāsi' olmasına itlāk olunur. Bu taḡdirce^{3038/20.} kis yine iç yaḡı veya perde veya baḡırsaḡ nāzil olur. ḡuşuşan a'ver dedikleri baḡırsaḡ nāzil olur yāḡud yarıḡdan^{3038/21.} ḡıkan şey' ḡalız yeldir veya mā'iyetli veya

demevviyyetli ruṭubetdir. ve bu ‘illet şıbyāndan ğayriye ḥādīt olursa bür’ ve ifākati^{3038/22.} yokdur ve dabbe dēdikleri bunun şedid olanıdır ki unṭeyeyn em‘ānıñ nüzüliyle büyüyüp qar‘at tarzında olur. ve

fatḳ geniş^{3038/23.} ve küşāde ve meydānlu yere itlāk olunur. **Yuḳālu** ḥaraca ilā fitḳ ay ilā mā anfaraca attasa [=]. ve ḥamire maya ḳatmaḳ ma‘nāsınadır.

^{3038/24.} **Yuḳālu** fataḳa al-‘acına fatḳan idā ca‘ala al-fitāḳu fihi va fatḳu[=]. Āfet ve nāzile ve ḥādīteye itlāk olunur. Dīn ve marāz ve faḳr gibi. Cem‘i^{3038/25.} futūḳ gelür. **Yuḳālu** aṣabathum futūku ay āfāti kā-‘d dīni va ‘l-faḳri va ‘l-marāzi[=].

al-taftiḳu bu daḥı yarmaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu**^{3038/26.} fataḳahū idā şaḳḳahū **al-tafattuḳu** (tafa‘ul vezninde) ve

al-infitāḳu (infi‘āl vezninde) Yarılmaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** fataḳahū infitāḳa^{3038/27.} ay şuḳkahū fa-inşaḳka ve infitāḳa[=]. Nāḳanıñ memesiyle göbeği aralığında fitḳ dēdikleri ‘illet ḥādīt olmaḳ ma‘nāsınadır ki^{3038/28.} gāhca helāki mü‘eddi olur ve bu pek semüzlikden taḥaddüt éder. **Yuḳālu** anfataḳati nāḳatu idā aḥadaḥā dā‘a fi-ma bayna zar‘iha^{3038/29.} va sirrataḥā va rubbamā va tamūtu bihi[=]

al-maftaḳu (maḳ‘ad vezninde) Gömleğin yırtmacına ve yakası yarığına dēnür.

al-iftāku (hemzenin kesriyle)^{3038/30.} fatḳu dēdikleri yere ya‘nì etrāfına yağmur yağup aña işābet eylememiş olan yere uğramaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** aftaḳa ‘r-raculu^{3038/31.} idā şādafa al-fatḳu[=]. ve bir adamın tavarları semürüp tavlanaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** aftaku ‘r-raculu idā samanat davabbahu[=]. ve ḥurma^{3038/32.} salkımının çöpüyle misvāklanmaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** aftaḳa filān idā astāka bi‘l-‘arācini[=]. ve bir kimse üstünden şehāb keṭāfeti^{3038/33.} açılıp ber-ṭarāf olmaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** aftaḳa ‘l-ḳavmu idā anfataḳa ‘anhumi ‘l- ğaymi iftāku ḳarnu ‘ş-sams[=]. Güneş şehāb içre^{3038/34.} girüp ḳulağı ayazda ḳalmaḳla andan bir lem‘a-ı şu‘ā‘ zāhir olmaḳdan ‘ibāretidir.

yukālu *aftaka karnu's-şams idā aşāba fatқан fi's-sama'i* ^{3038/35}. *fabadā minhu va iftāku[=]*. Bir 'adama ekteri *futūk* 'arız olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *aftaka'r-raculu idā alahhat 'alayhi'l-fatūku kamā dīkr[=]*. ^{3038/36}. ve geniş ve meydānlu açık yere çıkmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *aftaka'r-raculu idā haraca ilā fatkin[=]*.

al-fataku (fethateynle) 'Avratın ferci ratkā' ^{3038/37}. ya'nî bitişik olmayup pek ayrıık olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *fatakat al-mar'atu fataқан min al-babi'r-rābi' zudda ratkat[=]*. ve yıl kurak ^{3038/38}. olmayup ni'metlü ve bereketlü, ucuzluk, bolluk olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *fatika al 'āmu idā al-hişbu[=]*.

al-fatkā' (*hamrā'* vezninde) ^{3038/39}. Ferci bitişik olmayup ayrıık olan 'avrata dēnür. **Yukālu** *imrā'tun fatkā'i ay al-munfatikatun al-ferc[=]*.

al-futuğu (zammeteynle) Çok sözlü ^{3038/40}. 'avrata dēnür. **Yukālu** *fatuka ay al-munfatikatun bi'l-kalām*. ve T ā ' i f 'de bir kıarye adıdır.

al-fatıku (*emir* vezninde) Semüzlükden ^{3038/41} derisi cābecā yarılıp yırtılmış olan deveye dēnür. **Yukālu** *camalun fatıkun idā kāna kıadda infatıka samana*. [=] ve fatıku'l-lisān mütekellim [3039] ^{3039/01} ve minţik tiz-zebān adama itlāk olunur. **Yukālu** *raculun fatıku'l-lisān ay hadida[=]*. ve çatal temirine fatıku's-şafratayn dēnür. ^{3039/02} Güya kı birisi aharından ayrıılmasıdır. **Yukālu** *naşl fatikū's-şufratın idā kānat li-şa'abbatan va fatikū[=]*. Pek rüşen şabāh vaktine ^{3039/03} vaşf olur. **Yukālu** *şabbaha fatıku ay maşriķ*.

al-faytaqu (*şaykal* vezninde) dülgere dēnür. Neccār ma'nāsına ve demürkiye ^{3039/04} dēnür haddād; ve pādişāha itlāk olunur; ve kıapucıya dēnür, bevībā ma'nāsına; bunların mecmu'ında *fatq* ma'naları ^{3039/05} melhūzdur.

dū-fitāk (*kitāb* vezninde) Bir mevzi'dir.

al-fitāku (*kitāb* vezninde) Bir tağın adıdır. ve hamır mayasına ^{3039/06} dēnür. **Yukālu** *al-'acın lā yarbu illā bi'l-fitāku vahy ah hamiratun al-kabiratun tağcil*

idrāku'l-'acīn[=].ve hurma lifiniñ beyāz dibine dēnür. ve hurma ^{3039/07}
salkımınıñ çöpüne dēnür. ve güneşiñ tülü' ve zuhür ile görünen kulağına ıtlāk
olunur. **Yuḳālu** *fitāku'ş-şams* ^{3039/08} *ay ḳurnaha u 'aynaha[=].* Burada *vāv,*
ma'a ma'nāsına olmaḳ melhūzdur. ve güneşiñ önünden sehāb açılıp ber-ṭaraf
olmağa dēnür. ^{3039/09} **Yuḳālu** *zaharati'ş-şamsu bi'l-fitāku bi-nfitāku'l-ğaymi*
'anha [=]. ve edviye-i maḥlütadan mürekkeb ma'cūna dēnür ve bir ma'rūf su
^{3039/10} ismidir.

fūtaḳu (*fūfalu* vezninde) M e r v e ḳazasında bir ḳaryedir.

al-faycaḳatu (*cemile* vezninde) yürürken apışı ayırıp ^{3039/11} açmaḳ
ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *faycaḳa bayna riclayhi idā bā'ada [=].*

al-faycaḳu (*şayḳal* vezninde) Bol ve meydānlu yere dēnür. **Yuḳālu** *arḑun*
^{3039/12} *faycaḳun ay vāsi'atun [=].*

al-mutafayciḳu (*ismi fā'il* bünyesiyle) Apışını ayırarak yürüyen adama dēnür
mutafayhiku ma'nāsına

al-infacāḳu ^{3039/13} (*infihāk* vezninde) mürādifidir, kemāseyüḳkeru.

al-farazdaḳu (*safarcal* vezninde) Tennüre düşmüş kirdelere dēnür ḳi cābecā
göyünüp ^{3039/14} muḥterik olur müfredi *firezdeḳdir. taḳūlu* *aṭ'amana'l-farazdaḳa*
ve huva'r-raḡifu fi't-tanuri [=]. Etmek kırintısına dēnür, *futātu* ^{3039/15} *'l-ḥubz*
ma'nāsına. ve ba'zılar 'indeinde *firezdeḳ* perāzda'-i Fārisi mu'arrebidir ḳi ḥamir
yumağına dēnür. 'Alaḳavlin *firez* ile *daḳḳ* ^{3039/16} lafzlarından menḥüt ve

mürekkebdir zirā ḥamir daḳiḳ olmaḳla andan bir ḳıṭ'a ifrāz olunmuşdur ya'nı
yumaḳ dedikleri daḳḳ olunan ^{3039/17} ḥamirdan bir ḳıṭ'a'-i müfrezedir. Cem'i
ferāziḳ gelir kıyās ise *ferāzid* olmaḳdır. *farāzdaḳ* ile **H ü m ā m b i n Ğ ā l i b**
b i n Ş ā ' ş ā n ā m ^{3039/18} şā'ir-i ma'rūf mülakḳab olmuşdur. **Ş ā r i ḥ** 'iñ

beyānına göre çehresi tennüre düşmüş kirdeye şebih olması bā'it-i telḳibdir.
^{3039/19} ve ferezdaḳ lafzınıñ taşğirinde daḳı kıyās olan fureyzid olmaḳdır; zirā

isim kaçan beş harflü olsa ve cümlesi hüruf-ı ^{3039/20} uşul olsa cem´ ve taşğirinde harf-i ahiri hadf olunur; lākin *dal*’ın mahreci *ta*’ mahreci olup ve *ta*’ hüruf-ı ziyādeden ^{3039/21} olmağa madde-i mezbūrede *tā*’ ya kıyasla *kāf*dan hadfa evveli ‘add olundu. ve cem´ ve taşğirinde *ya*’ı ta’viz edüp *farāzık* ^{3039/22} *farizik* dahı dēnür

al-firsik (*firsik* vezninde) ve mürādifidir kî et şeftālūsına dēnür.

al-farķu *harķ* vezninde ^{3039/23} ve

al-furķānu (*fān*ın zammıyla) iki nesne arasını ayırmak ma’nāsınadır. **Yukālu** *farāka baynahuma furķānan min al-babi’l avvali idā fāşala.* ^{3039/24} ve kavluhu ta’āla: *fiha yufarriķu kullu amrin ĥakim* ¹³. *ay yukdā.* ve kavluhu ta’āla: *va ķur’ana faraknāhu* ¹⁴. *ay faşalnā ve ahkamnāhu.* ve kavluhu ta’āla: ^{3039/25} *va id faraknā bikumi’l-baħr* ¹⁵. *ay falaknāhu.* ve kavluhu ta’āla: *fa’l-fāriķātun firķan* ¹⁶. *ay al-malā’ikatu tunazzilu bi’l-farķi bayna’l ĥakķi va’l-bātili.* ve

farķ ^{3039/26} Başda olan saç bölüklerinin yoluna dēnür kî murād aralıklarıdır.

Yukālu *bada’a’ş-şaybu fi farķihi va huva’t-tariki fi şa’ri’r-ra’si [=].* ^{3039/27} ve bir kuş ismidir. ve kettān bezine dēnür. ve bir ölçek adıdır kî *M e d i n e*’de ma’rūfdur, üç şā’ ğilāl isti’āb eder; bunda ^{3039/28} fethateynle cā’izdir, ‘alā kavlin fethateynle efşahdır. ve ‘inde’l-ba’z on altı rıtl ve ‘alā kavlin dört rıtl isti’āb eder. Cem’i ^{3039/29} *furķān* gelür (*buṭnān* vezninde) **Yukālu** *kālatun bi’l-furķi* ve

¹³ ALLĀH: *Ķur’ān*: 44 al-Duhan; 4: “O gecede her hikmetli konu belirlenir.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ķur’ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

¹⁴ ALLĀH: *Ķur’ān*: 17 al-İsrā; 106: “O *Ķur’ān*’ı, insanlara dura dura okuyasın diye ayet ayet ayırdık. Evet, onu biz parça parça indirdik.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ķur’ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

¹⁵ ALLĀH: *Ķur’ān*: 2 al-Bakara; 50: “Bir zamanlar sizin için denizi yardık, sizi kurtuluşa erdirdik, Firavun ailesini sizler bakıp dururken boğduk.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ķur’ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

¹⁶ ALLĀH: *Ķur’ān*: 77 al- Murselāt; 4: “Derken seçip ayrınlara.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ķur’ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

huva mikyālun bi'l-Madinati yasa'u talātatu aş'a va yuharriku av huva afşahu av yasa'u sittatu^{3039/30} aşara rıflan av arba'ata arṭālin.[=] **M ü t e r c i m** dër kî burada nüshalarda *av arba'atun arbā'* mersüm olmağla gâlaṭ-ı maḥẓdır muṭarrızı ^{3039/31} mağribde aqvāl-i 'adide taḥrîrinden sonra *va ba'zuhum yaqūlu al-furîku (bi-sukūni'r-rā')* *arba'ata arṭālin [=]* 'ibāretini resm eylemekle ^{3039/32}

şavāb olan burada *arba'ata arṭālin* 'unvāniyla olmağdır. ve **Tehdîb** 'de üç şā' on altı rıtlı müstev'ibdir dëyü mersüm ^{3039/33} olmağla zāhiren mü'ellifîñ ihtilāfla beyāni mülāyim degildir; zirā esahh aqvāl üzre şā'-ı nebevî beş rıtlı ve tülüt rıtlı olmağla ^{3039/34} üç şā' tamām on altı rıtlı olur, meger Hicāzî ve 'Irāķî ihtilāfına maḥmūl ola. ve *fırķ* dedikleri yarılmış çekirdeke ^{3039/35} mālîk olmak ma'nāsınadır kî deveye 'alaf ederler kemāseyüdkeru. **Yuqālu** *faraķa'r-raculu farқан min al-babi'l-avvali idā malaku'l-fırķ[=]*. ^{3039/36} **Ş ā r i ḥ** dër kî gerçî **m ü ' e l l i f** iñ siyākından sonra zamir-i mülk aña ircā' olunmağ mütebādirdir lākin şavāb olan koyun sürisine ^{3039/37} rāci' olmağdır. ve *faraķa* kuş hadetlemek ma'nāsınadır. **Yuqālu** *faraķa't-tā'iru farқан idā darķa*.

al-fārūku mübālağadır be-gāyet fark ^{3039/38} ve faşl eden adama dënür. Bu münāsebetle ' **Ö m e r i b n u ' l - Ḥ a ṭ ṭ ā b** *raziya'llāhu 'anhu* hazretlerine telķib olunmuşdur haķķ ile bāṭıl ^{3039/39} mābeynini kemāl üzere fark ve faşl eyledigine mebnî yāḥūd *Me k k e ' - i m ü k e r r e m e* 'de aftāb-ı islām'ı izhār edüp imān ve küfrüñ miyānını ^{3039/40} fark ve faşl eylediginden telķib olundu. ve tiryāk-ı *fārūk* kî cemî' tiryākun ve mürekkebātıñ aḥmed ve efđalidür maraž ile şihhat ^{3039/41} beynini fāriķ oldığı-içün *fārūk* ile muttaşif oldı. ve

fārūk pek kōrkaķ adama dënür kemāseyüdkeru.

al-faraķu (fethateynle) [3040] ^{3040/01} kōrkaķ ve ödük olmak keđālik kōrkaķ ma'nāsınadır ḥavfdan ḳalbi munşadi' olmak mülāḥazasıyladır. **Yuqālu** *fariķa'r-raculu* ^{3040/02} *farқан min al-babi'r-rābi'i idā faza'a[=]*. ve

farak şabâh vaktine dênür bâmâd ma'nâsına 'alâ kavlin fecr söküp şabâh yeriniñ ^{3040/03} açılmasına dênür **taķūlu** *ilā'l-fariķi ay al-şubhu nafsuhu av falkuhū [=]*. ve öñ dişleriniñ aralığı seyrek olmağa dênür. **Yuķālu** ^{3040/04} *fi tanāyāhu fariķa ay tabā'ada fimā baynahā [=]* ve deveniñ ayaklarınıñ bakınaķları biri birinden açık ve meydānlu olmağa dênür ve at ^{3040/05} kısmında *faraka* almacıđınıñ birisi āharınıñ üzerine havāle olmak ya'nî bir tarafı yüksek öbür tarafı çökük ve başıķ ^{3040/06} olmağan 'ibāretdir ve bu at kısmında mekkāre-i evşāfdandır. ve hürüs kısmında *fariķa* ibigi ayrıķ ya'nî çatal olmasından ^{3040/07} 'ibāretdir ve perçemiñ ve şakalıñ telleri seyrek olmağa dênür. ve yerde nebāt ayru ayru tađınıķ olmağa dênür. Ma'āni-i meğkürede ^{3040/08} *fariķa* maşdar ve isim olur. ve *fariķa* deñiziñ mevcine girüp talmak ma'nâsınadır. **Yuķālu** *fariķa'r-raculu min al-bābi'r-rābi'i* ^{3040/09} *idā dahāla fi'l-farķi ay al-mavcati va ġāşa fihā [=]*. ve *fariķa* dedikleri mikyāl ile nesne içmek ma'nâsınadır. **Yuķālu** *fariķa* ^{3040/10} *'r-raculu idā şaraba bi'l-farķi ay bi'l-mikyāli'l-mazbūri[=]*.

al-fārūkatu ve

al-farūkatu (*şabūra* vezninde). ve teşdid ile cā'izdir kōrķaķ ^{3040/11} ve bi-zehre adama dênür, kî ödüķ ta'bir olunur, müdekker ve mü'enneṭe vaşf olur. **Yuķālu** *raculun va imra'atun fārūkatun va farūkatun ay faza'un [=]* ^{3040/12} ve'inda'l-ba'z *fariķ* kî (*ketif* vezninde) *faruķ* (*nadus* vezninde) ve *farūķ* (*sabūr* veznindedir). ve *farūķa* kî (*melūle* veznindedir). ^{3040/13} ve *farrūķ* (*farrūc* veznindedir). ve *fārūķ* ve *fārūķa* pek kōrķaķ şedidu'l-feza' adama dênür. ve ba'zılar 'inde *faruķ* (*nadus* ^{3040/14} vezninde) cibilli ve ṭabî'i kōrķaķ ve ödüķ olana denür. ve *fariķ* (*ketif* vezninde) bir nesneden ḥavf eylemiş olana dênür.

^{3040/15}

al-mafraķu (*maķ'ad* vezninde) ve

al-mafriku (*meclis* vezninde) başın tepesinin ortasına dënür kî saçıñ her tarafa teferruḡ^{3040/16} eylediği maḥallden ‘ibāretdir. **Yuḡālu** *bada’a’ş-şaybu fi mafraḡatin va mafriḡatin ay vasaṡin ra’sihî va huva’llaḡi yafriḡu fihî’ş-şā’ri[=]*. ve *mafraḡi*^{3040/17} *al-ṡariḡ* yoluñ neçe yollar ayrılan yerine dënür kî yol aḡzı ta’bir olunur cem’i mafāriḡdur ve minhu **takūlu**^{3040/18} *vaḡaftuhū māfāriḡu’l ḡadisi ay vucūhahu[=]*. **M ü t e r c i m** dër kî: burada *mafraḡ* (*maḡ’ad* vezninde) geldiği ḡıyās üzre bāb-ı^{3040/19} evveldeñ olduḡına mebnîdir ve *meclis* vezninde geldiği bāb-ı ṡaniden daḡı vürūdına mebnîdir. Gerḡı mü’ellif bunı ḡıkr eylemedi^{3040/20} lakin ümmehāt-ı sâ’irede meṡbūtdur ḡattā **Miṡbāḡ**’da *va fi luḡatin min bābi ḡuriba* ‘ibāretiyle mersūmdur. Ancak lüḡat-i ‘āliye olmamaḡla mü’ellif^{3040/21} aḡa iltifāt etmeyüp burada işāretle iktifā eyledi.

al-furuḡu (*ḡu’ūd* vezninde) yol ḡatallanmaḡ ma’nāsınadır. ‘Alāḡavlin bir ḡuṡūṡ^{3040/22} zuhūr edüp vech ve ṡariḡi bilinmemek ma’nāsınadır. **Yuḡālu** *fariḡa lahu al-ṡariḡ furūḡan idā ittacahu lahu ṡariḡān av ittacaha amrun faa’rafā vachahu[=]*.^{3040/23} ve nāḡayı yāḡūd ḡancıḡ merkebi buru ṡutmaḡla derd ve telāşından ṡuramayup bir tarafa ḡaçup gitmek ma’nāsınadır. **Yukālu**^{3040/24} *farikatu’n-nāḡatu av al-atānu idā aḡaḡahā’l-maḡāḡi fa-naddat fi’l-arḡi [=]*.

al-fāriḡu buru ṡutmaḡla derdinden başını alup ḡaçup^{3040/25} giden nāḡaya yāḡūd merkebe dënür, cem’i *favāriḡ* ve *furraḡ* gelür (*rukka’* vezninde). ve bir seḡābdan ayrılıp başḡaca giden^{3040/26} seḡāb ḡıt’asını aḡa teṡbihle *fāriḡ* itlāḡ ederler.

al-afraḡu bir almacıḡı diğeriñden yüksek olan ata dënür.^{3040/27} **Yuḡālu** *farasun afraḡu idā kānat iḡdā va rukyahū muṡarraḡan ‘alā’l-uḡrā[=]*. ve ḡatal ibikli ḡurūsa dënür. **Yuḡālu** *dikun afraḡu*^{3040/28} *ay bayna’l-fariḡi[=]*. ve nāşiyesi yāḡūd liḡyesi ḡatal hey’etinde ayrıḡ olan adama dënür. **Yuḡālu** *raculun afraḡa ay ka’anna nāşiyāṡahu*^{3040/29} *av liḡyatahu mafriḡatun bayna’l-fariḡi[=]*. ve aḡ

hurūsa ıtlāk olunur. **Yuḳālu** *dihūn afrāku ay abyaz[=]* **M ü t e r c i m** der ki zāhiren ıtlākıñ ^{3040/30} vechi *afrākun fi 'l-aşl*, hakkında hadiṭ-i şerif şadır olan hāşşalu dik-i ebyazıñ vaşfi olup nāşıñ kemāl-i ^{3040/31} rağbetlerine mebnî ve ketret-i isti'mâlle giderek ism-i menziline şāyi'olmak melhūzdur. ve hāyalarınıñ aralığî meydānlu olan ḳoyuna ^{3040/32} dēnür. Cem'î *furḳ* gelür (*fānıñ* zammıyla) ve tek taşak ata dēnür. **Yuḳālu** *farasun afrākun ay dū huşyatun vāhidatun[=]*. ve ḳollarınıñ ^{3040/33} aralığî meydānlu ve ḳulaclu olan adama dēnür. **Yuḳālu** *raculun afrākuun ay aflacun[=]*.

al-fariḳatun (*fariḥa* vezninde) Otları perākende ^{3040/34} bitmiş yere dēnür. **Yuḳālu** *arż fariḳatun ay fi nabatihā fariḳun ya 'nî idā kana mutafarriḳan[=]*. ve ba'zılar dēdi ki: *farik* (*ketif* vezninde) hurde ^{3040/35} olmağla yerıñ yüzini örtüp bürimeyen ota dēnür. **Yuḳālu** *nabatun fariḳun ay şağirun lam yağatta 'l-arza[=]*.

al-farḳā'u (*hamrā'* vezninde) ^{3040/36} memeleriniñ emzikleriniñ aralıḳları küşāde olan ḳoyuna dēnür. **Yuḳālu** *şattun farḳā'un ay al-ba'idatun mā bayni 't-tābîn [=]*.

fāriḳin m-y-y ^{3040/37} māddesinde meḳkürdur ya'nî *D i y ā r - ı b e k r* eyāletinde bir beldedir ki Meyyā' fāriḳin ile müte'ārefdir.

al-afrāḳu (*hemzenıñ fethiyle*) Amvāl-i ^{3040/38} *M e d i n e* 'de bir mevzi' dir.

furayḳāt (*cuhaynāt* vezninde) 'Aḳıḳ-i *M e d i n e* 'de bir mevzi' dir.

Furayḳ (*zubayr* vezninde) *T i h ā m e* 'de ^{3040/39} bir mevzi' dir.

farayyaḳ (yā-yı müşeddede' -i meksüre ile *şuğayyar* vezninde) *B a ḥ r e y n* ḳurbinde bir çöl, beyābān adıdır.

furūḳ (*fānıñ* zammıyla) ^{3040/40} *D i y ā r - ı S a ' d* 'da bir mevzi' dir.

Mefrūḳ bir tağın adıdır. ve **E b ū A b d ū ' l - M e s i ḥ** nām kimseniñ ismidir.

Farūk (şabur vezninde) ^{3040/41} *He c e r* nām beldeden ötedede ‘akabe adıdır ve *Ḳ o s t a n t i n i y y e* şehrinin lakabıdır **Ş ā r i ḥ i ṅ** beyānına göre şark ve garp yāḥūd [3041] ^{3041/01} *B a ḥ r e y n* beynlerini *fāriḳ* olduğına mebnidir. ve bir mevzi‘-i āḥer ismidir.

al-farūkatu (*malūla* vezninde) ḥürmet ve nāmūsa dēnür. ^{3041/02} **Taḳūlu** *intahakat farūkatun ay ḥurmatahu*[=]. ve bögrek yağına dēnür. **Taḳūlu** *at‘amanā‘l-farūkata ay şaḥma‘l-kulyatayn* [=].

yavmu‘l-farūḳayni Eyyām-ı ^{3041/03} ‘Arab’ dan bir yevm-i ma‘rūfdur.

al-firḳ (*faniṅ kesriyle*) ‘azim koyun ve keçi ve sığır ve āḥū sürisine dēnür. ‘alā ḳavlin yalnızca ^{3041/04} koyun ve keçi sürisine yāḥūd şāḥibiniṅ ḡā‘ib eylediḡi koyun ve keçi sürisine dēnür. Yāḥūd yüzden eksik olan ^{3041/05} koyun ve keçi sürisine dēnür. ve her nesneden bir bölüğe dēnür. **Yuḳālu** *firḳun minhu ay ḳişmun*, ve sıbyāndan bir ṯā‘ifeye dēnür ^{3041/06} ve fi‘l-**Esās**: *ra‘yun a‘rābiyyun sıbyānan fa-ḳāla ḥā‘ulā‘i firḳun su‘i zāḥiran* [=]. Minba‘d ḳaṯrati keṯret-i isti‘mālle isim olmuşdur. ve develere ‘alaf ^{3041/07} édecek çekirdek külçesine dēnür ve parelenmiş yāḥūd faşıla faşıla ayrılmış nesneden bir parçaya dēnür.

Yuḳālu *hādā* ^{3041/08} *firḳun minhu ay falḳun* [=]. ve ṯaḡa ıṯlāḳ olunur ve yaştım bayıra ve tepeye dēnür. ve deñiziṅ ṯalḡasına ıṯlāḳ olunur. **Yuḳālu** *aḥādahū* ^{3041/09} *firḳu‘l-baḥri ay mavcatihı* [=].

al-ifrāḳu *hemzeniṅ kesriyle* ḳuşu şaḡıntmaḳ ma‘nāsınadır. **Yuḳālu** *ifrāḳu‘ṯ-ṯā‘iru idā adraḳahū* [=]. ^{3041/10} ve loḡusa ḥātūna fariḳa yèdirmek ma‘nasınadır.

Yuḳālu *afraḳa‘n-nufasā‘u idā aṯ‘amaha‘l-fariḳatu* [=]. ve ḥasta sıḥhate yüz tutmaḳ ^{3041/11} ma‘nāsınadır. ‘alā ḳavlin şaḡalmaḳ ma‘nāsınadır. Ba‘zılar ‘indeinde *ifrāḳu* insāna müddetü‘l-‘ömr bir def‘a ‘ārız olan ‘illetden ^{3041/12} ifākata maḥşūşdur, çiçek ve ḳızamıḳ gibi. **Yuḳālu** *afraḳa‘l-marıḍu min maraḍihı idā aḳbala va afāḳa av barı‘un av lā yakūni‘l-ifrāḳ* ^{3041/13} *illā fīmā la yuşıbuḳa ḡayra marratin* [=]. ve nāḳanıṅ çekilen südünden memesine bir

miqdārca sūd gelmek ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *afraḳatu'n-nāḳatu*^{3041/14} *idā raca'a ba'da labanihā [=]*. ve develeri intāc ve ilkāh ḳaydlarına düşmeyüp mer'āda ılkı gibi hālleri üzre terk eylemek^{3041/15} ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *afraḳa'l-ḳavmu ibilihim idā ḫalavahā fi'l-mar'ā lam yantacūhā va lam yalḳahūhā [=]*.

dātü firḳayni yāḫūd *dātu firḳi*^{3041/16} (fāların kesri ve fethiyle) *B a ş r a* ve *K ū f e* beyninde bilād-ı *T e m i m* 'de bir yaşım bayır ismidir.

al-firḳatu (fānı kesriyle) bir miqdārını^{3041/17} ihrāc eylemedikce çalḳaması ḳābil olmayan sūd ile ṭolu yayıḡa ve ṭuluma dēnür. ve nāsdan bir bölüḡe dēnür, cem'i *firaḳ* gelür^{3041/18} (fānı kesri ve rānı fethiyle) ve ba'zı eş'ārda *afāriḳa* üzre cem' eylenmiştir. ve cem'ü'l-cem'i *afraḳ* gelür ve şıḡatun muntahā^{3041/19} 'l-cumū'ı *afāriḳ* gelür. **Yuḳālu** *baddat firḳatun min al-nāsi ay tā'ifatu[=]*.

al-fariḳu (emir vezninde) *firḳadan* ekter olan tā'ife-i^{3041/20} insāniye dēnür, cem'i *afriḳā'u* gelür ve *ifraḳ* gelür *iflas* vezninde ve *farūḳ* gelür. **Yuḳālu** *cā'a fariḳun mina'n-nāsi va huva aḳtarun*^{3041/21} *min al-firḳatun*. **Ş ā r i ḡ** in beyānına göre *fariḳu* ism-i cem' dir. Vāḫid ve keṭire itlāk olunur.

al-furḳānu (fānı zammıyla)^{3041/22} maşdardır ḳi ḡıkr olundu, **Ḳur'an -ı Kerime** itlāk olunur. Ḥaḳḳ ve bāṭıl ve ḫelāl ve ḫarām beynlerini fark eylediḡi-içün mübālaḡa^{3041/23} maşdar ile tesmiye olundu. ve her nesneye dēnür ḳi anıḡla ḫaḳḳ bāṭıl ve beyni fark oluna. ve naşr ve 'avn ma'nāsınadır.^{3041/24} ve delil ve bürhān ma'nāsınadır. ve şabah vāḳtine 'alā ḳavlin seḫer hengāmına itlāk olunur. ve şıbyāna itlāk olunur, murād *firaḳ-ı*^{3041/25} meḡḳūr gibi şıbyān gürüḡi olacaktır, *firḳa-i kibārdan müfteriḳ oldukları taşavvuruyladır*. Pes bu ma'nāda ism-i cem'^{3041/26} menziline olur. Yāḫūd *fāy*ı mazmūme ile *furiḳa* lafzından cem' i'tibār olunur. ve **H a z r e t - i M ū s ā** 'ya nāzil olan **Tevrāt-ı**^{3041/27} **Şerif** e itlāk olunur. ve deryānı bölünüp açılmasına itlāk olunur *infirāḳu baḫr*

ma'nāsına, ve minhu kavluhu ta'ālā «*va id ātaynā*^{3041/28} *mūsā'l-kitāba va'l-furkân*»¹⁷ *ay anfiraku'l baħr. «yavmu'l furkân»*¹⁸ kî **Qur'an -ı Kerim**'de ya'nî işbu «*va mā anzalnā 'alā 'abdinā yavma'l furkân*»¹⁹ ^{3041/29} al-āyet-i kerimesine vāki'dir, murād Yevm-i Bedr'dir; zirā haqq ile bātılı ibtidā fark eden gündür.

al-furk (*fāniḡ* zammıyla) bu daḡı **Qur'an -ı**^{3041/30} **Kerime** ıtlāk olunur. *fāriḡ* ma'nāsınadır. Nihāyet *furkân* eblaḡdır.

al-fariḡatu (*kenise* vezninde) bir dürlü ta'āmdır kî loḡusa^{3041/31} ḡātūn için tertib ederler. Süd ile ḡurmādan yāḡud pirinc ve sā'ir ḡubūbātla südden tertib ederler kî lapa olacaktır.^{3041/32} ve süriden gece ayrılıp bir ḡarafa ḡoḡrı çekülüp giden ḡoyun bölüğine dēnür.

al-farāḡ (*saḡāb* vezninde) ve

al-firāḡ^{3041/33} (*kitāb* vezninde) ayrılıḡa dēnür *firḡat* ma'nāsına kî isimdir. ve ḡuri'a kavluhū ta'āla «*hādā firāḡun baynī va baynika*»²⁰ bi'l-fethi.

¹⁷ ALLĀH: *Qur'an*: 2 al-Bakara; 53: “Bir zamanlar Musa'ya o kitabı ve egemenlik gücü verdik. Doğru yolu bulmanız gerekirdi.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

¹⁸ ALLĀH: *Qur'an*: 8 al-Enfāl; 41: “Biliniz ki, ganimet olarak aldığınız bir şeyin beşte biri, Allah'a peygambere ona yakınlığı olanlara, yetimlere yoksullara ve yolda kalmışlardır. Eğer siz Allah'a hakla batılın birbirinden ayrıldığı gün, o iki g rubun çarpıştığı gün kulumuza indirdiklerimize iman etmişseniz, bunu böyle bilin. Allah'ın her şeye gücü yeter.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

¹⁹ Allāh: *Qur'an*: 8 al-Enfāl; 41: “Biliniz ki, ganimet olarak aldığımız bir şeyin beşte biri, Allah'a peygambere ona yakınlığı olanlara, yetimlere yoksullara ve yolda kalmışlardır. Eğer siz Allah'a hakla batılın birbirinden ayrıldığı gün, o iki g rubun çarpıştığı gün kulumuza indirdiklerimize iman etmişseniz, bunu böyle bilin. Allah'ın her şeye gücü yeter.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

²⁰ Allāh: *Qur'an*: 18 Kehf; 78: “İşte bu seninle benim aramın ayrılması (için yeterli sebep!) Sana, o sabrdemediğim şeylerin iç yüzünü haber vereyim dedi.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

Efrikiyyatu ^{3041/34} (hemzenin fethiyle) *Mağrib* 'de *Endelüs* i karşısında vāki' bilād-ı vāsi' anıñ ya'ni bir ülkenin adıdır. **Şāriḥ** 'in beyānına göre

Efrikiş ^{3041/35} **bin Ebrehe** nām pādişāh ismiyle müsemmādır. *Mişr* ile *Mağrib* meyānındadır.

al-mufriḳ (*muḥsin* vezninde) Yavrısı ölmekle firāḳına ^{3041/36} uğramış nāka[ya d]jenür. **Yuḳālu** *nākatun mufriḳun idā fāraḳahā valaduhā bi-mavtin [=]*. ve mufriḳu'l-cism. Gövdesi etsizce 'alā ḳavlin semüz ^{3041/37} olan insān ve ḥayvāna ıtlāḳ olunur kī zıdd olur ikisinde daḫı fark melhūzdur. **Yuḳālu** *raculun va farasun mufriḳu'l-cismi* ^{3041/38} *ay kalilu'l-laḥmi av seminu [=]*

al-tafriḳ ve

al-tafriḳatu (*takmile* vezninde) Biri birinden ayırmaḳ ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *farraḳahu tafriḳan va tafriḳatan* ^{3041/39} *idā baddadahu[=]*. Mütercim dēr kī zāhiren *tafriḳa* tecrübe gibi ism-i maşdar iken maşdar menziline daḫı isti'māl olunmuşdur. *Zirā tef'il* ^{3041/40} vezni şāḫiḥu'l-lām olan bāba *tef'ile*, *tesmiye* ve *tezkiye* gibi mu'tellu'l-lām olan bāba maḥşūşdur intihā. ve *tafriḳ* korḳutmaḳ ma'nāsına ^{3041/41} müsta'meldir kī şu'ürünü dimāğından perākende eder. **Yuḳālu** *farraḳahu idā ḥavvaḳahū[=]*.

al-tafāriḳ *tafriḳanın* yaḥūd isim kılınan *tafriḳin* [3042] ^{3042/01} cem'idir, ayrıca nesnelere dēnür. ve minhu **yuḳālu** *aḥada ḥaḳḳahū bi-'t-tafāriḳi va min al-amṭāli innaka ḥayrun min tafāriḳi'l-'aşā* [=]. Bu meṭeli ^{3042/02} ibtidā a'rābdan

Ġunya nām 'avrat kendi oğluna ḥitāp eylemişdir, beyāni budur kī: Mezbūrenin bir oğlu var idi ^{3042/03} Şevke'-i şukā'î gibi be-gāyet bünyesi za'if ve naḥif olup lākin ziyādesiyle bed-ḥūy meşrep ve dā'imā hem-ḥālî ^{3042/04} olan civānlara uyup ulaşır idi; ḥulāşa āfet gibi bir ma'nā idi. Bir gün 'ala'l-'āde yine bir delūḳanluya şerr-gir ^{3042/05} olup üzerine oḳ yılanı gibi hücūm eyledikde ol daḫı bir ḍarbe ile kendisini ḥāksār étdikden sonra ṭutup enfini ^{3042/06} ḳaṭ' eylemekle vālidesi diyetini aḥḍ eyledi, fi'l-asl mübtelāyı faḳr u fāka iken diyet-

i merķūme hāline imdād edüp ^{3042/07} bir miķdārca ruṭübeta dest-res oldı. Bade'l-müddet yine bir yine şerr-gir olmağla ol daḥı aḥḍ ve ḵulağını ḵaṭ' eyledi. Yine vālidesi ^{3042/08} diyetini aḥḍ eyledi. Bir günde birisi dudağını ḵaṭ' eylemekle anıñ daḥı diyetini alup ḥulāşa oğlanıñ güyā ḵı dirhem ^{3042/09} dirhem etini şatmağla vāfirce māla nā'il olup oğlana medḥ ü ṭenā ma'razında kelām-ı merķūmı irād eyledi, ya'nı «Ey oğlum ^{3042/10} sen 'aşā pārelerinden ḥayurlusın; zırā 'aşā ḵaṭ' olundukda pāresinden kelbiñ boyunına ḥalṭa olur ve çivi ve ḵazıḵ olur. ^{3042/11} ve çuval kulpuna geçirecek ağaç olur. ve anıñ başına ağırşak gibi bir nesne geçirilse besirek deve burunsalığı olur. ve nāḵanıñ ^{3042/12} memesine bağlayacak ağaç olur. ve eger 'aşā şecerden gönder şeklinde ḵaṭ' olunursa her şaḵḵı bir kemān-gürüh olur ḵı mühre atacak ^{3042/13} zenbürekdir ve şıḵḵaları *tefrıḵ* olunursa oḵ olur ve ol oḵlar *tefrıḵ* olundukda ḥizā' olur ya'nı etḫāl mel'abesi ^{3042/14} olan ḥurde oḵlar olur. Ba'dehu dip çivisi olur. Ba'dehu iplik egirecek olur. Ba'dehu kırık çanak kanatları olur ḵı ^{3042/15} kenetci andan enseb kenetleyecek nesne bulamaz.

mufarraku'n-na'am Zārbān laḵabıdır ḵı Türkide göcen dedikleri bed-rayiḥa ^{3042/16} cānverdir. Yolda develer ve sā'ir ḥayvanlar giderken aralıklarına girüp peyderpey zārṭa irsāl eder bed būy olmağla ^{3042/17} ḥayvanlar ta'affününe taḥammül edemeyüp perākende olurlar.

al-tafarruḵu (*tefa'ul* vezninde) ve

al-tifirrāḵ (*tānıñ* ve *fānıñ* kesri ve *rānıñ* ^{3042/18} teşdidıyla) biri birinden ayrılıp fırça fırça olmaḵ ma'nāsınadır. **Yuḵālu** *tafarraku'l-ḵavmu tafarraḵan va tifirrāḵaan zıddu tacamma'a[=]*.

al-iftirāḵ ^{3042/19} (*ifti'al* vezninde) *tafarruḵu* ma'nāsınadır. **Yuḵālu** *iftaraḵa'l-ḵavmu bi-ma'nā tafarrāḵa[=]* **Ş ā r i ḥ** dēr ḵı ba'zıları *tafarruḵ*'ı ebdāne *iftirāḵ*'ı kelām ^{3042/20} ve hevāya taḥşış eylediler; lākin eşaḥḥ olan ikisi birdir niteḵi **M ü ' e l l i f** daḥı tefriḵ eylemedi.

al-infarāk (*infi 'āl* vezninde) ^{3042/21} Ayrılmak ma'nāsıdır. **Yukālu** *anfarāka 'anhu idā anfaşala[=]*.

al-munfaraķu (*mim*in zammı ve *nūnu*in sukūnı ve *rāni*in fethiyle) ism-i mekān ^{3042/22} ve maşdar olur infirāk'dan.

al-furāniķu (*'ulābi*t vezninde) arslana dēnür. ve arslanin ğara ğulağına dēnür ki pervānek ^{3042/23} mu'arrebidir öñünce sā'ir cānverleri indār ederek gider ve ulaķ süricisine dēnür ki aña yol delālet eder. **Yukālu** ^{3042/24} *huva furāniķu ay alladī yadullu şāhibā'l-baridi 'alā't-tariķi[=]*. **M ü t e r c i m** dēr ki

Burhān 'da "pervānek", "ğara ğulak" ile, "ğırğa" ile; ^{3042/25} ve "pervāne", "kelebek" dedikleri böcek ile ve "fermān-ı şāhi" ile ve yine "ğara ğulak" ile müfesserdir.

al-furnuķu (*kunfu*d vezninde) Kötü ^{3042/26} ve kemter şey'e dēnür. **Yukālu** *şay'un furnuķun ay radi'un[=]*.

al-tafarnuķu (*tadaħru*ca vezninde) Bir nesne fāsıd ve tebāh olmak ma'nāsıdır. **Yukālu** ^{3042/27} *tafarnaķa'ş-şay'u idā fasada[=]*. ve hayvānin ğulağı ğalkup dik tırmaķ ma'nāsıdır. **Yukālu** *tafarnaķat uğnu'l-ba'iru idā şahaşat[=]*. ^{3042/28}

al-fustuķu (*kunfu*z vezninde) ve

al-fustaķu (*cundab* vezninde) piste mu'arrebidir ki şām fısdığı ta'bir olunan meyvedir, fındığın ^{3042/29} ğarındaşıdır. Cigere ve fem-i mi'deye ve sancuya ve ağız rāyihasına be-gāyet nāfi'dir **Ş ā r i ğ** 'in beyānına göre inde'l-ba'z *fısku* ^{3042/30} māddesinden me'hūddur ki 'arabidir.

fustuķānu (*fāni*in ve *tāni*in zammıyla) *M e r v e* ğazasında bir ğarye adıdır.

fustuķatu (*fāni*in ve *tāni*in ^{3042/31} zammıyla) bir muħaddit lakabıdır.

al-fısku (*fāni*in kesriyle) ve

al-fusūku (*ku'ūd* vezninde) **H u d ā y - ı m ü t e ' ā l** iñ emrini terk eylemekle ^{3042/32} 'iṣyān edüp tarîk-i Hâk'dan hürüc eylemek yâhūd zinā ve fuḥūr eylemek ma'nāsınadır. *Yukālu fisku'r-raculu va fisku fiskan* ^{3042/33} *va fusūkan min al-bābi'l-avvali idā taraka amru'llāhi ta'ālā va 'aşā va ḥaraca 'an tarîki'l-ḥakki av facara.* ve kavluhu ^{3042/34} ta'ālā: «innahu la-fiskun» ²¹ ay hürücun 'ani'l-ḥakki. ve kavluhu ta'ālā: «fa-fasaḳa 'an amri rabbihî» ²² ay ḥaraca[=]. ve toğrı yoldan şapmak ^{3042/35} ma'nāsınadır. *Yukālu fisku'r-raculu idā cāra 'an kaşdu's-sabîli [=].* ve tāze ḥurmā kabuğundan taşra pörtleyüp çıkmak ^{3042/36} ma'nāsınadır kî me'hūd-i ma'āni olmaḳ menkūldür. *Yukālu fasaḳatu'r-ruḫbatu 'an kişrihā idā ḥaracat[=].*

al-fāsîku tarîk-i Hâk'dan ^{3042/37} hâric olan adama dênür, gerek aşlı ve gerek 'ārîzi olsun; ba'zılar 'indinde ma'nāyı mezbürdan me'hūddur. ve lafz-ı ^{3042/38} mezbūr 'arabiyyu ḥāliş iken ricāl-i cāhiliyenîñ menṭūr ve manzūm kelāmlarında kaṭ'ā vārid olmamışdır **S u y ũ ṭ i**, **Muzhir** 'de ^{3042/39} dediği *fisk* lafzını 'arab mücerred hürüc ma'nāsına isti'māl ederler idi. Ba'dehū şārî'-i ṭā'at-i ilāhî'den hürüc-ı fāhiş ^{3042/40} ile hürüc ma'nāsına naql edüp bu vech üzere hâric olan kimseye *fāsîk* itlāk eyledi. Pes ma'nā-yı mezbūr ^{3042/41} iştilāh-ı şer'î olur. Mü'ellifîñ murādı ma'nā-yı mezbürda isti'māl-i 'arab vāki'olmadı dēmek olur; yoḥsa hürüc [3043] ^{3043/01} ma'nāsına beynlerinde mütedāvildir. Nite *fisk* ruḫba miṭālî mürūr eyledi. Pes **Muzhir**'iñ taḳrîrine göre ruḫba miṭālî ^{3043/02} mücerred temṭil olur; lākin **R ā ğ ı b** 'iñ beyānına göre maḥşūşdur.

²¹ ALLĀH: *Kur'ān*: 6 al-En'ām; 121: "Üzerlerine Allah'ın adının anılmamış olanları yemeyin. Şüphesiz bu, (Allah'ın emrinden dışarı) çıkmaktır. Muhakkak ki şeytanlar, kendi dostlarına, gizlice sizinle mücadele etmelerini söylerler. Eğer onlara itaat ederseniz, siz de müşrik olursunuz." Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

²² ALLĀH: *Kur'ān*: 18 al-Kehf; 50: "Bir zamanlar meleklere 'Adem'e secde edin!' demiştik de, İblis'in dışında hemen hepsi secde etmişlerdi. O cinlerdendi. Rabbinin emrinden çıktı. 'Onlar size düşman iken, şimdi siz beni bırakıp onu ve soyunu koruyucular mı ediyorsunuz?' Bu zalimler için ne kötü bir karşılıktır!" Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

al-infisāku (*infi'āl* vezninde) bu dağı, ħurmā, ħabuğundan taşra ^{3043/03} çıkmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *anfasaḳatu'r-rutbatu 'an ħiṣrihā idā ħaracat[=]*.

al-fusaḳ (*şurad* vezninde) ve **al-fissiḳu** (*sikkīt* ^{3043/04} vezninde) Dā'imā fiṣḳ u fücūr üzre olan adama dēnür. **Yuḳālu** *raculun fiṣḳun va fissiyḳin ay dā'imu'l-fiṣḳi[=]*.

al-fuvaysiḳatu ^{3043/05} (muşağgar bünyesiyle) Fāreye ıtlāḳ olunur. Yuvasından ızrār-ı nās ħaşdıyla ħurūc eylediği-içün ḳāla'ş-şārihu va minhu'l- ḥadıti ^{3043/06} «*uḳtulū'l-fuvaysiḳatu*»²³ ve fi'n-Nihāye: *annahū 'alayhi's-salām sammiyu'l-fāratu, fuvaysiḳatu*. Pes, ism-i mezbūr tesmiye-i nebevi olur.

fasāḳu (*kaṭām* ^{3043/07} vezninde) ve

fusaḳu (*zufar* vezninde) ħarfinde ħarf-i nidā ile isti'mal olunur evvelki mü'ennete ve t̄āni müdekkere maḥşūşdur ikisi de ^{3043/08} ma'düllardır. **Yuḳālu** *yā fasāḳa'l-mara'ta ay yā fāsıḳata va yuḳālu'r-raculu yā fusaḳa ay yā ayyuha'l-fāsıḳu[=]*.

al-tafsıḳu bir adamı fiṣḳa nisbet ^{3043/09} eylemek ya'nî ol fāsıḳdır demekdir ḳi ta'dil muḳābilidir. **Yuḳālu** *fasaḳahu'l-ḥākim ziddi 'addala[=]*.

al-fāsikiyyatu bir gūne şarıḳ ^{3043/10} şarınmağa dēnür.

al-faşḳu (*maşḳ* vezninde) Ḳırmaḳ ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *faşḳu'ş-şay'a faşḳan min al-bābi'l-avvali idā kusira[=]*. ^{3043/11} ve *faşḳu* yemek yemekden bir nev'dir ḳi dökerek ve şaçarak pek pek yemekden 'ibāretidir. **Yuḳālu** *faşḳu'r-raculu faşḳan va huva* ^{3043/12} *ḍarbun min al-akli fi şiddeti[=]*. ve bir adama dünyālık pek çok teveccüh eylemekle dā'imā dünyā ile uğraşup oynamağa meşḡül ^{3043/13}

²³ Buhari, Bed'u'l-Halk 16, Cezau's-Sayd 7; Müslim, Hacc 66-67, (1198); Muvatta, Hacc 90, (1, 357); Tir

olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** faşakū'd-dunyā faşkan min al-bābi't-tāni idā kaṭurat 'alayhim fala 'ibū bihā[=].

al-faşaḳu (fethateynle) ^{3043/14} neşāt, şeṭāret ma'nāsınadır. **Yukālu** faşıka'r-raculu faşkan min al-bābi'r-rābi'i idā naşata[=]. ve bir nesneye nefis tağılup ^{3043/15} ya'nî pāre pāre olup hırş eylemek ma'nāsınadır kî taḥşiline şiddet-i hırşından neş'et eder. **Yukālu** faşıka 'alayhi idā ḥaraşa ^{3043/16} va intaşarat nafsahu 'alayhi [=]. ve segirdüp kaçmak ma'nāsınadır. **Yukālu** faşıka'l-'abdu idā haraba[=]. ve sığır ve koyun kısmının boynuzları ^{3043/17} aralığı açık ve meydānlu olmağa dēnür. ve ḥayvanın önde olan memeleriyle gērūde olan memeleri aralıkları açık olmağa ^{3043/18} dēnür.

al-tafaşşuḳu (tafa 'ul vezninde) tavaşşaḥa bi't-tevbi ma'nāsınadır kî tevbi sağ koltuğundan alup şol omuzına ilkā eylemekden ^{3043/19} 'ibāretdir, iḥrām mahrem gibi. **Yukālu** tafaşşaḥa'r-raculu idā tavaşşaḥa bi-tavbihi[=].

fāşūḳu B u ḥ ā r ā kazasında bir karyedir.

al-mufaşaḳatu ^{3043/20} (mufa'ale vezninde) Nāgehāni bir kimse üzre çıka gelmek ma'nāsınadır. **Yukālu** fāşakahu idā bāgatahu[=].

al-faḳḳu (fānın fethiyle ve kāfın teşdidıyla) ^{3043/21} Açmak ma'nāsınadır. **Takūlu** faḳaktahu faḳkan min al-bābi'l-avvali idā fataḥtahu[=].

al-faḳāḳu (saḥāb vezninde) ve

al-faḳāḳatu (saḥābat vezninde) ^{3043/22} ve

al-faḳfāḳu ve

al-faḳfāḳatu (fāların fethiyle) Beyhūde-gūy ve perişān-suḥan, aḥmak ve bi-mağz adama dēnür. **Yukālu** raculun faḳāḳun ^{3043/23} va faḳāḳatun va faḳfāḳun va faḳfāḳatun ay aḥmakun ḥuḍaratu[=]. ve faḳfāḳu yāve ve bi-ma'nā söze dēnür. **Yukālu** kelāmun faḳfāḳun ay saḳatun[=]. ^{3043/24}

al-fakfaķatu (*zelzelet* vezninde) Pek fakir ve haksār olmak ma'nāsınadır.

Yuķālu *fakfaķa 'r-raculu idā iftakara mudakķa 'an [=]*. ve köpek^{3043/25} kısmı havfindan ürmek ma'nāsınadır. **Yuķālu** *fakfaķa 'l-kalbu idā nabaħa farakan [=]*. Tekellümde pek derinlenüp taşannu' eylemek ma'nāsınadır.^{3043/26}

Yuķālu *fakfaķa fi-kalāmihi idā taka 'ara va fakfaķatu 'l-ma 'i [=]*. Şuyun şapır şapır katreleri dökülüp akması şavtından hikāyedir.^{3043/27}

al-fukfūķu (*zunbūr* vezninde) 'Aķl ve dihin ve şu'ūr ma'nāsınadır. **Yuķālu** *mā bihi fukfūķu ay 'aklun va dihnun [=]*.

al-fakākatu (*sahāba*^{3043/28} vezninde) Bir kuş adıdır, cem'i *fakākundur hāsız*.

al-fakakatu feteħatle oğuz sebük-mağz 'avrata dēnür. **Yuķālu** *imra 'atun fakakatun*^{3043/29} *ay al-ħumķā [=]*.

al-infikāķu (*infi 'āl* vezninde) Bir nesne yarılıp ayrılmak ma'nāsınadır. **Yuķālu** *anfakķa 'ş-şay 'u idā anfaraca [=]*.

al-falķu (*ħalk*^{3043/30} vezninde) Yarmak ma'nāsınadır. **Yuķālu** *falaka 'ş-şay 'u falķan min al-bābü 't-tāni idā şakķahu [=]*. ve *falķ* yarığa ve çatlağa dnēür, cem'i *fulūķdur*.^{3043/31} **Yuķālu** *fi-riclihi fulūķun ay şukūķun [=]*. ve kirec maķülesine urulmuş deriniņ tüyünü yolmak ma'nāsınadır. **Yuķālu** *falķu şūfu 'l-cildi*^{3043/32} *idā naza 'ahu [=]* niteki merķ daķı bu ma'nāyadır.

al-tafilķu bu daķı bir nesneyi yarmak ma'nāsınadır. **Yuķālu** *filķi 'ş-şay 'u bi-ma 'ni falķahu*^{3043/33}

al-infilāk (*infi 'āl* vezninde) ve

al-tafalluķu (*tafa 'ul* vezninde) Yarılmak ma'nāsınadır. **Yuķālu** *fallakahu fa-'nfalaka va tafallaka ay şakķahu fa-'nşakķa [=]*^{3043/34} *va tafallaka nāsı müte'accib ēdecek mertebede ifrāt ve mübālağa ile segirtmek ma'nāsınadır.*

Yuķālu *tafallaka 'r raculü idā ictahada fi 'l-'aduvvi*^{3043/35} *ħatta a 'caba min şiddatihi [=]*.

al-fāliḳu *falk*dan ism-i fā'ildir. Yarıcı ma'nāsına ve ḳavluhu ta'āla: «*fāliḳu'l-ḥabbi va'navā*»²⁴ *ay ḥālakahu*^{3043/36} *av ṣaḳḳahu bi-iḥrāci'l-varāḳi minhu [=]*.

Burada ḥalk ma'nası daḫı faṭr gibi mecāzdir. ve *fāliḳu B e n ũ K i l ā b 'ı*ḡ yurdunda bir mevzi'dir. Anda^{3043/37} bir küçük ū vardı. ve *fāliḳu* çiçegini yarmış ḥurmā ağacına vaşf olur. **Yuḳālu** *nahḷun fāliḳun ay munṣaḳḳa 'ani't-tal* 'i[=]. ve iki^{3043/38} tepe yāḥūd iki yüksek yer aralığında olan alçaḳ oturaḳlı düz yere ıtlāḳ olunur *fāliḳa* daḫı dēnür. **Yuḳālu** *kana*^{3043/39} *dāliḳa bi-fāliḳi kaḳā yuridūna'l-makana'l-munhadari'l-muṭma'inna bayna'r-rabūtayni[=]*.

al-falḳatu (*tamra* vezninde) Deveniḡ kulaḡı altında işbu^{3043/40} resme başılmış tamḡaya dēnür kī ortasından bir 'amūd ṣaḳḳ eylemiş ḥalkadan 'ibāretidir.

al-maflūḳu kulaḡı altına *falkahu*^{3043/41} dēdikleri tamḡa başılmış deveye dēnür.

al-filḳiyyu, al-falḳiyyu (*fānı*ḡ kesri ve fethiyle) Ağzıḡ ṣaḳḳına ya'nı bir köşesine dēnür. **Taḳūlu** *kallamani* [3044]^{3044/01} *min filḳi fihi ay min ṣaḳḳahi[=]*.

Ya'nı baḡa yarım aḡız söyledi. ve *filḳ* afet ve dāhiyeye ıtlāḳ olunur. ve *Y e m ā m e* 'de bir ḳarye adıdır.^{3044/02} ve ta'accüb olunacaḳ emr-i 'acibe dēnür.

Yuḳālu *ya'ti bi'l-filḳi ay bi'l-amri'l-'acabi[=]*. ve yarı bölünmüş ağacıḡ bir nişfindan düzülmüş^{3044/03} yaya dēnür. ve iki bölünen çubuḡuḡ her ṣaḳḳına *filḳ* ıtlāḳ olunur.

al-filḳatu (*fānı*ḡ kesriyle) bu daḫı dāhiye ma'nāsınadır.^{3044/04} ve bir nesneniḡ ḳırintısına dēnür. **Yuḳālu** *hāḳiḫi filḳatuhu ay kasratuhu'l-cufnahu [=]*.

Ayrılmış çanaḡıḡ nişfına dēnür. *Yuḳālu hāḳiḫi*^{3044/05} *filḳatu'l-cufnati ay nişfuhā [=]*.

²⁴ ALLĀH: *Ḳur'ān*: 6 En'ām; 95: “Şüphesiz Allah, daneleri, çekirdekleri patlatandır. O ölüden diriye çıkarır, diriden de ölüye çıkarandır. İşte Allah, budur. Nasıl da çevriliyorsunuz? ” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur'ān-ı Kerim ve Yüce Medâli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

al-faliḳu (*emir* vezninde) bu daḫı āfet ve dāhiyeye dēnür. ve emr-i ‘acibe dēnür. ve *Ṭ ā ’ i f*’de bir ḳarye^{3044/06} adıdır. ve ḳolda bir ṭamarın ismidir. ‘Alā ḳavlin deveniḡ boyununun öñünde mecrā-yı ḫulḳüm ḳatında olan düzce çuḳur yere dēnür.^{3044/07}

al-faliḳatu (*saḳina* vezninde)

al-maflaḳatu (*maḫmadah* vezninde)

al-fulkā (*sukrā* vezninde) Bunlar da dāhiyeye dēnür.

al-falaḳu (*fethateynle*)^{3044/08} Şubḫ ve bāmdād ma‘nāsınadır. Yāḫūd ‘amūd-ı şubḫdan münşakḳ olan ya‘ni ‘amūd şeklinde mümtedd olan aydından ve ziyādan^{3044/09} ‘ibāretidir. Yāḫūd fecr ma‘nāsınadır ḳi şabāḫ yeri ağarup açılmaḳdan ‘ibāretidir. ve minhu ḳavluḫū ṭā‘ālā: «*ḳul a ‘ūdū bi-rabbi’l-falaḳi*»²⁵
^{3044/10} *ay al-şabaḫū av mā inḳalaḳa min al-‘amūdihi av’l-facri[=]*. ve ba‘zılar bunu mecmu‘-ı maḫlūḳ ile tefsir eylediler ve ‘inde’l-ba‘z murād cehennemdir,
^{3044/11} yāḫūd cehennemde bir çāḫın adıdır. ve *falaḳu* iki tepe beyninde vāḳi‘ alçak oturaḳlı düz yere dēnür. Cem‘i *fulkān* gelür (*fānıñ* zammıyla)^{3044/12} ‘alā ḳavlin iki ḳumluḳ tepe beyninde vāḳi‘ düz ve açık meydāna dēnür. ve ṭomruḡa dēnür ḳi zindānda mücrim ayaḡına ururlar. **Yuḳālu**^{3044/13} *māta’l-laşşu fi’l-falaḳu ay fi maḳtarati’s-subḫani[=]*. Mektep ḫvācalarınınḫ falaḳaları bundandır ḳi *falaḳu* müfredidir. ve çanaḳ dibinde^{3044/14} ḳalan süd baḳiyyesine dēnür ve minhu **yuḳālu** *taḫḳir ayā ibni şāriba’l-falaḳi va huva mā baḳiya min al-labani fi asḳali’l-ḳadaḫi[=]*. ve ekşiyüp kesilmiş^{3044/15} süde dēnür. ve *Y e m e n* de ‘*A ṭ ṭ e r* nāḫiyesinde bir ḳarye adıdır.

al-mutafalliḳu (*mūtafarriḳ* vezninde) Bu daḫı ekşiyüp kesilmiş süde dēnür.

3044/16

²⁵ ALLĀH: *Ḳur’ān*: 113 Felak; 1: “De ki: Ağaran sabahın Rabbine sığınırım.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Kur’ān-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

al-iflākū (*hemzenin kesriyle*) Bir emr-i 'acib peydā eylemek ma'nāsınadır.

Yuḳālu *aflaka 'ş-şā 'iru idā atā bi'l-aciba[=]*. **Ş ā r i ḥ** 'in beyānına^{3044/17} göre şu 'arā kısmında bu vaşf ğālip olmuştur mezāmın-i 'acibe ve ma'ānī-i nādire ve ğaribe ihtirā'eden şā'ir-i belīġa müfallik^{3044/18} itlāk olunur. ve *iflāk* āfet ve dāhiye ihdāt eylemek ma'nāsınadır. Hemişe i'lāk māddesine mürādifen isti'māl ederler.^{3044/19} **Yuḳālu** *a'laka va aflaka fulānun idā cā'a bi-'alakin falaka[=]* kemāseyüdkeru.

al-iftilākū (*ifti 'āl* vezninde) Bu daḥı emr-i acibe peydā eylemek ma'nāsınadır.

^{3044/20} **Yuḳālu** *aftalaka 'r-raculu idā atā bi'l-'acibi[=]*. ve ḥalkı 'acaba getirecektir derece segirtmekde çabalayup mübālaġa eylemek ma'nāsınadır.

^{3044/21} **Yuḳālu** *iftalaka fulānun idā ictahada fi'l-'aduvvi va ḥattā a'caba min şiddatihi[=]*.

'**ulaḳ fulaḳ** (*zufar* vezinlerinde) *ḥamsatu 'aşara* gibi mürekkep olarak^{3044/22} āfet ve dāhiyeye itlāk olunur. **Yuḳālu** *cā'a bi-'alakin falakin ay bi'd-dāhiyeti[=]*.

al-fullayḳū (*kubbayṭ* vezninde) Yarma şeftālū dedikleri^{3044/23} şeftālūye dēnür kī çekirdeginden yarılıp ayrılır. **Taḳūlu** *akaltu fullayḳan ay ḥavhan yatafallaḳū 'an navāhu[=]*.

al-mufallaḳū (*mu'azzam*^{3044/24} vezninde) Çekirdeginden ayrılıp kırıldılmış yarma şeftālūye dēnür kī rēçāl maḳūlesi yaparlar.

al-faylaḳū (*şayḳal*^{3044/25} vezninde) 'askere dēnür. Cem'i *fayālikudur*. **Yuḳālu** *cā'a bi-faylaḳin 'azimin ay bi-cayşin 'azimin [=]*. ve 'azimü'l-heykel adama dēnür.^{3044/26} **Yuḳālu** *raculun faylaḳun ay 'azimun[=]*. **M ü ' e l l i f** pile

^{3044/27} mu'arabi olan *faylaḳ* lafzından sükūt eyledi kī ipek kurdına ve aşkı ta'bir etdikleri ipek kozasına dēnür. **Kütüb - ü fıḳhiyy** ede bey'-i fāsīd mebhāṭinde mestürdür.

al-tafaylaḳu (*tadaḥrac* vezninde) Bir kimse ^{3044/28} semüz ve yumru ten-mend olmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *tafaylaḳa'r-raculu idā zahuma va samina[=]*. ve temāšā edenleri müteaccib edecek rütbe ^{3044/29} segirtmekde cehd ve mübālağa eylemek ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *tafaylaḳa'r-raculu idā ictahada fi'l-'aduvvi ḥattā a'caba min şiddatihi[=]*.

al-miflāḳu ^{3044/30} (*miḥrāb* vezninde) dātında alçaḳ ve fūrümāye olarak müflis ve mendebūr kimseye dēnür. **Yuḳālu** *raculun miḥlāḳun ay daniyyu raḍlun ḳalīlu's-* ^{3044/31} *şay'un ya'nī ma'dumun [=]*

filāḳ (*inab* vezninde) *N i s ā b ū r* ḳazasında bir ḳarye adıdır.

al-fulāḳu (*ḡurāb* vezninde) ve

al-falūḳu ^{3044/32} (*şabūr* vezninde) Penirilenmiş süde dēnür ki murād süd kesigi olacaktır şurutḳa peniri gibi. **Yuḳālu** *labanun fulāḳun va falūḳun* ^{3044/33} *ay mutacabbanun[=]*.

al-filāḳu (*kitāb* vezninde) Sūdün ekşiyüp kesilmesine dēnür. ve *filāku* (*fāniḡ* kesri ve zammıyla) Yarılmış yumurta ^{3044/34} pāresine dēnür.

al-aflāḳu (*hemzenin fethiyle*) *filḳun* cem'idir ki yarılmış yumurta pāresine dēnür. **Yuḳālu** *şāra'l-bayzu filāḳān* ^{3044/35} *va aflāḳan ay mutafallaḳan[=]*.

al-fulāḳatu (*tumāma* vezninde) Bir nesneden ayrılan pāreye dēnür. **Yuḳālu** *fulāḳatin ācirru ay ḳiṭ'atun minhu[=]*. Cem'i ^{3044/36} *fulāḳdır hāsız*.

al-falkā'u (*ḥamrā'u* vezninde) Memesinin deligi vāsi' ḳoyuna vaşf olur.

Yuḳālu *şātu falkā'u'z-żarrati ay vāsi'atuhā[=]*. ^{3044/37}

al-falīḳatu (*saḫinat* vezninde) Azca şaça dēnür. **Yuḳālu** *fi ra'sihā falīḳatu ay ḳalīlatu min al-şa'ari[=]*.

al-fulḳānu (*uṭmān* vezninde) Açık ^{3044/38} ve aşikāre yalan söze dēnür. **Yuḳālu** *cā'a bi'l-fulḳān ay al-kiḍbu's-şarāḥu[=]*.

al-funtuğu (*kunfuğ* vezninde) Yollarda yapılmış hāna^{3044/39} ve kārban-sarāya dēnür. **Taḳūlu** *nazzalnā'l-funtuğu ay hānu's-sabil[=]*.

al-funduğu (*kunfuğ* vezninde) Bındıḳ gibi *funduğu* ta'bir olunan yemişe dēnür.^{3044/40} ve yollarda olan hāna ve kārbaşarāya dēnür *funtuḳ* gibi. **Ş ā r i ḥ** dēr ki *funtuḳ* ve *funduḳ* şol hāndır ki yollar üzre yaparlar ğurebā'^{3044/41} ve ebnā-i sebīl ücretsiz aña ḳonarlar. ve *M a ş ş i ş a* nām ḳaşaba ḳurbinde bir mevzi' adıdır. ve bir muḥaddit laḳabıdır. *F u n d u ḳ u ' l - Ḥ u s a y n i*^{3045/01} bir [3045] mevzi' dir.

al-funaydıḳu (muşaĝĝar bünyesiyle) *Ḥ a l e p* ḳazāsında bir mevzi' adıdır.

al-fundāḳu (*fāniḡ* zammıyla) Ḥesāp defterine^{3045/02} dēnür. **Yuḳālu** *aḡzaru'l-fundāḳu ay şaḡifatun al-ḡasāb[=]*. Şāriḡ dēr ki fundāḳu rūznāmec dēdikleridir ki erbāb-ı divān rūznāme^{3045/03} ta'bir ētdikleri defter olacaḳdır.

al-fanıḳu (*emir* vezninde) *M e d i n e* ḳurbinde bir mevzi' dir. ve şol puĝūra dēnür ki be-ĝāyet kerim^{3045/04} ve necip olmaĝla ašlā kendisine taḡmil gibi ḡāletle renc ve edā olunmayup ve üzerine rüküb olunmaya cem'i *funuḳundur* (*kutub*^{3045/05} vezninde) ve cem'u'l-cem'i *afnāḳundur*

al-fanıḳatu (*safinat* vezninde) ĝarāreye dēnür ki zarf-ı ma'lūmdur. Cem'i *fanā'ikudur*.

al-funuḳu^{3045/06} (dammeteynle) ve

al-mifnāḳu (*miḡrāb* vezninde) ve vücudu ter ve nāzik ve nāzende maḡbūbeye dēnür. **Yuḳālu** *cāriyatun funuḳun va mifnāḳun ay*^{3045/07} *muna'amatun[=]*. ve

funuḳ semüz ve tavlu genc nāḳaya dēnür. **Yuḳālu** *nāḳatun funuḳun ay fatiyyatun samīnatun[=]*.

al-ifnāḳu (*hemzenin kesriyle*) Faḳr^{3045/08} ve miḡnetde iken nāz ü na'ime nā'il olmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *afnāḳa'r-raculu idā tana'ama ba'da bu'isa[=]*.

al-tafniķu (*tef'ıl* vezninde) ^{3045/09} Nāz ve ni'metle perverde ēylemek ma'nāsınadır. **Yukālu** *funukun fulānan idā ni'amahu*[=].

al-tafannuķu (*tafa'ule* vezninde) Nāz ü na'imle perverde ^{3045/10} olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *tafannaķa al-gulām idā tana'ama*[=].

al-mufāniķu (ism-i fā'il bünyesiyle) Hıoş ve nāzık ve mülāyim dirlige dēnür.

^{3045/11} **Yukālu** *işun mufāniķun ay nā'imun*[=]

favķ (*fāniķ* fethi ve *vāviķ* süküniyle) Cihāt-ı sitte aķsāmındandır. Bir nesneniķ üstüne ^{3045/12} dēnür kī taht-ı muķābildir. İsim ve zarf olur. ve her hālde mebnidir.

Kaçan bir kelimeye muzāf olsa mu'arreb olur. ^{3045/13} **M ü ' e l l i f i ğ**

Beşā'ir'de beyānına göre *favķ* kelimesi mekānda ve zamānda cisimde ve 'adedde ve rütbe ve menziletde isti'māl olunur. ^{3045/14} ve bir kaç nev' üzere

müsta'mel olur. Ez-cümle 'ulüvv ma'nāsına naħvu ķavluhu ta'ālā: «*ķul huvāl ķādiru alā an yab'ata 'alaykum* ^{3045/15} 'adāban min favķikum va min taht arculikum»²⁶ al-āyat. ve şu'ūd ve hüdür i'tibāriyle isti'māl olunur. naħva

ķavluhu ta'ālā: ^{3045/16} «*fa in kunna nisāan favķātnatayn*»²⁷ Alāya ve kibr ve şigar cihetlerinde isti'māl olunur. naħva ķavluhu ta'ālā: «*İnna allaha lā*

²⁶ ALLĀH: *ķur'an*: 6 En'am; 65: "De ki: 'Onun size üstünüzden veya altınızdan bir azap salıvermeye veya sizi grup grup yapmaya yahut sizi birbirinize katıp, bazınıza bazınızın hıncını tattırmaya da gücü yeter.' Baksana biz ayetlerimizi nasıl türlü şekillere sokuyoruz. Umulur ki bunları anlarlar." Elmalılı Hamdi Yazır; *ķur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

²⁷ ALLĀH: *ķur'an*: 4 Nisā;11: "Allah size çocuklarınızla ilgili miras paylaşımında şunu emrediyor: Erkeğe iki kadının payı kadar. Eğer hepsi kadın olmak üzere ikiden fazla iseler, bunlara terekenin üçte ikisi. Eğer bir tek kız ise o zaman ona yarısı. Eğer çocuğu varsa, anne-babanın her birine ölenin terekesinden aylıda bir. Ama çocuğu yok da anne-babası varis bulunuyorsa, annesine üçte bir. Eğer ölenin kardeşleri de varsa, o zaman annesine altıda bir. (Bunlar) hep, (ölenin) yaptığı vasiyet yerine getirildikten veya borcu ödendikten sonradır. Babalarınız ve oğullarınız, onların hangisinin fayda bakımından size daha yakın olduğunu bilmezsiniz. Bütün bunlar Allah'tan size bir emirdir. Kesinlikle Allah, her şeyi en iyi şekilde bilendir, yaptığını sağlam yapan ve yapığında bir hikmet bulunandır". Elmalılı Hamdi Yazır; *ķur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

yastahyi an yazriba ^{3045/17} *maṭalān mā ba'ūzatan fa-mā favkahā.*²⁸ *Alāya aşār bimā favkahā ile'l-'ankebūt* ve gāhce fazilet dünyeviyye ve uhreviyye i'tibārıyla olur. ^{3045/18} ve *ḳahr* ve *galebe* i'tibārıyla isti'māl olunur intihā ve ḳavluhu ta'ālā: «*maṭalān mā ba'ūzatan fa-mā favkahā*»²⁹ *ay fi'l-siġar va kila fi'l-kibari.* ^{3045/19} ve *favku* ve *favāk* (*sahāb* vezninde) maşdar olurlar. Şeref ve faziletde sā'ire gālib ve serbüend olmak ma'nāsına. *Yuḳālu faḳā fulānun* ^{3045/20} *aşhābahu yakūk favkān va favākān idā 'allāhum bi'ş-şarafı[=].* ve okuḡ gezini kırmaḡ ma'nāsınadır. *Taḳūlu faḳata's-sahma favkān idā kasrat* ^{3045/21} *favaḳahu[=].* ve okun kezi egilmek yā ufanmaḡ ma'nāsınadır, kemāseyüḡkeru.

al-fuvāk (*ġurāb* vezninde) Bir adamı inçırık tutmaḡ ^{3045/22} ma'nāsınadır. Mi'deden riḡ mütefevviḡ olur. *Yuḳālu fāḳa'r-raculu favākān min al-babi'l-avvali idā şaḡaşati'r-riḡi min şadrihi* ^{3045/23} *va fuvāk[=].* ve

fu'ūk (*ḳu'ūd* vezninde) bedenden cān çıḡmaḡ üzre olmak 'alā ḳavlin ölmek yāḡūd cān vèrmek ma'nāsınadır. *Yuḳālu* ^{3045/24} *fāḳa binafsihi fuvākān va fu'uvākān idā kānat 'alā'l-ḡurūci av māta cādalahā[=].* ve nāḳanıḡ memesinde fiḳa birikmek ma'nāsınadır. *Yuḳālu* ^{3045/25} *fāḳatu'n-nāḳatu idā ictama'atu'l-fiḳatu fi-zar'ahā[=].* Ve

fuvāk inçırık 'illetine dènür. Hālet-i ne'zde ba'zı muḡtażara 'ariz ^{3045/26} olur. ve sadrdan ya'nı mi'deden bi-iḡtiyār yuḡarı çıḡan rihe dènür kī bu daḡı inçırık

²⁸ ALLĀH: *Ḳur'ān*: 2 Baḳara;26: “Bilmeli ki Allah bir sivrisineġi, hatta daha üstününü örnek vermekten sıkılmaz. İman edenler, onun kesinlikle hak olduġunu, Rablerinden geldiġini bilirler. Küfre sapanlar ise, ‘Allah böyle bir örnek ile ne kastetmiş?’ derler. Evet, Allah onunla birçoġunu şaşırtır. Yine onunla birçoġunu yola getirir. Hem onunla ancak o fasıkları şaşırtır.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ḳur'ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

²⁹ ALLĀH: *Ḳur'ān*: 2 Baḳara;26: “Bilmeli ki Allah bir sivrisineġi, hatta daha üstününü örnek vermektten sıkılmaz. İman edenler, onun kesinlikle hak olduġunu, Rablerinden geldiġini bilirler. Küfre sapanlar ise, ‘Allah böyle bir örnek ile ne kastetmiş?’ derler. Evet, Allah onunla birçoġunu şaşırtır. Yine onunla birçoġunu yola getirir. Hem onunla ancak o fasıkları şaşırtır.” Elmalılı Hamdi Yazır; *Ḳur'ān-ı Kerim ve Yüce Meāli*, Ayfa Basın, İstanbul 2009.

olacaktır. Evvelki 'illetdir. ^{3045/27} Tāni 'arızadır. Mi'de müte'eddi olduğu nesneden kaçınup munkabız olmasıyla müd'iyi de'f için münbasit olmasından ^{3045/28} mürekkebe hâletdir. Ba'zı ihtilâf mehmûz olan *fu'āk* maddesinde beyân olundu. **Yukālu** *aḥaḍahu al-fuvāku va huvallaḍi ya'ḥuḍu* ^{3045/29} *li-muḥtaẓarin 'inda'n-naz' va'r-rîhi allatî taṣaḥḥaşa mina'ş-şadri*. Mütercim der ki *fuvāk* istilâ eyledikde iki parmağıyla burnunu tutup ^{3045/30} soluğunu kabz eyleye şöyle ki inçkırmak kertesine vara bi-idnihî ta'ālā mündefi' olur intihā. ve *fuvāk* iki sağımıḡ aralığı ^{3045/31} olan vakte dēnür. Meṭelā, nāqayı bir miqdār sağdıktan sonra terk ederler, yavrısı bir miqdārca emüp andan sonra yine ^{3045/32} sağarlar. İşte bu iki sağımıḡ mābeynine *fuvāk* dērler. Bunda *sehāb* vezninde daḡı cā'izdir. ve 'inde'l-ba'z *fuvāk* memeyi ^{3045/33} sağan kimseniḡ sağarken elini açup yumduḡunuḡ mābeyni olan vaktiden 'ibāretdir. Cem'i *afvikat* gelür (*aşribat* vezninde) ^{3045/34} ve *āvikat* gelür kalb ile ve bu ādır kabîlindedir ki maḡlûbdur. **Yukālu** *mā akāma 'indahū'l-afvāki nākatun ay mā-bayni'l-ḥalbatayni min al-vakti* ^{3045/35} *av mā-bayni fathî yadu'l-ḥālibi kabāzahā 'ale'z-zar'i [=]*. ve endāmı selḡi ve muẓtarib olan uzun adama dēnür ^{3045/36} kemāseyüḡkeru.

al-fā'ıku her nesneniḡ güzide ve a'lāsına ıtlāk olunur. **Yukālu** *şay'un fā'ıkuun ay ḥiyārun[=]*. ve boyun ile başıḡ bitişdiḡi yere ^{3045/37} dēnür. **Yukālu** *ḍaraba fā'ıkatu va huva mavşilu'l-'unuḡı va'r-ra'si[=]*.

al-favaḡatu feteḡātle üdebā'_i ḡuṭebāyā ıtlāk olunur ki; edep ve belāḡatde ^{3045/38} sā'irden ser-bülendlerdir. Müfredi *fā'ıku*dur. **Yukālu** *hum favaḡatun ay udabā'un ḡuṭabā'un[=]*.

al-fāku ta'āmla ṭolu kāseye dēnür. **Ş ā r i ḡ** 'iḡ ^{3045/39} beyānına göre aşli *favaḡ* idi fethateynle ve ṭabḡ olunmuş zeytün yaḡına dēnür. ve şahrāya dēnür. ve bir 'arziḡ ismidir. ve bünye ^{3045/40} ve endāmı selḡi ve muẓtarib uzun adama dēnür. ve bir şu kuşu adıdır ki boyunu uzun olur. ve *fāk* maşdar olur. ^{3045/41} *Favḡ* gibi

bunda aşlı *fava*dır, kemāseyüđkeru. ve oğun gezi egilmek ‘alā kavlin ufanmak ma‘nāsınadır. **Yukālu** *fāku*’s-sahm [3046]^{3046/01} *yafāku fākan va favkan idā māla va inkisara[=]*. ve bu bāb-ı rābi‘ dandır., kemāseyüđkeru.

al-fūk *fāni*ñ zammıyla bu dađı endāmı muđtarib^{3046/02} selgi uzun adama dēnür. ve *fava*ku’*d-dekeri* alet-i tanāsülün başına ıtlāk olunur. Ođ gezine teşbihle ve *fūk* *tarik-i evvela*^{3046/03} dēnür ki meslük olan *tarik*lerden *tarik-i evvel* olacaktır.

Yukālu *aħada fava*ka’*t-tarika va huva*’*t-tariku*’*l-avvali[=]*. ve bir semte^{3046/04} birden ođ serpmeye ıtlāk olunur, güya ki bir gezden atılmış olur. **Takūlu** *ramaynā fūkan ay rişkan[=]*. ve yine ođ gezi ma‘nāsından^{3046/05} me’*hūd* olarak bir adam bir düzeye gidüp bir dađı gerü dönüp gelmese *mā-artadda alā favkihi* dērler *mazā va lam yarci*‘ ma‘nāsına^{3046/06} ve *fūk* bir kuş adıdır. ve fūnūn-ı kelāmdan bir fenne ıtlāk olunur ve minhü **Takūlu**’*r-raculu idā aħada fi fanni min al-kalāmin ħadfiyyin fava*^{3046/07} *aħsanun minhu ay fi-fanna[=]*. ve

‘avratiñ fercine ıtlāk olunur. ve lisāniñ ucuna ‘alā kavlin ağıñ yarığına ve şikāfına dēnür. ve oğ^{3046/08} gezine dēnür ki oğda kiriş bindirecek kertikdir.

Ba‘zılar ‘indinde *fūkān* (tetniye bünyesiyle) *zennematān* ya‘ni ol kertegiñ iki^{3046/09} tarafında olan dirseklere dēnür ki her birine *fūku* dērler. Cem‘i *fava*ğ gelür (*şurad* vezninde) ve *afvākin* gelür *fukku* gelür ki^{3046/10} *fava*ku lafzından mađlūbdur. (*fāni*ñ zammı ve *elifi*ñ kaşriyle)

dū’l-fuvaği Mefrūk **E b u A b d ü ’ l - M e s i ħ** nām kimseniñ kılıcınıñ lağabıdır.^{3046/11} ve *fūk* selefde *R ū m* şāhlarından biriniñ ismidir. Danānir-i *fukıyyatu* aña mensūbdur. Yāhūd şavāb olan kāfeyni ile olmaktadır.^{3046/12}

al-fuvağatu (*fāni*ñ zammıyla) Bu dağı endāmı muğtarib uzun adama dēnür. ve oğ gezine dēnir.

al-fiķu (*fāni*ñ kesriyle)^{3046/13} bu dağı ħilķati muğtarib selgi uzun kimseye dēnür.

al-fuyāķu (*ğurāb* vezninde) *fiķu* ma‘nāsınadır.

al-fāḳatu fakr ve ihtiyāc^{3046/14} ma'nāsınadır kî adama istilā' ve ḳahr eder. Bu dahı *fuvāḳu* maddesindedir. **Yuḳālu** *aḫaḍtahu'l-fāḳatu ay al-faḳru va al-ḫācatu[=]*.

al-favḳā'u^{3046/15} (*ḫamrā'u* vezninde) Şol bükreye dēnür kî demüriniñ her dişinde iki *fuvāḳu* ola ya'nî oḳ gezi gibi iki kertik ola. **Yuḳālu**^{3046/16} *maḫālatun favḳa'u idā kāna li-kullu sinnun minhā fuvāḳāni[=]*. ve sivri uçlu *ḍeker* başına ıtlāḳ olunur. **Yuḳālu** *kamaratu favḳā'u ay al-maḫaddadatu*^{3046/17} *al-ṭaraḳa[=]*.

al-afvaḳu (*aḫmak* vezninde) Gezi kırılmış oḳa dēnür. **Yuḳālu** *sahmun afvaḳun ay maksūrun al-favaḳu[=]*.

al-favaḳu (*fethateynle*)^{3046/18} Oḳun gezi egilmek yāḫūd kırılmak ma'nāsınadır. Ba'zıları dēdi kî bunun fi'lbāb-ı rābi'dandır. Ya'nî fi'l-aşl *fāḳa's-sahmu*^{3046/19} *yafāḳu fāḳan* ve *favḳan* şığasındandır, ḫāfa ya ḫāfu gibi. ba'dehu ref'-i iltibās için ve evi tahrik olunup haḍer maḫrecine iḫrāc^{3046/20} olundu; zirā bu fi'l bāb-ı rābi'dandır. **fa-yuḳālu** *fāḳu's-sahmun yafāḳu fāḳan va favḳan bi'l-tahrik idā māla va inkisara kamā ḍukira[=]*.

al-fiḳatu (*fāniñ*)^{3046/21} kesriyle) İki şaḡım arasında memede müctemi' olan sūdün ismidir. Cem'i *fiḳun* gelür *hāsız* ve *fiyakun* gelür (*inab* vezninde)^{3046/22} ve *fiḳātun* gelür (*fāniñ* kesri ve meddiyle) ve *afvāḳun* gelür. ve cem'u'l-cem'i *afāviḳu* gelür. ve *fiḳatu'z-zuḫā* ḳaba ḳuşluḡa ıtlāḳ olunur.^{3046/23} **Taḳūlu** *ataytahu fiḳatu'z-zahā ay irtafā'ahā[=]*. ve

afāviḳu seḫābda cem' olan şol yağmurlara dēnür kî sā'aten ba'de sā'atin yağar ola^{3046/24} **Yuḳālu** *saḫtu's-samā'u afāviḳuhā va hiya mā ictimā'a fi's-saḫābi fa-huva yumṭiru sā'aten ba'de sā'atin [=]*. ve

afāviḳu'l-layl gēceniñ^{3046/25} ekter vaḳtine ıtlāḳ olunur. **Taḳūlu** *ḫaracnā ba'da afāviḳu min al-layli ay aḳtarahu[=]*.

al-afıku (emir vezninde) *Y e m e n* 'de bir kırye adıdır.^{3046/26} ve *D ı m e ş k* ile *T a b e r i y e* beyninde bir belde adıdır. Anda bir 'akabe vardır kî aḥbār-ı melāhimde đıkr ederler 'ämme hemzesiz *fıķ* derler.^{3046/27} **Ḥ a z r e t - i ' İ s ā** 'nın 'akabe-i mezbūreye de nüzülleri mervidir.

al-ifākatu (hemzenin kesriyle) Oķ gezini kirişe bindirmek^{3046/28} ma'nāsınadır. **Takūlu** *afaktu's-sahma ifākatu idā vaẓa'tu fuvķahu fi'l-vatari va takūlu avfaktahu ifākā bi'l-ķalbi va ammā avfaktuhu fanādirun[=]*.^{3046/29} ve

ifākat nāķanın memesinde đıkr olunan *fıķat* birikmek ma'nāsınadır. **Yuķālu** *afāķati al-nāķatu idā ictima'ati al-fıķatu fi ẓar'ihā[=]*.^{3046/30} ve ḥastaya şıḥḥat yāḥūd ḥasta şıḥḥate dönmeķ ya'nî sađalmaķ ma'nāsınadır, ictimā'-ı *fıķadan* me'ḥūddur. **Yuķālu** *afāķa*^{3046/31} *al maraẓi min marẓihi idā raca'ati's-şıḥhati ilayhi av raca'a ila's-şıḥhati[=]*. va ķaḥt ve ķilletden soņra zamān ucuzluķ bolluķ olmaķ^{3046/32} ma'nāsınadır. **Yuķālu** *afāķa'z-zamānu idā aḥşaba ba'da cadbin ba'da[=]*. ve rāḥat ve asāyiş ma'nāsına müsta'meldir. **Yuķālu** *māla ifākatu ay*^{3046/33} *raḥatu[=]*. ve iki sağım beyninde dinlenüp ārām eylemek ma'nāsınadır. **Yuķālu** *afāķa al-ḥālabā idā arāḥa bayna'l-ḥalbatayni[=]*.

al-mufıķu^{3046/34} (*mucib* vezninde) ve

al-mufıķatu ḥāyle memesinde *fıķatu* müctemi' olmuş nāķaya denür, cem'i *mefāviķdir*. ve *mufıķun* müfāliķu^{3046/35} ma'nāsınadır kî mezāmın-i 'acibe ibdā' eden şā'ire denür. **Yuķālu** *şā'irun mufıķun ay mufliķun[=]*.

al-istafākatu bu daḥı ḥasta^{3046/36} şıḥḥat bulmaķ ma'nāsınadır. **Yuķālu** *astafāķa'l-maraẓi min maraẓihi bi-ma'nî afāķa[=]*. ve nāķayı bir miķdār fāşıla vèrerek aralıķ^{3046/37} aralıķ sađmaķ ma'nāsınadır. **Yuķālu** *astafāķa'n-nāķatu idā ḥalabahā fuvāķan fuvāķan va minhu[=]*. **Takūlu** *istafāķa'n-naķātu ay lā-taḥlubhā*^{3046/38} *ķabla'l-vakti[=]*. Ya'nî nāķayı memesine süd müctemi' olmazdan aķdem 'acele èdüp sağma ve şarābdan ferāğat èdüp^{3046/39} ḥüşyār olmaķ ma'nāsına müsta'meldir. **Yuķālu** *mā yastafıķu min al-şarābi ay mā*

yakuff[=]. **M ü ' e l l i f** in muradı şürbi terk eylemekle ^{3046/40} hermişe ayık olmakdır. **Şıḥāḥ** 'da *astafāka min sakrihi* 'unvânında olmağla sarhoşluğdan ayılmak demek olur. ve fi'l-**Esās** ^{3046/41} *huva müdminun lâ-yastafîku min al-şarābi*[=] ve uykudan göz açılmayup hermişe uyur olmak ma'nāsına musta'meldir ve minhu **yuḳālu** [3047] ^{3047/01} *raculun mustafîkun ay kaşîru'n-navm istafāka* '[=]. Nāka ma'nāsınadır.

al-tafvîku oğa gez yapmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *favvağa's-sahma* ^{3047/02} *idā ca'ala lahu fuvākan*[=]. ve deve köşegine aralık aralık süd içirmek ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *favvağa'r-rā'iyu al faşila idā saḳāhu'l-labana* ^{3047/03} *fuvākan fuvākan*[=].

al-mufavvaḳu (*mu'azzam* vezninde) Azca azca ekl ü şürb olunan me'kül ve meşrûbe dênür.

al-tafavvuḳu (*tafa'ul* ^{3047/04} vezninde) Bir kimse üzre yükseklenmek ma'nāsınadır gerek hissî ve gerek ma'nevî olsun. **yuḳālu** *tafavvağa alā kavmihi idā taraffa'a*[=]. ^{3047/05} ve deve köşegi südü aralık aralık içmek ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *tafavvağa al-faşilu idā şariba'l-labana fuvākan fuvākan*[=]. ve nāḳayı ^{3047/06} aralık aralık sağmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *tafavvağa al-nāḳatu idā ḥalabahā fuvākan fuvākan*[=].

al-infiyāḳu (*infi'āl* vezninde) Deve ^{3047/07} ziyâdesiyle arıḳlayup helâk olmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *anfāğa'l-camalu idā huzila va halaka* [=]. ve oḳun gezi kırılmak ma'nāsınadır. ^{3047/08} **Yuḳālu** *anfāğa's-sahmu idā takassara fūḳua*[=].

al-iftiyāḳu (*ifti'āl* vezninde) Faḳîr olmak yāḥūd inçırık istilâsıyla ölmek ^{3047/09} ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *aftāğa'r-raculu idā aftākara av mātā bi-kaḫrati al-fuvāḳi*[=].

al-fahḳu (*nahḳ* vezninde) ve fethateynle cā'izdir. Geregi gibi ^{3047/10} ḫolmak ma'nāsınadır. **Yuḳālu** *fahağa al-inā'u fahḳan min al-bāb al-rābi'i idā*

amtala 'a[=]. ve bir adamın *fahqatına* urmaq ya tokunmaq ^{3047/11} ma 'nāsınadır. **Yukālu** *fahaqa fahqan min al-bābi 't-taliṭi aṣāb fahiqa*[=].

al-fahqatu (*temre* vezninde) Boynun arqa kemigine bitişdigi ^{3047/12} yerin yanında olan kemige dēnür ki oñurğa kemiklerinin evvelkisi olacaqdır. 'alā kavlin boyunun iç yüzünde başa bitişdigi ^{3047/13} yerin yanında tamac üzerinden küçük dil üzre havāle olan kemige dēnür.

al-fāhiqatu 'aқabinde qan revān olan ta 'neye dēnür. ^{3047/14} 'alā kavlin *fahqat* üzre başılan dağa vaşf olur. Keyyetün lafzına vaşf olur. **Taqūlu** *ra 'yat alayhi fāhiqatu ay ta 'natu tafhaqu* ^{3047/15} *bi- 'd-dami ay tataşabbaba av hiya kiyyatun 'alā 'l-fahqati*[=].

al-fayhaku (*şayqalu* vezninde) Vāsi' nesneye dēnür. **Yukālu** *havz fayhaku* ^{3047/16} *ay vāsi 'un*[=]. ve südü pek çok nāqaya dēnür. **Yukālu** *nāqatun fayhaku ay şafiyu*[=].

al-mifhāku (*mihrāb* vezninde) Şuyı firāvān ^{3047/17} quyuya dēnür. **Yukālu** *bi 'run mifhākun ay kaşiratu al-mā 'i*[=].

al-ifhāku (*hemzenin kesriyle*) Toldurmaq ma 'nāsınadır. **Yukālu** *afhaqa* ^{3047/18} *alanā ' idā malā 'hu*[=]. ve devenin *fahqası* üzre *fāhiqa* dedikleri dağ başmaq ma 'nāsınadır. **Yukālu** *afhaqa al-ba 'ira idā kavāhu al-fāhiqata*[=]. ^{3047/19} ve bir nesne firāvān olmaq ma 'nāsınadır. **Yukālu** *afhaqa al-barqu va gayrahu idā attasa* '[=].

al-tafahhuqu (*tefa 'ul* vezninde) ve **al-infiḥāk** ^{3047/20} (*infi 'āl* vezninde) Bunlar da bir nesne firāvān olmaq ma 'nāsınadır. **Yukālu** *anfahaqa 'ş-şay ' idā attasa* '[=].

al-tafayhuqu (*tafay 'ul* vezninde) ^{3047/21} Kelāmda ta 'ammuk ederek degirmen çıkıcığı gibi pek çok söylemek ma 'nāsınadır. **Yukālu** *tafayhaqa fi kalāmihi*

idā tabaṭṭa'a va tanassa'a ka-anna ^{3047/22} *mala'a bihi famihi[=]*. Ya'nî toldurmak ma'nāsına olan *fahika* lafzından me'hūddur.

al-fayku (*fān*ın fethiyle) Tavuğun şavtından ^{3047/23} hikāyedir, kî murād, tutuldukdā çağırmasından hikāye olacaktır. ve *fayku* maşdar olur. cān vèrmak ma'nāsına **yukālu** ^{3047/24} *fāka'r-raculu yafiku faykan idā cāda bi-nafsihi luġatin fi yafūk[=]*.

al-Fīku (*fān*ın kesriyle) Dünyāyı muhîṭ olān taġın ismidir. ^{3047/25} **Ş ā r i ḥ** 'in beyānına göre *kāf* ile **fīk** muşahḥafidir. ve

fīk pek uzun adama dēnür. ve bir mevzi' adıdır.

al-ifākatu (*hemzenin* ^{3047/26} kesriyle) Şā'ir müfliḳ olmak ma'nāsınadır. **Yukālu** *ifāka'ş-şā'iru idā aflaka[=]*. ve bu mādeler *yā'* iyye *vāviyye*dir niteki dīkr olundı. ^{3047/27}

afiku (*emir* vezninde) ānifu'd-dīkr olunan 'aḳabedir.

ii. ARAPÇA DİZİN SÖZLÜK

fuvāku	فُؤَاف	Hıçkırık. 3038/07
fu'āku	فُؤَاف	Hıçkırmak. 3038/08
fu'āk	فُؤَاف	Midedeki kokudan dolayı oluşan hıçkırık hastalığı. 3038/09
fatku	فُؤَاف	Yarmak. 3038/11
fatq	فُؤَاف	Barış bozulup yerine savaş çıkmak. Şafak söküp tan yeri ağarmak. Bir yerin etrafına yağmur yağıp o yere yağmamaK. Kasık yarığı hastalığı. Yellenme. Bağırsak büyümesi. Geniş ve açık yer. Hamura maya katmak. Bela, sıkıntı. 3038/11, 3038/17, 3038/22, 3038/30
fatik	فُؤَاف	bk. fatq
taftiku	فُؤَاف	Yarmak. 3038/25
tafattuku	فُؤَاف	bk. infitaku
infitaku	فُؤَاف	Yarılmak. Dişi devenin memesiyle göbeği arasında bulunan hastalık. 3038/26.
fitq	فُؤَاف	bk. infitaku.
maftaku	فُؤَاف	Gömleğin yırtmacı ve yakası. 3038/29
iftaku	فُؤَاف	Etrafına yağmur yağıp, yağmayan yere uğramak. Bir adamın koyun sürüsünü besleyip, şişmanlatması. Hurma salkımının çöpüyle

		misvaklanmak. Bir tarafa atılmak. Kulağı ayazda kalmak. Geniş ve açık yere çıkmak. 3038/29
futūk	فُوتُوك	bk. iftāku
fataķu	فَاتَاكُو	Avretin bitişik olması. Yılın kurak olmayıp bereketli olması. 3038/36
fatķā'	فَاتَاكُو	Avretin bitişik olmaması. 3038/38.
futuķu	فُوتُوك	Çok konuşan kadın. Yer adı. 3038/39
fatīķu	فَاتِيكُو	Şişmanlıktan dolayı derisi yırtılan deve. Güzel ve çabuk konuşan. Hurma. Birisinden ayrılmak. Sabah vakti. 3038/40
faytaķu	فَاتَاكُو	Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse. Demirci, marangoz. 3039/03.
fatķ	فَاتَاك	bk. faytaķu
dū-fitāķ	دُو فَاتَاك	Yer adı.3039/05
fitāku	فَاتَاك	Dağ adı. Hamur mayası. Hurma salkımının çöpü.Bir tağın adıdır. Güneşin doğuşu. Güneşin önünden bulutun çekilmesi. Bilinen bir su ismi. 3039/05.
fūtaķu	فُوتَاكُو	M e r v kazasında bir köy.3039/10
faycaķatu	فَاتَاكُو	Apışını açarak yürümek. 3039/10
faycaķu	فَاتَاكُو	Geniş yer. 3039/12
mutafayciķu	مُتَا فَاتَاكُو	Apışını ayırarak yürüyen adam.3039/12
infacāķu	فَاتَاكُو	bk. mutafayciķu (eş anlamlı) 3039/12

farazdaķu	فَرَزْدَقُ	Fırına düşen tandır ekmeği. Ekmek kırıntısı. Hamur yumağı. 3039/13, 3039/17
firezdeķ	فَرَزْدَقُ	bk. farazdaķu
ferāzıķ	فَرَاذِيقُ	bk. farazdaķu
ferāzid	فَرَاذِيقُ	bk. farazdaķu
farāzıķ	فَرَاذِيقُ	bk. farazdaķu
farızıķ	فَرَاذِيقُ	Et Şeftalisi. 3039/22
fırsıķ	فَرَسِيقُ	bk furķān
farķu	فَرْقُ	İki nesne arasını ayırmak. 3039/23,3039/29
furķānu	فَرْقَانُ	Bařtaki saķ bōlōklerinin yolu. Kuř ismi. Keten bezi. Medine’de bir Őlķek adı. Yarılmıř ķekirdeđi deveye hayvan yemi olarak vermek. Koyun sūrūsüne sahip olmak. Kuř pislemek. 3039/25, 3039/38, 3039/39
farķ	فَرْقُ	bk. farķ bk. farķ
fırķ	فَرَقُ	Hz. Ömer’in lakabı. Haklıyı haksızdan ayırd ederek adaleti tam yerine getirmekle ũn kazandığı iķin bu isimle adlandırıldı.
faraķa	فَرَقُ	Korkak adam. 3039/38, 3039/41, 3040/13
fārūķ	فَارُوقُ	Korkak ve Ődōk olmak. Korkudan kalbi durmak.
faraķu	فَرَقُ	

farak	فَرَاكٌ	Sabah vakti. Şafak sökmesi. Ön dişlerin aralıklı olması. Devenin ayak tırnaklarının birbirinden aralıklı olması. Kalça kemiğinin bir tarafı yüksek bir tarafı çökük olmak. 3040/02, 3040/05
farıka	فَارِكَاءٌ	Horozun ibiğinin ayrıık olması. Seyrek sakal. Yerdeki bitkilerin dağınık olması. Denize girip, dalmak. Tahıl ölçęi ile bir şey içmek. 3040/06, 3040/08, 3040/09.
fārūkatu	فَارُوكَاتُ	bk. farūkatu
farūkatu	فَارُوكَاتُ	Korkak, cesaretsiz. 3040/10
farik	فَارِڪٌ	Bir nesneden korkmuş olan. Yerin yüzünü örtemeyen değersiz ot. 3040/12, 3040/14, 3040/35
faruk	فَارُوكٌ	Yaradılışdan korkak.3040/12, 3040/13
farūka	فَارُوكَةٌ	Çok korkak 3040/12, 3040/13
mafriku	مَفْرِكٌ	Başın tepesi, saçın her tarafa dağılmış hali.3040/15
mafraki	مَفْرَاكٌ	bk. țariķ
țariķ	مَفْرَاكٌ	Yolun başka yollara ayrılan yeri. Yol ağzı.
furūku	فُرُوكٌ	Yolun çatallanması. Bilinmeyen yol. Dişi devenin veya eșeđin sancılanarak sancıya dayanamayıp bir tarafa kaçması. 3040/21

fāriku	فَارِكُ	Sancıdan duramayan eşeğin ya da dişi devenin kaçması. Bir bulutun bulut kümesinden ayrılması. 3040/24.
favāriḳ	فَوَارِكُ	bk. fāriku
furraq	فُرْفُ	bk. fāriku
afraqu	أَفْرَا	Kalça kemiğinin biri diğerinden yüksek olan at. Çatal ibikli horoz. Alnı yahut sakalı görünüşte ayırık olan kimse. Ak horoz. Hayalarının aralığı geniş olan koyun. Almacığı diğerinden yüksek olan at. Kollarının aralığı geniş kimse. 3040/26 , 3040/30
furḳ	فُرْفُ	Tek hayalı at. 3040/32
fariḳatu	فَارِیْکَاتُ	Otları dağınık olan yer. 3040/33
farḳā' u	أَفْرَا	Memelerinin emziklerinin aralıkları geniş olan koyun. 3040/35
fāriḳin	فَارِیْکِیْنُ	Diyarbakır'da bir beldedir. 304036
afrāku	أَفْرَا	Medine'de yer adı. 3040/37
furayḳāt	فُرَیْکَاتُ	Medine'de yer adı. 3040/38
Furayḳ	فُرَیْکُ	Tihame'de yer adı. 3040/38
farayyaḳ	أَفْرَا	Bahreyn yakınlarında bir çöl adı. 3040/39
furūḳ	فُورْفُ	Yer adı. 3040/39
Mefrūḳ	مَفْرُومُ	Bir dağın adı. 3040/40. Ebu AbdülMesih adlı kişinin ismi.
Farūḳ	فُورْفُ	Yer adı. Konstantiniyye şehrinin lakabı. 3040/40

yavmu'l-farūqayni	٠ ٠ ٠ ٠	Arap günlerinden bilinen bir gün. 3041/02.
fırq	قُرْفٍ	Koyun, keçi, sığır sürüsü. Sahibinin kaybettiği koyun keçi sürüsü ya da yüzden eksik olan koyun, keçi sürüsü. Her nesneden bir bölük. Develere yem olarak parçalanmış çekirdek tanesi. Dağ, bayır, tepe. Deniz dalgası. 3041/05, 3039/34
ifrāku	قَارِفًا	Kuşu iyileştirmek. Lohusa kadına farıka yedirmek. Hastanın iyileşmesi. Ömür boyunca çiçek ve kızamık gibi bir defa geçirilen hastalık. Dişi devenin çekilen südünden bir miktar süt gelmesi. Develeri merada koyun sürüsü gibi kendi hallerine bırakmak. 3041/09
dātü firqayni	٠ ٠ ٠	bk. dātu firk
dātu firk	تُدُّ قُرْفٍ اذ	Temim şehrinde bayır ismi. 3041/15.
fırqatu	قُرْفٍ	Bir miktarını çıkarmadan çalkalaması olanaksız olan süt ile dolu yayık, tulum. Bir bölük insan. 3041/16
fıraḳ	قُرْفٍ	bk. fırqatu
afāriḳa	٠ ٠ ٠	bk. fırqatu
afrāḳ	قُرْفٍ	bk. fırqatu
afārīḳu	قُرْفٍ	Kabile, kavim. 3041/20.
farīḳu	قُرْفٍ	Kur'ân-ı Kerîm. İyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı gösteren her şey. Delil, ispat. Sabah vakti. 3041/21
furḳānu	نُقْرَفٍ	

infirāku baħr	فُرُقْ	Deryanın bölünüp açılması. 3041/27
furķ	فُرُقْ	Kur'ân-ı Kerîm. 3041/29.
fāriķ	فَارِڪْ	bk. furķ
farîķatu	فَارِڪَاتُ	Lohusa için hazırlanan süt, hurma, pirinç karışımı yemek. Sürüden gece ayrılıp bir tarafa doğru giden koyun bölüğü. 3041/30
farāķ	فَرَاڪْ	bk. firāķ
firāķ	فِرَاڪْ	Ayrılık. 3041/32
Efriķiyyatu	عَفْرِڪِيَّاتُ	Ülke adı. Efriķ b. Ebrehe padişah ismiyle bilinir. 3041/33
mufriķ	مُفْرِڪْ	Yavrusunun ölmesinden dolayı yavrusundan ayrılan deve. 3041/34
mufriķ'l cism	مُفْرِڪْلِ جِسْمِ	Gövdesi etsiz ama semiz olan insan ve hayvan. 3041/35
tafriķ	تَفْرِڪْ	bk. tafriķatu
tafriķatu	تَفْرِڪَاتُ	Birbirinden ayırmak. 3041/38
tafriķ	تَفْرِڪْ	Korkutmak. 3041/40
tafāriķ	تَفَاْرِڪْ	Çuvalın kulpuna geçirilen ağaç Değersiz ok. Yün, iplik eğrilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen yarım küre biçiminde, ortası delik ağaç. 3041/40
mufarraku'n-na'am	مُفَرِّقُ النَّعَمِ	Kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan. 3042/15
tafarruķu	تَفَرِّقُ	bk. tifirrāķ

tifirrāk	تِفْرَاكُ	Birbirinden ayrılıp grup kamlo. 3042/17
iftirāk	اِفْتِرَاكُ	bk. tafarruķu 3042/19
infarāk	اِنْفِرَاكُ	Ayrılmak. 3042/20
munfaraķu	مُنْفِرَاكُ	bk. infarāk
furāniķu	فُرَانِيكُ	Arslan. 3042/22
furnuķu	فُرْنُكُ	Kötü ve değersiz şey. 3042/25
tafarnuķu	تَفَرْنُكُ	Berbat, mahvolmak. nınavyaH kulağının dik durması. 3042/26.
fustuķu	فُسْتُكُ	bk. fustaķu
fustaķu	فُسْتَاكُ	Şamfıstığı. 3042/28.
Fustuķānu	فُسْتُكَاَنُ	Merv kazasında bir köy adı. 3042/31.
fustuķatu	فُسْتَاكَاةُ	Bir muhaddisin lakabı. 3042/30.
fisķu	فِسْكُ	bk. fusūķu
fusūķu	فُسُكُ	Allah'ın emirlerini terk eyleyip doğru yoldan ayrılmak. Taze hurmanın kabuğundan ayrılması. 3042/31
fāsıķu	فَاسِيكُ	Hak yolundan ayrılan. 3042/36
infisāķu	اِنْفِسَاكُ	Hurmanın kabuğundan dışarı çıkması.3043/02
fusaķ	فُسَاكُ	bk. fissıķu
fissıķu	فِسْسِيكُ	Ahlaka aykırı olmak. 3043/03.
fuvaysıķatu	فُوَيْسِيكَاةُ	Fare. 3043/04
fasāķu	فَسَاكُ	bk. tafsıķu
fusaķu	فُسَاكُ	bk. tafsıķu

tafsîku	تَفْسِيفُ	Sapkın, günah işleyen. 3043/08.
fāsikiyyatu	فَاسِكِيَّةٌ	Bir çeşit sarık sarınma şekli. 3043/09
faşku	فَاشُكٌ	Kırmak. Döküp saçarak yemek yemek. Devamlı dünya işleriyle uğraşan. 3043/10
faşaķu	فَاشَاكٌ	Neşe, şenlik. Hırslanmak. Saldırıp kaçmak. Sığır ve koyun boynuzlarının aralıklı olması. Hayvanın önde olan memeleriyle geride olan memelerinin aralıklarının açık olması. 3043/13.
tafaşşuķu	تَفَاشَّشُكٌ	Bezi, elbiseyi, sağ koltuğundan alıp sol koltuğuna atma. 3043/18
fāşūķu	فَاشُوفٌ	Buhara taraflarında bir köy. 3043/19
mufaşāķatu	مُفَاشَّافَةٌ	Bir kimse üzerine ansızın çıkıp gelmek. 3043/19
faķķu	فَاقُفٌ	Açmak.
faķāķu	فَاقِفٌ	bk. faķfāķatu
faķāķatu	فَاقِفَةٌ	bk. faķfāķatu
faķfāķu	فَاقِفٌ	bk. faķfāķatu
faķfāķatu	فَاقِفَةٌ	Boş söyleyen, şaşkın, akılsız. Boş söz. 3043/22
faķfaķatu	فَاقِفَةٌ	Fakir ve perişan olmak. Köpekten korkup bağırarak. Bir şeyi olduğundan daha süslü söylemek. Suyun damlarken çıkarttığı ses. 3043/24
fūķfūķu	فُوقِفٌ	Akıl, zihin. 3043/27
faķāķatu	فَاقِفَةٌ	Bir kuş adı. 3043/27.

faḳaḳatu	فَاقَاقُ	Akılsız kadın. 3043/28
infiḳāḳu	فَاقَاقُ	Bir nesnenin yarılıp ayrılması. 3043/28
falḳu	فَاقُ	Yarmak. Yarık, çatlak. Kireç sürülmüş derinin tüyünü yolmak. 3043/29, 3043/30, 3043/35
taflīḳu	فَاقُ	Bir nesneyi yarmak. 3043/32.
infilāḳu	فَاقُ	bk. tafalluḳu
tafalluḳu	فَاقُ	Yarılmak. Şaşılacak derecede koşmak. 3043/33.
faliḳu	فَاقُ	Yarıcı. Benu Kilab'ın yurdunda bir yer adı. Çiçeğini yarmış hurma ağacı. İki tepe arasındaki düzlük yer. 3043/35
falḳatu	فَاقُ	Devenin kulağı altına basılan damga. 3043/39, 3043/40
maflūḳu	فَاقُ	Kulağı altına damga basılmış deve. 3043/40
filḳiyyu	فَاقُ	bk. falḳiyyu
falḳiyyu	فَاقُ	Ağzın bir köşesi. 3044/01
filḳ	فَاقُ	Bela, musibet. Yer adı. Tuhaf hadise. Yarı bölünmüş ağacın bir yarısından yapılmış yay. İkiye bölünen çubuğun her bir yarılımışı. 3044/02
filḳatu	فَاقُ	Bela. Bir nesnenin kırıntısı. Ayrılmış çanağın yarısı. 3044/04

faliķu	فَالِيكُ	Bela, musibet. Tuhaf hadise. Yer adı. Koldaki bir damarın ismi. Devenin boğazındaki düz, çukur yer. 3044/05.
faliķatu	فَالِيكَاتُ	bk. maflaķatu
maflaķatu	مُفْلَاكَاتُ	bk. maflaķatu
fulkā	فُلْكَانُ	Bela, musibet. 3044/07
falaķu	فَالَاكُ	Sabah, seher vakti. Işık. Şafak sökmesi. Cehennem yada cehennemde bir kuyu adı. İki tepe arasındaki düzlük yer. Zindanda suçlunun ayağına vurulan tomruk. Çanağın dibinde kalan süt artığı. Ekşimiş süt. Yer adı. 3044/08
mutafalliķu	مُتَفَالِيكُ	Ekşiyip kesilen süt. 3044/15
iflāķu	إِفْلَاكُ	Tuhaf şey yapmak. Bela, felaket çıkarmak. 3044/16
iftilāķ	إِفْتِلَاكُ	Tuhaf şey yapmak. Şaşırtacak şekilde koşmak. 3044/19
'ulaķ fulaķ	فُلَاكُ	Bela, musibet. 3044/21
fullayķu	فُلَّيْكُ	Çekirdeğinden yarıp ayrılan yarma şeftalisi. 3044/22
mufallaķu	مُفَالِكُ	Çekirdeğinden ayrılp kurutulmuş şeftali. 3044/23
faylaķu	فَالِيكُ	Asker. Büyük heykel. İpek kurdu, ipek kozası. 3044/24
tafaylaķu	تَفَالِيكُ	Şişman ve gövdeli olmak. Şaşırtacak şekilde koşmak. 3044/27

miflāku	مِفْلَاقُ	Alçak, züğürt, soysuz, epenüs. 3044/29
filak	فِلَاقُ	Yer adı. 3044/31
fulāku	فُلَاقُ	bk. falūku
falūku	فَلَوُقُ	Ekşimiş süttten yapılan rinyep. 3044/31
filāku	فِلَاقُ	Sütün ekşiyip kesilmesi. Yarılmış yumurta parçası. 3044/33
aflāku	أَفْلَاقُ	Yarılmış yumurta parçası. 3044/34
fulākatu	فُلَاقَةُ	Bir nesneden ayrılan parça. (<i>tumāma</i> vezninde) 3044/35
falkā' u	فَلْقَاءُ	Memesinin deliği geniş olan koyun. 3044/36
faliķatu	فَلِيقَةُ	Az saç. 3044/37
fulķānu	فَلْقَانُ	Açık ve belli olan yalan. 3044/37
funtuķu	فَنْتُقُ	Han, kervansaray. 3044/38
funduķu	فَنْدُقُ	Fındık. Han, kervansaray. Yer adı. 3044/39
Funduķu'l- Ĥusayni	فَنْدُقُ	Yer adı. 3045/01.
funaydiķu	فَنْبِدُقُ	Halep kazasında yer adı. 3045/01
fundāķu	فَنْدُقُ	Hesap defteri. Günlük hadiselerin yazıldığı defter. 3045/01
faniķu	فَنْيُقُ	Yer adı. Erkek deve. 3045/03
faniķatu	فَنْيِقَةُ	Harar, büyük kıl çuval. 3045/05
fanā' iķu	فَنْعِاقُ	bk. faniķatu

funuķu	فُنْفُ	bk. mifnāķu
mifnāķu	فُنْفُم	Nazik, nazlı sevgili. 3045/06
funuķ	فُنْفُ	Besili, genç deve. 3045/07
ifnāķun	فُنْفُ	Fakir ve muhtaç iken bolluĝa ermek. 3045/08
tafnīķu	فُنْفُنْت	Refah ve bolluk içinde olmak. 3045/08
tafannuķu	فُنْفُنْت	Refah ve bolluk içinde olmak. 3045/09
mufānīķu	فُنْفُنَام	Hoş ve nazik dirlik. 3045/10
favķ	فُنْفُوق	Bir nesnenin üstü. 3045/11
favāķ	فُنْفُوف	Şeref ve faziletde üstün olmak. Okun gezini kırmak. 3045/19
fuvāķ	فُنْفُوف	Hıçkırık tutmak. İki sağım arasındaki vakit. Sağan kimsenin elini açıp kapatıncaya kadar geçen vakit. 3045/21. 3045/31, 3045/32
fu'ūķ	فُنْفُور	Can vermek, ölmek. Dişi devenin memesinde süt birikmesi. 3045/23
fā'īķu	فُنْفُنَا	Yüksek, seçkin. Boyun ile başın bitiştiiği yer. 3045/36, 3045/38
favaķatu	فُنْفُوف	Hutbe okuyan ediplerin söz söylemede diğerlerinden üstün olması. 3045/37
fāķu	فُنْفُوف	Yemek dolu kase. Pişmiş zeytinyağı. 3045/38
favaķ	فُنْفُوف	Pişmiş zeytinyağı. Boynu uzun bir su kuşu.

fūḳu	فَوْقُ	Iztırabı sıkıntısı olan. 3046/01
favaḳu'd-dekeri	فَوْقُ	Üreme organının başı. 3046/02
fūḳ	فَوْقُ	Ok serpmek. Bir yere gidip bir daha geri dönmemek. Kuş adı. Ok gezi. Ağız çatlağı. Kişi adı. 3046/03, 3046/11
fūḳān	فَوْقَانُ	bk. fūḳ Ebu Abdül Mesih'in kılıcının lakabı.
dū'l-fuvaḳi	دُوْلُ الْفَوْقِ	Iztırabı sıkıntısı olan. Okun gezi. 3046/12
fuvaḳatu	فَوْقَاتُ	Iztırabı sıkıntısı olan. 3046/12
fīḳu	فَيْقُ	bk. fīḳu Fakirlik, muhtaçlık. 3046/13
fuyāḳu	فَيْقُ	
fāḳatu	فَاقَةُ	Çark, çıkrık, makara. Sivri uçlu erkeklik organı. 3046/14
favḳā'u	فَوْقَاءُ	Gezi kırılmış ok. Okun gezinin eğilmesi veya kırılması. 3046/17
afvaḳu	أَفَوْقُ	İki sağım arasındaki memede biriken süt. 3046/20, 3046/34.
favaḳu	فَوْقُ	
fīḳatu	فَيْقَةُ	Öğleden iki saat önceki namaz. 3046/22
fīḳatu'z-zuḩā	فَيْقَةُ الضُّحَى	Yağmur. 3046/23 Gece vakti. 3046/24
afāvīḳu	أَفَافِيقُ	
afāvīḳu'l-layl	أَفَافِيقُ اللَّيْلِ	Yemen'de bir köy adı. Dimeşk ve Taberiyye arasındaki bir belde adı. 3046/25
afīḳu	أَفِيقُ	68

ifākatu	٠٠ ٠٠	Okun gezini kirişe geçirmek. 3046/27
ifākat	٠٠ ٠٠	Dişi devenin memesinde süt birikmesi. Hastanın iyileşmesi.Kıtlık ve yokluktan sonra bolluk ve ucuzluk olması. Rahat, asayiş. İki sağım arasında dinlenip ara vermek. 3046/28
mufiķu	٠٠٠٠	bk. mufiķatu
mufiķatu	٠٠ ٠٠٠٠	Memesinde süt birikmiş deve. 3046/34
mufik	٠٠٠٠	Tuhaf manalar icat eden şair 3046/34
istafākatu	٠٠ ٠٠	Hastanın iyileşmesi.Deveyi belirli zaman aralıklarında sağmak. Devenin memesini süt birikmeden sağmak. Şaraptan vaz geçip ayık olmak. Sarhoşluktan ayılmak. Uykudan gözünü açamamak. 3046/35
tafvīķu	٠٠ ٠٠	Oka gez yapmak. Devenin yavrusuna belli zaman aralıklarıyla süt içirmek. 3047/01
mufavvaķu	٠٠ ٠٠٠٠	Az az yenilip içilen şey. 3047/03
tafavvuķu	٠٠ ٠٠٠٠	Büyüklenmek. Deve yavrusunun sütü belli zaman aralıklarıyla içmesi. Deveyi belli zaman aralıklarıyla sağmak. 3047/03
infiyāķu	٠٠ ٠٠٠٠	Devenin uykusuz kalıp helak olması. Okun gezinin kırılması. 3047/06
iftiyāķu	٠٠ ٠٠٠٠	Fakir olmak. Hıçkırık sebebiyle ölmek. 3047/08
fahķu	٠٠٠٠	Dolmak. Bir adamın <i>fahķatına</i> (bk fahkat) vurmak, dokunmak. 3047/09

fahqatu	فَهْقَةٌ	Boynun arka kemiğine bitiştiği yerin yanında olan kemik. Boynun başa bitiştiği yerin yanında, damak üzerinden küçük dil üzerine ulaşan kemik. 3047/11
fāhiqatu	فَاهِقَةٌ	Kan revan olan yere kızgın bir araçla yapılan yanık. 3047/13, 3047/18
fayhaku	فَاهِيْقُ	Geniş, bol. Sütü çok olan eved. 3047/15
mifhāku	مِفْهِيْقُ	Suyu çok olan kuyu. 3047/16
ifhāku	اِفْهِيْقُ	Doldurmak. Devenin yarasına kızgın araçla yanık yapmak. 3047/17
tafahhuqu	تَفَاهِيْقُ	bk. infihāq
infihāku	اِنْفِيْحُ	Bir şeyin bol ve fazla olması. 3047/19
tafayhuqu	تَفَايِيْقُ	Söyleyişte derinleşmek. Doldurmak. 3047/20
fayqu	فَاهِيْقُ	Tavuğun sesi. Can vermek. 3047/22
Fıku	فِيْقُ	Yer adı. 3047/25
fıq	فِيْقُ	Çok uzun adam. Yer adı. 3047/25
ifāqatu	اِفَاِقَةٌ	Birinci sınıf şair olmak. 3047/25
afıku	اَفِيْقُ	Yer adı. 3047/27.

iii. TÜRKÇE DİZİN SÖZLÜK

Abd .2. *Ar. i.* Kul.

→ *Ebu A. - ül- Mesîh* 3046/10

‘acaba .1. *Ar. i.* Acaba, hayret, şaşılacak şey.

a. 3044/20

‘acele .1. *Ar. i.* Çabuk.

a. 3046/38

‘acîb .6. *Ar. sf.* Tuhaf.

a. 3044/16

a. +e 3044/19, 3044/02, 3044/05, 3046/35, 3044/17

→ *emir-i a., mezâmîn-i ‘a.*

aç- .3. Açmak.

3039/11, 3043/21

a. - mağ

a. - up 3045/33

açık .6. *sf.* Aralığı çok, engelsiz.

a. 3038/36, 3040/04, 3043/17, 3044/12, 3044/37

açık ol- Aralıklı olmak. 3043/17

a. - mağa 3043/17

açıl- .5. Açılmak.

a. - masına 3040/03, 3041/27

a. - up 3038/33, 3039/08

a. - mayup 3046/41

a. - mağdan 3044/09

ad .21. *i.* Ad, isim

a. +ıdır 3038/40, 3039/05, 3039/27, 3040/39, 3040/40, 3040/41, 3041/34, 3042/30, 3043/28, 3044/01, 3044/06, 3044/11, 3044/15, 3044/31, 3044/41, 3045/01, 3045/40, 3046/06, 3046/25, 3046/26, 3047/25

adam .25. *Ar. i.* İnsan, er, kişi.

a. 3046/05

a. +a 3038/35, 3039/01, 3039/12,

3039/38, 3039/41, 3040/11, 3040/13, 3040/28, 3040/33, 3042/37, 3043/04, 3043/12, 3043/22, 3044/25, 3045/35, 3045/40, 3046/02, 3046/12, 3046/14, 3047/25

a. +ı 3043/08, 3045/21

a. +ıy 3038/31, 3047/10

‘add .1. *Ar. i.* Sayma, sayılma, öyle kabul etmek.

‘add olun- Kabul edilmek.

a. - du 3039/21

‘aded .1. *Ar. i.* Sayı.

a. +de 3045/13

‘âdetâ .1. *Ar. zf.* Bayağı, basbayağı.

â. 3038/10.

âdır .1. *i.* 1. Ateş. 2. Hadır, işte, daha.

â. 3045/34

‘adide .1. *Ar. sf.* Çok, bir

çok. → *ağvâl-i ‘a.* 3039/31

afâriğ* .1. *Ar. i.*

a. 3041/19

afâriğa* .1. *Ar. i.*

a. 3041/18

afâvîku* .2. *Ar. i.*

a. 3046/22

afâvîku’l- layl* *a.i.* 3046/24

âfet .5. *Ar. i.* Büyük felaket, bela.

â. 3038/24, 3042/04, 3044/01, 3044/05, 3044/18, 3044/22

âfiğat* .1. *Ar. i.*

â. 3045/34

Afiķu .1. Yemen'de bir kasaba adı.

al- A. 3046/25

aflāķu* .1. Ar. i.

al. Ar. 3044/34

afnāķun* .1. Ar. i.

a. +*dur* 3045/05

afrāķ* .1. Ar. i.

a. 3041/18

afraķu* .1. Ar. i.

al. Ar. 3040/26, 3040/30

afrāķu* .1. Ar. i.

al. Ar. 3040/37

afriķā' u* .1. Ar. i.

cem 'i a. 3041/20

af-tāb .1. Fa. b. i Güneş.

a. 3039/39

afvākin* .1. Ar. i.

a. 3046/09

afvaķu * .1. Ar. i.

al. Ar. 3046/17

afvāķun * .1. Ar. i.

a. 3046/22

afviķat* .1. Ar. i.

cem 'i a. 3045/33

aģaķ .4. 1Aģaķ. 2. Sopa, deģnek.

a. 3042/11, 3042/12.

a. +*ina* 3043/37

a. +*ıı* 3044/02

aģar- .2. Aģarmak, şafak sökmesi.

a. - *maķ* 3038/14.

a. - *up* 3044/09

aģırşak .1. Yün, iplik eğrilen iģi

aģırlaştırmak için alt ucuna

geçirilen yarım küre

biçiminde, ortası delik aģaķ.

a. 3042/11

aģız .5. Aģız.

a. 3042/29, 3044/01

a +*i* 3040/17

a. +*ıı* 3043/41, 3046/07

→*yarım a. söyle-, yol a.*

aģbār .1. Ar. i. Haber, söylenti.

a. - *i* 3046/26

aģd .3. Ar. i. Alma, kabul etme.

aģd eyle- Almak.

3042/08, 3042/06, 3042/07.

a. -*di*

āģer .3. Ar. sf. Başka, diģer, gayrı.

ā. 3041/01

ā. +*ıııı* 3040/05,

ā. +*ıııııı* 3039/02.

→ *mevzi* 'i *ā.*

aģır .1. Ar. sf. En son, en sondaki.

a. +*i* 3039/20

→ *ħarf-i a.*

aģmak .2. Ar. s. Pek akılsız şaşkın

a. 3046/17

a. 3043/22

aģmed .1. Ar. sf. Methodilmiş olan.

a. 3039/40

āģhū .1. Fa. i. Ceylan

ā. 3041/03

aķ .1. sf. Beyaz; kara ve siyah karştı.

a. 3040/29

aķ- .1. Akmak

a. - *ması* 3043/26

āķab .1. Ar. i. Arka sıra; derhal.

a. +*de* 3047/13

āķabe .4. Ar. i. Tepe, yokuş, engel.

a. 3040/41, 3046/26

a. +*dir* 3047/27

āķabe-i mezbūre Adı geçen tepe.

a. +*ye* 3046/27

aķdem .1. Ar. sf. İlk, önce,

önceki, daha önceki.

a. 3046/38

āķiķ .1. Ar. i. Çok kere kırmızı

renkte olan bir cins değerli taş.

- ‘**Ak̄ik-i Medine** Medine civarında yer adı.
a. 3040/38
- ‘**ak̄l** .1. Ar. i. Akıl.
‘a. 3043/27
- ak̄sām** .1. Ar. i. Parçalar, bölümler. a. +*indandır* 3045/11
- ak̄vāl** .2. Ar. i. Sözcükler, lakırdılar.
a. 3039/33
→ *eşahh-ı a.*
- ak̄vāl-i ‘adide** Bir çok sözcükler.
a. 3039/31
- a‘lā** .1. Ar. s. Yüksek.
a. +*sına* 3045/36
- ‘**alā** .13. Ar. zf. Üst, üzere.
‘a. 3039/28, 3040/02, 3041/03, 3041/11, 3041/24, 3041/36, 3044/06, 3044/12, 3045/23, 3045/41, 3046/07, 3047/14
- ‘**alā’l-‘ade a.** zf. Adet olduğu üzere.
‘a. 3042/04
- ‘**alā kavlin** .1. Ar. zf. Birinin sözüne, iddiasına göre.
‘a. 3040/21, 3039/15.
- ‘**alaf** .2. Ar. i. Hayvan yemi, ot, yulaf
‘a. 3039/35, 3041/06
- alāya** .1. Ar. i. Yüksek yer, yükseklik.
a. 3045/16
- alçaq** .2. Yüksek olmayan yer.
a. 3043/38, 3044/11,
- alçaq: II** .1. a. Aşağılık, hain.
3044/30,
- ālet** .1. Ar. i. Vasıta.
ālet-i tanāsül a. i. Üreme organı.
ā. 3046/02
- ‘**āliye** .1. Ar. i. Bir şeyin en yukarısı, tepesi.
→ *lüğat-i ‘ā.* 3040/20
- almacık** .2. Kalça kemiği, uyluk başı.
a. +*t* 3040/26
a. +*ınıy* 3040/05
- alt** .3. Üst karşıtı.
a. +*ında* 3038/18, 3043/39
a. +*ına* 3043/40
- altı** .3. Beşten sonra gelen sayı.
a. 3039/28, 3039/32, 3039/34
- ‘**āmme** .1. Ar. s. Umuma mahsus olan.
‘ā. 3046/26
- ‘**amūd** .3. Ar. i. Direk, sütun
‘a. 3043/40, 3044/08
- ‘**amūd-ı şubḥ** Sabah sütunu
‘a. 3044/08
- ancaq** .1. zf. Ancak, fakat
a. 3040/20
- anda** .2. Onda, o zaman.
a. 3043/36
a. 3046/26
- andan** .4. Ondan, o sebeple.
a. 3042/15, 3045/31
a. 3038/34, 3039/16
- ‘**anhu** .1. Ar. zf. ondan
‘a. 3039/38
- anıy** .2. Onun
a. 3042/08, 3042/11
- anıy-la** .1. Onunla
a. 3041/23
- ānif** .1. Ar. sf. Pek yakında geçen.
ānifu- d- dıkr Biraz evvel bildirilen.
ā. 3047/27
- aṅa** .7. zm. O zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi “ona”.
a. 3038/30, 3039/36, 3040/21, 3042/23, 3044/41, 3046/11
a. 3040/26

apış .2. *i.* Butların iç tarafı.

a. +*t* 3039/10

a. +*ını* 3039/12

ara .2. *i.* İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık.

a. +*sında* 3046/21

a. +*sını* 3039/23

a‘rāb .1. *Ar. i* Çöl Arapları.

a. +*dan* 3042/02

‘Arab .3. *Ar. i.* Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan kimse.

‘A. 3042/39, 3042/41.

‘A. +*dan* 3041/03

‘arabî .1. *Ar. s.* Arapça.

‘a. +*dir* 3042/30

‘arabiyu .1. *Ar. i.* Araplarla ilgili.

‘a. 3042/38

aralık .19. *i.* Ara.

a. 3046/36, 3046/37, 3047/02, 3047/05, 3047/06

a. +*t* 3040/03, 3040/31, 3040/33, 3043/17, 3045/30

a. +*ında* 3038/27.

a. +*ında olan* 3043/38

a. +*ları* 3040/36, 3043/17

a. +*larıdır* 3039/26

a. +*larına* 3042/16

ārām .1. *Fa. i.* Dinlenme.

ārām eyle- Dinlenmek.

a. -*mek* 3046/33

arıkla- .1. *Ar.* Uykusuz

duruma gelmek.

a. - *yup* 3047/07

‘arız .4. *Ar. sf.* Gelen, tesadüfi vaka.

‘ā. 3045/25

‘ā. *olan* 3038/10, 3041/11

‘ā. *olmak* 3038/35.

‘arıza .1. *Ar. i.* Aksama, bozukluk.

‘ā. +*dır* 3045/27

‘arızî .1. *Ar. sf.* Sonradan çıkan.

‘ā. 3042/37

arğa .1. Ön karşıtı.

a. 3047/11

arslan .2. Arslan.

a. +*a* 3042/22

a. +*ıy* 3042/22

‘arż .1. *Ar. i* En, genişlik.

‘a. +*ıy* 3045/39

‘aşā .2. *Ar. i.* Sopa, deynek.

‘a. 3042/10, 3042/12

asāyış .1. *Fa. i.* Rahat, huzur, güvenlik.

a. 3046/32

‘asker .1. *Ar. i.* Er.

‘a. +*e* 3044/25

aşkı .1. İpek böceğinin kozası. *a.* 3044/26

aşl .4. *Ar. i.* Esas, kaide.

→*fi'l-a.* 3040/30, 3046/18, 3042/06.

a. +*t* 3045/41

aşlā .1. *Ar. zf.* Hiçbir vakit.

a. 3045/04

aşlî .2. *Ar. sf.* Asl'a mensup, hususi.

a. 3042/37, 3045/39

‘aşara .1. *Ar. s.* Onlar(sayı).

‘a. 3044/21

aşikāre .1. *Fa. s.* Belli, açık, meydanda.

a. 3044/38

aşribat* .1. *Ar. i.*

a. 3045/33

at- .1. Atmak.

a. - *acağ* 3042/12

at .4. At (hayvan).

a. 3040/04, 3040/06

a. +*a* 3040/26

a. +*a* 3040/32

atıl- .1. Atmak.
a. -miş 3046/04

‘Atter .1. Yemen’de kasaba adıdır.
‘A. 3044/15

a‘ver .1. Ar. sf. Körbağısak.
a. 3038/20.

‘avn .1. Ar. i. Yardım.
‘a. 3041/23

‘avrat .6. Ar. i. 1. Kadın, avrat.
2. İnsanın, gösterilmesi ayıp olan yeri.
‘a. 3042/02
‘a. +a 3038/40.
‘a. +a 3038/39, 3043/28
‘a. +η 3038/36.
‘a. +η 3046/07

ayak .2. i. Ayak.
a. +ına 3044/12
a. +larının 3040/04

ayaz .1. i. Kuru soğuk.
a. +da 3038/34.

aydın .1. sf. Aydınlık.
a. +dan 3044/08

āyet .1. Ar. i. Âyet. Kur’ân’da surelerin her bir cümlesi.
āyet-i kerime Yüce âyet, Kur’ân’ın yüce âyeti.
ā. 3041/29

ayık .1. sf. Sarhoşluğu veya baygınlığı geçmiş olan, akli başında.
ayık ol- Akli başında olmak.
a. - maķ 3046/40

ayıl-.1. Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak.
a. - maķ 3046/40

ayır- .4. Birbirinden uzaklaştırmak.
a. - araķ 3039/12
a. - maķ 3039/23, 3041/38
a. - up 3039/10

ayrı .3. sf. Başka.
a. 3040/07
a. +ca 3042/01 zf. Bundan başka, başkaca.

ayrık .4. sf. Ayrılmış.
a. 3040/06
ayrık ol- Ayrılmış olmak.
a. -maķ 3038/37.
a. -an 3038/39, 3040/28

ayrıl- .12. Ayırma işine konu olmak.
a. - an 3040/17, 3044/35
a. - maķ 3042/21, 3043/29
a. - miş 3041/07
a. - miş 3044/04
3040/25, 3042/18, 3044/24
3041/32
a. - up
a. - up
a. - ur 3044/23
a. -masıdır 3039/02

ayrılık .1. i. Ayrı olma durumu.
a. +a 3041/33

az .3. sf. Az, çok karşıtı.
a. +ca 3047/03, 3044/37

‘azım .2. Ar. sf. Büyük, ulu, iri.
‘a. 3041/03
‘azümü-l- heykel 3044/25 Büyük heykel.

bāb .7. Ar. i. Fasıllık, bölüm, parça, kitap.
b. -ı 3040/19, 3040/18
bāb-ı rābi‘ Dördüncü bölüm.
b. 3046/01, 3046/18, 3046/20

bāb-ı tanî İkinci bölüm.
b. 3040/19

ba‘de .2. Ar. zf. Sonra.
b. 3046/23
ba‘de’l-müddet Bir zaman sonra
b. 3042/07

ba‘dehū .5. Ar. zf. Ondan sonra.
b. 3042/14, 3042/39, 3046/19

bağırsak *-2i. anat.* Bağırsak.
b. 3038/20.

bağla- *-1.* Bağlamak.
b. - *yacağ* 3042/12

baħr *-1. Ar. i.* Deniz, büyük nehir, göl.
→ *infirāk-ı b.* 3041/27

Baħreyn *-2. Ar. i.* İki deniz; biri Akdeniz, öteki Umman Denizi.
B. 3040/39, 3041/01

bā'it *-1. Ar. sf.* Sebep olan.
bā'it-i telkib Lâkap sebebi.
b. 3039/18

baķınak *-1.* Geviş getiren hayvanların körelmiş tırnakları.
b. +*ları* 3040/04

baķiyye *-1. Ar. s.* Artan, geri kalan, artık
b. +*sine* 3044/14

bāmdād *-2. Fa. i.* Sabah, sabahleyin, seher vakti.
b. 3040/02, 3044/08

baķa *-1. zm.* Ben zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
b. 3044/01

baķık *-1.* Çok yüksek olmayan, alçak.
b. 3040/05

baķıl- *-3.* Basılmak.
b. - *an* 3047/14
b. - *mış* 3043/40, 3043/41

baķ- *-1.* Vücudunda iz bırakmak.
b. - *maķ* 3047/18
→ *dağ b.* -

Baķra *-1. Ar. i.* Irak'ın güneyinde bir kent; Irak'ın ikinci büyük şehri ve en önemli limanı. Hamar Gölünün güneydoğu ucunda, Şattül Arap su yolunun batı kıyısında, Basra Körfezi'ne 55, Bağdat'a ise 545

kilometre uzaklıktadır.
B. 3041/16

baķ *-8. i.* Kafa.
b. +*da olan* 3039/26
b. +*a* 3047/12
b. +*ına* 3042/11, 3046/02, 3046/16
b. +*ını* 3040/24
b. +*ıy* 3040/15, 3045/36

baķka *-1. zf.* Ayrıca
b. +*ca* 3040/25

bā'ıl *-4. Ar. sf.* Boş, beyhude.
b. 3039/38, 3041/22, 3041/23
b. +*ı* 3041/29

bayır *-2. i.* Küçük yokuş.
b. 3041/16
b. +*a* 3041/08

ba'z *-6. Ar. i.* Bir kısım.
→ *'inde'l-b.* 3038/09, 3039/28, 3042/29, 3044/10, 3045/32, 3040/12

ba'zı *-12. Ar. zf.* Birazı, birkısmı, kimi.
b. 3041/18, 3045/25
B. 3045/28
b. +*lar* 3039/15, 3040/13, 3040/34, 3041/11, 3042/37, 3044/10
b. +*lar* 3046/08
b. +*ları* 3042/19, 3046/18

bed *-3. Fa. sf.* Fena, kötü
bed-büy Kötü koku.

b. 3042/16
bed-ħüy Kötü huylu.
b. 3042/03

bed-rayiħa Kötü koku.

beden *-1. Ar. i.* Vücut.
b. +*den* 3045/23

beğāyet *-4. Ar. zf.* Pek çok, aşırı, son derecede.
b. 3039/37, 3042/03, 3042/29, 3045/03

bekr *-1.*
→ *Diyār-ı b.* 3040/37

bekre **-1.** *Ar. i.* Makara.

b. +ye 3046/15

belāġat **-1.** *Ar. i.* İyi güzel

söz söyleme.

b. +de 3045/37

belde **-3.** *Ar. i.* Şehir, kasaba.

b. 3046/26

b. +den 3040/41

b. +dir 3040/37

beliġa **-1.** *Ar. s.* Düzgün

söz söyleyen.

→*şā'ir-i b.* 3044/17

Benū Kilāb **-1.** Kilāb oğulları

B. 3043/36

ber-ṭarāf **-2.** *Fa. b. i.* Bir yana atılan.

ber-ṭarāf ol- Bir tarafa atılmak.

3038/33, 3039/08.

b. - maḳ

bereketlü **-1.** *sf.* Bol verimli

b. 3038/38.

Beşā'ir **-1.** Eser adı.

B. +de 3045/13

besirek **-1.** Erkek deve.

b. 3042/11

beş **-2.** *i.* Dörtten sonra gelen

sayının adı.

b. 3039/19, 3039/33

bevvāb **-1.** *Ar. i.* Kapıcı.

b. 3039/04

bey' **-1.** *Ar. i.* Satış.

bey'-i fāsīd Akdin yapılmış olmasına rağmen bazı dış nitelikleri itibariyle geçersiz olan satış.

b. 3044/27

beyābān **-1.** *Fa. i.* Çöl, kır.

b. 3040/39

beyān **-13.** *Ar. i.* Anlatma, bildirme.

b. +ı 3039/33, 3042/02 *b.*

+ına 3039/18, 3040/41

b. +ına 3041/21, 3041/34, 3042/29, 3043/02, 3044/16, 3045/13, 3045/39, 3047/25

beyān olun- Anlatılmak

b. - du 3045/28

beyāz **-1.** *Ar. i.* Ak.

b. 3039/06

beyhūde **-1.** *Fa. sf.*

Yararsız, anlamsız, boş.

beyhūde- gūy Boş söyleyen.

b. 3043/22

beyn **-10.** *Ar. i.* Ara, aralık, miyan.

b. +i 3041/23

b. +inde 3041/16, 3044/11, 3044/12, 3046/26, 3046/33

b. +ini 3039/41

b. +lerinde 3043/01

b. +lerini 3041/01, 3041/22

bez **-1.** *i.* Keten ipliğinden

yapılan dokuma, çaput.

b. +ine 3039/27

bındıġ **-1.** *i.* Fındık.

b. 3044/39

bi **-3.** *Ar. e.* Başlarına eklendiği

zaman kelimeleri –e haline getirir; ile için manalarını verir.

bi- idnihi İzniyle.

b. 3045/30

bi-l-fethi Fethiyle

b. 3041/33.

bi-t- tevbi Beziyle, elbiseyle.

b. 3043/18

bì **-4.** *Fa. e.* –sız,-maz. (Farsça

kelimelerin başına getirilir).

→ *bì-iḥtiyār, bì-maġz, bì-ma'nā, bì-zehre*

bì-iḥtiyār Kendiliğinden,

elde olmayarak.

b. 3045/26

bilād **-2.** *a ç. i.* Memleketler,

şehirler.

bilād -ı Temim Temim şehri

b. 3041/16

bilād -ı vāsi´ a Geniş kasaba.

b. 3041/34

bilin- .1. Anlaşılmak.

b. - *memek* 3040/22

bî-mağz *f. b. s.* Akılsız.

b. 3043/22

bî-ma´ nā Manasız.

b. 3043/23

bin .3. *Ar. i* Oğul.

b. 3039/17, 3041/35

bindir- .2. Bindirmek.

b. - *ecek* 3046/08

b. - *mek* 3046/27

bir .108. Herhangi bir varlığı

belirsiz olarak gösteren sayı.

3046/05, 3044/02, 3042/08, 3045/11,

3040/26, 3043/09, 3043/08, 3040/21,

3038/34, 3039/16, 3046/26, 3041/32,

3046/26, 3041/16, 3044/11, 3042/05,

3043/32, 3047/20, 3038/35, 3040/39,

3042/07, 3043/37, 3045/01, 3040/38,

3041/03, 3040/40, 3040/37,

3046/06, 3046/06, 3042/04, 3042/11,

3046/05, 3039/17, 3045/12, 3039/10,

3042/30, 3043/19, 3044/31, 3045/01,

3041/16, 3044/16, 3046/04, 3044/06,

3040/39, 3044/41, 3045/03, 3042/04,

3040/38, 3040/40, 3046/05, 3041/13,

3042/02, 3041/11, 3043/20, 3044/15,

3045/31, 3046/36, 3041/17, 3041/05,

3041/07, 3043/40, 3041/05, 3042/12,

3038/40, 3044/05, 3040/23, 3038/31,

3038/32, 3039/09, 3039/27, 3040/25,

3041/01, 3043/12, 3043/14, 3044/04,

3044/41, 3045/14, 3045/39, 3045/40,

3046/03, 3047/10, 3047/19, 3047/25

3039/05, 3040/14, 3041/30, 3042/26,

3043/28, 3043/29, 3044/27, 3044/35,

3045/21, 3047/04, 3045/31, 3044/01,

3043/11, 3046/25, 3042/04, 3042/07.

3043/36, 3042/31, 3046/04, 3042/20

birî .11. *zm.* Bilinmeyen bir kimse.

b. 3040/04, 3041/38, 3042/18

b. +*nden* 3040/04, 3041/38, 3042/18

b. +*ne* 3046/09

b. +*niş* 3046/11

b. +*si* 3039/02, 3040/05, 3042/08

birik- .2. Birbirine eklenip

çoğalmak.

b. -*mek* 3045/24, 3046/29

bit- .1. Bitmek, tükenmek.

b. - *miş* 3040/34

bitiş- .3. Bitişmek.

b. - *digi* 3045/36, 3047/11, 3047/12

bitişik .2. *sf.* Yan yana olan.

b. 3038/37.

b. *olmayan* Ayrı olan. 3038/39.

bî-zehre Korkak, yüreksiz.

b. 3040/11

bol .1. Geniş.

b. 3039/11

bolluğ .2. Fazlalık, bolluk.

bolluğ ol- Bereketli olmak.

b. - *mağ* 3038/38, 3046/31

boynuz .1. *i.* Boynuz.

b. +*ları* 3043/16

boyun .6. *i.* Boyun

b. 3045/36

b. +*ına* 3042/10

b. +*u* 3045/40

b. +*unuş* 3044/06

b. +*uş* 3047/11, 3047/12

bozul- .1. Bozguna uğramak.

b. - *up* 3038/13.

böcek .1. Haşere.

b. 3042/25

bögrek .1. Böbrek.

b. 3041/02

bölük .4. Parça, bölük.

b. +*e* 3041/05

b. +*e* 3041/17

b. +*ine* 3041/32

b. +*leriniş* 3039/26

bölün- .3. Belirli bölümlere,
parçalara ayrılmak.

b. - *en* 3044/03.

b. - *müş* 3044/02

b. - *üp* 3041/27

bu .44. İşaret zamiri, bu.

b. 3038/16, 3038/19, 3038/21, 3038/25,
3038/28, 3039/38, 3040/06, 3041/25,
3041/29, 3042/01, 3042/40, 3043/02,
3043/32, 3044/03, 3044/05, 3044/15,
3044/17, 3044/19, 3045/26, 3045/32,
3045/34, 3046/01, 3046/12, 3046/13,
3046/14, 3046/20, 3046/35, 3047/26

b. +*dur* 3038/17, 3042/02

b. +*ndandır* 3044/13

b. +*nda* 3038/14, 3039/27, 3045/41

B. +*nda* 3045/32

b. +*ni* 3040/19, 3044/10 *b.*

+*nlar* 3044/07, 3047/20 *b.*

+*nlarıñ* 3039/04

b. +*nuñ* 3038/22.

b. +*nuñ fi-al- bāb-ı* 3046/18

Buḥārā .1. Yer adı.

B. 3043/19

bul- .2. Bulmak, elde

etmek. *b.* - *amaz* 3042/15

→*şihhat* *b.*

b.-*mağ* 3046/36

burada .6. *zf.* Bu yerde.

b. 3039/08, 3039/30, 3039/32, 3040/18,
3040/21, 3043/36

Burhān .1. Burhān-ı Katı' . Eser adı.

B. +*da* 3042/24

buru .2. *Ar. hlk.* Sancı, buruntu.

b. 3040/23, 3040/24

burun .1. Burun.

b. +*unu* 3045/29

burunsalık .1. Hayvanın yem
yemesine engel
olmak için başına takılan aygıt.

b. +*ı* 3042/11

buṭnān* .1. *Ar. i.*

b. 3039/29

büy .1. *Fa. i.* Koku

→*bed-* *b.* 3042/16

bünye .7. *Ar. i.* Beden, vücut.

b. 3045/39

b. +*si* 3042/03

b. +*siyle* 3039/12, 3043/05, 3045/01,
3045/10, 3046/08

bürhān .1. *Ar. i.* Delil, ispat.

b. 3041/24

bürü- .1. Kaplamak, sarmak.

b. - *meyen* 3040/35

büyü- .1. Büyümek.

b. - *yüp* 3038/22.

cā-be-cā .2. *Fa. b. zf.* Yer yer.

c. 3038/41, 3039/13

cāhiliye .1. *Ar. i.* Cahiliyet

devri adamları.

→*ricāl-i c.*

c. +*niñ* 3042/38

cā'iz .5. *Ar. i.* Olabilir.

c. +*dir* 3038/14, 3039/28, 3040/10,
3045/32, 3047/09

cān .3. *Fa. i.* Can.

cān çık- Ölmek.

c. -*mağ* 3045/23

cān vēr- Ölmek.

c. -*mek* 3045/23, 3047/23

cānver .2. *Fa. b. s* Zararlı hayvan.

c. +*dir* 3042/16

c. +*leri* 3042/23

cehd .1. *Ar. i.* Çalışma, çabalama.

cehd eyle- Çalışmak, çabalamak.

c. - *mek* 3044/29

cehennem .2. *Ar. i.* Ahirette

günahkar kulların gireceği azap
yeri, tamu.

c. +*de* 3044/11

c. +*dir* 3044/10

cem ^ç .39. gr. Çokluk biçimi veya eki.

c. 3039/20, 3039/21, 3041/18, 3041/26

→ *isim-i* c. 3041/25, 3041/21

c. - *ul-* *cem* ^ç i 3045/05, 3046/22, 3045/05, 3046/22, 3041/18

c. - *i afrikā* ^u 3041/20

c. - *i afvikat* 3045/33

c. - *i 3044/36* 3044/35

c. - *i fanā* ⁱ *kudur* 3045/05

c. - *i fayālikudur* 3044/25

c. - *i fikun* 3046/21

c. - *i fulkān* 3044/11

c. - *i funukundur* 3045/04

c. - *i fuvak* 3046/09

c. - *i mefāvikdir* 3046/34

c. *olan* 3046/23

c. - *i mafārikdur* 3040/17

c. 3038/24, 3039/17, 3039/28, 3040/25, 3040/32, 3041/17, 3043/28, 3043/30

c. + *dir* 3042/01, 3044/34

cemi ^ç .1. Ar. e. Cümle, hep, bütün.

c. 3039/40

cemile* .1. Ar.i.

c. 3039/10

cıkcıka .1. Değirmende buğdayın bittiğini haber veren bir aygıt.

c. + *sı* 3047/21

cibillî .1. Ar. sf. Yaratılıştaki olan.

c. 3040/14

ciger .1. Fa. i. Ciğer, bağır.

c. + *e* 3042/29

cihāt .1. Ar. i. Taraflar, yönler.

cihāt-ı sitte Altı taraf. 3045/11

cihet .1. Ar. i. Taraf.

c. + *lerinde* 3045/16

cism .3. Ar. i. cisim, madde

→ *müfriku* ^l-c 3041/36

c. + *de* 3045/13

c. + *iğ* 3038/18.

civān .1. Fa. sf. Genç.

c. + *lara* 3042/04

cuhaynāt* .1. Ar.i.

c. 3040/38

cumū ^ı .1. Ar. i. cemi'ler

al- c. 3041/19

cundab* .1. Ar.i.

c. 3042/28

cümle .1. Ar. i. Hep bütün.

c. + *sı* 3039/19

çabala- .1. Çalışmak, uğraşmak.

ç. - *yup* 3044/20

çağır- .1. Söylemek.

ç. - *masından* 3047/23

çāh .1. Fa. i. Kuyu, çukur.

ç. + *iğ* 3044/11

çalqama .1. Sallamak, karıştırmak.

ç. + *sı* 3041/17

çanak .3. Ağaçtan ve madenden yapılmış kap.

ç. 3042/14, 3044/13

ç. + *iğ* 3044/04

çatal .4. İki veya daha çok kola ayrılan değnek.

3039/01, 3040/06, 3040/27, 3040/28

ç.

çatallan- .1. Çatal gibi ikiye ayrılmak.

ç. - *mağ* 3040/21

çatlağ .1. i. Ara, aralık.

ç. + *a* 3043/30

çehre .1. Fa. i. Yüz, surat.

ç. + *sı* 3039/18

çekil- .2. Çekilmek, ayrılmak.

ç. - *en* 3041/13

ç. - *üp* 3041/32

çekirdek .4. i. Çekirdek, tohum.

ç. 3041/07

ç. + *e* 3039/34

ç. + *inden* 3044/23, 3044/24

çık- .7. Gitmek, erişmek.
ç. -*an* 3038/21, 3045/26
ç. -*mağ* 3038/36, 3042/35, 3043/03
→*cān* ç.
ç- *mağ* 3045/23
çıka gel- Ansızın gelmek.
ç. - *mek* 3043/20 Ansızın gelmek.

cırka .1. *i.* Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv.
ç. 3042/24

çiçek .2. Çiçek
ç. 3041/12
ç. +*ini* 3043/37

çivi .2. *i.* Çivi, mih.
ç. 3042/10
ç. +*si* 3042/14

çok .4. *sf.* Çok, az karşıtı.
ç. 3038/39, 3043/12, 3047/16, 3047/21

çökük .1. *sf.* Çökmüş, çukurlaşmış.
ç. 3040/05

çöl .1. *i.* Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra.
ç. 3040/39

çöp .2. *Fa. i* Saman inceliğinde herhangi bir sap, dal veya tahta parçası.
ç. +*üne* 3039/07
ç. +*üyle* 3038/32.

çubuk .1. *i.* Körpe dal.
ç. +*uğ* 3044/03

çuçur .1. *i.* Çevresine göre aşağı çökmüş olan yer.
ç. 3044/06

çuval .1. *i.* Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.
ç. 3042/11

da .2. Da, dahi, bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

d. 3044/07

d. 3047/20

dabbe .1. *Ar. i.* Yük ve binek hayvanı.
d. 3038/22.

dağ : II .1. İyileştirmek için vücudun hastalıklı bölümüne kızgın bir araçla yapılan yanık.

dağ baş- İyileştirmek için vücudun hastalıklı bölümüne kızgın bir araçla iz bırakmak, basmak.
d. 3047/18

dağ .1. Dağ.

d. +*a* 3047/14

dahı .28. *bağ.* Da, de, bile.

d. 3038/25, 3039/19, 3039/22, 3040/19, 3041/29, 3041/37, 3041/39, 3042/07, 3042/08, 3042/20, 3043/02, 3043/32, 3043/36, 3043/38, 3044/03, 3044/05, 3044/15, 3044/19, 3045/26, 3045/32, 3046/01, 3046/05, 3046/12, 3046/13, 3046/14, 3046/35

d. bir 3042/05, 3043/32

dāhiye .6. *Ar. i.* Bela, musibet, kaza.

d. 3044/03, 3044/18

d. +*ye* 3044/01, 3044/05, 3044/07, 3044/22

dā'imā .3. *Ar. zf.* Devamlı olarak, her zaman.

d. 3042/03, 3043/04, 3043/12

dağık .1. *Ar. sf.* İnce, ufak.

d. 3039/16

dağk .2. *Ar. i.* Vurma, vurulma.

d. 3039/15

dağk olun- Vurulmak

d. - *an* 3039/16

dal .1. *Ar. esk.* Arap alfabesinde de harfi.

d. +*ığ* 3039/20

dammeteyn .1. *Ar. i.* İki zamme.

d. +*le* 3045/06

Danānir* *-1. Ar. i.*
D. -i fuḫyyatu 3046/11

ḍarb *-1. Ar. i.* Dövme, vurma.
d. +e 3042/05

ḍāt *-3. Ar. i.* Kendi.
d. +ında 3044/30
*d. -u firḳi** *a.i.* 3041/15
*d. -u firḳayni** *a.i.* 3041/15

de *-2.* Dahi, bağlama ve kuvvetlendirme edatı.
d. 3043/07, 3046/27

dê- *-34.* Söylemek, söz söylemek.
3040/34, 3046/18
d. - di
d. - dikleri 3038/20, 3038/22, 3038/27, 3038/30, 3039/16, 3039/34, 3040/09, 3042/15, 3043/41, 3044/22, 3047/18, 3042/25
d. - dikleridir 3045/02
d. - mek 3042/41, 3046/40
d. - mekdir 3043/09
d. - r 3039/30, 3039/36, 3040/18, 3040/29, 3041/39, 3042/19, 3042/24, 3044/40, 3045/02, 3045/29
d. - rler 3045/32, 3046/05, 3046/09, 3046/26
d. - yü 3039/32
d. - diḡi 3042/39

def^c *-1. Ar. i.* Öteye itme, savma, giderme.
d. 3045/27

def^a *-1. Ar. i.* Kere, kez
d. 3041/11

defter *-2. Ar. i.* Dikilmiş kâğıt mecmuası.
d. +ine 3045/01
d. 3045/03

degil *-1. i.* Yüklemin olumsuz çekimini sağlayan kelime.
d. +dir 3039/33

degirmen *-1.* Değirmen.
d. 3047/21

ḍeker *-2. Ar. i.* Erkek, erkeklik organı.
d. 3046/16
→*favaku-’ḍ- ḍ.* 3046/02

delâlet *-1. Ar. i.* Gösterme, yol gösterme, kılavuzluk
d. 3042/23

delik *-1. i.* Dar, küçük açıklık.
d. +i 3044/36

delil *-1. Ar. i.* İspat, belge, tanık.
d. 3041/24

delükanlu *-1. i.* Delikanlı.
d. +ya 3042/04

demevviyyetli *-1. Ar. i.*
Kanlı canlılık, bol kanlılık.
d. 3038/21.

demür *-1. sf.* Demir.
d. +iniḡ 3046/15

demürci *-1. i.* Demirci.
d. +ye 3039/03

dên- *-151.* Söylenmek, sözü edilmek.
d. - ir 3046/12
d. - ür 3038/07, 3038/17, 3038/29, 3038/39, 3038/40, 3038/41, 3039/01, 3039/03, 3039/04, 3039/06, 3039/07, 3039/08, 3039/09, 3039/11, 3039/12, 3039/13, 3039/14, 3039/15, 3039/22, 3039/26, 3039/27, 3039/38, 3039/41, 3040/02, 3040/03, 3040/04, 3040/07, 3040/11, 3040/13, 3040/14, 3040/15, 3040/17, 3040/25, 3040/26, 3040/27, 3040/28, 3040/32, 3040/33, 3040/34, 3040/35, 3040/36, 3041/02, 3041/03, 3041/04, 3041/05, 3041/07, 3041/08, 3041/17, 3041/20, 3041/23, 3041/32, 3041/33, 3041/36, 3042/01, 3042/22, 3042/23, 3042/26, 3042/37, 3043/04, 3043/10, 3043/17, 3043/18, 3043/22, 3043/23, 3043/28, 3043/30, 3043/38, 3043/40, 3043/41, 3044/02, 3044/03, 3044/04, 3044/05, 3044/06, 3044/07, 3044/11, 3044/12, 3044/14, 3044/15, 3044/23, 3044/24, 3044/25, 3044/27, 3044/30, 3044/32, 3044/33, 3044/34, 3044/35, 3044/37, 3044/38, 3044/39, 3044/40, 3045/02, 3045/03, 3045/05,

3045/06, 3045/07, 3045/10, 3045/12,
3045/25, 3045/26, 3045/31, 3045/35,
3045/37, 3045/38, 3045/39, 3045/40,
3046/02, 3046/03, 3046/07, 3046/08,
3046/09, 3046/12, 3046/13, 3046/15,
3046/17, 3046/23, 3046/34, 3046/35,
3047/03, 3047/12, 3047/13, 3047/15,
3047/16, 3047/17, 3047/25, 3041/02
3041/01

deñiz *-2. i. Deniz.*

d. +iñ 3040/08, 3041/08

derd *-2. Fa. i. Dert, gam, keder.*

d. 3040/23

d. +inden 3040/24

derece *-1. Ar. i. Bir süreç içindeki durumlardan her biri, rütbe, mertebe*

d. 3044/20

deri *-2. i. Deri, cilt, ten.*

d. +niñ 3043/31

d. +si 3038/41

derinlen- *-1. Derin derin düşünmek.*

d. -üp 3043/25

deryā *-1. Fa. a. Deniz.*

d. +niñ 3041/27

dest-res *-1. Fa. b. i. Elde tutma, kuvvet ve zenginlik.*

dest-res ol- *Kuvvetli olmak.*

d. -di 3042/07

deve *-14. i. Deve.*

d. 3042/11, 3047/02, 3047/05, 3047/06

d. +ler 3042/16

d. +lere 3041/06

d. +leri 3041/14

d. +niñ 3040/04, 3043/39, 3044/06,
3047/18

d. +ye 3038/41, 3039/35, 3043/41

Dimeşķ *-1. Ar. öz. i. Suriye'de Şam bölgesinin başşehri.*

D. 3046/26

diger *-1. Fa. sf. Diğer, başka,*

öteki. d. +inden 3040/26

đihin *-1. Ar. i. Zihin, anlama, bilme.*

d. 3043/27

đik *-1. Ar. i. Horoz.*

đik -i ebyaz *Cennet'te bir kuş.*

d. 3040/30

đik *-1. sf. Eğik olmayan, sert*

d. 3042/27

đikr *-6. Ar. i. Anma, anılma.*

d. 3040/19, 3046/26

→*ānifu-* *d- d.* 3047/27

đikr olun- *Anılmak*

d. -du 3046/29, 3041/22, 3047/26.

đil *-1. i. Tat alma organı*

d. 3047/13

đimāğ *-1. Ar. i. Akıl, şuur.*

d. +indan 3041/41

đin *-1. Ar. i. Allah'a inanma*

ve bağlanma.

d. 3038/24.

đinlen- *-1. Yorgunluğunu gidermek.*

d. -üp 3046/33

đip *-3. i. Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü, bir şeyin yanı başı.*

d. 3042/14

d. +inde 3044/13

d. +ine 3039/06

đirhem *-2. Ar. i. Eski okkanın*

dörtüyzde biri, gümüş para.

3042/08, 3042/09 *d.*

đirliđ *-1. i. Dirlik, düzen.*

d. +e 3045/10

đirsek *-1. Bir direği veya başka bir şeyi sağlamlaştırmak için yanına eğik olarak yerleştiren ağaç, makas.*

d. +lere 3046/09

điş : II *-1. Çark, testere, tarak vb. çentikli şeylerdeki çıkıntılarının her biri.*

d. +inde 3046/15

diş-1. Diş
d. +leriniş 3040/03

divān -1. *Ar. i.* Büyük meclis. →*erbāb-ı d.* 3045/02

Diyār -2. *Ar. i.* Memleket, ülke.
Diyār-ı bekr Diyarbekir
d. 3040/37
Diyār-ı Sa'd 3040/40

diyet -4. *Ar. i.* İslam hukukuna göre, kan parası, kefareet.
diyet-i merķūme 3042/06 Yazılmış kefareet.
d. +ini 3042/06, 3042/08

dök- -1. Dökmek.
d. - erek 3043/11

dökül- -1. Dökme işi yapılmak.
d. - üp 3043/26

dön- -2. Dönmek.
d. - mek 3046/30
d. - üp 3046/05

dört -1. Dört.
d. 3039/28

dū -2. *Ar. sf.* "Sahip" manasına kelimelerin başına gelerek birleşikler meydana getirir.
dū - fitāk* *a.i.* 3039/05
dū'l-fuvaķi* *a.i.* 3046/10

dudaķ -1. *i.* Dudak.
d. +ını 3042/08

dülger -1. *Fa. i.* Yapıların kaba ağaç işlerini yapan kimse.
d. +e 3039/03

dünyā -2. *Ar. i.* Dünya
d. 3043/12
d. +yı 3047/24

dünyālık -1. *Ar.t.b.i.* Mal, mülk, servet, para.
d. 3043/12

dünyeviyye -1. *Ar. sf.* Dünyaya mensup, dünyaya ait.
d. 3045/17

dürlü -1. Türlü, çeşitli.
d. 3041/30

düş- -4. Düşmek.
d. - müş 3039/13, 3039/18
d. - üp 3038/13.
d. - meyüp 3041/14

düz -4. *i.* Engebesiz olan yer, düzlük.
d. 3043/38, 3044/11, 3044/12
d. +ce 3044/06

düzey -1. *i.* Düzlük yer.
d. +e 3046/05

düzül- -1. Sıralanmak.
d. - müş 3044/02

ebdān -1. *Fa. i.* Kavim, kabile.
e. +e 3042/19

eblağ -1. *Ar. sf.* Daha beliğ, ve olgunluk derecesine çok yakın olan.
e. dır 3041/30

ebnā -1. *Ar. i.* Oğullar
ebnā-i sebil Yolcular.
e. 3044/41

Ebrehe -1. Kişi adı.
E. 3041/35

Ebū -2. *Ar. i.* Baba, ata.
E. 3046/10

E. Abdū-l-Mesih Kişi adı.
e. 3040/40

ebyāz -1. *Ar. sf.* Pek ak, pek beyaz.
→*dik-i e.*
e. +ıñ 3040/30

ët- -32. Etmek, bir işi yapmak.
è. - ecek 3041/07, 3043/34, 3044/28
è. - emeyüp 3042/17
è. - en 3039/38, 3041/29, 3046/35
è. - enleri 3044/28
è. - er 3038/28, 3039/27, 3039/28,

3041/41, 3042/16, 3042/23,
3043/15, 3046/14
è. - *erek* 3042/23, 3047/21
è. - *erler* 3039/35, 3040/26, 3044/18,
3045/31, 3046/26
è. - *erler idi* 3042/39
è. - *üp* 3039/21, 3039/39, 3042/06,
3042/32, 3046/38

→*ferāğat è.*, *zuhūr è.*, *tertib è.*
hāksār è.,

edā .1. *Ar. i.* İncinme, eziyet.

edā olun- İncinmek
e. -*mayup* 3045/04

edeb .1. *Ar. i.* İyi terbiye,
naziklik, zariflik.
e. 3045/37

edviye .1. *Ar. i.* İlaçlar.
edviye-i mahlūta Şifa çorbası
e. 3039/09

efdāl .1. *Ar. sf.* Faziletli, üstün.
e. +*idür* 3039/40

Efrikiş .1. Kişi adı.
E. 3041/34

Efrikiyyatu .1. Ülke adı.
E. 3041/33

efşah .1. *Ar. sf.* Daha fasih.
e. +*dır* 3039/28

eger .1. *Fa. e.* Şart edatıdır;
eğer, şayet manasıdır.
e. 3042/12

egil- .3. Eğilmek.
e. -*mek* 3045/21, 3045/41, 3046/18

egir- .1. Yün, pamuk vb. ni iğ ile
büküp iplik durumuna getirmek.
e. -*ecek olur* 3042/14

ekl .1. *Ar. i.* Bir şey yeme
ekl-ü şürb Yeme içme.
e. 3047/03

eksik .1. *sf.* Az.
e. 3041/04

ekşi- .3. Ekşi duruma
gelmek, bozulmak.
e. -*yüp* 3044/14, 3044/15, 3044/33

ekter .2. *Ar. sf.* En çok, daha ziyade.
e. 3046/25
e. *olan* 3041/19

ekteri .1. *Ar. f. zf.* Eksere mensup,
çok defa.
e. 3038/35.

el .1. *i.* El.
e. +*ini* 3045/33

elif .1. *Ar. i.* Arap alfabesinin
ilk harfinin adı.
e. +*iğ* 3046/10

em- .1. Emmek.
e. -*üp* 3045/31

emir .5. *Ar. i.* İş buyurma,
buyruk, husus, şey.
e. +*ini* 3042/31
emir-i 'acib Tuhaf hadise, tuhaf
şey.
e. 3044/16, 3044/19, 3044/02, 3044/05

emir* .6. *Ar. i.*
e. 3038/40, 3041/19, 3044/05, 3045/03,
3046/25, 3047/27

emvāl .1. *Ar. i.* Mülkler, para
ile alınan şeyler.
e. 3040/37

emzik .1. *i.* Emzik.
e. +*leriniğ* 3040/36

endām .4. *Fa. i.* Vücut, beden,
insanın azası biçim; boy.
e. +*ı* 3045/35, 3045/40, 3046/01,
3046/12

Endelüs .1. *Ar. öz. i.* Endülüs.
E. +*ı* 3041/34

enf .1. *Ar. i.* Burun.
e. +*ini* 3042/05

enseb .1. *Ar. sf.* Daha münasip, uygun.
e. 3042/15

erbāb .1. *Ar. s.* Malikler, üyeler.
erbāb-ı divān Meclis üyeleri.
e. 3045/02

eşahh .2. *Ar. s.* Sahih, doğru.
e. 3042/20

eşahh-ı aqvāl Doğru sözler.
e. 3039/33

eş'ār .1. *Ar. i.* Vezinli ve kafiyeli sözler.
e. +*da* 3041/18

et .2. Et.
e. +*ini* 3042/09

et şeftalü Şeftali. 3039/22

êt .8. Bir işi yapmak
→*hāksār e.*, *ta'bir e.*, *tekevün e.*,
tertib e., *şakḳ e.*, *naḳl e.*
è. - *dikleri* 3044/27
è. - *meyüp* 3040/21

eṭfāl .1. *Ar. i.* Çocuklar.
e. 3042/13

etmek .1. Ekmek.
e. 3039/14

eṭrāf .4. *Ar. i.* Yanlar, uçlar, kıyıları.
e. 3038/15.
e. +*ını* 3038/16.
e. +*ına* 3038/30.

etsiz .1. Eti olmayan.
e. +*ce* 3041/36

ev .1. Konut, hane.
e. +*i* 3046/19

evşāf .1. *Ar. i.* Sıfatlar, kaliteler, vasıflar.
→*meḳkāre-i e.*
e. +*dandır* 3040/06

evvel .6. *Ar. sf.* Önce, ilk birinci
e. +*den* 3040/19

e. +*i* 3039/21
e. +*ki* 3043/07, 3045/26
e. +*kisi* 3047/12
→*ṭarīḳ-i e.* 3046/03

evvela .1. *Ar. zf.* Birinci olarak, ilk önce
→*ṭarīḳ-i e.* 3046/02

ey .1. *Ar. f. t. n.* Nidâ için ve nidâya cevap için kullanılır.
e. 3042/09

eyālet .1. *Ar. i.* Memleket, vilayet. e. +*inde* 3040/37

eyle- .51. Etmek, yapmak, isimlerle birlikte kullanılan yardımcı fiil.
→*aḥḍ e.*, *ıtlāk e.*, *iktifā e.*, *irād e.*,
kaṭ' e., *mürür e.*, *sükūt e.*, *aḥḍ e.*,
farḳ e., *gā'ib e.*, *hurūc e.*, *faşl e.*,
faşl e., *istilā e.*, *hücüm e.*, *taḥşiş e.*,
tefsir e., *tefrīḳ e.*, *cehd e.*, *ārām e.*,
fuhūr e., *hırş e.*, *hurūc e.*, *iḥdāt e.*,
mübālağa e., *perverde e.*, *peydā e.*,
taşannu' e., *terk e.*, *rücū' e.*,
kaṭ' e., *ta'rīf e.*, *teveccüh e.*, *işābet e.*,
şakḳ e., *ḥavf e.*, *ḥitāp e.*, *kaḳz e.*,
nüfuz e., *ilkā e.*, *kaṭ' e.*, *resm e.*,
terk e.,

eylen- .1. Eylemek.
e. - *mişdir* 3041/18

eyyām .1. *Ar. i.* Günler, gündüzler.
e. 3041/02

ez .1. “den, dan” manasına gelir. **ez cümle** Bu arada, başlıca, özellikle.
e. 3045/14

fā .33. *Ar. ha.* Arap alfabesinde f harfi.
f. 3046/20
f. +*ların* 3043/22.f.
+*ları* 3041/16
3040/39, 3046/10
f. +*nun*
f. +*nı* 3038/11, 3039/23, 3040/32,
3041/03, 3041/16, 3041/18, 3041/21,

3041/29, 3042/17, 3042/30, 3042/31,
3043/20, 3043/41, 3044/03, 3044/11,
3044/33, 3045/01, 3045/11, 3046/01,
3046/12, 3046/20, 3046/22, 3047/22,
3047/24

f. +*yı* 3041/26
→*faşlu'l-f.*

fahiqa* -1. *Ar. i.*
f. 3047/18

fahiqa* -3. *Ar. i.*
f. 3047/22
f. +*sı* 3047/18
f. +*sına* 3047/10

fahiqatu* -1.a. *i.*
al. Fa. 3047/13

fahiqu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3047/09

fahiş -1. *Ar. sf.* Mübalağalı,
taşkın, pek kötü.
→*hurūc-ı f.* 3042/39

fahkat* -1. *Ar. i.*
f. 3047/14

fahkatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3047/11

fā'ıku* -2. *Ar. i.*
al. Fa. 3045/36
f. +*dur* 3045/38

fā'il -3. *Ar. sf.* İşleyen, bir fiilin
anlattığı işi yapan.

3045/10, 3043/35

f. 3039/12
→*isim-i f.*

fāḡ* -1. *Ar. i.*
f. 3045/40

faḡākatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/21

faḡākatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/27

faḡaḡatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/28

faḡāḡu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/21

faḡākun* -1. *Ar. i.*
f. +*dur* 3043/28

fāḡatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3046/13

faḡfāḡatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/22

faḡfāḡatu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/24

faḡfāḡu* -2. *Ar. i.*
f. 3043/23
al. Fa. 3043/22

faḡir -2. *Ar. sf.* Fakir, yoksul.
f. o 3043/24

faḡir ol- Aciz olmak.
f. maḡ 3047/08

faḡḡu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/20

faḡr -4. *Ar. i.* Fakirlik,
muhtaçlık, yoksulluk.
f. 3038/24, 3045/07, 3046/13
faḡr-u fāka Yoksulluk.
f. 3042/06

fāḡu* -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3045/38

falaḡa -1. *Ar. i.* Eskiden mektepte
veya medresede kabahatli talebenin-
arkası üstü yatırıp dayak atmak
üzere- ayak bileklerine takıp
sıkıştırılan iki ucu ip bağlı sopa.
f. +ları 3044/13

falaḡu* -3. *Ar. i.*
f. . 3044/11, 3044/13
al. Fa. 3044/07

fāliḡa* -1. *Ar. i.*
f. 3043/38

faliḡatu* -2. *Ar. i.*
al. Fa. 3044/07, 3044/37

faliķu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/05

faliķu* -3. Ar. i.
f. 3043/36, 3043/37
al. Fa. 3043/35

falk* -2. Ar. i.
f. 3043/30
f. +dan 3043/35

falkatu* -2. Ar. i.
al. Fa. 3043/39, 3043/40

falkā' u* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/36

falkiyyu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/41

falku* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/29

falūķu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/31

fanā' iķu* -1. Ar. i.
cem' -i f. +dur 3045/05

fanīķatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3045/05

fanīķu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3045/03

farāķ* -1. Ar. i.
al. Fa. 3041/32

farāķa -3. Sabah vakti.
f. 3039/37, 3040/02, 3040/05

farāķu* -1. a.i.
al. Fa. 3039/41

farayyak* -1. Ar. i.
f. 3040/39

farāzdaķ* -1. Ar. i.
f. 3039/17

farazdaķu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3039/13

farāzīķ* -1. Ar. i.
f. 3039/21

fāre -1. Fare.
f. +ye 3043/05

fariķa* -1. Ar. i.
f. 3040/33

fāriķ -4. Ar. sf. Farkeden, ayıran.
f. 3040/26, 3041/30
f. oldığı 3039/41
f. oldığına 3041/01

fariķ* -2. Ar. i.
f. 3040/12, 3040/14, 3040/34

fariķa* -1. Ar. i.
f. 3041/10

fariķa* -4. Ar. i.
f. 3040/06, 3040/08, 3040/09

fariķatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3040/33

fariķatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3041/30

fāriķin* -1. Ar. i.
f. 3040/36

fāriķu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3040/24

fariķu* -2. Ar. i.
f. 3041/21
al. Fa. 3041/19

fārisi -1. Ar. sf. İran dili, Farsça,
Acemce.
→pürāzda' -i f. 3039/15

farizīķ* -1. Ar. i.
f. 3039/22

farķ -8. Ar. i. Ayrılık, başkalık.
f. 3039/25, 3039/37, 3039/39, 3039/40,
3041/29, 3041/37

farķ eyle- Ayrılmak
f. -digi 3041/22

farķ olun- Ayrılmak
f. -a 3041/23

farḳā' u* -1. Ar. i.
al. Fa. 3040/35

farḳi* -1. Ar. i.
ḡātu. Fa. 3041/15

farḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3039/22

farrūc* -1. Ar. i.
f. 3040/13

farrūḳ* -1. Ar. i.
f. 3040/13

faruḳ* -1. Ar. i.
f. 3040/12, 3040/13

farūḳ* -2. Ar. i.
f. 3040/12, 3041/20

farūḳ* -2. Ar. i.
f. 3040/39
F. 3040/40

farūḳa* -1. Ar. i.
f. 3040/12

fārūḳa* -1. Ar. i.
f. 3040/13

fārūḳatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3040/10

farūḳatu* -2. Ar. i.
al. Fa. 3040/10, 3041/01

fārūḳu* -5. Ar. i.
f. 3039/41, 3040/13
al. Fa. 3039/37
→tiryāk-ı f. 3039/40

fasāḳu* -1. Ar. i.
f. 3043/06

fāsıḳ -2. Ar. sf. Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.
f. 3042/40
f. +dır 3043/09

fāşıla -1. Ar. i. Aralık, ara, ayıran şey.

fāşıla vèr- Ara vermek.
f. -erek 3046/36

fāsıd -2. Ar. sf. Kötü, fena, yanlış, bozuk.
→bey'-i f. 3044/27

fāsıd ol- Kötü olmak.
f. -maḳ 3042/26

fāsikiyyatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/09

fāsıḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3042/36

faşl -5. Ar. i. Ayrıntı, ayırma, ayrılma; kesme; kesinti; bölüm
f. +a 3041/07
f. 3039/38
f. 'l-fā 3038/07.

faşl eyle- Ayırmak.
f. -diginden 3039/39, 3039/40

faşaku* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/13

faşku* -2. Ar. i.
f. 3043/11
al. Fa. 3043/10

fāşūḳu* -1. Ar. i.
f. 3043/19

fataḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3038/36.

fātıḳ* -1. Ar. i.
f. 3038/16.

fatıḳu* -1. Ar. i.
f. 'l-lisān 3038/41

fatıḳu* -2. Ar. i.
al. Fa. 3038/40.
f. -ş şafratayn 3039/01

fatḳ* -2. Ar. i.
f. 3038/22, 3039/04

fatḳā'* -1. Ar. i.
al. Fa. 3038/38.

fatku* .3. *Ar. i.*
f. 3038/17, 3038/30.
al. Fa. 3038/11.

faṭr .1. *Ar. i.* Çatlak, yarık.
f. 3043/36

fatūk* .1. *Ar. i.*
f. 3038/35.

fatūka* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3038/39.

favāk* .1. *Ar. i.*
f. 3045/19

favak* .2. *Ar. i.*
f. +dır 3045/41
f. idi 3045/39

favaḳatu* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3045/37

favaḳu* .2. *Ar. i.*
al. Fa. 3046/17
f. - d- dekeri 3046/02

favāriḳ* .1. *Ar. i.*
f. 3040/25

favḳu* .3. *Ar. i.*
f. 3045/11, 3045/13, 3045/41

favḳā' u* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3046/14

favḳu* .1. *Ar. i.*
f. 3045/19

fayāliḳu* .1. *Ar. i.*
cem' -i f. +dur 3044/25

faycaḳatu* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3039/10

faycaḳu* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3039/11

fayhaku* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3047/15

fayku* .2. *Ar. i.*
f. 3047/23
al. Fa. 3047/22

faylaḳ* .1. *Ar. i.*
f. 3044/26

faylaḳu* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3044/24

faytaḳu* .1. *Ar. i.*
al. Fa. 3039/03

fazīlet .1. *Ar. i.* İyi huy, erdem.
f. 3045/17
f. +de 3045/19

fecc .3. *Ar. i.* Sabaha karşı,
tan yerinin ağarması.
f. 3038/14, 3044/09

fecc sōk- Tan yerinin ağarması.
f. -üp 3040/02

fem .1. *Ar. i.* Ağız.
fem-i mi' de Midenin ağzı.
f. 3042/29

fenn .1. *Ar. i.* Nevi, çeşit, sınıf, ilim.
f. +e 3046/06

ferāgat .1. *o. i.* Vazgeçme, el
çekme. **ferāgat ét-** Vazgeçmek.
f. -üp 3046/38

ferāzid* .1. *Ar. i.*
f. 3039/17

ferāziḳ* .1. *Ar. i.*
f. 3039/17

ferc .3. *Ar. i.* Kadın dişilik organı.
f. +i 3038/36, 3038/39.
f. +ine 3046/07

ferezdak* .1. *Ar. i.*
f. 3039/19

fermān .1. *Fa. i.* Emir, buyruk.
fermān-ı şāhî Padişah fermanı.
f. 3042/25

feteḥāt .2. *Ar. i.* Arapça kelimelerin üstüne konulan “üstün” işaretleri.
f. +le 3043/28, 3045/37

feth .13. *Ar. gr.* Arapçada harfleri (e,a) diye okutan işaret, üstün, fetha.

f. +i 3038/11, 3045/11

f. +iyle 3042/21, 3040/37, 3041/16, 3041/18, 3041/34, 3043/20, 3043/22, 3043/41, 3044/34, 3047/22

→*bi'l-f.*

f+i. 3041/33

fethateyn .10. *Ar. gr. tesf.* Arapçada üçlü köklerde ilk iki harfin üstünlü (a vokali ile) okunmasını gösteren terim.

f. +le 3038/14, 3038/36, 3039/28, 3039/41, 3043/13, 3044/07, 3045/39, 3046/17, 3047/09

feza .1. *Fa. sf.* Korkma, bağırıp çağırma.

→*şedid al-f.* 3040/13

fıkhıyye .1. *Ar. sf.* Fıkıha ait, fıkıhla ilgili.

→*Kütüb-ü f.* Fıkıh kitapları.

f.+de 3044/27

filk* .2. *Ar. i.*

f. 3044/01, 3044/03

findık .1. *i.* Fındık.

f. +iḡ 3042/28

fırka .3. *Ar. i.* İnsan kalabalığı, grubu.

f. 3042/18

f. +dan 3041/19

fırka-i kibār Büyükler grubu.

f. +dan 3041/25

fırka ol- Grup olmak.

f. maḡ 3042/18

fısdık .1. *i.* Fıstık.

→*şām f.* 3042/28

fısk .1. *Ar. i.* Hak yolundan çıkma, ahlaksızlık.

f. 3043/04

fıska .1. *Ar. i.* Allah'ın emirlerini tanımayan.

f. 3043/08

fi-8. *Ar. zf.* -de.

fi'l-aşl *a. zf.* Aslında.

f. 3040/30, 3046/18, 3042/06

fi'l-bābi rābi 'Dördüncü bölümde.

f. 3046/18, 3046/20

fi 'l-Esās Zemahşeri'nin Arapça sözlüğü Esās adlı eserinde.

f. 3041/06, 3046/40

fi - al-Nihāye Mecdüddin İbnü'l-Esir'in Garībü'l-Hadīs'e dair eserinde.

f. 3043/06

fiḡ* .3. *Ar. i.*

f. 3046/26, 3047/25

fiḡa .3. İki defa sütü sağmak arasında biriken süt.

3045/24, 3046/29, 3046/29

f.

fiḡatu* .1. *Ar. i.*

f. - z- zuḡā 3046/22

fiḡatu* .2. *Ar. i.*

f. 3046/34

al. Fa. 3046/20

fiḡu* .3. *Ar. i.*

f. 3046/13

al. Fa. 3046/12

al- F. 3047/24

fiḡun* .1. *Ar. i.*

cem 'i f. 3046/21

filāḡ* .1. *Ar. i.*

f. 3044/31

filāḡu* .1. *Ar. i.*

al. Fa. 3044/33

filḡatu* .1. *Ar. i.*

al. Fa. 3044/03

filkiyyu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/41

filkuḡ* -1. Ar. i.
f. 3044/34

firāk* -2. Ar. i.
al. Fa. 3041/32
f. +ina 3041/35

firaḡ* -2. Ar. i.
f. 3041/17
f. -i 3041/25 3041/24

firāvān -3. Fa. sf. Çok, bol,
fazla, aşırı.
f. 3047/16
firāvān ol- Çok olmak.
f. - maḡ 3047/19, 3047/20

firez* -1. Ar. i.
f. 3039/15

firezdek* -2. Ar. i.
f. 3039/15
f. +dir 3039/14

firḡ* -2. Ar. i.
f. 3039/34
al. Fa. 3041/03

firḡat -1. Ar. i. Ayrılık, ayrılış.
f. 3041/33

firḡatu * -1. Ar. i.
al. Fa. 3041/16

firḡayni * -1. Ar. i.
ḡātu. Fa. 3041/15

firsik* -1. Ar. i.
al. Fa. 3039/22

fisk* -1. Ar. i.
f. 3042/39

fisku* -2. Ar. i.
f. 3042/29
al. Fa. 3042/31

fissik* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/03

fitāk* -1. Ar. i.
ḡū. Fa. 3039/05

fitaku* -1. Ar. i.
al. Fa. 3039/05

fitḡ* -1. Ar. i.
f. 3038/27.

fiyaḡun* -1. Ar. i.
f. 3046/21

fu'āk* -2. Ar. i.
f. 3038/09, 3045/28

fu'āḡu* -2. Ar. i.
f. 3038/10.
al. Fa. 3038/07.

fūfalu* -1. Ar. i.
f. 3039/10

fuḡūr -1. Ar. i. Doğru
yoldan ayrılmak.
fuḡūr eyle- Doğru yoldan
ayrılmak.
f. -mek 3042/32

fūḡān* -1. Ar. i.
f. 3046/08

fuḡfūḡu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/27

fuḡıyyatu* -1. Ar. i.
Danānir-i f. 3046/11

fuḡḡū* -1. Ar. i.
f. 3046/09

fūḡu* -6.a. i.
f. 3046/03, 3046/11
f. 3046/02, 3046/09
al. Fa. 3046/01
f. 3046/06

fulāk* -1. Ar. i.
f. +dir 3044/36

fulaḡ* -1. Ar. i.
f. 3044/21

fulāḳatu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/35

fulāḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/31

fulkā* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/07

fulkānu* -2. Ar. i.
al. Fa. 3044/37
cem^ˈ-i f. 3044/11

fullayḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/22

fulūḳ* -1. Ar. i.
f. +dur 3043/30

funaydiḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3045/01

fundāḳu* -2. Ar. i.
f. 3045/02
al. Fa. 3045/01

funduḳ* -1. Ar. i.
f. 3044/40

funduḳu* -3. Ar. i.
f. 3044/39
al. Fa. 3044/39
F. - al- Ḥusayni 3044/41

funtuḳ* -2. Ar. i.
f. 3044/40

funtuḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3044/38

funuḳ* -1. Ar. i.
f. 3045/07

funuḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3045/05

funuḳun* -1. Ar. i.
cem^ˈ-i f. +dur 3045/04

furāniḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3042/22

Furayḳ* -1. Ar. i.
F. 3040/38

furayḳātu* -1. Ar. i.
f. 3040/38

fureyzid* -1. Ar. i.
f. olmaḳdır 3039/19

furika* -1. Ar. i.
f. 3041/26

furḳ* -1. Ar. i.
al. Fa. 3041/29, 3040/32

furkānu* -4. Ar. i.
f. 3039/29, 3041/21, 3041/30
al. Fa. 3039/23

furnuḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3042/25

furraḳ* -1. Ar. i.
f. 3040/25

furūḳu -1.*a. i.
al. Fa. 3040/21

fusaḳ* -1. Ar. i.
al. Fa. 3043/03

fusaḳu* -1. Ar. i.
f. 3043/07

fustaḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3042/28

fustuḳānu* -1. Ar. i.
f. 3042/30

fustuḳatu* -1. Ar. i.
f. 3042/30

fusūḳu* -1. Ar. i.
al. Fa. 3042/31

fūtaḳu* -1. Ar. i.
f. 3039/10

futātu* -1. Ar. i.
f. 3039/14

futūḳ* -1. Ar. i.
f. 3038/25.

- fu'ūḳ*** -1. *Ar. i.*
f. 3045/23
- fuvaḳ*** -1. *Ar. i.*
cem^c-i f. 3046/09
- fuvāḳ*** -6. *Ar. i.*
f. 3045/25, 3045/29, 3045/30, 3045/32
al. Fa. 3045/21
- fuvaḳatu*** -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3046/12
- fuvaḳi*** -1. *Ar. i.*
dū'l. Fa. 3046/10
- fuvāḳu*** -1. *Ar. i.*
f. 3038/07.
- fuvaḳu*** -3. *Ar. i.*
f. 3046/10, 3046/14
f. ola 3046/15
- fuvaysiḳatu*** -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3043/04
- fuyāḳu*** -1. *Ar. i.*
al. Fa. 3046/13
- fücür** -1. *Ar. i.* İşret, ahlaka
aykırı durum
f. 3043/04
- fünün** -1. *Ar. i.* İlim.
fünün-ı kelām Söz ilmi.
f. +dan 3046/06
- fürü-māye** -1. *Fa. b. sf.* Sütü
bozuk, soysuz [kimse].
fürü-māye ol- Sütü bozuk
olmak. f. -arak 3044/30
- gāhca** -3. *Fa. zf.* Bazen, kimi
vakit, gāh
g. 3038/19, 3038/28, 3045/17
- gā'ib** -1. *Ar. sf.* Görünmeyen kayıp.
gā'ib eyle- Kaybetmek.
g. -digi 3041/04
- galaṭ** -1. *Ar. sf.* Yanlış, yanılma.
galaṭ-ı maḥz Tam yanlış.
g. 3039/30
- galebe** -1. *Ar. i.* Galip gelme,
üstünlük.
g. 3045/18
- Ġalib** -1. Kişi adı.
Ġ. 3039/17
- gālib** -2. *Ar. sf.* Galebe eden,
üstün gelen.
gālib ol- Üstün gelmek.
g. - maḳ 3045/19
g. - muşdur 3044/17
- gāliř** -1. *Ar. sf.* Kaba, nezaket
dışı, terbiye dışı.
g. 3038/21.
- garāre** -1. *Ar. i.* Harar, büyük
kıl çuval.
g. +ye 3045/05
- garibe** -1. *Ar. sf.* Evvelce
görülmemiş, tuhaf, şaşılacak şey.
g. 3044/17
- garp** -1. *Ar. i.* Batı.
g. 3040/41
- gayr** -1. *Ar. sf.* Başka, diğer.
g. +iye 3038/21.
- gece** -2. Gece.
g. 3041/32
g. +niş 3046/24
- geçir-** -1. Bir şeyi bir yandan
öbür yana götürmek.
g. - ecek 3042/11
- geçiril-** -1. Geçme işi yapılmak.
g. - se 3042/11
- gel-** -25. Ulaşmak, varmak.
g. - digi 3040/18, 3040/19
g. - mek 3041/13
g. - mese 3046/05
g. - ür 3038/25, 3039/17, 3039/29,
3040/25, 3040/32, 3041/17, 3041/18,
3041/19, 3041/20, 3044/11, 3045/33,
3045/34, 3046/09, 3046/21, 3046/22,
3046/09, 3046/21
→çıkıa gelmek 3043/20

- genc** -1. *sf.* Genç, yaşı ilerlememiş olan.
g. 3045/07
- geniş** -2. *sf.* Eni çok olan.
g. 3038/22, 3038/36.
- gerçi** -2. *Fa. e.* Her ne kadar; ise de.
g. 3039/36, 3040/19
- gerek** -5. Hem.... hem...
g. 3042/37, 3047/04
g. +i 3047/09
- gèrü** -2. Geri.
g. 3046/05
g. +de olan 3043/17
- getir-** -1. Gelmesini sağlamak.
g. - ecedir 3044/20
- gez** -13. Okun, kirişe geçen ucundaki kertik.
g. +den 3046/04
g. +i 3045/21, 3045/41, 3046/04, 3046/15, 3046/17, 3046/18, 3047/07
g. +ine 3046/02, 3046/08, 3046/12
g. +ini 3045/20
g. +inì 3046/27
- ğılâl** -1. *Ar. i.* Tahıllar, mahsuller.
ğ. 3039/27
- gibi** -22. *e.* 1. -e benzer. *zf.* 2. O anda, tam o sırada, hemen arkasından.
g. 3038/24, 3041/12, 3041/14, 3041/25, 3041/39, 3041/40, 3042/03, 3042/05, 3043/19, 3043/36, 3044/21, 3044/32, 3044/39, 3044/40, 3045/04, 3045/41, 3046/15, 3046/19, 3047/09, 3047/21
g. *bir* 3042/04, 3042/11
- gir-** -3. Girmek.
g. - *üp* 3038/34, 3040/08, 3042/16
- git-** -7. Gitmek.
g. - *en* 3040/25, 3041/32
g. - *er* 3042/23
g. - *erek* 3040/31
g. - *erken* 3042/16
g. - *mek* 3040/23
g. - *üp* 3046/05
- göbek** -1. Göbek
g. +i 3038/27.
- göcen** -1. Kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan.
g. 3042/15
- gömlek** -1. Kollu veya yarım kollu, yakalı giysi.
g. +iğ 3038/29.
- gönder** -1. Hayvanları dürtmeye yarayan ucu bizli sopa.
g. 3042/12
- göre** -11. *zf.* 1. Bir şeye uygun olarak, gereğince.
g. 3039/18, 3040/41, 3041/21, 3041/34, 3042/29, 3043/01, 3043/02, 3044/17, 3045/13, 3045/39, 3047/25
- görün-** -1. Görülür duruma gelmek.
g. - *en* 3039/07
- gövde** -1. *i.* Bir şeyin asıl bölümü.
g. +si 3041/36
- göyün-** -1. Yanmak.
g. - *üp* 3039/13
- göz** -1. Görme organı.
göz aç- Bakmak, uyanmak.
g. - *mak* 3046/41
- güne** -1. *Fa. i.* Tarz, yol.
g. 3043/09
- Ğunya** -1. Kişi adı.
Ğ. 3042/02
- ğurāb** -4. *Ar. i.* Karga.
ğ. 3038/07, 3044/31, 3045/21, 3046/13
- ğurebā'** -1. *Ar. sf.* Kimsesiz, zavallı, garib
ğ. 3044/40
- güy** -1. *Fa. sf.* Sonuna geldiği kelimelere "söyleyen" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar.
→*beyhūde-* g. 3043/22

gūya .4. *Fa. zf.* Sanki, diyelim ki
g. 3038/16, 3039/02, 3042/08, 3046/04

gūn .3. *i.* Yirmi dört saatlik
zaman dilimi.
g. 3042/04

g. +*de* 3042/08
g. +*dür* 3041/29

güneş .3. *i.* Güneş.
g. 3038/33.
g. +*ij* 3039/07, 3039/08

gürūh .2. *Fa. i.* Cemaat,
bölük, takım.
→*kemān-* g. Ok takımı. 3042/12
gürūh ol- Takım olmak.
g. –*acakdır* 3041/25

güzide .1. *Fa. sf.* Seçkin, seçilmiş.
g. 3045/36

hā .3. *Ar. ha.* Arap alfabesinde h
3043/28, 3044/36, 3046/21

harfi.
h. +*sız*

hāca .1. *Fa. i.* Hoca, muallim.
h. +*larınıj* 3044/13

haddād .1. *Ar. sf.* Demirci,
demir işleri yapan.
h. 3039/04

haḍer .1. *Ar. i.* Sakınma, kaçınma.
h. 3046/19

hadetle- .1. *Ar.t.i.* Pislemek,
dışkılamak, abdest bozmak.
h. - *mek* 3039/37

haḍf .2. *Ar. i.* Aradan
çıkarma, ortadan kaldırma.
h. +*a* 3039/21

haḍf olun- Aradan çıkarmak.
h - *ur* 3039/20

hadit .2. *Ar. i.*
Peygamberimizin kutsal sözü.
h. +*i* 3043/05

hadit-i şerif Peygamberimizin
kutsal sözü. 3040/30

hādīt .2. *Ar. sf.* Hudus eden,
çıkan, meydana gelen.

hādīt ol- Meydana gelmek.
3038/27, 3038/21
h - *maḳ*

hādite .1. *Ar. i.* Vakıa, yeni bir
şey, ilk defa çıkan.
h. +*ye* 3038/24.

hāfa .1. *Ar. i.* Gizli olma, gizlilik.
h. 3046/19

haḳḳ .3. *Ar. i.* Allah.
H. 3041/22 H. +*dan* 3042/32,
3042/36
→*tarik-i H.*

haḳḳ II Doğruluk.
h 3039/38, 3041/23, 3041/29

haḳḳında .1. *zf.* İlgili olarak, üzerine.
h 3040/30

hāk-sār .2. *Fa. b. sf* Toz toptak
içinde kalmış, hali perişan
hāk-sār ét- Perişan etmek
h. –*dik* 3042/05
hāk-sār ol- Perişan olmak
h. - *maḳ* 3043/24

hāl .4. *Ar. i.* Şimdiki zaman, durum.
h. +*de* 3045/12
h. +*i* 3042/03
h. +*ine* 3042/06
h. +*leri* 3041/14

Halep .1. *i. ö.* Suriye’de bir şehir.
H. 3045/01

hālet .3. *Ar. i.* Hâl, suret, nitelik.
h. +*dir* 3045/28
h. +*le* 3045/04

hālet-i ne‘z Can çekişme.
h. 3045/25

hāliš .1. *Ar. sf.* Hilesiz, katkısız.
h. 3042/38

hālḳ .2. *Ar. i.* Yaratma, yaratılma.
h. 3043/29, 3043/36

halk : II .1. İnsanlar.

h. +1 3044/20

halka .1. *Ar. i.* Ortası boş, yuvarlak şekil.

h. +dan 3043/40

halta .1. *Ar. i.* Köpeklere takılan büyük halka.

h. 3042/10

hamir .5. *Ar. i.* Hamur.

h. 3039/05, 3039/15, 3039/16

h. +dan 3039/17

h. +e 3038/23.

hamrā * .2. *Ar. i.*

h. 3038/38, 3040/35

hamrā u* .2. *Ar. i.*

h. 3044/36, 3046/15

hān .3. *Fa. i.* Han, kervansaray.

h. +dir 3044/40

h. +a 3044/38, 3044/40

harām .1. *Ar. sf.* Şeriatçe, dince yasak olan şey.

h. 3041/22

harb .1. *Ar. i.* Cennk, savaş.

h. 3038/13.

harf .3. *Ar. i.* Harf.

h. +inde 3043/07

harf-i ahiri Son harf.

h. 3039/20

harf-i nidā Seslenme harfi.

h. 3043/07

harflü .1. Harfli.

h. 3039/19

hāric .3. *Ar. i.* Dış, dışarı, dışarı çıkan.

h. +e 3038/19.

hāric ol- Dışarı çıkan.

h. - an 3042/37, 3042/40

harq .1. *Ar. i.* Yakma.

h. 3039/22

hāşşa .1. *Ar. i.* Bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik, kuvvet.

h. +lu Kuvvetli. 3040/30

hasta .4. *Fa. sf.* Hasta, rahatsız.

h. 3041/10, 3046/30, 3046/35

h. +ya 3046/30

hattā .1. *Ar. zf.* Bundan başka, dahî.

h. 3040/20

hātūn .2. *Ar. f.* Kadın.

h. 3041/31

h. +a 3041/10

havāle .2. *Ar. i.* Yüksek ve büyük bir görünüşü olma.

havāle ol- Yüksek ve büyük bir görünüşü olmak.

3040/05, 3047/13

h - maq

havālî .1. *Ar. i.* Etraf, civar, çevre.

h. +sine 3038/15.

havf .3. *Ar. i.* Korku, korkma.

h. +dan 3040/01

h. +ından 3043/25

havf eyle- Korkmak.

h . -miş 3040/14

hāya .1. *Fa. i.* Haya.

h. +larının 3040/31

hāyle .1. *Fa. sf.* Epeyce, çokça.

h. 3046/34

hayurlu .1. *Ar. sf.* Hayırlı.

h. +sin 3042/10

hayvān .5. *Ar. i.* Hayvan.

h. +a 3041/37

h. +ı 3042/27, 3043/17

h. +lar 3042/16,

Hāzret .3. 3042/17

Ar. i. Saygı, saymak üzere büyüklere verilen unvan.

H. +lerine 3039/38

Hāzret-i 'İsā a.ö.i. Hz. İsa

H. 3046/27

- Ḥazret-i Mūsā** *a.ö.i.* Hz. Musa
H 3041/26
- Hecer** *-1.* Şehir ismi.
H 3040/41
- helāk** *-2.* *Ar. i.* Mahvolma, ölme.
h. +*î* 3038/28.
- helāk ol-** Mahvolmak.
h. - *mağ* 3047/07
- ḥelāl** *-1.* *Ar. i.* Dinin kurallarına aykırı olmayan.
h. 3041/22
- hemhal** *-1.* *Fa. i. b. sf.* Bir halde bulunan, halleri birbirine benzeyen.
h. 3042/03
- hemîşe** *-3.* *Fa. zf.* Daima, her vakit, her zaman.
h. 3044/18, 3046/40, 3046/41
- hemze** *-13.* *Ar. i.* 1 Arapça'da elif'in adı. 2 "Elif, vav, ye, he" üzerine konulan işaret.
h. 3038/07, 3038/09.
h. +*niğ* 3038/29, 3040/37, 3041/09, 3041/34, 3044/16, 3044/34, 3045/07, 3046/27, 3047/17, 3047/25
h. +*siz* 3046/26
- hengām** *-1.* *Fa. i.* Zaman.
h. +*ina* 3041/24
- her** *-9.* *Fa. e.* Hep, bütün.
h. 3040/15, 3041/05, 3041/23, 3042/12, 3044/03, 3045/12, 3045/36, 3046/09, 3046/15
- ḥesāb** *-1.* *Ar. i.* Hesap.
h. 3045/01
- hevā** *-1.* *Ar. i.* Heves, istek.
h. +*ya* 3042/20
- hey'et** *-1.* *Ar. i.* Şekil, suret, görünüş, hal, durum.
h. +*inde* 3040/28
- heykel** *-1.* *Ar. i.* Heykel.
→ 'azîmü- l- *h.* 3044/25
- ḥırş** *-2.* *Ar. i.* Öfke, kızgınlık.
h. +*ından* 3043/15
- ḥırş eyle-** Öfkelenmek. 3043/15
h. -*mek* 3043/15
- Ḥicāzî** *-1.* *Ar. sf.* Hicaz'a mensup, Hicaz'la ilgili, Hicazlı.
H. 3039/34
- ḥikāye** *-3.* *Ar. i.* Anlatma, roman, olmuş bir hadise.
h. +*dir* 3043/26, 3047/23
h. 3047/23
- ḥilkāt** *-1.* *Ar. i.* Yaradılma, yaratılış.
h. +*i* 3046/13
- ḥissî** *-1.* *Ar. sf.* His ile ilgili, duygu ile ilgili.
h. 3047/04
- ḥitāb** *-1.* *Ar. i.* Bir veya bir çok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.
ḥitāb eyle- Söylemek.
h. -*mişdir* 3042/02
- ḥizā'** *-1.* *Ar. i.* Değersiz ok.
h. 3042/13
- ḥoş** *-1.* *Fa. sf.* Güzel, iyi.
h. 3045/10
- ḥubūbāt** *-1.* *Ar. i.* Taneler, tohumlar; buğday arpa... gibi taneli bitkiler, tahıl.
h. +*la* 3041/31
- ḥubz** *-1.* *Ar. i.* Ekmek.
al- h. 3039/15
- Ḥudā-** *-1.* *Fa. h. i.* Allah.
H. - *yı* 3042/31
- ḥudūr** *-1.* *o.* Aşağı indirmek.
h. 3045/15

hulāşa .2. *Ar. i.* Bir şeyin, bir sözün özü.

h. 3042/04, 3042/08

hulķūm .1. *Ar. i.* Boğaz[insan ve hayvanlarda]

→*mecrā-i h.* 3044/06

hurde .2. *Fa. i.* Değersiz

h. 3040/34, 3042/14

hurmā .7. *Ar. i.* Hurma ağacının yemişi.

h. 3038/31, 3039/06, 3039/06, 3042/35, 3043/02, 3043/37

h. +*dan* 3041/31

hurūc .6. *Ar. i.* Çıkış, çıkma, dışarı çıkma; ayaklanma.

h. 3042/39, 3042/40, 3042/41

hurūc-ı fāhiş Kötü çıkış.

h. 3042/39

hurūc eyle- Çıkmak, dışarı çıkmak.

h. -*diği* 3043/05

h. -*mek* 3042/32

hurūf .2. *Ar. i.* Harfler.

h. -*i* 3039/20 3039/19

hurūf-ı ziyāde Fazla harf.

h. 3039/20

hurūs .3. *Fa. i.* Horoz.

h. 3040/06

h. +*a* 3040/27, 3040/29

Husaynî .1. *Ar. sf.* Hüseyin ile ilgili. →*Funduku- al- H.* 3044/41

huşuş .1. *Ar. i.* Bakım, iş; şekil, yol.

h. 3040/21

huşuşan .1. *Ar. zf.* Hususi olarak, ayrıca.

h. 3038/20.

hüş-yār .1. *Fa. b. sf.* Aklı kendisine yar olan, akıllı.

hüş-yār ol- Akıllı olmak.

h. -*mağ* 3046/39

hūtebā .1. *Ar. i.* Hutbe okuyanlar.

→*üdebā'*-i *h.*

h. +*yā* 3045/37

hūy .1. *Fa. i.* Mizaç, ahlak.

→*bed-* *h.* 3042/03

hücūm .1. *Ar. i.* Saldırma, saldırış.

hücūm eyle- Saldırmak.

h. -*dik* 3042/05

Hümām .1. *Ar. sf.* Himmetli, azimli.

H. 3039/17

hürmet .1. *Ar. i.* Saygı.

h. 3041/01

ıllkı .1. *i.* Hayvan, at sürüsü, koyun sürüsü.

i. 3041/14

ıncķırık .7. *i.* Hıçkırık.

1. 3038/09, 3045/25, 3045/26, 3047/08

1. +*a* 3038/07, 3038/10.

ıncķırık tut- Hıçkırık tutmak.

3045/21

i. -*mağ* 3045/21

ıncķır- .2. *i.* Hıçkırmak.

i. -*mağ* 3038/08, 3045/30

İrāķî .1. *Ar. sf.* Iraklı olan, Irakla ilgili.

i 3039/34

ıştılāh .1. *Ar. i.* İlim sözü, tabir, terim.

ıştılāh-ı şer' İ Dini terim. 3042/41

ıtlāķ .36. *Ar. i.* Salıverme, koyuverme, genelleme.

1. 3040/26

1. 3042/40

1. +*ıη* 3040/29

ıtlāķ olun- Genellemek.

i. 3038/15, 3038/19, 3038/23, 3039/01,

3039/04, 3038/24, 3044/22 3039/07,

3040/29, 3041/08, 3041/21,

3041/22, 3041/24, 3041/27, 3041/30,

3041/37, 3043/05, 3043/38, 3044/01,

3044/03, 3044/18, 3045/36, 3045/37,

3046/02, 3046/04, 3046/06,
3046/07, 3046/16, 3046/22, 3046/25

ızrār *-1. Ar. i.* Zarara sokma,
ziyana uğratma.

ızrār-ı nās İnsana zarar veren.
i. 3043/05

i- *-4.* Cevheri fiil; i-se, i-miş, i-di
vb, olmak

ēderler i. - di 3042/39

favaḫ i. - di 3045/39

ulaşır i. - di 3042/04

ma'nā i. - di 3042/04

ibāret *-14. Ar. i.* Bir şeyin aynı;
başkası, başka bir şey değil.

ī. +dir 3038/10, 3038/13, 3038/34,
3040/06, 3040/07, 3040/16, 3043/11,
3043/19, 3043/40, 3044/09, 3045/33

ī. +ini 3039/31

ī. +iyle 3040/20

ibdā' *-1. Ar. i.* Yeni ve güzel bir
eser meydana getirme.
i. 3046/35

ibik *-1. i.* Horoz, hindi vb. nin
tepesinde bulunan kırmızı
deri uzantısı.

i. +i 3040/06

ibikli *-1. sf.* İbiği olan.

i. 3040/27

ibnu'l *-1. Ar. i.* Oğul. **ibnu'l-**
Ḥaṭṭāb raḏiya'llāhu

Çeçenya için savaşmış Arap
kökenli büyük komutan.

i. 3039/38

ibtidā' *-2. Ar. i.* Başlama, başlangıç.

i. 3041/29, 3042/02

icāz *-1. Ar. i.* Sözü kısa söyleme,
az sözle çok şey anlatma.

i. 3038/17.

ictimā' *-1. Ar. i.* Toplanma, bir
araya gelme.

ictimā-ı fıḫa İki sağım arasında

süt birikmesi.

i. 3046/30

iç *-3. i.* İç, dâhil, dış karşıtı.

i. 3038/20, 3047/12

i. +re 3038/33.

İçir- *1.* İçmek işini yaptırmak.

i. -mek 3047/02

İç- *-2.* Bir sıvıyı ağza alıp yutmak

i. -mek 3040/09, 3047/05

içün *-6.* İçin, amacıyla, maksadıyla.

i. 3039/41, 3041/22, 3041/31, 3043/05,
3045/27, 3046/19

ifāḫahu* *-1. Ar. i.*

al- i. 3047/25

ifākat * *-2. a. i.*

i. +a 3041/12, 3038/21

ifākatu* *-2. Ar. i.*

i. 3046/29 *al-*

i. 3046/27

ifhāḫu* *-1. Ar. i.*

al- i. 3047/17

iflāḫ *-1. Ar. i.* Mana,

kelime icadetme.

i. 3044/18

iflāḫu* *-1. Ar. i.*

al- i. 3044/16

iflas* *-1. Ar. i.*

i. 3041/20

ifnāḫu* *-1. Ar. i.*

al- i. 3045/07

ifraḫ* *-1. Ar. i.*

i. 3041/20

ifrāḫu* *-2. Ar. i.*

i. 3041/11 *al-*

i. 3041/09

ifrāṭ *-1. Ar. i.* Aşırı gitme pek

ileri varma.

i. 3043/34

ifrāz .1. *Ar. i.* Bir bütünden bir parça ayırma; ayırma, ayrılma.

ifrāz olun- Ayırmak.

i. -muşdur 3039/16

iftāku* .1. *Ar. i.*

al- i. 3038/29.

ifti'āl* .3. *Ar. i.*

i. 3042/19, 3044/19, 3047/08

iftilāku* .1. *Ar. i.*

al- i. 3044/19

iftirāk* .2. *Ar. i.*

al- i. 3042/18

i. +ı 3042/19

iftiyāku* .1. *Ar. i.*

al- i. 3047/08

iḥdāt .1. *Ar. i.* Meydana

getirme, ortaya çıkma.

iḥdāt eyle- Meydana getirmek.

i. -mek 3044/18

iḥrāc .2. *Ar. i.* Dışarı atma, çıkarma.

i. 3041/17

iḥrāc olun- Dışarı atılmak. 3046/19

i. -du 3046/19

iḥrām .1. Hacıların

örtündükleri dikişsiz bürgü.

i. 3043/19

iḥtilāf .3. *Ar. i.* Ayrılık,

aykırılık, uyuşmazlık.

i. 3045/28

i. +ına 3039/34

i. +la 3039/33

iḥtirā' .1. *Ar. i.* Benzeri görülmemiş

bir şey icat etme, vücuda getirme.

iḥtirā' ét- icat etmek. 3044/17

i. -en 3044/17

iḥtiyāc .1. *Ar. i.* Muhtaçlık, yokluk.

i. 3046/13

iken .4. "i-" yardımcı fiili

ile kullanılan zarf fiil eki.

3041/39, 3042/06, 3042/38, 3045/08

iki .18. *i.* Birden sonra gelen

sayının adı.

i. 3038/19, 3039/23, 3043/37,
3043/38, 3044/03, 3044/11, 3044/12,
3045/29, 3045/30, 3045/32, 3046/08,
3046/15, 3046/21, 3046/33

i. +*si* 3042/20, 3043/07

i. +*sinde* 3041/37

iktifā .1. *Ar. i.* Yeter

bulma, aza kanaat etme.

iktifā eyle- Yetinmek.

i. -*di* 3040/21

‘ilac .1. *Ar. i.* Derde deva

olan şey, ilaç.

i. +*t* 3038/11.

ilāhī .1. *Ar. sf.* Allah’a mensup,

tanrı ile ilgili.

i. 3042/39

i‘lāk .1. *Ar. i.* Bir uzva

sülük yapıştırma.

i. 3044/18

ile .35. *bağ.* İle.

i. 3038/07, 3038/09, 3039/07,
3039/15, 3039/17, 3039/38, 3039/40,
3039/41, 3040/09, 3040/10, 3040/37,
3040/39, 3041/17, 3041/23, 3041/26,
3041/29, 3041/31, 3041/35, 3042/05,
3042/24, 3042/25, 3042/40, 3043/07,
3043/12, 3043/34, 3044/10, 3045/34,
3045/36, 3046/26, 3047/25 3046/11

ilqā .1. *Ar. i.* Bırakma,

bırakılma, atma.

ilqā eyle- Bırakmak.

i. -*mek* 3043/18

ilqāh .1. *Ar. i.* Aşı vurma;

dölleme, dölleme.

i. 3041/14

‘illet .11. *Ar. i.* 1. Hastalık;

sakatlık.

2. sebep

i. 3038/21, 3038/27.

3038/10. *i.* +*den*

3041/11

i. +*dir*

3045/26 *i.*

+*e*

3038/17.

- ‘i. +in 3038/11.
‘i. +inden 3038/09.
‘i. +ine 3045/25
‘illet-i maḥṣūṣa Hususi hastalık.
‘i. 3038/10.
‘illet-i mezbūre Adı geçen hastalık.
‘i. 3038/17.
- iltibās** .1. Ar. i. İki veya daha çok şeyin birbirlerine benzemesi.
‘i. 3046/19
- iltifāt** .1. Ar. i. Dikkat.
‘i. 3040/21
- im‘ān** .1. Ar. i. Bir işte çok ileri varma, çok dikkatli olma.
‘i. +ıḡ 3038/22.
- imān** .1. Ar. i. İnanma, inanç.
‘i. 3039/39
- imdād** .1. Ar. i. Yardım.
‘i. 3042/06
- ‘inab** .2. Ar. i. Günahlara tövbe edip hak yoluna dönme.
3044/31, 3046/21
‘i.
- ‘ind** .10. Ar. e. Yanında, göre, düşüncesine göre.
‘i. +inde 3039/15, 3041/11
‘i. +inde 3040/13, 3042/37, 3046/08
‘inde- l- ba‘z Bazılarına göre.
‘i. 3038/09, 3039/28, 3042/29, 3044/10, 3045/32
- indār** .1. Ar. i. Sonunun fena olacağını haber vererek korkutma.
‘i. 3042/23
- infacāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3039/12
- infarāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3042/20
- infi‘āl*** .7. Ar. i.
‘i. 3038/26, 3042/20, 3043/02, 3043/29, 3043/33, 3047/06, 3047/20
- infihāku*** .2. Ar. i.
‘i. 3039/13 al-
‘i. 3047/19
- infikāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3043/29
- infilāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3043/33
- infirāku*** .2. Ar. i. Ayrılma, dağılma, ayrılık
‘i. +dan 3042/22
infirāku-ı baḥr Nehirin ayrılması
‘i. 3041/27
- infisāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3043/02
- infitaḡu*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3038/26.
- infiyāku*** .1. Ar. i.
al- ‘i. 3047/06
- insān** .2. Ar. i. Adam
‘i. 3041/37
‘i. +a 3041/11
- insānī** .1. Ar. i. İnsana mensup, insanla ilgili, insanca.
‘i. +ye 3041/20
- intāc** .1. Ar. i. Netice verme, neticelendirme.
‘i. 3041/14
- intihā** .2. Ar. i. Nihayet bulma, sona erme.
‘i. 3045/18, 3045/30, 3041/40
- ipek** .2. Ar. i. İpek.
‘i. 3044/26, 3044/27.
- iplik** .1. İplik
‘i. 3042/14
- irād** .1. Ar. i. Getirme, söyleme.
irād eyle- Söylemek.
‘i. -di 3042/09
- ircā‘** .1. Ar. i. Eski haline çevirme, çevrilme.

- ircā' olun-** Çevrilmek.
i. -mak 3039/36
- irsāl** .1. *Ar. i.* Gönderme,
gönderilme, yollama.
i. 3042/16
- İsā'** .1. *Ar. h. i.* Dört büyük
peygamberden biri olup kendisine
vahiy yoluyla İncil nazil olmuştur.
→*Hazret-i İ.* +*nı* 3046/27
- işābet** .1. *Ar. i.* Düşme
i. eyle- Düşmek
i. -memiş 3038/30.
- ise** .1. Olunca, olursa, olsa da,-
ince,-diği için,-diği vakit.
i. 3039/17
- isim** .27. *Ar. i.* İsim, ad
i. 3039/19, 3041/41, 3045/12 *i. +dir*
3041/33
i. +i 3039/12
i. +idir 3038/09, 3039/10, 3039/27,
3040/40, 3041/01, 3041/16, 3044/06,
3045/39, 3046/11, 3046/21, 3047/24
i. +iyle 3041/35
i. olmuşdur 3041/06
i. olur 3040/08
- isim-i cem** Topluluk adı 3041/25,
3041/21.
i. 3041/25, 3041/21.
- isim-i fā'il** Kendisinden fiil, iş
çıkaran kimsenin sıfatı.
i. 3045/10, 3043/35
- isim-i maşdar** Masdar adı.
i. 3041/39
- isim-i mekân** Mekan adı.
i. 3042/21
- isim-i menzil.** Yer adı
i. +in 3040/31
- isim-i mezbūr** Adı geçen isim
i. 3043/06
- islām** .1. *Ar. i.* İslam, Müslümanlık.
i. 3039/39
- istafākātu*** .1. *Ar. i.*
al- *i.* 3046/35
- isti'āb** .2. *Ar. i.* İçine alma,
içine sığma.
i. 3039/27, 3039/28
- istilā'** .3. *Ar. i.* Yayılma, kaplama.
i. +sıyla 3047/08
i. 3046/14
- istilā' eyle-** Kaplamak.
i. -dik
- isti'māl** .11. *Ar. i.* Kullanma
i. 3042/39, 3044/18
i. -i 'arab 3042/41
→*ketret-i i.* 3040/31, 3041/06
- isti'māl olun-** Kullanılmak.
i. -ur 3041/39, 3043/07, 3045/13,
3045/15, 3045/16, 3045/18
- İşyān** .1. *Ar. i.* İtaatsizlik,
emre boyun eğmeme.
i. 3042/32
- işāret** .1. *Ar. i.* Bir şeyi gösterme.
i. +le 3040/21
- işbu** .2. *sf.* Bu, özellikle bu.
i. 3041/28, 3043/39
- işte** .1. *e.* Bir şey gösterilirken
veya bir şeye işaret edilirken
söylenen bir söz, aha.
i. 3045/32
- i'tibār** .1. *Ar. i.* Saygı gösterme.
i'tibār ol- Saygı göstermek.
i. -unur 3041/26
- i'tibārî** .3. *Ar. sf.* Gerçek
olmayan, varsayılan.
i. +yle 3045/15, 3045/18, 3045/17
- ittifāq** .1. *Ar. i.* Birleşme,
uyuşma; sözleşme.
i. +ları 3038/12.
- ittişāl** .1. *Ar. i.* Bitişme, kavuşma.
→*teferruk-i i.* 3038/18.
- izhār** .1. *Ar. i.* Gösterme,
meydana çıkarma.
i. 3039/39

kȧbaquşluğ .1. i. Öğleden iki saat önceki zaman
k. 3046/22

kȧbil .1. Ar. i. Soy, nevi, sınıf.
k. +indendir 3045/34

kȧbil .1. Ar. sf. Kabul eden, kabul edici, olanaklı.
kȧbil ol- Kabul edici olmak.
3041/17
k. -mayan

kȧbuk .2. i. Bir Şeyin üstünü kaplayan ve onu dış etkilere karşı koruyan, kendiliğinden oluşmuş sertçe bölüm, kısır.
k. +ından 3042/35
k. +undan 3043/02

kȧbz .1. Ar. i. El ile tutma, avuğ içine alma.
kȧbz eyle- El ile tutmak, kavramak.
k. -ye 3045/30

kȧç .1. sf. Herhangi bir Şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.
k. 3045/14

kȧç- .3. Hızla koşup bir yere saklanmak.
k. - up 3040/23, 3040/24
k. -mağ 3043/16

kȧçan .2. Herhangi, ne zaman.
k. 3039/19
k. 3045/12

kȧçın- .1. Kaçmak, imtina etmek.
k. - up 3045/27

kȧf .4. Ar. ha. i. Arap alfabesinde "k" harfi.
k. 3047/25
k. +dan 3039/21
k. +ıığ 3043/20
k. +eyn 3046/11

kȧhr .2. Ar. i. Zorlama.
k. 3045/18, 3046/14

kȧht .1. Ar. i. Kıtlık, kuraklık.
k. 3046/31

kȧl .1. Ar. i. Söz, laf.
kȧla-ř- şariğu şerh edenin sözü.
k. 3043/05

kȧl- .2. Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.
k. - an 3044/14
k. -mağla 3038/34.

kȧlb .2. Ar. i. Yürek, kalp.
k. 3045/34
k. +i 3040/01

kȧlđ- .1. Oturma durumundan dik duruma gelmek.
k. - up 3042/27

kȧn .1. Kan.
k. 3047/13

kȧncığ .1. Hayvanlarda dişi.
k. 3040/23

kȧpuğı .1. Kapıcı.
k. +ya 3039/04

kȧra kulak .3. Kedigiller familyasından vahşi bir hayvan türü.
k. 3042/22, 3042/24, 3042/25.

kȧr at .1. Davul, bidon.
k. 3038/22.

kȧrbānsarāy .2. Fa. b. i. Kervansaray.
k. +a 3044/39, 3044/40

kȧrındaş .1. i. Kardeş.
k. +ıdır 3042/29

kȧrşı .1. i. Bir Şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi.
k. +sında 3041/34

ķarye .9. *Ar. i. Köy.*

ķ. 3038/40, 3042/30, 3044/01, 3044/05,
3044/15, 3044/31, 3046/25

ķ. +*dir* 3039/10, 3043/19

ķařaba .1. Kasaba, belde.

ķ. 3044/41

ķařd .1. *Ar. i. Niyet, kurma.*

ķ. +*ıyla* 3043/05

ķ se .1. *Fa. i. Cam, ini, toprak*

vb. nden yapılmış derince çanak.

ķ. +*ye* 3045/38

ķasık .2. *i. Vucudun karın ile*

uyluk arasındaki bölümü.

ķ. 3038/17.

ķ. +*ın* 3038/18.

ķařr .1. *Ar. i. Kısa kesme, kısaltma.*

ķ. +*ıyla* 3046/10

ķat .1. *i. Makam*

ķ. +*ında olan* 3044/06

ķat .5. *Ar. i. Karar verme,*

sona erdirmeye.

ķ. *olundukda* 3042/10

ķ. *olunursa* 3042/12

ķat .**eyle**- Karar vermek. 3042/07,

3042/06, 3042/08

3042/06, 3042/08

ķat .** ** .1. *Ar. fz. Hiçbir vakit asla.*

ķ. 3042/38

ķat m* .1. *Ar. i.*

ķ. 3043/06

ķat .1. Katmak, eklemek.

ķ. - *mak* 3038/23.

ķatre .1. *Ar. i. Damla, damlayan şey.*

ķ. +*leri* 3043/26

ķavl .14. *Ar. i. Lakırdı, söz.*

ķ. +*ın* 3039/28, 3040/02, 3041/03,

3041/11, 3041/24, 3041/36, 3044/06,

3044/12, 3045/23, 3045/41, 3046/07,

3047/12, 3047/14

ķavluhu* .14. *Ar. i.*

ķ. 3039/24, 3042/33

ķ. *ta' l * 3039/24, 3039/25, 3041/27,

3041/33, 3042/34, 3043/35, 3044/09,

3045/14, 3045/15, 3045/16, 3045/18

ķayd .1. *Ar. i. Endişe.*

ķ. +*larına* 3041/14

ķaža .5. *Ar. i. İlçe.*

ķ. +*sında* 3039/10, 3042/30, 3043/19

ķ. +*sında* 3044/31, 3045/01

ķazık .1. *i. Toprağa akılmak için*

hazırlanmış, ucu sivri demir

veya ağaç.

ķ. 3042/10

ķei .4. *i. Keçi.*

ķ. 3041/03, 3041/04, 3041/05

ķed lik .1. *Ar. e. Kez , bu; bu*

da öyle.

ķ. 3040/01

ķel m .5. *Ar. i. Söz, ib re, söyleyiş.*

ķ. 3042/19

→*f n n-ı* ķ. +*dan* 3046/06

ķ. +*da* 3047/21

ķ. +*larında* 3042/38

ķel m-ı merķ mı Adı geçen söz.

ķ. 3042/09

ķelb .1. *Ar. i. Köpek.*

ķ. +*iğ* 3042/10

ķelebek .1. *i. Kelebek.*

ķ. 3042/25

ķelime .2. *i. Anlamlı ses veya*

ses birliği, söz, sözcük.

ķ. +*ye* 3045/12

ķ. +*si* 3045/13

ķem l .2. *Ar. i. Bilgi ve erdem*

bakımından olgunluk, eksiksizlik.

ķ. 3039/39

ķ. -*i* 3040/31 3040/30

kemān .1. *Fa. i.* Yay[ok atan].

kemān- gürüh Ok takımı.

k. 3042/12

kemāseyüdkeru .7. *Ar.* Daha önce anıldığı gibi, söylendiği gibi.

k. 3039/13, 3039/35, 3039/41, 3045/21, 3045/35, 3045/41, 3046/01

kemik .4. Kemik.

k. +e 3047/13

k. +e 3047/12

k. +ine 3047/11

k. +lerin 3047/12

kemter .1. *Fa. i.* Daha değersiz, eksik.

k. 3042/26

kendi .3. *zm.* Dönüşlülük zamiri, zat.

k. 3042/02

k. +sine 3045/04

k. +sini 3042/05

kenetci .2. *i.* Kenetle birbirine bağlayan.

k. +ci 3042/15

kenetle- .1. Kenetle tutturmak veya kenetle birbirine bağlamak.

k. - yecek 3042/15

kenise .1. *Ar. i.* Kilise.

k. 3041/30

Kerim .5. *Ar.* Kerem sahibi, ulu, büyük.

k. 3045/03

→*āyet-i k. +esine* 3041/29

→*Kur'ān-ı K.* 3041/22, 3041/28, 3041/30

kerte .1. *i.* İşaret için yapılmış çentik veya iz, kerti.

k. +sine 3045/30

kertik .3. *i.* Kertilmiş yer, gedik, çentik.

k. +dir 3046/08

k. +iñ 3046/08

kertik ol- Kertilmiş. 3046/15

k. -a 3046/15

kesik .1. Kesilerek bozulmuş olan. →*süd k.*

k. +i Kesilmiş süt. 3044/32

kesil- .3. Süt, ayran bozulmak, ekşimek.

k. - mesine 3044/33

k. - miş 3044/14, 3044/15

kesr .20. *Ar. i.* Kesre, esre harfi i okutan hareke.

k. +i 3041/16, 3041/18, 3042/17, 3043/41, 3044/33, 3046/22

k. +iyle 3046/27

k. +iyle 3038/29, 3041/03, 3041/09, 3042/31, 3044/03, 3045/07, 3046/12, 3046/21, 3047/17, 3047/24, 3047/26

k. +iyle 3041/16, 3044/16

ketāfet .1. *Ar. i.* Sıklık, tokluk.

k. +i 3038/32.

ketif* .3. *Ar. i.*

k. 3040/12, 3040/14, 3040/34

ketir .1. *Ar. sf.* Çok çok olan, bol.

k. +e 3041/21

ketret .2. *Ar. i.* Çokluk, bolluk.

ketret -i isti' māl Çok kullanma.

k. 3040/31, 3041/06

kettān .1. *Ar. i.* Keten.

k. 3039/27

keyyetün* .1. *Ar. i.*

k. 3047/14

ķılıc .1. *i.* Kılıç

ķ. +ınıñ 3046/10

ķılın- .1. Kılma işi yapılmak.

ķ. - an 3041/41

ķillet .1. Azlık, yokluk.

ķ. +den 3046/31

ķırık .1. Kırılmış bir şeyden ayrılan parça.

ķ. 3042/14

ķırıl- .3. Bir veya birçok parçaya ayrılmak.

ķ. - *mak* 3046/18, 3047/07

ķ. - *mış* 3046/17

ķırıntı .2. Bir Şeyden ayrılan küçük parça.

ķ. +*sına* 3039/14, 3044/04

ķır- .2. Sert Őeyleri vurarak veya ezerek parçalamak.

3043/10, 3045/20

ķ. - *mak*

ķısım .6. Parçalara ayrılmış bir Şeyin her bölümü, bölüm.

ķ. +*ı* 3043/25

ķ. +*ında* 3040/05, 3040/06

ķ. +*ında* 3040/06, 3044/17

ķ. +*ınığ* 3043/16

ķıta .3. Ar. *i*. Parça, bölüm.

ķ. 3039/16

ķ. - *i* 3039/17

ķ. +*sını* 3040/26

ķıtāl .1. Ar. *i*. Vuruşma, birbirini öldürme, savaş.

ķ. 3038/13.

ķıyās .4. Ar. *i*.

Karşılaştırma, mukayese.

ķ. 3039/17, 3040/18

ķ. +*la* 3039/21

ķ. *olan* 3039/19

ķızamık .1. *i*. Genellikle küçük yaşlarda görölen, ateşli, ufak kızıl lekeler döktüren hastalık.

ķ. 3041/12

ķi .91. Fa. *e*. Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz

ķ. 3038/07, 3038/09, 3038/10, 3038/12, 3038/15, 3038/16, 3038/17, 3038/18, 3038/19, 3038/22, 3038/27, 3039/02, 3039/13, 3039/15, 3039/26, 3039/27, 3039/30, 3039/35, 3039/36, 3039/40, 3040/11, 3040/12, 3040/15, 3040/17, 3040/18, 3040/29, 3040/34, 3040/37, 3041/22, 3041/23, 3041/28, 3041/30,

3041/31, 3041/33, 3041/37, 3041/39, 3041/41, 3042/02, 3042/08, 3042/12, 3042/14, 3042/15, 3042/19, 3042/22, 3042/23, 3042/24, 3042/28, 3042/30, 3042/36, 3043/09, 3043/11, 3043/15, 3043/18, 3043/40, 3044/09, 3044/12, 3044/13, 3044/23, 3044/24, 3044/26, 3044/32, 3044/34, 3044/40, 3045/02, 3045/03, 3045/05, 3045/12, 3045/26, 3045/29, 3045/30, 3045/34, 3045/37, 3045/40, 3046/03, 3046/08, 3046/09, 3046/14, 3046/15, 3046/18, 3046/23, 3046/26, 3046/35, 3047/12, 3047/23, 3046/04, 3039/22.

ķibār .1. Ar. *sf*. Büyükler, ulular.

→*fırka-i k.* +*dan* 3041/25

ķibr .1. Ar. *i*. Büyüklük

taslama, yüksekten bakma.

ķ. 3045/16

ķimse .10. *zm*. Herhangi bir kişi.

ķ. 3038/32, 3043/20, 3044/27, 3047/04

ķ. +*niğ* 3040/40, 3045/33, 3046/10 k.

+*ye* 3042/40

ķ. +*ye* 3044/30, 3046/13

ķirde .1. *i*. Tandır ekmeği,

pide. ķ. +*lere* 3039/13

ķ. +*ye* 3039/18

ķirec .1. Fa. *i*. Kireç.

ķ. 3043/31

ķiriř .2. Ok atılan yayın iki

ucu arasındaki esnek bağ.

ķ. 3046/08

ķ. +*e* 3046/27

ķis .1. Ar. *i*. Vücuttaki bazı

sıvıların toplandığı kese

biçimindeki oyuklar.

ķ. 3038/20.

ķitāb .4. Ar. *i*. Kitap

ķ. 3039/05, 3041/33, 3044/33

ķol .2. *i*. Kol

ķ. +*da* 3044/06

ķ. +*larınuğ* 3040/32

oltuk -1. *i.* Omuz başının altında,
kolun gövde ile birleştiği yer
k. +*undan* 3043/18

on- -1. Yolculukta geceyi
geirmek iin bir yerde kalmak,
konuk olmak.
k. - *arlar* 3044/41

orak -5. *sf.* ok abuk ve
olmayacak Őeylerden korkan.
3039/41, 3040/01, 3040/10, 3040/13,
k.
3040/14

or- -1. Korku duymak.
k. - *ma* 3040/01

orut- -1. Korkmasına yol amak.
k. - *ma* 3041/40

oşantıniyye -1. Yer adı.
K. 3040/41

oyun -10. *i.* Koyun.
k. 3039/36, 3041/03, 3041/04, 3041/05,
3041/32, 3043/16
k. +*a* 3040/31, 3040/36, 3044/36

oza -1. *i.* İpek böceğinin ördüğü
ve iine kapandığı korunak.
k. +*sına* 3044/27

pek -1. Köpek.
k. 3043/24

şe -1. Bölüm, yer veya
yan. *k.* +*sine* 3043/41

şek -2. *i.* Deve yavrusu.
k. +*i* 3047/05 *k.*
+*ine* 3047/02

t -1. *sf.* Fena, iyi karşıtı.
k. 3042/25

ubbay* -1. *Ar.i.*
k. 3044/22

Kfe -1. Yer adı.
K. 3041/16

ulaclu -1. İki kolun yanlara
uzatılmasıyla oluşan uzunluk.
k. 3040/33

ula -7. İşitme organı.
k. +*t* 3038/34, 3042/27
k. +*ina* 3039/07
k. +*ını* 3042/07
k. +*t* 3043/39, 3043/40
k. +*ina* 3042/22

ulp -1. *i.* Kazan, tencere, fincan,
vb. nin tutulacak yeri
k. +*una* 3042/11

umluk -1. *i.* Kumluk yer.
k. 3044/12

unfud -4. *Ar. i.* Kirpi, fare.
k. 3042/25, 3042/28, 3044/38, 3044/39

urak -1. *sf.* Yağışsız (hava,
mevsim, yıl).
k. 3038/37.

ur'n -4. *Ar. i.* Hz.
Muhammed'e inen kutsal kitap.
ur'n -ı Kerim Hz.
Muhammed'e inen kutsal kitap.
k. 3041/30 3041/29, 3041/22, 3041/28

urb -3. *Ar. i.* Yakın olma, yakınlık.
k. +*inde bir* 3040/39, 3044/41,
3045/03

urd -1. *i.* Kurt, trtl.
k. +*ina* 3044/26

urıdıl- -1. Kurutma işi yapılmak
veya kurutma işine konu olmak.
k. - *mış* 3044/24

uri'a -1. "Okundu" anlamında
edilgen fiil.
k. 3041/33

uş -6. Kuş.
k. 3039/27, 3039/37, 3043/28, 3046/06
k. +*u* 3041/09, 3045/40

kutub* -1. *Ar.i.*
k. 3045/04

ku'ūd* .3. Ar. i.

k. 3040/21, 3042/31, 3045/23

kuyu .1. i. Kuyu, suyundan yararlanılan çukur.

k. +ya 3047/17

küçük .2. sf. Ufak, büyük karşıtı.

k. 3043/37, 3047/13

küfr .1. Ar. i. Tanrı'nın varlığı ve birliği gibi dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme.

k. +üñ 3039/39

külçe .1. Fa. i. Yığın durumundaki nesnelerin oluşturduğu küme.

k. +sine 3041/07

küşāde .2. Fa. sf. Açık, açılmış.

k. 3038/23.

küşāde ol- Açık olmak.

k. 3040/36

kütüb .2. Ar. i. Kitaplar.

Kütüb -ü fıkhıyye Fıkıh kitapları

k. 3044/27

kütüb -ü tıbbıyye Tıp kitapları

k. 3038/11.

lafz .10. Ar. i. Söz.

l. -i 3042/37

l. +ını 3042/39

l. +ından 3041/26, 3044/26, 3046/10, 3047/22

l. +ında 3038/07.

l. +ına 3047/14 l.

+ınıñ 3039/19

l. +larından 3039/16

lağab .5. Ar. i. Bir kimseye kendi asıl adından başka takılan ad.

l. +ıdır 3040/41, 3042/15, 3042/31, 3044/41, 3046/10

lâkin .6. Ar. bağ. Ama.

l. 3039/20, 3039/36, 3040/20, 3042/03, 3042/20, 3043/02

lām .2. Ar. harf.

→mu'tellu- al- l. 3041/40

→şahîhu'l-l. 3041/40

lapa .1. Nişastalı tanelerin, su ile kaynatılarak bulamaç kıvamına getirilmiş durumu.

l. 3041/31

layl .1. Ar. i. Gece.

→afāviku'l-l. 3046/24

lem'a .1. Ar. i. Parlıtı, parlayış.

lem'a -ı şu'a Parlayan ışın.

l. 3038/34.

lif .1. Ar. i. Her türlü maddeyi

oluşturan çok ince ve uzun parça.

l. +iniñ 3039/06

lihye .1. Ar. i. Sakal.

l. +si 3040/28

lisān .2. Ar. i. Konuşulan

dil. →fatiku'l-l. 3038/41

l. +ıñ 3046/07

lohusa .2. Rum. i. Yeni

doğum yapmış kadın.

l. 3041/10, 3041/30

lüğat .2. Ar. i. Kelime, söz.

l. +dir 3038/07.

lüğat-i 'āliye Yüksek söz.

l. 3040/20

ma'a .1. Ar. i. Su.

m. 3039/08

ma'ānî .3. Ar. i. Manalar.

→me'hūd-i m. 3042/36

ma'ānî -i medkûre Adı

geçen mana.

m. 3040/07

ma'ānî -i nādîre Nadir mana.

m. 3044/17

mābeyn .3. Ar. i. İki şeyin

arası, arasındaki şey, ara.

m. +i olan 3045/33

m. +ine 3045/32

m. +ini 3039/39

ma'cūn .1. *Ar. i.* Hamur kıvamına getirilmiş madde.
m. +a 3039/09

mādde .7. *Ar. i.* Sözlüklerde söz başı.
m. +sindendir 3046/14
m. +ler 3047/26
m. +sinde 3040/37, 3045/28
m. +sinden 3042/30
m. +sine 3044/18

madde -i mezbūre Zikredilen madde, geçen madde.
m. +de 3039/21

ma'dūl .1. *Ar. sf.* Bazı Farsça kelimelerde yazıldığı halde okunmayan “v, y” harfleri.
m. +lardır 3043/08

mafāriḳ* .1. *Ar. i.*
cem' -i m. +dur 3040/17

maflaḳatu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3044/07

maflūḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3043/40

mafraḳ* .1. *Ar. i.*
m. 3040/18

mafraḳi* .1. *Ar. i.*
m. 3040/16

mafriḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3040/15

maftaḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3038/29.

Mağrib .3. *Ar. ö. i.* Garb, batı tarafında olan memleketler.
M. 3041/35
m. +de 3039/31
M. +de 3041/34

mağz .2. *Fa. i.* Beyin, dimağ.
→*bî-* *m.* 3043/22
→*sebük-* *m.* 3043/28

maḥall .1. *Ar. i.* Yer.
m. +den 3040/16

maḥbūbe .1. *Ar. i.* Muhabbet olunmuş, sevilen.
m. +ye 3045/06

maḥlūḳ .1. *Ar. s.* Halk olunmuş, yaratılmış.
→*mecmu' -i m.* 3044/10

maḥlūta .1. *Ar. i.* Bulgurla karışık mercimek çorbası.
→*edviye-i m.*
m+dan 3039/09

maḥmadah* .1. *Ar. i.*
m. 3044/07

maḥmūl .1.a. *sf.* Haml olunmuş, yüklenmiş
maḥmūl ol- Yüklenmek. 3039/34

maḥrec .2. *Ar. i.* Huruc edecek, dışarı çıkacak, çıkılacak kapı.
m. +i 3039/20
m. +ine 3046/19

maḥrem .1. *Ar. sf.* Haram, şeriatın yasak ettiği şey.
m. 3043/19

maḥşūş .5. *Ar. sf.* Özgü.
m. +dur 3038/11, 3041/12, 3041/40, 3043/02, 3043/07

maḥşūşa .1. *Ar. sf.* Mahsus, hususi.
→*illet-i m.*
m. +dır 3038/10.

maḥz .1. *Ar. i.* Halis, tam
→*ğalaḫ-ı m.*
m. +dır 3039/30

mā'iyetli .1. *Ar. i.* Hidratlı.
m. 3038/21.

maḳ'ad* .3. Ar. i.

m. 3038/29, 3040/15, 3040/18

maḳlūb .2. Ar. sf 1. Kalbolunmuş. 2.

Harfleri tersinden okunduğu zaman da yine aynı olan kelime veya cümle.

3045/34, 3046/10

m. +dur

maḳūle .2. Ar. i. Tür, çeşit, soy, nevi

m. +si 3044/24

m. +sine 3043/31

māl .1. Ar. i. Varlık.

m. +a 3042/09

mālik .1. Ar. i. Sahip, bir şeyya sahip. **mālik ol-** Sahip olmak.

m. -maḳ 3039/35

malūla* .1. Ar. i.

m. 3041/01

ma'lūm .1. Ar. sf. Bilinen, belli →zarf-ı m. Bilinen zarf.

m. +dur 3045/05

ma'nā .141. Ar. i. Anlam.

→bî- m. 3043/23

m. +da 3041/25

m. 3042/04

3039/04, 3039/12, 3039/15

3039/08

m. +ları 3039/04

m. +sı 3043/36

m. +sına

m. +sına

m. +sınadır 3038/23, 3038/25, 3038/30, 3038/32, 3038/36, 3039/11, 3039/37, 3040/01, 3040/09

m. +sından 3046/04

m. +sına 3038/12, 3038/14, 3039/03, 3040/02, 3041/27, 3041/33, 3041/40, 3042/39, 3042/40, 3043/01, 3043/35, 3045/14, 3045/19, 3046/05, 3046/32, 3046/39, 3046/41, 3047/23

m. +sına olan 3047/22

m. +sınadır 3038/08, 3038/11, 3038/16, 3038/26, 3038/27, 3038/31, 3038/33, 3038/35, 3038/37, 3038/38, 3039/23, 3039/35, 3040/08, 3040/21, 3040/22, 3040/23, 3041/09, 3041/10, 3041/11, 3041/13, 3041/15, 3041/23,

3041/24, 3041/30, 3041/38, 3042/18, 3042/19, 3042/21, 3042/26, 3042/27, 3042/32, 3042/35, 3042/36, 3043/03, 3043/10, 3043/13, 3043/14, 3043/15, 3043/16, 3043/18, 3043/20, 3043/21, 3043/24, 3043/25, 3043/27, 3043/29, 3043/30, 3043/31, 3043/32, 3043/33, 3043/34, 3044/03, 3044/08, 3044/09, 3044/16, 3044/18, 3044/19, 3044/20, 3044/28, 3044/29, 3045/08, 3045/09, 3045/10, 3045/20, 3045/21, 3045/22, 3045/23, 3045/24, 3045/41, 3046/13, 3046/14, 3046/18, 3046/28, 3046/29, 3046/30, 3046/32, 3046/33, 3046/35, 3046/36, 3046/37, 3047/01, 3047/02, 3047/04, 3047/05, 3047/06, 3047/07, 3047/09, 3047/10, 3047/11, 3047/17, 3047/18, 3047/19, 3047/20, 3047/21, 3047/26

m. +yadır 3043/32

m. +yı 3042/37

ma'nā-ı mezbūr Yukarıda söylenmiş olan anlam.

m. 3042/40, 3042/41

ma'nevî .1. Ar. sf. Madde dışı olan, manaya ait.

m. 3047/04

manzūm .1. Ar. sf. Tanzim edilmiş, düzenlenmiş.

m. 3042/38

ma'raḳ .1. Ar. i. Bir şeyin görüldüğü çıktığı yer.

m. +ında 3042/09

maraz .2. Ar. i. Hastalık.

m. 3038/24, 3039/40

ma'rūf .4. Ar. sf. Herkesçe bilinen, tanınan, sanlı.

m. 3039/09

→ṣā'ir-i m. 3039/18

m. +dur 3039/27

→yevm-i m. 3041/03

maṣdar .10. . a. i. Fiillerin ad durumundaki yalın biçimi.

m. 3040/08, 3041/23, 3041/39

m. +dır^{3041/22}

3038/08, 3042/22, 3045/40,

m. olur

3047/23

m. olurlar 3045/19
→*isim-i m.* 3041/39

Maşşışa .1. Yer adı.
M. 3044/41

maşık .1. *Ar. i.* Meşk, yazı
örneği, yazı nüshası.
m. 3043/10

maya .2. *Fa. i.* Bazı besinlerin
yapımında mayalanmayı
sağlamak için kullanılan madde.
m. 3038/23.
m. +sına 3039/05

mazmûm .1. *Ar. gr.* Zamme ile,
ötre ile okunan, ötreli.
m. +e 3041/26

mebhat .1. *Ar. i.* Bir şeyin
arandığı yer.
m. +inde 3044/27

mebnî .6. *Ar. sf.* 1. ...den
dolayı, ...den ötürü. 2. Sabit
harekeli kelime.
m. 3039/39, 3040/31
m. +dir 3040/19, 3041/01, 3045/12

mecâz .1. *Ar. i.* Kendi öz manasıyla
kullanılmayıp, benzetme yoluyla
başka bir manada kullanılan söz.
m. +dir 3043/36

meclis* .2. *Ar. i.*
m. 3040/15, 3040/19

mecmu' .2. *Ar. sf.* Toplanmış,
bir araya getirilmiş şey, tüm.
m. +unda 3039/04

mecmu' -ı maḥlûk
Tüm yaratılanlar
m. 3044/10

mecrâ .2. *Ar. i.* 1. Bir işin gidişi,
bir olayın doğrultusu.
2. Bedendeki ahlatın akıştığı yol .
m. +larıñ 3038/19.

mecrâ-ı ḥulkûm Boğazın

doğrultusu.
m. 3044/06

medd .1. *Ar. i.* Uzatma,
çekme. *m. +iyle* 3046/22

medḥ .1. *Ar. i.* Övme, birinin
iyi işlerini söyleme.
m. 3042/09

Medîne .4. *Ar. ö. i.* Hicaz'da
Hz. Muhammed'in türbesinin
bulunduğu şehir.
M. 3045/03
M. +de 3039/27
M. +de bir 3040/38
→ 'Aḳîk-i *M. +de* 3040/38

medḳûr .3. *Ar. i.* Zikrolunmuş,
adı geçmiş.
m. 3041/25
m. +dur 3040/37
→*ma'ânî-i m.* 3040/07

mefâviḳ* .1. *Ar. i. cem' -i*
m. +dir 3046/34

Mefrûḳ .2. *Ar. sf.* Tefrik
edilmiş, ayrılmış.
m. 3046/10

Mefrûḳ: II. Dağ adı.
m. 3040/40

meger .1. *Fa. e.* Meğer, oysa
ki, ancak.
m. 3039/34

mehmûz .2. *Ar. gr.* Hemzeli, ana
harflerinden herhangi biri "hemze"
olan kelime.
3038/10, 3045/28 *m.*

me'ḥûd .6. *Ar. s.* Ahz
olunmuş, alınmış.
m. +dur 3042/30, 3046/30, 3047/22,
3042/37

me'ḥûd ol- Alınmış.
m. -arak. 3046/05

- me' hūd-i ma' ānī** Alınmış mana.
m. 3042/36
- mekān** .2. Ar. i. Yer, mahal
m. +da 3045/13
→*isim-i m.* 3042/21
- mekkāre** .1. Ar. sf. Düzenbaz, hileci.
mekkāre -i evşāf Düzenbaz vasıf.
m. 3040/06
- Mekke'** .1. Ar. ö. i. Hicaz'da Hz. Muhammed'in doğduğu ve Kâbe'nin bulunduğu şehir.
Mekke' -i mükerreme Mekke şehri.
m. 3039/39
- meksüre** .1. Ar. gr. Kesre ile, esre ile yani i sesi ile okunan harf.
→*müşeddede' -i m.* 3040/39
- mekteb** .1. Ar. i. Okul.
m. 3044/13
- me' kûl** .1. Ar. i. Yenmiş şey, yiyecek.
m. 3047/03
- mel' abe** .1. Ar. i. Oyun, oyuncak.
m. +si 3042/13
- melāhim** .1. Ar. i. Büyük, kanlı savaşlar.
m. +de 3046/26
- melhūz** .4. Ar. s. Düşünülebilen, olabilen
m. +dur 3039/05, 3039/08, 3040/31, 3041/37
- melüle*** .1. Ar. i.
m. 3040/12
- meme** .13. i. Emcek, emcik.
m. +de 3046/21
m. +leri 3043/17 m.
+lerini 3040/36 m.
+leriyle 3043/17
m. +sinde 3045/24, 3046/29, 3046/34
m. +sine 3042/12, 3046/38
- m. +sine bir 3041/13
m. +sini 3044/36
m. +siyle 3038/27.
m. +yi 3045/32
- mend** .1. Fa. e. -li.
→*ten-m. olmak* 3044/28
- mendebūr** .1. Fa. sf. Sümsük, pis, iğrenç.
m. 3044/30
- menhūt** .1. Ar. sf. Naht olunmuş.
m. 3039/16
- menkül** .1. Ar. sf. Nakledilmiş.
m. +dür 3042/36
- mensüb** .1. Ar. sf. Bir kimseye, bir şeye ilgisi bulunan.
m. +dur 3046/11
- mentūr** .1. Ar. ed. Manzum olmayan, vezinsiz, kafiyesiz söz.
m. 3042/38
- menzil** .3. Ar. i. 1. Yollardaki konak yeri. 2. Bir günlük yol, konak.
m. +inde 3041/39
→*isim-i m.* Menzil ismi.
m. +inde 3040/31
m. +inde olur 3041/26
- menzilet** .1. Ar. i. Derece, rütbe, yükseklik derecesi.
m. +de 3045/13
- mer' ā** .1. Ar. i. Çayırılık, otlak.
m. +da 3041/14
- merķ** .1. Ar. i. Yara ya da çıban yangısı.
m. 3043/32
- merkeb** .2. Ar. i. Eşek.
m. +e 3040/25
m. +i 3040/23
- merķūm** .2. Ar. sf. Yazılmış, adı geçmiş.
→*kelām-ı m.*
m. +ı 3042/09

→*diyēt-i m.*

m. +e 3042/06

mersūm .3. *Ar. sf.* Bahsi geçmiş,
adı geçmiş.

m. +dur 3040/20

mersūm ol- Adı geçmek.

m. -mak 3039/30, 3039/32

mertebe .1. *Ar. i.* Derece, basamak.

m. +de 3043/34

Merve .2. *Ar. ö. i.* Mekke'de
hacıların yedi kez gidip geldikleri
kutsal dağın adı.

3039/10, 3042/30

M.

mervî .1. *Ar. sf.* Rivayet olunan,
birinden işiterek söylenen.

m. +dir 3046/27

Mesîh .1. *Ar. ö. i.* Hz. İsa.

→*Abdü'l-M.* 3046/10

meslūk .1. *Ar. sf.* Kaynamış.

meslūk ol- Kaynamış olmak.

m -an 3046/03

meştūr .1. *Ar. sf.* Yazılmış, çizilmiş.

m. +dur 3044/27

meşgūl .1. *Ar. sf.* Bir şey ile
uğraşan, iş görmekte olan.

meşgūl ol- Meşgul olmak.

m. - maḳ 3043/12

meşreb .1. *Ar. i.* Yaradılış,
tabiat, mizaç.

m. 3042/03

meşrūbe .1. *Ar. sf.* İçilmiş,
içilecek şey.

m. 3047/03

meşrūh .1. *Ar. sf.* Şerh
olunmuş, açıklanmış.

m. +dur 3038/11.

meṭbūt .1. 1. Meyyit, ölü. 2. Deli

m. +dur 3040/20

meṭel .1. *Ar. i.* Örnek,
benzer, nümune.

m. +i 3042/01

meṭelā .1. *Ar. zf.* Misal olarak,
şunun gibi, söz gelişi.

m. 3045/31

mevc .1. *Ar. i.* Dalga.

m. +ine 3040/08

mevzi' .12. *Ar. i.* Yer.

m. 3044/41, 3045/01, 3047/25

m. +dir 3039/05, 3040/38, 3040/39,
3040/40, 3043/36, 3045/01, 3045/03

mevzi' -i āḩer Başka yer.

m. 3041/01

meyān .1. *Fa. i.* Ara, orta.

m. +iṅdadır 3041/35

meydān .1. *Ar. i.* Geniş, açık,
düz yer, alan.

m. +a 3044/12

meydānlu .7. Meydanlı

m. 3038/23, 3038/36, 3039/11, 3040/33

meydānlu ol- Meydanlı olmak.

m.- 3040/31, 3043/17, 3040/04

meyve .1. *Fa. i.* Meyve, yemiş.

m. +dir 3042/28

Meyyā' fāriḩin* .1. *Ar. i.*

M. 3040/37

mezāmìn .2. *Ar. i*

Manalar, kavramlar.

mezāmìn -i 'acibe Tuhaf mana.

m. 3044/17, 3046/35

mezbūr .5. *Ar. sf.* Adı geçen,
yukarıda söylenmiş olan.

m. 3042/38

m. +dan 3042/37

→*iṣim-i m., ma 'nā-ı m.*

mezbūre .4. *Ar. s.* Adı geçen,
yukarıda söylenmiş olan.

→*iṣim-i m.* Adı geçen hastalık.
3038/17.

→*madde-i m.* Adı geçen madde.

m. +*de* 3039/21

m. +*niḡ* 3042/02

→ *'aḡabe-i m.*

m. +*ye* 3046/27

Mıṣr .1- *Ar. ö. i.* Mısır (ülke).

M. 3041/35

mi'de .5- *Ar. i.* Mide, kursak.

m. 3045/27

m. +*de* 3038/09.

m. +*den* 3045/22, 3045/26

m. +*ye* 3042/29

→ *fem-i m.*

mifhāḡu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3047/16

miflāḡu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3044/29

mifnāḡu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3045/06

miḡnet .1- *Ar. i.* Zahmet, eziyet.

m. +*de* 3045/08

miḡrāb .3- *Ar. i.* Cami, mescit vb.

yerlerde Kâbe yönünü gösteren,
duvarda bulunan ve imama
ayrılmış olan oyuk veya girintili

3044/30, 3045/06, 3047/16

yer.

m.

miḡdār .6- *Ar. i.* Miktar, parça.

m. 3045/31, 3046/36

m. +*ca* 3041/13, 3042/07, 3045/31

m. +*ını* 3041/16

mikyāl .1- *Ar. i.* Ölçek, tahıl ölçeği

m. 3040/09

mim .1- *Ar. f. ha.* Arap alfabesinde

“m” harfinin adı.

m. +*iḡ* 3042/21

minba'd .1- *Ar. zḡ.* Bundan

böyle, bundan sonra.

m. 3041/06

minhu .8- *Ar. e.* Ondan.

m. 3040/17, 3041/27, 3042/01,
3043/05, 3044/09, 3044/14, 3046/06,
3046/41

minṡik .1- *Ar.* Konuşan,
söyleyen kişi.

m. 3039/01

Miṡbāḡ .1- Eser adı.

M. +*da* 3040/20

Misvāklan- .1- Misvak
ile temizlenmek.

m. - *maḡ* 3038/32.

miṡāl .2- *Ar. i.* Örnek.

m. +*i* 3043/01

miyān .1- *Fa. i.* Ara, aralık.

m. +*ını* 3039/39

mu'arreb .5- *Ar. sf.*

Arapçalaştırılmış, Araplaştırılmış.

m. +*i* 3044/26

m. +*idir* 3039/15, 3042/23, 3042/28

m. 3045/12

mu'azzam .2- *Ar. sf.* Ulu, kocaman.

m. 3044/23, 3047/03

mucib* .1- *Ar. i.*

m. 3046/34

mūdī .1- *Ar. sf.* Tevdī eden,
emanet olarak bırakan.

m. +*yi* 3045/27

mufā'ale* .1- *Ar. i.*

m. 3043/20

mufallaḡu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3044/23

mufāniḡu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3045/10

mufarraku* .1- *Ar. i.*

m. - *n- na'am* 3042/15

mufāṡaḡatu* .1- *Ar. i.*

al- m. 3043/19

mufavvaḳ* .1. *Ar. i.*
al- m. 3047/03

mufiḳatu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3046/34

mufiḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3046/33

mufiḳun* .1. *Ar. i.*
m. 3046/34

mufriḳ* .1. *Ar. i.*
al- m. 3041/35

mufriḳu* .1. *Ar. i.*
m. 'l-cisim 3041/36

muḥaddiṭ .2. *Ar. sf.* Hadis ile meşgul olan, Hz. Muhammed'in sözlerini bildirmiş olan kimse.
3042/31, 3044/41

m.

muḥiṭ .1. *Ar. sf.* İhata eden, etrafını çeviren, kuşatan.
m. olan 3047/24

muḥsin* .1. *Ar. i.*
m. 3041/35

muḥtażara .1. *Ar. sf.*
Hazırlanmış, ölüme hazır.
m. 3045/25

muḥtebis .1. *Ar. sf.* İhtibas eden, kapanıp kalan.
m. 3038/18.

muḥterik .1. *Ar. sf.* İhtirak eden, tutuşup yanan, yanmış.
m. 3039/14

muḳābil .2. *Ar. sf.* Bir şeye karşı, bir şeye karşılık yapılan.
→*taht-ı m.*
m. +*dir* 3045/12
m. +*idir* 3043/09

munfaraḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3042/21

munḳabız .1. *Ar. sf.*
Toplanmış, çekilmiş.
m. 3045/27

munşadi .1. ?
m. olmaḳ 3040/01

muntahā .1. *Ar. sf.* Nihayet bulmuş, son derece.
m. 3041/18

murād .8. *Ar. i.* Arzu, istek, dilek.
m. 3039/26, 3041/24, 3041/29, 3044/10, 3044/32, 3047/23
m. +*t* 3042/41, 3046/39

Mūsā .1. Musevi dininin kurucusu, İsrail peygamberi ve kanun koyucusu.
→*Hazret-i M.* 3041/26

muşaḡḡar .2. *Ar. sf.* Küçültülmüş, “-cık,-cak” lı manası verilmiş.
m. 3043/05, 3045/01

muşahḥaf .1. *Ar. sf.*
Yanlışlıkla değiştirilmiş.
m. +*idir* 3047/25

muşālaḥa .1. *Ar. i.* Barış.
m. +*ları* 3038/13.

mutafalliḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3044/15

mutafayciḳu* .1. *Ar. i.*
al- m. 3039/12

mutafayhiku* .1. *Ar. i.*
m. 3039/12

muṭarrız .1. *Ar. sf.* Elbiseye kenar işleyen.
m. -*t* 3039/31, 3039/30

mu[‘]tell .1. *Ar. sf.* İletli.

mu[‘]tell - ül- lām Sülasinin son harfi, harfi illetten (elif, vav, ye) biri olan kelime.
m. 3041/40

muttaşif .1. *Ar. sf.* İttisaf eden, vasıflanan, kendisinde bir vasıf bulunan.
muttaşif ol- Vasıflanan olmak.
m. 3039/41

muzâf .1. *Ar. gr.* Tamlama.
m. 3045/12

Muzhir .2. Eser adı.
M. +*de* 3042/38
M. +*ij* 3043/01

mużtarib .5. *Ar. sf.* İztırabı, sıkıntısı olan.
m. 3045/35, 3045/40, 3046/01, 3046/12, 3046/13

mübālağa .5. *Ar. i.* İşi, bir şeyi çok büyütme, pek ileri vardırma.
m. 3041/22, 3043/34
m. +*dir* 3039/37

mübālağa eyle- Abartmak.
m. -*mek.* 3044/20, 3044/29

mübtelâ .1. *Ar. sf.* Düşkün, tutkun.
m. +*yı* 3042/06

mücerred .2. *Ar. sf.* 1. Tecrîdedilmiş, soyulmuş, çıplak. 2. *gr.* Yalın, soyut.
m. 3042/39, 3043/02

mücrim .1. *Ar. sf.* Cürüm işlemiş, suçlu.
m. 3044/12

müctemi' .3. *Ar. sf.* İctima eden, toplanan, birikmiş, birleşmiş.
m. 3046/21, 3046/38, 3046/34

müddet .2. *Ar. i.* Zaman, vakit.
→*ba' de- al-* *m.* 3042/07

müddet - ül- ömr Ömür boyunca.
m. 3041/11

müdekker .2. *Ar. gr.* "eril", kelimeyi erkek gösteren [isim, zamir, sıfat, fiil].
m. 3040/11
m. +*e* 3043/07

mü'eddi .1. *Ar. sf.* Te'diye eden, eda eden.
m. 3038/28.

Mü'ellif .10.-2. *Ar. sf.* Kitap yazan, eser sahibi.
m. 3040/19, 3040/20
M. +*ij* 3042/41, 3045/13, 3046/39
M. 3038/17, 3042/20, 3044/26
m. +*ij* 3039/33, 3039/36

mü'ennet .2. *Ar. gr.* Hakiki, itibari veya, söylenişi itibariyle dışı olan kelime.
m. +*e* 3040/11
m. +*e* 3043/07

müfâliķu* .1. *Ar. i.*
m. 3046/34

müfalliķ* .1. *Ar. i.*
m. 3044/17

müfesser .1. *Ar. sf.* Tefsir edilmiş, manası ancak açıklama ile anlaşılmiş ayet veya hadis.
m. +*dir* 3042/25

müfliķ .1. *Ar. sf.* Birinci sınıf [şair]. **müfliķ ol-** Birinci sınıf şair olmak.
m. -*maķ* 3047/26

müflis .1. *Ar. sf.* iflas etmiş, parasız, züğürt.
m. 3044/30

müfred .3. *Ar. gr.* Tekil.
m. +*i* 3039/14, 3045/38.
m. +*idir* 3044/13

müfreze .1. *Ar. sf.* İfraz olunmuş, ayrılmış.
m. +*dir* 3039/17

müfteriķ .1. *Ar. sf.* İftirak eden, ayrılan
m. 3041/25

mühr .1. *Fa. i.* Mühür, imza.
m. +*e* 3042/12

- mükerreme** .1. *Ar. sf.*
Muhterem, aziz, sayın.
→*Mekke*'-i m.
m. +de 3039/39
- mülâhaza** .1. *Ar. i.* 1. Dikkatle bakma. 2. İyiye düşünme.
m. +sıyladır 3040/01
- mülaqqab** .1. *Ar. sf.* Telkib olunmuş, lakablanmış.
mülaqqab ol- Lakab olmak.
m. -muştur 3039/18
- mülâyim** .2. *Ar. sf.* Yumuşak huylu.
m. 3039/33, 3045/10
- mülk** .1. *Ar. i.* Ev, dükkan, arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mal.
→*zamîr*-i m. 3039/36
- mümtedd** .1. *Ar. sf.* Uzayan, uzanan, süren; sürekli.
mümtedd ol- Sürekli olan.
m. -an 3044/08
- münâsebet** .1. *Ar. i.* Yakınlık, ilgi.
m. +le 3039/38
- münbasiṭ** .1. *Ar. sf.* Yayılan, açılan, genişleyen.
m. 3045/27
- mündefi'** .1. *Ar. sf.* Geçmiş, atlatılmış hastalık.
m. olur 3045/30
- münşakḳ** .1. *Ar. sf.*
Yarılan, yarılmış.
münşakḳ olan Yayılmış olan
m. 3044/08
- mürādif** .3. *Ar. sf.* Bir manada olan[keime], eşanlam.
3039/13, 3039/22
m. +idir
m. +en 3044/18
- mürekkeb** .4. *Ar. sf.* Terkib edilmiş, iki veya daha çokşeylerin
3039/09, 3045/28 karışmasında
n, meydana
gelen.
m.
- m. +dir 3039/16
m. olarak 3044/21
- mürekkebāt** .1. *Ar. i.*
Mürekkeb'in çokluk biçimi.
m. +iḥ 3039/40
- mürür** .1. *Ar. i.* Sona erme.
mürür eyle- Sona ermek
m. -di. 3043/01
- müsemmā** .1. *Ar. sf.* Tesmiye olunan, bir ismi olan.
m. +dir 3041/35
- müsta'mel** .6. *Ar. sf.* Kullanılmış.
m. +dir 3038/12, 3038/14, 3041/41,
3046/32, 3046/39, 3046/41.
m. olur 3045/14
- müstev'ib** .1. *Ar. sf.* İçine alan, kapsayan.
m. +dir 3039/32
- müşeddede'** .1. *Ar. gr.*
Şeddeli, şeddesi olan harf.
müşeddede'-i meksûre Kesre ile okunan şeddeli harf
m. 3040/39
- mütafarriḳ*** .1. *Ar. i.*
m. 3044/15
- müte'accib** .2. *Ar. sf.* Taaccüb eden, şaşan
m. 3043/34, 3044/28
→*nās-ı* m. 3043/34
- müte'āl** .1. *asf.* Yüksek, yüce.
m. +iḥ 3042/31
- müte'āref** .1. *Ar. sf.* Herkesin bildiği, ünlü.
m. +dir 3040/37
- mütebādîr** .1. *Ar. sf.* Tebadür eden, birdenbire akla gelen.
m. 3039/36
- mütedāvil** .1. *Ar. sf.* Tedavülde bulunan, elden ele gezen; geçen

- kullanılan.
m. +dir 3043/01
- müte'eddi** -1. *Ar. sf.* Eda edici, eden, ödeyen, ödeyici.
m. 3045/27
- mütefevviḳ** -1. *Ar. sf.* Tefevvuk eden, üstün gelen, üstün.
m. 3045/22
- müteḥaddit** -1. *Ar. sf.* Tehaddüs eden, meydana gelen.
müteḥaddit olan Peyda olan.
m. 3038/09.
- mütekellim** -1. *Ar. sf.* Tekellüm eden, söyleyen.
m. 3038/41
- Mütercim** -6. *Ar. sf.* Tercüme eden.
m. 3045/29
M. 3039/30, 3040/18, 3040/29, 3041/39, 3042/24
- na'am*** -1. *Ar. i.*
mufarraku- *n-* *n.* 3042/15
- nādire** -1. *Ar. i.* Nadir olan şey.
→ma'ānî-i n. 3044/17
- nadus*** -2. *Ar. i.*
n. 3040/12, 3040/13
- nāfi'** -1. *Ar. sf.* Menfaatli, faydalı.
n. +dir 3042/29
- nāgehānî** -1. *Fa. zḳf.* Ansızın, birdenbire.
n. 3043/20
- naḥif** -1. *Ar. sf.* Zayıf, arık.
naḥif ol- Zayıf olup.
n. -up 3042/03
- nāḥiye** -1. *Ar. i.* Civar, çevre. *n. +sinde* 3044/15
- nahḳ*** -1. *Ar. i.*
n. 3047/09
- naḥv** -3. *Ar. i.* 1. Yan, yön, cihet. 2. *e.* gibi, benzer. 3. Söz dizimi.
n. +a 3045/15, 3045/16
n. +u 3045/14
- nā'il** -2. *Ar. sf.* Muradına eren, ermiş, ele geçiren.
nā'il ol- Muradına ermek
n. -up 3042/09
n. -mak 3045/08
- na'im** -2. *Ar. i.* Bollukta yaşayış. *→nāz ü n.* Refah ve bolluk içinde olma.
n. +le 3045/09
n. +e 3045/08
- nāḳa** -16. *Ar. i.* Dişi deve.
n. 3047/01
n. +niḳ 3038/27, 3041/13, 3042/11, 3045/24, 3046/29
n. +ya 3041/36
n. +ya 3040/25, 3045/07, 3046/34, 3047/16
n. +yî 3040/23, 3046/38, 3047/05
n. +yî 3045/31, 3046/36
- naḳl** -1. *Ar. i.* Bir şeyi başka bir yere götürme.
naḳl ét- Aktarmak.
n. -üp 3042/40
- nām** -7. *Fa. i.* 1. İsim, ad. 2. Ün, lakab.
n. 3039/17, 3040/40, 3040/41, 3041/35, 3042/02, 3044/41, 3046/10
- nāmūs** -1. *Ar. i.* Ar, edep, haya, doğruluk.
n. +a 3041/01
- nās** -4. *Ar. i.* İnsanlar.
→izrār-i n. 3043/05
n. +dan bir 3041/17
n. +ıḳ 3040/30
n. +ı 3043/34
nās-ı müte'accib Şaşkın insan.
n. 3043/34
- nāḣiye** -1. *Ar. i.* Alın.
n. +sî 3040/28

naşr .1. *Ar. i.* Üstünlük.
n. 3041/23

nāz .2. *Fa. i.* Bir şeyş
beğenmiyormuş gibi gözükmek.
nāz ü na'im Refah ve bolluk
içinde olma.
3045/08, 3045/09

n.

nāzende .1. *Fa. sf.* Naz edici,
nazlı hoş edalı.
n. 3045/06

nāzik .2. *Fa. sf.* İnce, güzel, zarif.
n. 3045/10, 3045/06

nāzil .2. *Ar. sf.* Bir yere konan,
bir yerde konaklayan.
n. olan 3041/26
n. olur 3038/20.

nāzile .1. *Ar. i.* Bela, sıkıntı.
n. +e 3038/24.

nebāt .1. *Ar. i.* Toprakta biten,
çıkan her türlü şey, bitki.
n. 3040/07

nebevî .2. *Ar. sf.* Nebi'ye,
peygambere ait, onunla ilgili.
→*sā' -i n.* 3039/33
→*tesmiye-i n.* 3043/06

neccār .1. *Ar. i.* 1. Dülger. 2.
Marangoz.
n. 3039/03

necib .1. *Ar. sf.* Soyu sopu
temiz, nesli pak olan kimse.
necib ol- Temiz soylu olmak.
n. - maķ 3045/04

nêce .1. Ne kadar, kaç, nice.
n. 3040/17

nefs .1. *Ar. i.* Ruh, can, hayat.
n. 3043/14

nesne .21. *i.* Şey, obje.
n. 3039/23, 3040/09, 3042/11, 3042/15,
3042/26, 3043/29, 3047/19, 3047/20
n. +den 3040/14, 3044/35, 3045/27

n. +den 3041/05, 3041/07

n. +lere 3042/01

n. +niş 3044/04, 3045/11, 3045/36

n. +ye 3043/14

n. +ye 3041/23, 3047/15

n. +yi 3043/32

neşât .1. *Ar. i.* Sevinç, neşe, şenlik.
n. 3043/14

neş'et .1. *Ar. i.* Meydana gelme,
ileri gelme.
n. 3043/15

nev' .2. *Ar. i.* Çeşit, türlü.
n. 3045/14
n. +dir 3043/11

ne'z .1. *Ar. i.* Can
çekişme. →*hālet-i n.*
n. +de 3045/25

nışf .2. *Ar. sf.* Yarım, yarı.
n. +ından 3044/02
n. +ina 3044/04

nidā .1. *Ar. i.* Seslenme, bağırma.
→*harf-i n.* 3043/07

nihāyet .1. *Ar. i.* Son.
n. 3041/30

ni'met .1. *Ar. i.* İyilik, lütuf, ihsan.
n. +le 3045/09

ni'metlü .1. *Ar. i.* Lütüflü.
n. 3038/38.

Nisābūr .1. *ö. i.* Yer adı.
N. 3044/31

nisbet .1. *Ar. i.* Kıyaslama, ölçü.
n. 3043/08

nitekî .3. Misilli, gibi, nasıl
ki, nitekim.
n. 3042/20, 3043/32, 3047/26

niyet .1. *Ar. i.* Bir şeyi yapmayı
önceden isteyip düşünme, maksat.
n. +lerine 3038/13.

nūn -1. Ar. ha. Arap alfabesinde
“n” harfinin adı.
n. +uḡ 3042/21

nūfuz -1. Ar. i. İçe geçme, işleme.
n. 3038/19.

nüşha -1. Ar. i. Yazılı, yazılmış
şey. n. +larda 3039/30

nüzül -2. Ar. i. 1. Aşağı inme 2.
Konaklama.
n. +iyle 3038/22.
n. +leri 3046/27

oğul -5. i. Erkek evlat.
o. +ana 3042/09
o. +anıḡ 3042/08
o. +u 3042/02
o. +um 3042/09
o. +una 3042/02

oğuz -1. sf. Saf, iyi huylu.
o. 3043/28

oķ -19. i. Yayla atılan, ucunda
sivri bir demir bulunan ince ve
kısa tahta çubuk.
o. 3042/05, 3042/13, 3046/02, 3046/04,
3046/07, 3046/12, 3046/15, 3046/27
o. +da 3046/08
o. +a 3046/17, 3047/01
o. +lar 3042/13, 3042/14
o. +un 3045/21, 3045/41, 3046/18,
3047/07
o. +uḡ 3045/20

ol -208. Meydana gelmek, bulunmak,
ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-
dir)
→ ‘arız o., ‘arızî o., ayıķ o., ayrıķ
o., başda o., bed- bŷy o., ber- tarāf
o., bolluķ o., cem‘ o., çatal o. ,
dest- res o., eksik o., ekter o.,
eşahh o., fakîr o., fāriķ o., fāsîd o.,
ferāzîd o., firāvān o., fureyzîd o.,
fürümāye o., gālîp o., hāksār o.,
hārîc o., havāle o., havf eylemiş o.,
helāk o., hikāye o., hūşyār o., ‘illet
o., kıyās o., kulaclu o., küşāde o.,

maħmŷl o., mālîk o., mehmŷz o.,
me’hŷd o., me’hŷd-i ma‘ānî o.,
mersŷm o., meslŷk o., meşġŷl o.,
meydānlu o., muħîṭ o., muħtebis o.,
munķabîz o., munşada‘ o.,
mu‘tellu- al-lām o., muttaşaf o.,
muzāf o., muztarîb o., müctemi‘ o.,
müctemi‘ o., müfliķ o., müfterîķ o.,
mŷlakķab o., mümtedd o.,
mŷnbasîṭ o., mŷnşakķ o. ,
mŷrekkeb o., mŷte‘eddi o.,
mŷteħaddîṭ o. , nā‘il o., nāzil o. ,
necîp o., ödüķ o., perverde o., rāci‘
o., revān o. , riṭl o., şādîr o.,
şahîhu‘l-lām o., şavāb o.,
serbŷlend o., şāyi‘ o., şebîh o.,
şedîd o., şerr- ġîr o., ŷarîķ-i evvel
o., tebāh o., tenŷ- mend o., vāsî‘ o.,
zāhir o.

ol -5. sf. “O” gösterme sıfatı.
o. 3042/05, 3042/07, 3042/13, 3043/09,
3046/08.

olun- -68. Olma işine konu
olmak, yapılmak, olmak.
→ daķķ o., ānîfu- ğ- ğîkr o., ğîkr o.,
ekl-ŷ şŷrb o. ,ta‘bîr o., ğîkr o.,
iħrāc o., beyān o., ğîkr o., tesmiye
o., kaṭ‘ o., tefrîķ o., fark o., ṭabh
o., ifrāz o., isti‘māl o., telķîb o., taħrîk
o., ħadf o. , tġlāk o., isti‘māl o.,
i‘tibār o., ta‘bîr o., kaṭ‘ o., tefrîķ
o., ‘add o., telķîb o.,

omuz -1. i. Boynun iki
yanında, kolların gövdeye
baġlandığı bölüm.
o. +ma 3043/18

on -3. Dokuzdan sonra gelen sayı.
o. 3039/28, 3039/32, 3039/34

oņurġa -1. i. Bel kemiġi, omurga.
o. 3047/12

ora -1. O yer.
o. +ya 3038/15.

orta .2. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

o. +sından bir 3043/40

o. +sına 3040/15

ot .2. *i.* Ot.

o. +a 3040/35 *o.*

+ları 3040/33

oturaqlı .2. Etrafına göre basık, oturmuş.

o. 3043/18, 3044/11

oyna- .1. Vakit geçirme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

o. -maka 3043/12

öbür .1. *sf.* Öteki, diğer.

ö. 3040/05

ödük .3. Korkak.

ö. 3040/11, 3040/14

ödük ol- Korkak olmak.

ö. -mağ 3040/01

öl- .3. Yaşamaz olmak, can vermek.

ö. -mek 3045/23, 3047/08

ö. -mekle 3041/35

ölçek .1. *i.* Birim kabul edilen herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü.

ö. 3039/27

Ömer .1. *Ar. ö. i.* Erkek adı.

ö. 3039/38

ömr .1. *Ar. i.* Ömür, yaşama, yaşayış, hayat.

→müddet- ül- *ö.* 3041/11

öñ .5. *i.* Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ö. 3040/03

ö. +de 3043/17

ö. +ünce 3042/23

ö. +ünde 3044/06

ö. +ünden 3039/08

ört- .1. Kaplamak.

ö. -üp 3040/35

öte .1. Konuşanın temel olarak aldığı bir şeyden daha uzak olan yer veya şey, mavera.

ö. +cede 3040/41

pādişāh .2. *Fa. b. i.*

Padişah, hükümdar.

p. 3041/35

p. +a 3039/04

parça .1. *Fa. i.* Bir bütünden ayrılan, artakalan şey.

p. +ya 3041/07

pāre .7. *Fa. i.* Parça, kısım.

p. 3043/15

p. +lerinden 3042/10

p. olup 3043/15

p. +sinden 3042/10

p. +sine 3044/34

p. +ye 3044/35

parelen- .1. Parçalanmak.

p. -miş 3041/07

parmağ .1. Parmak.

p. +ıyla 3045/29

pek .13. *zf.* Gereken, beklenen veya alışılmış olandan çok.

p. 3038/28, 3038/37, 3039/41, 3040/13,

3043/11, 3043/12, 3043/25, 3047/16,

3047/21, 3047/25, 3039/02, 3043/24

penir .1. *Fa. i.* Peynir.

→şurutka *p.* +i 3044/32

penirlen- .1. Peynirlenmiş.

p. -miş 3044/32

perākende .3. *Fa. sf.* Dağınık, darmadağan; dağıtma.

p. 3040/33, 3041/41

p. olurlar 3042/17

perāzda .1. *Ar. i.* Hamur yumağı

perāzda -i *Fārisi* Farsçanın

- perâzdası
p. 3039/15
- perçem** .1. *Fa. i.* Kâkül
p. +*ij* 3040/07
- perde** .2. *Fa. i.* Bölme.
p. 3038/20.
p. +*leri* 3038/18.
- perişân** .1. *Fa. sf.* Dağınık, karışık
perişân-suĥan Karışık söz. 3043/22
- pervâne** .1. *Fa. i.* Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük kelebek.
p. 3042/25
- pervānek** .2. *Fa. i.*
Karakulak denilen hayvan.
p. 3042/22, 3042/24
- perverde** .2. *Fa. sf.*
Yetiştirilmiş, Büyütülmüş.
perverde eyle- Yetiştirilmek.
p. -*mek* 3045/09
perverde ol- Yetiştirilmiş olmak.
p. -*mak* 3045/09
- Pes** .4. *Fa. zf.* Öyle ise.
p. 3042/40, 3041/25, 3043/01, 3043/06
- peydā** .2. *Fa. i.* Belli,
açık, meydanda,
peydā eyle- Belli etmek.
p. -*mek* 3044/16, 3044/19
- peyderpey** .1. *Fa. zf.* Birbirinin
ardı sıra, yavaş yavaş.
p. 3042/16
- pîle** .1. *Fa. i.* İpek kozası, ipek.
p. 3044/26
- pirinc** .1. *Fa. i.* Pirinç.
p. 3041/31
- piste** .1. *Fa. i.* Fıstık
p. 3042/28
- pörtle-** .1. Meyve kabuğu yarılıp
içi dışarıya doğru çıkmak.
p. -*yüp* 3042/35
- puġūr** .1. *i.* Erkek deve.
p. +*a* 3045/03
- rā** .3. *Ar. ha.* Arap alfabesinde “r”
harfinin adı.
r. +*nıj* 3041/18, 3042/17, 3042/21
- rābi** .3.
→*bāb-ı r.* Dördüncü bölüm.
r +*dandır* 3046/01, 3046/18, 3046/20
- rāci** .1. *Ar. sf.* Münasebeti,
ilgisi olan,
rāci ol- Münasebeti olmak.
r. +*mağdır*. 3039/37
- raġbet** .1. *Ar. i.* İstek,
arzu. r. +*lerine* 3040/31
- Rāġib** .1. *ö. i.* Kişi adı.
R. +*ij* 3043/02
- rāĥat** .1. *zf.* Kolay bir
biçimde, kolaylıkla.
r. 3046/32
- ratġā** .1. *Ar. i.* Bitişik olmayan.
r. 3038/36.
- rayiĥa** .1. *Ar. i.* Koku.
→*bed-* r. 3042/15
- rāyiĥa** .1. *Ar. i.* Koku.
r. +*sina* 3042/29
- razi** .1. *Ar. sf.* Rıza gösteren.
→*ibnu'l-Ĥattāb r. +allāhu* 3039/38
- rēçāl** .1. *Fa. i.* Reçel.
r. 3044/24
- ref** .1. *Ar. i.* Arapça bir
kelimenin sonunu ötreli okuma.
r. 3046/19
- renc** .1. *Fa. i.* Ağrı, sızı.
r. 3045/04
- res** .1. *Fa. sf.* “Erişen, yetişen,
ulaşan” manalarıylabirleşik
kelimeler yapar.
→*dest-* r. *ol-*
r. -*dı* 3042/07

resm -2. *Ar. i.* 1. Yazma, çizme; desen. 2. Eser.
r. +e 3043/40

resm eyle-Yazmak.
r. -mekle 3039/31

revān -1. *Fa. sf.* Akan.
r. olan 3047/13

rıtl -5. *Ar. i.* Bir litre kadar olan bir mayi (sıvı) ölçęđi.
r. 3039/28, 3039/33, 3039/34
r. +ı 3039/32

ricāl -1. *Ar. i.* Erkekler, belli mevki sahibi kimseler.
ricāl -i cāhiliye Cahiliye devrinin adamları.
r. +niş 3042/38

rıh -3. *Ar. i.* Ağrı.
r. 3038/09, 3045/22
r. +e 3045/26

rukka* -1. *Ar. i.*
r. 3040/25

Rūm -1. *Ar. i.* Romalı.
R. 3046/11

rūşen -1. *Fa. sf.* Aydın, parlak.
r. 3039/02

ruşubet -2. *Ar. i.* Yaşlık, nem.
r. +dir 3038/21.
r. +e 3042/07

rūznāme -1. *Fa. b. i.* Günlük hadiselerin yazıldığı defter.
r. 3045/02

rūznāmec -1. *Fa. b. i.* Günlük hadiselerin yazıldığı defter.
r. 3045/02

rūcū* -1. *Ar. i.* Sözünden dönme, sözünü geri alma.
rūcū eyle- Sözünden dönmek.
r. -mekden 3038/13.

rūkūb -1. *Ar. i.* Binme.
r. 3045/04

rūtbe -2. *Ar. i.* Sıra, derece, basamak.
r. 3044/28, 3045/13

şā* -4. *Ar. i.* Bin dirhemlik bir hububat ölçęđi.
ş. 3039/27, 3039/32, 3039/34.

şā* -1 **nebevî** Peygamber ölçęđi.
ş. 3039/33

sā at -2. *Ar. i.* Saat, vakit.
s. 3046/23
s. +en 3046/23

şabāh -5. *Ar. i.* Sabah.
ş. 3039/02, 3040/02, 3041/24, 3044/09

şabūr -3. *Ar. sf.* Çok sabırlı.
ş. 3040/12, 3040/40, 3044/32
ş. +a 3040/10

şaç -1. Bir şeyi ortalığa dağıtmak, dökmek.
ş. - araş 3043/11

şaç -3. *i.* Baş derisini kaplayan kıllar.
ş. 3039/26
ş. +a 3044/37
ş. +ıy 3040/15

Sa d -1. *Ar. f.* Kutlu, uğurlu.
→*Diyār-ı S.* 3040/40

şādır -1. *Ar. sf.* Çıkan.
ş. olan 3040/30

şadr -1. *Ar. i.* Göğüs.
ş. +dan 3045/26

safarcal* -1. *Ar. i.*
s. 3039/13

safına* -1. *Ar. i.*
s. 3044/07

safinat* -2. *Ar. i.*
s. 3044/37, 3045/05

şag -1. *i.* Sağ, sol karşıtı.
ş. 3043/18

şag -7. Sağmak.
ş. - an 3045/33
ş. - arken 3045/33

- ş. - *arlar* 3045/32
ş. - *dıkdan* 3045/31
ş. - *mağ* 3046/37, 3047/06
ş. - *ma* 3046/38
- şâğal-** -2. Sağlığa kavuşmak, iyileşmek.
ş. -*mağ* 3041/11, 3046/30
- şâğım** -4. i. Sağma işi.
ş. 3046/21, 3046/33
ş. +*ıj* 3045/30, 3045/32
- şâğınt-** -1. İyileştirmek.
ş. -*mağ* 3041/09
- şahâb*** -2. *Ar.i.*
s. 3041/32, 3043/21, 3045/19
- şahâba*** -2. *Ar.i.*
s. 3043/21, 3043/27
- şâhib** -1. *Ar. sf.* Sahip.
ş. +*iniş* 3041/04
- şahîh** -1. *Ar. gr.* Kelimenin ana harfleri (huruf-ı asliye).
şahîh- ul- lām Kelimelerin ana harflerinin lam olması.
ş. 3041/40
- şahrâ** -1. *Ar. i.* Kır, ova, çöl.
ş. +*ya* 3045/39
- sâ'ir** -4. *Ar. sf.* Diğer, başka, gayri.
s. 3041/31, 3042/16, 3042/23
s. +*den* 3045/38
- sâ'ire** -2. *Ar. sf.* Diğer, başka, gayri.
s. 3045/19
→*ümmehât-ı s.* Diğer ilmi kitaplar.
s. +*de* 3040/20
- şakal** -1. i. Sakal.
ş. +*ıj* 3040/07
- salkım** -2. i. Salkım.
s. +*ınıj* 3038/32, 3039/07
- sancu** -1. i. Sancı, sızı, ağrı.
s. +*ya* 3042/29
- şap-** -1. Sapmak, ayrılmak.
→*toğrı yoldan ş. -mağ* 3042/34
- şapır şapır** -2. Yansıma ses.
ş. 3043/26
- sarhoşluk** -1. Sarhoşluk.
s. +*dan* 3046/40
- şarık** -1. i. Sarılarak meydana getirilen başlık.
ş. 3043/09
- şarın-** -1. Sarmak, dolamak.
ş. -*mağa* 3043/10
- Şā'şā** -1. ö. i. Kişi adı.
Ş. 3039/17
- şat-** -1. Satmak.
ş. -*mağla* 3042/09
- şavâb** -3. *Ar. sf.* Doğru, dürüst.
ş. *olan* 3039/32, 3039/36, 3046/11
- şavt** -2. *Ar. i.* Ses, seda.
ş. +*ından* 3043/26, 3047/22
- şaykal*** -3. *Ar.i.*
ş. 3039/03, 3039/11, 3044/24
- şaykalu*** -1. *Ar.i.*
ş. 3047/15
- sebep** -3. *Ar. i.* Sebep, neden.
s. +*i* 3038/09, 3038/11.
s. +*iyle* 3038/18.
- sebil** -1. *Ar. i.* Yol.
→*ebnâ-i s.* 3044/41
- sebük-mağz** -1. *Fa. b. sf.*
Beyinsiz, akılsız.
s. 3043/28
- segir-** -1. Koşmak, seğırtmek.
s. - *düp* 3043/16
- segirt-** -3. 1. Koşmak. 2. Saldırmak, akın etmek, çapmak.
s. -*mek* 3043/34
s. -*mekde* 3044/20, 3044/29

seḥāb .7. *Ar. i.* 1. Bulut 2. Karanlık.
s. 3038/32, 3038/33, 3039/08, 3040/26,
3045/32

s. +*dan* 3040/25
s. +*da* 3046/23

seḥer .1. *Ar. i.* Tan yeri
ağarmadan biraz önceki vakit.
s. 3041/24

selef .1. *Ar. i.* Bir yerde, bir vazifede
başka birinden önce bulunmuş olan
kimse.
s. +*de* 3046/11

selgi .4. Yıkılmaya yüz
tutmuş, gevşek.
s. 3045/35, 3045/40, 3046/02, 3046/13

semt .1. *Ar. i.* Taraf, cihet, yön.
s. +*e* 3046/03

semür- .1. Büyümek,
beslenmek, gelişmek.
s. - *üp* 3038/31.

semüz .3. Besili, semiz, şişman.
s. 3041/36, 3044/28, 3045/07

semüzlik .2. *i.* Şişmanlık, semizlik.
s. +*den* 3038/28, 3038/40.

sen .1. Teklik ikinci kişiyi
gösteren söz.
s. 3042/10

serbüend .2. *Fa. b. s.* Baş
yüksek; yüce
s. +*lerdir* 3045/38
s. *olmağ* 3045/19

serp- .1. Saçmak.
s. -*mege* 3046/04

seyrek .2. *sf.* Seyrek.
s. 3040/03, 3040/07

şıbyān .4. *Ar. i.* Çocuklar.
ş. 3041/25
ş. +*dan* 3038/21.
ş. +*dan* 3041/05
ş. +*a* 3041/24

sığır .2. *i.* Büyükbaş hayvan, sığır.
s. 3041/03, 3043/16

şihāh .1. *Ar. sf.* Doğrular, gerçekler.
ş. +*da* 3046/40

şihhat .5. *Ar. i.* Sağlamlık, Sağlık.
ş. 3039/40, 3046/30

ş. +*e* 3041/10, 3046/30

şihhat bul- İyileşmek.
ş. -*mağ* 3046/36

şığa .1. *Ar. i. gr.* Kip, fiilin
çekiminden meydana gelen türlü
şekillerden her biri.
ş. +*sındandır* 3046/19

şigar .1. *Ar. i.* Küçüklük, ufaklık.
s. 3045/16

sikkayt* .1. *Ar. i.*
s. 3043/03

sitt .1. *Ar. i.* Altı (sayı).
→*cihāt-ı* s. 3045/11

sivri .1. *i.* Ucu keskin ve batıcı olan.
s. 3046/16

siyāk .1. *Ar. i.* Sözü gelişti.
s. +*ından* 3039/36

şol .1. *sf.* Sol. Sağ karşıtı.
ş. 3043/18

şoluğ .1. Soluk, nefes.
ş. +*unu* 3045/30

şoğra .6. *zf.* Daha ileri bir
zamanda, önce karşıtı.
ş. 3042/05, 3045/31, 3039/31, 3039/36,
3045/31, 3046/31

sök- .2-
→*fecr* s. 3040/02
s. -*üp* 3040/02
→*şafak* s.
s. - *üp* 3038/14.

söyle- .1. Düşündüğünü veya
bildiğini sözle anlatmak.

s. - *di* 3044/01
s. - *mek* 3047/21

söz .2. Söz, kelam, laf.
s. + *e* 3043/23, 3044/38

sözlü .1. *sf.* 1. Sözle, konuşma biçiminde yapılan, şifahi, yazılı karşıtı.
s. 3038/39.

şu .5. *i.* Su.
ş. 3039/09, 3043/37, 3045/40
Ş. + *yı* 3047/16
Ş. + *yuy* 3043/26

şubh .2. *Ar. i.* Sabah, sabah vakti.
ş. 3044/08
→ ‘*amūd-ı* ş.
ş. + *dan* 3044/08

şugayyar* .1. *Ar. i.*
ş. 3040/39

sukrā* .1. *Ar. i.*
s. 3044/07

şurad* .2. *Ar. i.*
ş. 3043/03, 3046/09

şurutka .1.
şurutka peniri Peynir çeşidi.
ş. 3044/32

şu‘ūd .1. *Ar. i.* Yukarı çıkma, yükselme.
ş. 3045/15

Suyūṭi .1. *ö. i.* Kişi adı.
S. 3042/38

süd .16. Süt.
s. 3041/13, 3041/17, 3044/14, 3046/38, 3047/02
S. 3041/31
s. + *den* 3041/31
s. + *e* 3044/15, 3044/32
s. + *ü* 3047/05, 3047/16
s. + *ün* 3046/21
s. + *ünden* 3041/13
s. + *üñ* 3044/33

süd kesigi Kesilmiş süt, çökelek.
s. 3044/32

sükün .2. *Ar. gr.* Hareketsizlik.
s. + *ı* 3042/21
s. + *ıyle* 3038/11, 3045/11

süküt .1. *Ar. i.* Susma, söz söylememe.
süküt eyle- Susmak.
s. - *di* 3044/26

süri .6. *i.* Sürü.
s. + *den* 3041/32
s. + *sine* 3039/36, 3041/03, 3041/04, 3041/05

sürici .1. *i.* Çoban, güdücü.
s. + *sine* 3042/23

şafağ .1. *Ar. i.* Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.

şafağ sök- Gün doğmaya başlamak.
ş. -*üp* 3038/14.

şafratayn* .1. *Ar. i.*
→ *fatıku-ş* ş. 3039/01

şāh .2. *Fa. i.* Padişah.
ş. + *larından* 3046/11
→ *fermān-ı* ş. 3042/25

şā‘ir .4. *Ar. i.* Şair.
Ş. 3047/26
ş. + *e* 3046/35

şā‘ir-i belīga Düzgün söyleyen şair.
ş. 3044/17

şā‘ir-i ma‘rūf Tanınmış şair.
ş. 3039/18

şakḳ .5. *Ar. i.* Yarma, yarıлма, yarıк, çatlak.

ş. + *ı* 3042/12
ş. + *ına* 3043/41, 3044/03

şakḳ ét- Yarıılmak.
ş. 3038/16.

şakḳ eyle- Yarıılmak.
ş. -*miş* 3043/40

şām fısdığı .-1. Şam fıstığı.

ş. 3042/28

şarāb .-1. Ar. i. İçilecek şey, şarap.

ş. +dan 3046/38

şāri´ .-1. Ar. sf. Şeriat koyan,
kanun koyan.

ş. -i t̄ā´at-i ilāhiden 3042/39

şāriḥ .-13. Ar. sf. . Şerh eden. Zebîdî

Ş. 3039/36, 3042/19, 3044/40,
3045/02, 3043/05

Ş. +iḥ 3039/18, 3040/41, 3041/21,
3041/34, 3042/29, 3044/16, 3045/38,
3047/25

sark .-1. Ar. i. Doğu.

ş. 3040/41

şāyi´ .-1. Ar. sf. Herkesçe
bilinmiş, duyulmuş.

şāyi´ ol- Herkesçe bilinmek.

ş.- maḳ 3040/31

şebih .-1. Fa. sf. Benzeyen, benzeyici.

ş. 3039/18

şecer .-1. Ar. i. Ağaç.

ş. +den 3042/12

şedid .-2. Ar. sf. Şiddetli, sert.

ş. 3038/22.

şedid -al- feza´ Şiddetli bağırma.

ş. 3040/13

şeftālū .-4. Fa. i. Şeftali.

ş. +ye 3044/24

→et ş. +sina 3039/22

→Yarma ş. 3044/22, 3044/24

şehr .-1. Fa. i. Şehir, kent.

ş. +iniḥ 3040/41

şekil .-2. Ar. i. Biçim.

ş. +inde 3042/12, 3044/08

şeref .-1. Ar. i. Şeref.

ş. 3045/19

şer´i .-1. Ar. i. Din kaideleri.

→ıṣṭilāḥ-i ş. 3042/41

şerif .-2. Ar. sf. Şerefli,
mübarek, kutsal.

Ş. +e 3041/27

→ḥadīṭ-i ş. 3040/30

şerr- gır .-2. Fa. b. s. Asi, karşı
gelen, saldırgan.

ş. - gır 3042/04

şerr- gır ol- Asi olmak.

ş. -mak 3042/07

şetāret .-1. Ar. i. Neşe, şenlik.

ş. 3043/14

şevke´ .-1. ?

şevke´ -i şukā´i 3042/03

şey´ .-2. Ar. i. Şey, nesne.

ş. 3038/21.

ş. +e 3042/26

şıkka .-1. Ar. i. Bilye, yuvarlak
maden oyuncak.

ş. +ları 3042/13

şiddet .-1. Ar. i. Sertlik, katılık.

ş. 3043/15

şikāf .-1. Fa. i. Yarık, çatlak

ş. +ına 3046/07

şikāk .-1. Ar. i.

Anlaşmazlık, bozuşma.

ş. 3038/13.

şol .-6. Şu, o

ş. 3038/15, 3038/18, 3044/40, 3045/03,
3046/15, 3046/23

şöyle .-1. zf. Şunun gibi, şuna
benzer biçimde.

ş. 3045/30

şu´ā´ .-1. Ar. i. Işın.

lem´a-i ş. Parlayan ışın. 3038/34.

şu´arā´ .-1. Ar. i. Şairler.

ş. 3044/17

şukā´i .-1. ?

→şevke´-i ş. 3042/03

şu'ūr .2. *Ar. i.* Anlama, anlayış.

ş. 3043/27

ş. +*m* 3041/41

şürb .2. *Ar. i.* İçme, içilme.

ş. +*i* 3046/39

→*ekl-ü* ş. 3047/03

tā .5. *Ar. ha.* Arapça'daki t harfinin adı.

t. 3039/20

t. +*n* 3038/11.

t. +*nı* 3042/17, 3042/30

t. +*ya* 3039/21

ta'accüb .1. *Ar. i.* Şaşakalma.

ta'accüb olun- Şaşılacakşey

t. -*aca* 3044/02

ta'affün .1. *Ar. i.* Çürüyüp

kokma, kötü koku çıkarma.

t. +*üne* 3042/17

ta'alā .15. *Ar. cüm.* "Yüksek olsun!" manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.

t. 3039/24, 3042/34, 3045/30, 3039/24, 3039/25, 3041/27, 3041/33, 3042/34, 3043/35, 3044/09, 3045/14, 3045/15, 3045/16, 3045/18

ta'am .2. *Ar. i.* Yemek, yiyecek.

ta. +*dır* 3041/30

ta. *la* 3045/38

ta'ammuk .1. *Ar. i.* Derinleşme.

t. 3047/21

ta'at .1. *Ar. i.* İbadetler.

→*şāri'-i* ta. 3042/39

Ṭaberiyye .1. Yer adı.

Ṭ. 3046/26

tabḥ .1. *Ar. i.* Pişirme, pişirilme.

ta. 3045/39

tabi'i .1. *Ar. sf.* Her zaman ki

ta. 3040/14

ta'bīr .7. *Ar. i.* İfade, anlatma.

t. 3044/26

ta'bīr et- Anlatmak.

t. -*dikleri* 3045/03

ta'bīr olun- Anlatılmak

t. -*an* 3038/17, 3042/28, 3044/39

t. -*ur* 3040/11, 3040/17

tadaḥrac* .1. *Ar. i.*

t. 3044/27

tadaḥruca* .1. *Ar. i.*

t. 3042/26

ta'dīl .1. *Ar. i.*

Doğrultma, doğrulama.

t. 3043/09

tafahhuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3047/19

tafalluḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3043/33

tafannuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3045/09

tafāriḳ* .1. *Ar. i.*

al- t. 3041/41

tafarnuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3042/26

tafarruḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3042/17

tafarruḳu* .1. *Ar. i.*

t. 3042/19

tafaşşuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3043/18

tafattuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3038/26.

tafa'ul* .4. *Ar. i.*

t. 3038/26, 3043/18, 3043/33, 3047/03

tafa'ule* .1. *Ar. i.*

t. 3045/09

tafavvuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3047/03

tafayhuḳu* .1. *Ar. i.*

al- t. 3047/20

tafaylaķu* -1. Ar. i.
al- t. 3044/27

**tafay

* -1. Ar. i.**
t. 3047/20

tafliķu* -1. Ar. i.
al- t. 3043/32

tafniķu* -1. Ar. i.
al- t. 3045/08

tafriķ* -3. Ar. i.
t. 3041/40 al-
t. 3041/38
t. +ıy 3041/41

tafriķa* -1. Ar. i.
t. +nıy 3041/41

tafriķa* -1. Ar. i.
t. 3041/39

tafriķatu* -1. Ar. i.
al- t. 3041/38

tafsiķu* -1. Ar. i.
al- t. 3043/08

tafşil* -1. Ar. i.
t. +i 3038/17.

taftiķu* -1. Ar. i.
al- t. 3038/25.

tafvıķu* -1. Ar. i.
al- t. 3047/01

taĝ -4. i. Daĝ
t. +a 3041/08
t. +ın 3039/05, 3040/40
t. +ıy 3047/24

taĝıl -1. Daĝılmak, ufalanmak.
t. - up 3043/14

taĝınıķ -1. sf. Daĝınıķ,
düzensiz, karışık.
t. 3040/07

taħaddüť -1. o. i. Yok iken
peyda olmak. Ortaya çıkmak.
t. 3038/28.

taħammül -1. Ar. i.
Dayanma, kaldırma.
taħammül êt- Dayanmak.
t. -emeyüp 3042/17

taħmül -1. Ar. i. Bir işi
birinin üzerine bırakma.
t. 3045/04

taħrik -1. Ar. i. Kışkırtma, azdırma.
taħrik olun- Kışkırtılmak
t. - up 3046/19

taħrİR -1. Ar. i. Yazma,
yazılma. t. +inden 3039/31

taħşil -1. Ar. i. Hasıl etme,
ele geçme, geçirilme.
t. +ine 3043/15

taħşiş -1. Ar. i. Bir şeyi, birine veya
bir yere mahsus kılma, ayırma.
t. 3042/20

taħt -1. Ar. i. Alt, aşāĝı.
taħt -ı muķābil Alt karşılık.
t. 3045/12

Ṭā'if -2. Ar. ö. i. Arabistan'da Mekke
yakınında bir şehir.
3038/40, 3044/05
Ṭ. +de

ṭā'ife -2. Ar. i. Kavim, kabile.
t. -i 3041/20 3041/19
t. +ye 3041/05

taķdir -1. Ar. i. Öyle saymak.
t. +ce 3038/19.

Takmile* -1. Ar. i.
t. 3041/38

taķrİR -1. Ar. i. Anlatma, anlatış.
t. +ine 3043/01

taķĝa -1. i. Dalga.
t. +sına 3041/08

taķ -1. Suyun içine bütün vücuduyla
ve hızla girmek, dalmak.
t. -maķ 3040/08

ṭamak .1. *i.* Damak.
t. 3047/13

tamām .1. *Ar. i.* Tamam,
tam, eksiksiz.
t. 3039/34

ṭamar .1. *i.* Damar.
t. +*ıy* 3044/06

tamğa .2. *i.* Damga, bir işaret
basmaya yarayan araçla
basılan nişan.
t. 3043/41
t. +*ya* 3043/40

tamra* .1. *Ar. i.*
t. 3043/39

tanāsül .1. *Ar. i.* Birbirinden
doğup üreme, üretme.
→*alet-i t.*
t. +*üy* 3046/02

ṭa'ne .1. *Ar. i.* Sövme;
zemmetme, çekiştirme, yerme.
t. +*ye* 3047/13

tānì .3. *Ar. sf.* İkinci.
bāb-ı t. İkinci bölüm.
t. +*den* 3040/19
t. 3043/07, 3045/27.

ṭaraf .7. *Ar. i.* Yan, yön, yer.
t. +*a* 3040/15
t. +*a* 3040/23, 3041/32
t. +*ı* 3040/05, 3038/33
t. +*ında olan* 3046/09
→*ber- t. olmak* 3039/08

ta'rif .1. *Ar. i.* Etrafiyla
anlatma, bildirilme.
ta'rif eyle- Anlatmak.
t. -*mek* 3038/17.

ṭarîk .7. *Ar. i.* Yol.
al- t. 3040/17
t. -*i evvel* 3046/03
t. -*i evvela* 3046/02
t. +*i* 3040/22
t. +*lerden* 3046/03

ṭarîk-i Hakk Hak yolu.
t. 3042/32, 3042/36

ṭarz .1. *Ar. i.* Şekil, biçim.
t. +*ında olur* 3038/22.

ṭaşannu' .1. *Ar. i.* Bir şeyi
olduğundan, daha süslü daha
değerli gösterme.
t. *eylemek* 3043/25

ṭaşavvur .1. *Ar. i.* Zihinde
şekillendirme, kurma.
t. +*uyladır* 3041/25

ṭaşğîr .3. *Ar. gr.* İsim veya sıfatı,
küçük manasıyla kullanma.
t. +*inde* 3039/20, 3039/19, 3039/21

ṭaşak .1. *i.* Er bezi, haya.
t. 3040/32

ṭaşra .2. *i.* Bir ülkenin başkenti veya
en önemli şehirleri dışındaki
yerlerin hepsi, dışarlık.
3042/35, 3043/02 *t.*

ṭavar .1. *i.* 1. Koyun. 2.
Koyun sürüsü.
t. +*ları* 3038/31.

tavaşşaha .1. Elbisenin bir kısmını
sağ kol altından sol omuz üzerine
atmak, geçirmek.
t. 3043/18

ta'viż .1. *Ar. i.* Bedel verme,
karşılık olarak bir şey verme.
t. 3039/21

tavlan- .1. *i.* Hayvan semirmek,
şişmanlamak.
t. -*mak* 3038/31.

ṭavlu .1. *i.* Şişman.
t. 3045/07

Ṭavuk .1. *i.* Tavuk.
T. +*uy* 3047/22

tāze .1. *Fa. sf.* Bozulmamış, bayatlamamış olan.
t. 3042/35

tebāh .1. *Fa. i.* Berbat, harap, mahvolma.
tebāh ol- Mahvolmak.
t. -maḳ 3042/26

tecrübe .1. *Ar. i.*
Görmüş, geçirmişlik.
t. 3041/39

tefa‘ul* .1. *Ar. i.*
t. 3047/19

tefa‘‘ul* .1. *Ar. i.*
t. 3042/17

teferruḳ .2. *Ar. i.* Ayrılma, dağılma.
t. 3040/15

teferruḳ-i ittiṣāl Herhangi bir sebep veya hastalıkla cildin yarılması.
t. 3038/18.

tef‘il* .2. *Ar. i.*
t. 3041/39, 3045/08

tef‘ile .1. *Ar. i.* Mısra veya beytin vezin parçası.
t. 3041/40

tefriḳ .3. *Ar. i.* Ayırma, seçme, ayırt etme.
tefriḳ eyle- Ayırmak.
t. -medi 3042/20

tefriḳ olun- Ayırt edilmek. *t. -ursa* 3042/13

tefsir .1. *Ar. i.* Yorum.
tefsir eyle- Yorumlamak.
t. -diler 3044/10

Tehdīb .1. Eser adı.
T. +de 3039/32

tek .1. *sf.* Eşi olmayan, biricik, yegâne.
t. 3040/32

tekellüm .1. *Ar. i.*
Söyleme, konuşma.
t. +de 3043/25

tekevvün .1. *Ar. i.* Var olma, meydana gelme.
t. eten 3038/09.

tel .1. *i.* İnsan saçını oluşturan ipçik. *t. +leri* 3040/07

telāṣ .1. *Ar. i.* Endişe, kaygı, tasa, sıkıntı.
t. +ından 3040/23

telḳib .3. *Ar. i.* Lâkaplandırma, lâkap takma.
→ *bā‘it-i t.* Lâkap sebebi
t. +dir 3039/18

telḳib olun- Lâkaplandırmak.
t- ur 3039/38, 3039/40

temāṣā .1. *Fa. i.* Bakıp seyretme.
t. 3044/28

Temim .1. Yer adı.
→ *bilād-ı T.* Temim şehri.
T. +de 3041/16

temir .1. *i.* Demir.
t. +ine 3039/01

terme* .1. *Ar. i.*
t. 3047/11

temtil .1. *Ar. i.* Örnek söz; söz gelişi.
t. olur 3043/02

ten .1. Gövde, vücut, beden.
ten-mend ol- Gövdeli olmak.
t. -maḳ 3044/28

tenā .1. *Ar. i.* Övme, övüş.
t. 3042/09

tennür .2. *Ar. i.* Fırın, tandır.
t. +e 3039/18
t. +e 3039/13

tepe .5. *i.* Bir şeyin en üstteki bölümü.
t. +siniḳ 3040/15

t. +ye 3041/08
t. 3043/38, 3044/11, 3044/12

ter *-1. Fa. sf.* Taze.
t. 3045/06

terk *-4. i.* Bırakma, ayrılma.
t. 3045/31

terk eyle- Ayrılmak.
t - mek 3041/14, 3042/31, 3046/39

tertib *-2. Ar. i.* Hazırlama,
düzene koyma.

tertib ét- Hazırlamak.
t.- 3041/31

tesmiye *-3. Ar. i.* Ad
koyma, adlandırma.
t. 3041/40

t. olundu 3041/23

tesmiye-i nebevî Peygamber
lakabı
t. 3043/06

teşbih *-2. Ar. i.*
Benzetme, benzetilme.
t. +le 3040/26, 3046/02

teşdid *-3. Ar. gr.* Bir harfi çift okutan
ve şedde denilen işaretin adı.
t. 3040/10
3042/18, 3043/20

t. +iyle

teñniye *-1. Ar. gr.* İkilenen,
ikilik cem'ini gösteren ve
kelimenin sonuna “-an” veya
“-eyn” getirilerek yapılan.
t. 3046/08

tevbi *-2. Ar. i.* Bez, elbise.
t. 3043/18
→*bi- t- t.* 3043/18

teveccüh *-1. Ar. i.* Yakınlık duyma.
teveccüh eyle- Yakınlık duyma.
t- mek 3043/12

Tevrât *-1. Ar. ö. i.* Dört mukaddes
kitaptan Hz. Musa'ya ineni.
T. -ı 3041/27 3041/26

tezkiye *-1. Ar. i.* Temize
çıkartma, aklama.
t. 3041/40

tıbbiyye *-1. Ar. i.* Tıp mektebi,
tıp okulu.
→*kütüb-ü t.*
t. +de 3038/11.

tifirrak* *-1. Ar. i.*
al- t. 3042/17

Tihāme *-1. Yer adı.*
T. +de 3040/38

tiryāk *-1. Ar. i.* Zehirlenmeye ve
bazı hastalıklara karşı kullanılan
macun, panzehir.
t. +un 3039/40
tiryāk-ı fārūk Panzehir. 3039/40

tizzebān *-1. Fa. b. s.* Güzel ve
çabuk konuşan.
t. 3039/01

toğrı *-2. sf.* Doğru, gerçek,
yalan olmayan.
t. 3041/32

toğrı yoldan şap- Doğru yoldan
ayrılmak.
t. -mağ 3042/34

tokun- *-1.* Dokunmak
t. -mağ 3047/10

toğdur- *-2.* Dolmasını
sağlamak, doldurmak.
t. -mağ 3047/17, 3047/22

tol- *-1.* Dolmak, dolu duruma
gelmek.
t. - mağ 3047/10

tolu *-2. sf.* 1. İçi boş olmayan, dolu.
t. 3041/17, 3045/38

tomruğ *-1. i.* Ağacın
kesilerek silindir biçimine
getirilmiş gövdesi.
t. +a 3044/12

ṭulū ^ᶜ -1. *Ar. i.* Doğma, doğuş.
ṭ. 3039/07

ṭulum -1. *i.* Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi.
ṭ. +*a* 3041/17

tumāma* -1. *Ar.i.*
ṭ. 3044/35

ṭur- -3. Durmak, hareketsiz durumda olmak.
ṭ. 3042/27
ṭ. - *mayup* 3040/23

ṭut- -6. Elde bulundurmak, ele almak.
ṭ. - *makla* 3040/24
ṭ. - *up* 3042/05, 3045/29
→ *inckırık ṭ.* , *yüz ṭ.*

ṭutul- -1. Tutma işi yapılmak veya tutma işine konu olmak.
ṭ. - *dukda* 3047/23

tülüt -1. *Ar. i.* 1. Üçte bir.
ṭ. 3039/33

Türki -1. *Ar. f. sf.* 1. Türk'e mensup, Türk'le ilgili. 2. Türkçe yazılmış [eser, makale].
T. +*de* 3042/15

tüy -1. *i.* Tüy.
t. +*ünü* 3043/31

uc -1. Genellikle uzun bir nesnenin incelenerek biten son ve sivri noktası.
u. +*una* 3046/07

ucuzluk -2. *i.* Ucuz olma durumu
u. 3038/38, 3046/31

uçlu -1. *sf.* Ucu olan, ucu çıkan.
u. 3046/16

ufan- -2. Ufalanmak, küçük küçük parçalanmak.
u. -*maḳ* 3045/21, 3045/41

uğra- -2. Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak.
u. - *maḳ* 3038/30.
u. - *mıṣ* 3041/36

uğraş- -1. Bir iş üzerinde sürekli çalışmak.
u. - *up* 3043/12

uḫreviyye -1. Ahirete ait, ahretle ilgili.
a. 3045/17

ᶜulābiṭ* -1. *Ar.i.*
ᶜu. 3042/22

ᶜulaḳ* -1. *Ar.i.*
ᶜu. *fulaḳ* 3044/21

ulaḳ -1. *i.* Haberci, yardımcı.
u. 3042/23

ulaş- -1. Varmak, kavuşmak.
u. - *ır idi* 3042/04

ᶜulüvv -1. *Ar. i.* Yükseklik, yücelik, büyüklük.
ᶜu. 3045/14

ᶜunvān -2. *Ar. i.* Ad, isim, lakab, san.
ᶜu. +*ında* 3046/40
ᶜu. +*ıyla* 3039/32

ur- -2. Vurmak, çarpmak.
u. - *maḳ* 3047/10
u. - *urlar* 3044/12

urul- -1. Vurma işine konu olmak.
u. - *muṣ* 3043/31

uṣūl -1. *Ar. i.* Yöntem, metod.
u. *olsa* 3039/20

ᶜuṭmān* -1. *Ar.i.*
ᶜu. 3044/37

uy- -1. Denk gelmek, uygun gelmek.
u. - *up* 3042/04

uyku -1. Uyku.
u. +*dan* 3046/41

uyur -1. *sf.* Uyuyan, uyumakta olan. **uyur ol-** Uyumak.
u. - *maḳ* 3046/41

uzun -7. *sf.* İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.
u. 3045/35, 3045/40, 3046/02, 3046/12, 3046/13, 3047/25, 3045/40

ücret -1. *Ar. i.* İş gücünün karşılığı olan para veya mal.
ü. +*siz* 3044/41

üç -3. *i.* İkinden sonra gelen sayının adı.
ü. 3039/27, 3039/32, 3039/34

üdebā' -1. Edipler, edebiyatçılar.
üdebā' -i huṭebā' Hutbe okuyan edipler
ü. +*yā* 3045/37

ülke -1. *i.* Diyar, memleket.
ü. +*niḡ* 3041/34

ümmehāt -1. *Ar. i.* Değerli ilmi kitaplar.
ümmehāt-ı sâ'ire Diğer ilmi kitaplar. 3040/20

ünteyeyn 2. ?
u. 3038/19, 3038/22.

ürmek- -1. Bağırarak.
ü. 3043/25

üst -3. *i.* Üst, alt karşıtı.
ü. +*ünde olan* 3038/19.
ü. +*ünden* 3038/32.
ü. +*üne* 3045/11

üzere -2. Üzerine, üzerinde.
ü. 3039/39
ü. *olan* 3043/04

üzeri -4. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.
ü. +*nden* 3047/13
ü. +*ne* 3040/05
ü. +*ne* 3042/05, 3045/04

üzre -13. Üzere.

ü. 3039/33, 3040/18, 3041/14, 3041/18, 3042/40, 3043/20, 3045/14, 3047/04, 3047/13, 3047/14, 3047/18
ü. *olmak* 3045/23
ü. *yaparlar* 3044/40

vāfir -1. *Ar. sf.* Çok, bol.
v. +*ce* 3042/09

vāhid -1. *Ar. sf.* Yalnız, tek.
v. 3041/21

vāki' -5. *Ar. sf.* Vuku bulan, olan
v. 3041/34, 3044/11, 3044/12
v. +*dir* 3041/29
v. *olmadı* 3042/41

vākit -6. Zaman.
v. +*den* 3045/33
v. +*e* 3045/31
v. +*ine* 3039/02, 3040/02, 3041/24, 3046/25

vālide -2. *Ar. sf ve i.* Doğuran, ana.
v. +*sî* 3042/06, 3042/07

var- -1. Ulaşmak, vasıl olmak.
v. - *a* 3045/30

var -3. *sf.* 1. Mevcut, yok karşıtı.
v. +*dî* 3042/02
v. +*dîr* 3043/37, 3046/26

vārid -1.
Ar. sf. Gelen, vasıl olan, erişen.
v. 3042/38

vaşf -8. *Ar. i.* Nitelik.
v. 3044/17
v. +*ı olup* 3040/30
v. *olur* 3039/03, 3040/11, 3043/37, 3044/36, 3047/14

vāsi' -3. *Ar. i.* Geniş; açık, enli; bol.
v. 3044/36, 3047/15
v. *olmasına* 3038/19.

vāsi' a -1. *Ar. i.* Geniş; açık, enli; bol. → *bilād-ı v.* +*niḡ* 3041/34

vāv -2. *Ar. f. ha.* Arap alfabesinde
“v” harfinin adı.

v. 3039/08

v. +*ıj* 3045/11

vāvī -2. *Ar. sf.* “Vav” harfine
mensup, “vav” harfi ile ilgili.

v. *olan* 3038/10.

v. +*yedir* 3047/26

ve -431. *Ar. i.* Dahi, de, hem, ile.

v. 3038/08, 3038/09, 3038/10, 3038/11,
3038/14, 3038/15, 3038/16, 3038/17,
3038/21, 3038/22, 3038/23, 3038/24,
3038/26, 3038/28, 3038/29, 3038/31,
3038/36, 3038/37, 3038/38, 3038/40,
3038/41, 3039/01, 3039/03, 3039/04,
3039/05, 3039/06, 3039/07, 3039/08,
3039/09, 3039/11, 3039/15, 3039/16,
3039/19, 3039/20, 3039/21, 3039/22,
3039/23, 3039/24, 3039/25, 3039/27,
3039/28, 3039/32, 3039/33, 3039/34,
3039/37, 3039/38, 3039/39, 3039/40,
3039/41, 3040/01, 3040/02, 3040/03,
3040/04, 3040/05, 3040/06, 3040/07,
3040/08, 3040/09, 3040/10, 3040/11,
3040/12, 3040/13, 3040/14, 3040/15,
3040/16, 3040/17, 3040/19, 3040/22,
3040/23, 3040/25, 3040/27, 3040/28,
3040/29, 3040/31, 3040/32, 3040/33,
3040/34, 3040/40, 3040/41, 3041/01,
3041/02, 3041/03, 3041/04, 3041/05,
3041/06, 3041/07, 3041/08, 3041/10,
3041/12, 3041/13, 3041/14, 3041/16,
3041/17, 3041/18, 3041/20, 3041/21,
3041/22, 3041/23, 3041/24, 3041/26,
3041/27, 3041/31, 3041/32, 3041/33,
3041/36, 3041/37, 3041/38, 3041/40,
3042/01, 3042/03, 3042/07, 3042/10,
3042/11, 3042/12, 3042/13, 3042/16,
3042/17, 3042/20, 3042/21, 3042/22,
3042/23, 3042/25, 3042/26, 3042/27,
3042/28, 3042/29, 3042/30, 3042/31,
3042/32, 3042/33, 3042/34, 3042/35,
3042/37, 3042/38, 3043/03, 3043/04,
3043/06, 3043/07, 3043/11, 3043/16,
3043/17, 3043/20, 3043/21, 3043/22,
3043/23, 3043/24, 3043/27, 3043/30,
3043/31, 3043/33, 3043/34, 3043/35,
3043/36, 3043/37, 3043/41, 3044/01,
3044/02, 3044/03, 3044/05, 3044/06,
3044/08, 3044/09, 3044/10, 3044/11,
3044/12, 3044/13, 3044/14, 3044/15,
3044/17, 3044/18, 3044/20, 3044/22,

3044/25, 3044/26, 3044/28, 3044/29,
3044/30, 3044/31, 3044/33, 3044/38,
3044/39, 3044/40, 3044/41, 3045/03,
3045/04, 3045/05, 3045/06, 3045/07,
3045/08, 3045/09, 3045/10, 3045/11,
3045/12, 3045/13, 3045/15, 3045/16,
3045/17, 3045/18, 3045/19, 3045/20,
3045/21, 3045/23, 3045/24, 3045/25,
3045/26, 3045/30, 3045/32, 3045/34,
3045/35, 3045/36, 3045/37, 3045/39,
3045/40, 3045/41, 3046/01, 3046/02,
3046/04, 3046/06, 3046/07, 3046/09,
3046/10, 3046/11, 3046/12, 3046/13,
3046/14, 3046/16, 3046/19, 3046/21,
3046/22, 3046/23, 3046/24, 3046/26,
3046/29, 3046/30, 3046/31, 3046/32,
3046/33, 3046/34, 3046/36, 3046/38,
3046/40, 3046/41, 3047/02, 3047/03,
3047/04, 3047/05, 3047/07, 3047/09,
3047/16, 3047/18, 3047/19, 3047/23,
3047/25, 3047/26, 3038/31, 3038/32,
3039/09, 3039/27, 3040/25, 3041/01,
3043/12, 3043/14, 3044/04, 3044/41,
3045/14, 3045/39, 3045/40, 3046/03,
3047/10, 3047/19, 3047/25, 3042/13

vecā ^c -1. *Ar. i.* Ağrı, sızı.

v. +*ıj* 3038/09.

vech -4. *Ar. i.* Yüz, surat, çehre.

v. 3040/22, 3042/40

v. +*i* 3040/30

v. +*iyle* 3038/17.

vêr- -3. Vermek, iletmek.

v. 3046/36, 3045/23, 3047/23

→*fāşıla v.*, *cān v.*

veya -4. *Ar. f. bağ.* Veya, yahut.

v. 3038/20, 3038/21.

vezn -126. *Ar. i.* Vezin.

v. +*i* 3041/40

v. +*indę* 3046/09

v. +*inde* 3038/07, 3038/26, 3038/29,
3038/38, 3038/40, 3039/03, 3039/10,
3039/13, 3039/22, 3039/29, 3040/10,
3040/12, 3040/14, 3040/15, 3040/18,
3040/19, 3040/21, 3040/25, 3040/33,
3040/34, 3040/35, 3040/38, 3040/39,
3040/40, 3041/01, 3041/19, 3041/20,
3041/32, 3041/33, 3041/35, 3041/38,
3042/17, 3042/19, 3042/20, 3042/22,
3042/25, 3042/28, 3042/31, 3043/02,

3043/03, 3043/04, 3043/07, 3043/10,
3043/18, 3043/20, 3043/21, 3043/24,
3043/27, 3043/30, 3043/33, 3043/39,
3044/05, 3044/07, 3044/15, 3044/19,
3044/22, 3044/24, 3044/25, 3044/30,
3044/31, 3044/32, 3044/33, 3044/36,
3044/37, 3044/38, 3044/39, 3045/03,
3045/05, 3045/06, 3045/08, 3045/09,
3045/19, 3045/23, 3045/32, 3045/33,
3046/13, 3046/15, 3046/17, 3046/21,
3046/25, 3046/34, 3047/03, 3047/06,
3047/08, 3047/09, 3047/11, 3047/15,
3047/16, 3047/19, 3047/20, 3047/27

v. +*inde* 3039/05, 3040/14, 3041/30,
3042/26, 3043/28, 3043/29, 3044/27,
3044/35, 3045/21, 3047/04, 3039/11

v. +*indedir* 3040/12, 3040/13

v. +*lerinde* 3044/21

vücut -1. *Ar. i.* İnsan veya
hayvan gövdesi, beden.

v. +*u* 3045/06

vürüd -1. *Ar. i.* Geliş, gelme,
varma; yetişme.

v. +*ına* 3040/19

yā -1. *Ar. ha.* Arap alfabesinde
“y” harfi.

y. +*ı* 3040/39

yā-3. *Fa. e.* O halde, öyle ise.

y. 3045/21, 3047/10

y. +*ı* 3039/21

yağ -3. Yağ

y. +*ı* 3038/20.

y. +*ına* 3041/02

y. +*ına* 3045/39

yağ- 4. Yağmur, kar, dolu
gökten düşmek.

y. - *ar ola* 3046/23

y. - *up* 3038/15, 3038/30.

y. -*maya* 3038/15.

yağmur -3. *i.* Yağmur, rahmet.

y. 3038/15, 3038/30.

y. +*lara* 3046/23

yahūd -1. *Fa. e.* Veya.

y. 3041/41

yāhūd -23. *Fa. e.* Veya; isterseniz.

y. 3038/12, 3038/20, 3039/39, 3040/23,
3040/25, 3040/28, 3040/41, 3041/04,
3041/07, 3041/15, 3041/26, 3041/31,
3042/32, 3043/38, 3044/08, 3044/11,
3045/23, 3046/18, 3046/30, 3047/08

Y. 3044/09, 3046/11

yaka -1. *i.* Giysilerin boyna
gelen, boynu çeviren bölümü.

y. +*sı* 3038/29.

yalan -1. *i.* Doğru olmayan,
gerçeğe uymayan söz, kıştır.

y. 3044/38

yalnızca -1. *zf.* Yalnız olarak. 2.
Tek başına.

y. 3041/03

yan -2. *i.* Bir şeyin ön, arka, alt ve üst
dışında kalan bölümü.

y. +*ında* 3047/13, 3047/12

ya'ni -24.

Ar. e. Sözün kıyası,
doğrusu.

y. 3038/10, 3038/18, 3038/30, 3038/37,
3039/16, 3040/06, 3040/37, 3041/28,
3042/09, 3042/13, 3043/15, 3044/08,
3045/26, 3046/15, 3046/30, 3047/22

Y. 3044/01, 3046/18, 3046/38, 3040/05,
3041/34, 3043/41, 3043/09, 3046/08

yap- -3. Ortaya koymak,
gerçekleştirmek, oluşturmak,
meydana
getirmek. 3044/24, 3044/40

y. - *arlar*

y. - *mağ* 3047/01

yapıl- -1. Gerçekleştirilmek,
ortaya çıkarılmak.

y. - *mış* 3044/38

yar- -1. Ortasından, içinden geçmek.

y. - *mış* 3043/37

yarı -1. Bir bütünü oluşturan iki
eşit parçadan her biri, nısıf.

y. 3044/02

yarıcı -1. *i.* Ortakçı.

y. 3043/35

yarık -.6. Yarılarak açılmış yer,
geniş çatlak.

y. +*dan* 3038/20.

y. +*dır* 3038/18.

y. +*a* 3043/30

y. +*i* 3038/17.

3038/29, 3046/07

y. +*ına*

yarıl- .8. Yarma işi yapılmak.

3039/34, 3044/33, 3044/34

3038/41, 3043/29, 3044/23

y. - *mağ* 3038/26.

Y. - *mağ* 3043/33

y. - *miş*

y. - *up*

yarım .-1. *sf.* Bütün bir şeyin
ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.

yarım ağız söyle- İsteksizce
gönülsüzce söylemek.

y. -*di* 3044/01

Yarma .-2. *sf.* Kolay yarılan
ve çekirdeğinden ayrılan.

Y. 3044/22

y. +*ye* 3044/24

Yarma şeftali *Meyve adı.*

Kolay yarılan ve çekirdeğinden
ayrılan şeftali.

Yar- .5. Derin yara açmak.

y. -*mağ* 3038/11, 3038/25, 3043/30,
3043/32

yaştım .-2. Yüksekliği olmayan,

yassı, yayvan, alçak.

y. 3041/08, 3041/16

yāve .-1. *Fa. i.* Saçma, manasız söz.

y. 3043/23

yavmu'l-* .-1. *Ar. i.*

y. - *farūḳayni* 3041/02

yavru .-2. Yavru, yeni doğmuş
hayvan veya insan.

y. +*sı* 3041/35

y. +*sı bir* 3045/31

yay .-1. *i.* Ok atmaya yarayan, iki ucu
arasına kiriş gerilmiş, eğri ağaç

veya metal çubuk.

y. +*a* 3044/03

yayığ .-1. Tereyağı çıkarmak
için sütün, yoğurdun içinde
çalkalandığı kap veya makine

y. +*a* 3041/17

yê- .-2. Yemek yeme, karın
doyurma işi.

y. - *dirmek* 3041/10

y. -*mek* 3043/11

yel .-1. Kalın bağırsaktaki gaz.

y. +*dir* 3038/21.

Yemāme .-1. Yer adı.

Y. +*de* 3044/01

yemek .-2. 2. Yenmek için pişirilip
hazırlanmış yiyecek, aş, taam.

y. 3043/11

Yemen .-2. Yer adı.

Y. +*de* 3044/15

Y. +*de bir* 3046/25

yemiş .-1. *i.* Meyve.

y. +*e* 3044/39

yer .-20. *i.* Mahal, mekân.

y. 3043/38

y. +*de* 3040/07

y. +*e* 3038/36.

y. +*e* 3038/15, 3038/23, 3038/30,
3039/11, 3040/34, 3043/38, 3044/06,
3044/11, 3045/36

y. +*i* 3038/14, 3044/09

y. +*in* 3047/12, 3047/13

y. +*ine* 3040/17

y. +*iniḡ* 3040/02

y. +*iḡ* 3040/35

yevm .-2. *Ar. i.* Gün.

yevm-i ma'rūf Bilinen gün.

y. 3041/03

yevm'l Bedr Bedir savaşının
yapıldığı gün.

y. 3041/29

- yıl** .1. Yıl.
y. 3038/37.
- yılan** .1. Yılan.
y. +*t* 3042/05
- yırtıl** .2. Yırtma işi yapılmak veya yırtma işine konu olmak.
y. - *muş olan* 3038/41
y. - *up* 3038/19.
- yırtmaç** .1. Çoğunlukla etek, paça veya kol yenido, dikilmemiş uzunca açıklık.
y. +*ına* 3038/29.
- yine** .8. *zf.* Yeniden, bir daha, tekrar, gene.
y. 3038/20, 3042/07, 3042/25, 3045/31, 3046/04, 3042/04, 3042/07
- yohsa** .1. *bağ.* (*yo'ksa*) Aksi takdirde anlamında kullanılan bir söz.
y. 3042/41
- yok** .1. *Ar.* 1. Olmayan, bulunmayan şey.
y. +*dur* 3038/22.
- yol** .11. 1. Yol. 2. İlke, usul.
y. 3040/17, 3040/21, 3042/23
→*toğrı* y. +*dan şapmak* 3042/34
Y. +*da* 3042/16
y. +*lar* 3040/17, 3044/40
y. +*larda* 3044/38
y. +*larda olan* 3044/40
y. +*una* 3039/26
y. +*uñ* 3040/17
- yol ağzı** Bir yolun başka yollarla keşiştiği yer. 3040/17
- yol** .1. Bitki, tüy vb. ni çekerek yerinden çıkarmak, çekip koparmak.
y. - *mak* 3043/31
- yuğarı** .1. *i.* Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı
y. 3045/26
- yum** .1. Kıсарak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.
y. - *duğunuñ* 3045/33
- yumak** .2. *sf.* Yuvarlak biçimde sarılmış olan.
y. 3039/16
y. +*ına* 3039/15
- yumru** .1. *i.* Yuvarlak, şişkin şey.
y. 3044/28
- yumurta** .2. *i.* Yumurta.
y. 3044/33, 3044/34
- yurd** .1. Yurt, memleket, vatan. y. +*unda* 3043/36
- yuva** .1. *i.* Barınak.
y. +*sundan* 3043/05
- yüksek** .3. *i.* Yukarıda, üst tarafta olan yer.
y. 3040/05, 3043/38, 3040/26
- yükselken** .1. Üstünlük göstermek.
y. - *mek* 3047/04
- yürü** .2. Adım atarak ilerlemek, gitmek.
y. - *rken* 3039/10
y. - *yen* 3039/12
- yüz** .4. Çehre, surat.
y. Sayı. +*den* 3041/04
y. +*ini* 3040/35
y. +*ünde* 3047/12
- yüz tut** İyileşmek.
y. -*mak* 3041/10
- zaha*** .1. *Ar.i.*
→*fikatu'z-z.* 3046/22
- zahir** .1. *Ar. sf.* Görünen, görünücü, açık, meydanda.
zahir ol Görünür olmak, ortaya çıkmak.
z. -*mak* 3038/34.
- zähiren** .3. *Ar. sf.* Görünüşe, görünüşe göre, meydanda olarak.
z. 3039/33, 3040/29, 3041/39.

za‘if .1. *Ar. sf.* Zayıf,
güçsüz, kuvvetsiz, arık.
ż. 3042/03

zamān .2. *Ar. i.* Zaman, vakit.
z. 3046/31
z. +*da* 3045/13

zamir .1. *Ar. i.* Kalp, vicdan.
zamir -i mülk Gönül malı.
ż. 3039/36

zamm .13. *Ar. gr.* Bir harfin
mazmum, zammeli [yani o
ile okunması].
ż. +*ı* 3042/21, 3046/10
ż. +*ıyla* 3039/23, 3040/32, 3040/39,
3041/21, 3041/29, 3042/30,
3045/01, 3046/01, 3046/12 3042/31,
3044/11, 3044/33

zammeteyn .1. *Ar. i.* İki zamme.
ż. +*le* 3038/39.

Zarbān .1. Kertenkeleye musallat
olan, kedi büyüklüğünde yırtıcı bir
hayvan.
Z. 3042/15

zarf .2. *Ar. gr.* Belirteç.
z. *olur* 3045/12

zarf-ı ma‘lūm Bilinen zarf.
z. 3045/05

zarfa .1. *Ar. i.* Osuruk, yellenme.
ż. 3042/16

zehre .1. *Fa. i.* Yiğitlik, cesaret.
→*bî-* z. 3040/11 Korkak.

Zelzelet* .1. *Ar.i.*
z. 3043/24

zenbūrek .1. *Fa. i.* 1. Zenberek. 2.
Hayvan üzerinde taşınan küçük
top.
z. +*dir* 3042/13

zennematān .1. *Ar.i.* Okun
arkasında yer alanve yay kirişinin
geçirileceği kertiğin iki yanındaki

dirsekler.
z. 3046/08

zeytūn .1. *Ar. i.* Zeytin.
z. 3045/39

zidd .1. *Ar. i.* Bir şeyin
karşılığı, aksi.
ż. *olur* 3041/37

zinā .1. *Ar. i.* Nikahsız çiftleşme.
z. 3042/32

zindān .1. *Fa. i.* Pek
karanlık, sıkıntılı yer.
z. +*da* 3044/12

zirà .7. *Fa. e.* Çünkü, şundan
dolayı ki.
z. 3039/16, 3039/19, 3039/33, 3041/29,
3041/39, 3042/10, 3046/20

ziyā .1. *Ar. i.* Işık, aydınlık.
ż. +*dan* 3044/08

ziyāde .3. *Ar. sf.* Fazla, aşırı.
→*hurūf-ı* z. Fazla harf.
z. +*den* 3039/20
z. +*siyle* 3042/03, 3047/07

zubayr* .1. *Ar.i.*
z. 3040/38

zufar* .2. *Ar.i.*
z. 3043/07, 3044/21

zuhūr .2. *Ar. i.* Görünme,
meydana çıkma.
z. 3039/07

zuhūr ét- Meydana çıkmak.
z -*üp* 3040/22

zunbūr* .1. *Ar.i.*
z. 3043/27

Toplam Kelime Sayısı : 5577

Toplam Madde Baş Sayısı : 1834

KAYNAKÇA

- AKSOY, Ömer Asım; *Mütercim Asım*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1962.
- DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat (Eski Ve Yeni Harflerle)*, Yayına hazırlayan: Aydın Sami Güneyçal, 18. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara, 2001.
- EREN, Hasan; *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Ankara 1998.
- FİRÛZÂBÂDÎ; *Al-Kâmûsu 'l-Muhît*, Beyrut, 1406/1986.
- GÜNEŞ, Kadir; *Arapça-Türkçe Sözlük*, Mektep yay., 2014.
- İslam Ansiklopedisi*; Türkiye Diyanet Vakfı, C. 1-40, İstanbul - Ankara 1996 - 2010.
- KAÇALIN, Mustafa S; «Mütercim Âsım», *TDVİA*, C. 32, İstanbul 2006, s. 200-202.
- KARAALİOĞLU, Seyit Kemal; *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*, İnkılap ve Aka Kitabevi 3. bs.
- KILIÇ, Hulusi; “el-Kâmûsü'l-Muhît”, *TDVİA*, C. 24, İstanbul 2001 s. 287.
- KILIÇ, Hulusi; «Firuzâbâdî», *TDVİA*, C. 13, s. 142-143, İstanbul 1996.
- KOÇ, Mustafa - TANRIVERDİ, Eyyüp; *El-Okyânûsu 'l-Basît fî Tercemeti 'l-Kâmûsi 'l-Muhît Kâmûsu 'l-Muhît Tercümesi*, c. 5, İstanbul 2014.
- KORKMAZ, Zeynep; *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, C. I, Ankara 1995.
- KORKMAZ, Zeynep; *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu yay. Ankara 2007.
- PAÇACIOĞLU, Burhan; *8-16 Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2006.

PARLATIR, İsmail; *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınları, 3. bs. ,
Ankara 2011.

TÜRK DİL KURUMU; *Türkçe Sözlük I-II*. TDK yay. , Ankara 1998.

TÜRK DİL KURUMU; *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. TDK
yay., Ankara 2009.

TÜRK DİL KURUMU; *Yazım Kılavuzu*, TDK yay. , Ankara 2009.

YAZIR, Elmalılı Hamdi; *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâli*, Ayfa Basın, İstanbul
2009.

[http:// www.tdk.gov.tr](http://www.tdk.gov.tr).

EK TIPKI BASIM (KÂMÛS TERCÜMESİ)

کسریه قرغه تک سسندن حکا به در قچن نکره اولدقده تون اذخال اولنور (التغیق) تفعلیل وزنده برسنه بی فساده و یروب نیاه لنگ معناسه در یقال غیق ماله اذا افسده و برسنه نظری دنگ و حیران قلی معناسه در یقال غیق بصره اذا حیره و بر آدم بر رأی و فکرده قرار ایجاب تردد و شورش اوزره اولقی معناسه در یقال غیق الرجل فی رأیه اذا اخلط فیہ فلم یثبت علی شیء (التغیق) تفعل وزنده کوز طماننتی معناسه در یقال تغیقت عینه اذا اظلمت (غیقه) نمره وزنده نیس قرینه برقریه در محدثیند حسین و عمر ابنا ادریس و عبد الکریم بن الحسین العقیبون اورادند و حره النار نهریده بنی تعلبه بن سعد یوردنده بر موضعدر نجح بعونه تعالی

فصل الفاء (الفواق) همزه ابه غراب وزنده فواق لفظنده لغتدرکه انجمرغه دینور یقال اخذ الفواق ای الفواق و مصدر اولور انجمرقی معناسه در یقال فاق الرجل فواقا من الباب الثیالث اذا اخذ الفواق وعند البعض فواق همزه ابه و جمع اسمیدرکه معدهه متحد اولان ریح سیبیه تکون این انجمرقی علندن عبارتدرکه علت مخصوصه در یعنی مهموز اولان فواق علت اولان انجمرغه و وای اولان عاده تا عارض اولانته مخصوصه علت سببی و علاجی کتب طیهده مشروحدر (التقی) فانک قحی و تانک سکونیه یارقی معناسه در یقال فقی الشئ فقا من الباب الاول اذا شقه و فقی شق عصای جهامت معناسه مستعملدرکه اتقاقری یا خود مصالحه لری یوزیلوب یتلرینه شقاق دوشوب حرب و قتال رجوع ایلکدن عبارتدر یقال فقی فلان ینهم ای شق عصاهم فرجع الحرب ینهم و شقی سوکوب فجریری اغارقی معناسه مستعملدر یونده قحینه جا زدر یقال انظر الی فقی الفجر ای الصبح و شول بره اطلاق اولنورکه اطراف و حوالیسنه بنمور یاغوب اورایه یاغیه و یوقاتی معناسه درکه کویا که اطرافنی شق ایش اولور تقول نزلنا فی فقی المواضع هو موضع لم یطر وقد مطر ماحوله و فقی قاسیق یاریغی تعبیر اولان علتد دینور « مؤلف ایجاز و جمیهه تعریف ایلکه تفصیلی بودرکه علت مز یوره تفرق اتصالدر یعنی شول یاریقدرکه قاسق برده لری آئنده مجتبس اولان جمع تفرق اتصال سیبیه خارجه نفوذ السیدر و کاهجه اثینک اوسنده اولان ایکی جمل الزیرتلوب و اسم اولسنه اطلاق اولنور بوتقدر برجه کس اثینیه ایج یاغی و یارده و یاریغی نازل اولور خصوصاً عور دیدکاری بغرق نازل اولور یاخود یاریقدن چقان شیء غلیظ یلدر و یامایلی و یادموتلی رطوبتدر و بو علت صیاندن غیره حادث اولور سه بر و اذ فقی یوقدر و ده دیدکاری بوتک شدید اولانیدرکه اثینه اعانک تزولیه ییوب قرغه ضرزنده اولور و فقی ککیش و کشاده و میدانلور بره اطلاق اولنور یقال خرج الی فقی ای الی ما تفرج و اتسع و خبره مایه قاقی معناسه در یقال فقی العین فقا اذا جعل الفقا فیہ و فقی آفت و نازله و حادثه به اطلاق اولنور دین و مرض و فقر کچی جمعی فتوق کلور یقال اصابتهم فتوق ای آفات کاندین و الفقر و المرض (التقیق) بودخی یاریقی معناسه در یقال فقهه اذا شقه (التقیق) تفعل وزنده و (الاتفاق) اتفعال وزنده یارقی معناسه در یقال فقهه فتفق و اتفق ای شقه فانشق و اتفقا ناقه تک محاسبه کوبکی ارانغده فقی دیدکاری علت حادث اولقی معناسه درکه کاهجه هلاکه مؤذی اولور و یویک سموز لکدن متحد ایدر یقال اتفقت الناقه اذا اخذها داه فیما بین ضرهها و سرتها و رجعت موت به (التقیق) مقعد وزنده کوملکک بر تمانجه و یقاسی بر یغده دینور (الاتفاق) همزه تک کسریه فقی دیدکاری بره یعنی اطرافنه بنمور یاغوب اکا اصابت الطامش اولان بره او غرامق معناسه در یقال اتفق الرجل اذا صادف الفقی و بر آدمک طوارری سموروب تاونتی معناسه در یقال اتفق الرجل اذا سمعت دوابه و خرما ساقمک چوبیه مسا کافک معناسه در یقال اتفق فلان اذا استاک بالعراجین و برکسه اوسندن صحاب کثافتی آچلوب بر طرف اولقی معناسه در یقال اتفق القوم اذا اتفق عنهم الغیم و اتفق قرن الشمس کونش صحاب ایجره کیروب قولانغی ایزده قالمغه ایند بر لعه و شعاع ظاهر اولقدن عبارتدر یقال اتفق قرن الشمس اذا اصاب فتقانی السماء فیدامنه و اتفقی بر آدمه اکثری فتوق عارض اولقی معناسه در یقال اتفق الرجل اذا احدث علیه الفتوق کا ذکر و ککیش و میدانلور آچی بره چیمقی معناسه در یقال اتفق الرجل اذا خرج الی فقی (التقیق) قحینه عورتک فرجی رتقاه یعنی بشتک اولیوب بک آریق اولقی معناسه در یقال فتقت المرأة فقا من الباب الرابع ضد رتقت و یل قوراق اولیوب نعمتلو و برکتسو اجوزاق بولقی اولقی معناسه در یقال فقی العام اذا اخصب (التقاء) جراه وزنده فرجی بشتک اولیوب آریق اولان عورته دینور یقال امرأه فقا ای منفقه الفرج (التقیق) قحینه جوق سوزلو عورته دینور یقال امرأه فقی ای المنفقه بالكلام و یطافده برقریه ایدر (التقیق) امیر وزنده بک سموز لکدن درسی چاپچا یاریلوب برتلس اولان دومیه دینور یقال جل فقی اذا کان قد اتفق ممنا و فقی المسان متکلم (و منطبق)

و مشرق تیر زبان آده اطلاق اولنور يقال رجل قتيق اللسان ای حدیده و چشمال نمره قتیق الشفرتین دینور
کویا که برسی آخرندن آرلمشدر بقال نصل قتیق الشفرتین اذا كانت له شعبتان و قتیق بك روشن صباح و قنده
وصف اولور بقال صبح قتیق ای مشرق (القیق) صیقل و زنده دولکزه دینور تجار معاسنه و دمورچی به
دینور حداد معاسنه و بادشاهه اطلاق اولنور و قیوچی به دینور بو اب معاسنه بونلک بجهونده قتیق معناری
مخوخلدر (ذوقاق) کتاب و زنده رموضندر (القنای) کتاب و زنده رطساغک آدیدر و خیر مایه سه
دینور بقال العین لایر بو الالقنای و هی الخیمرة الکبیرة تجمل ادر الک العین و خرمالینک بیاض دینه دینور و خرما
سالمینک چونه دینور و کونشک ملووع و ظهور ایله کورینان قولاغنه اطلاق اولنور بقال شهر قنای الشمس
ای قرنها و عینها بوراده و اومع معاسنه اولتی مخوخلدر و کونشک او کندن صحاب آجیلوب بر طرف اولغه دینور
بقال ظهرت الشمس بالقنای ای بالقنای القیم عنسا و ادویه مخلوطه دن مرکب مجبونه دینور و بر معروف صو
أمیدر (فوتیق) قوفل و زنده مرو قضا سنده برقریه در (القیق) جمیله درجه و زنده مورزکن آیشی آروپ
آجیق معاسنه در بقال قیق بین رجليه اذا باعد (الصیق) صیقل و زنده بول و میدانلو بره دینور بقال ارض
قیق ای واسعة (المتقیق) اسم قاعل بنده سیله آیشی آرمق پورین آده دینور متقیق معاسنه (الانجاق)
انفاق و زنده و مراد قیدر کاسید کر (القرزق) سفرجل و زنده نوره دو شمش کرده دینور که جایی کویوب
مخترق اولور فردی فرزدقه در تقول اطعمنا القرزق و هو الرقیب سقط فی الثور و اتمک قرنیسه دینور فئات
الخیر معاسنه و بعضر عتیده فرزدقه پرا زده فارسی معربدر که خیر یومغه دینور علی قول فرز ایله دق
لفظردن مخوت و مر کبدر زرا خیر دقیق اولغه آندن بر قطعه افزاز اولمشدر یعنی ومق دیدکاری دق اولنان
خیردن بر قطعه فرزدقه در جعی فرازق کلور قیاس ایسه فرزد اولمقدر « و فرزدق ایله همام بن غالب بن صعصده نام
شاعر معروف ملقب اولمشدر « شارحک بیانته کوره چهره می نوره دو شمش کرده شیبه اولمی باعث تلقیب در
و فرزدق لفظنک تصغیرنه دخی قیاس اولان فرزد اولمقدر زرا اسم لجن بش حروف اولسه و جمله سی حروف
اصول اولسه جمع و تصغیرنه حرف اخیری حذف اولنور لکن دالک مخبرجی تاه مخرجی اولوب و تاه حروف زباده دن
اولغه ماده مزبوره تاه قیاسله فاعلن حذفه اولی عذ اولندی و جمع و تصغیرنه یاه تعویض ایوب فرازق
و فریزق دخی دینور (الفریق) فرسک و زنده و مراد قیدر که ات شفتالوستنه دینور (الفرق) حرق و زنده
و (الفرقان) فالت صمیله ایچی نسنه آراسی آرمق معاسنه در بقال فرق بینهما فرقا و فرقا نا من الباب الاول اذا فصل
و قوله تعالی ﴿فیهما یفرق کل امر حکیم﴾ ای بقضی و قوله تعالی ﴿و فرأنا فرقنا﴾ ای فصلنا و حکیمان و قوله تعالی
﴿و اذ فرقتنا﴾ ای فلقنا و قوله تعالی ﴿فالقارقات فرقا﴾ ای الملائکة تنزل بالفرق بین الحق و الباطل و فرق
باشد اولان صاج بلوکلرینک بولنه دینور که مراد ار القیدر بقال بدا الشیب فی فرقه و هو الطریق فی شعر الرأس
و بر قوش امیدر و کتان بزنه دینور و بر اولجیک آدیدر که مدینه در معروفدر اوج صاع غلال استیعاب ایدر بونده
قصینله جائزدر علی قول قصینله اقصندر و عند البعض اون النی رطل و علی قول درت رطل استیعاب ایدر جعی
فرقان کلور بطنان و زنده بقال کاه بالفرق و هو مکبال بالندبة یسع ثلاثة اصع و یجوزک او هو افصح او یسع ستة
عشر رطل او اربعة ااطال « مترجم درکه بوراده نسخه درده او اربعة ارباع مر سوم اولغه غلط محضدر مطرز
مغربده اقوال عدیده تحریرند فصرکه و بعضهم بقول الفرق بسکون اراه اربعة ااطال عبارتی رسم الیلکه
صواب اولان بوراده اربعة ااطال عنوانیله اولمقدر و تهذیبه اوج صاع اون النی رطلی مستوعبر دیو مر سوم
اولغه ظاهرا مؤلفک اختلافه بانی ملایم دکدر زرا اصح اقوال اوزره صاع نبوی بش رطل و ثلث رطل اولغه
اوج صاع تمام اون النی رطل اولور مکر ججازی و عراقی اختلافه محمول اوله « و فرقی دیدکاری یارلمش چکرده
مالک اولتی معاسنه درکه دوده حلف ایدر کاسید کر بقال فرق الوجل فرقا من السباب الاول اذا مالک الفرق
شارح درکه کرچه مؤلفک سیاقندن ضمیر ملک اکا ارجاع اولتی متبادر در لکن صواب اولان قیون سور یسنه
راجع اولمقدر و فرقی قوش حدیثک معاسنه در بقال فرق الطائر فرقا اذا ذرق (القاروق) مبالغه در بغایت فرق
و فصل ایدن آده دینور بو مناسبتنه عمر بن الخطاب رضی الله عنه حضرت نرینه تلقیب اولمشدر حق ایله باطل
ما بینتی کال اوزره فرق و فصل ایلدیکنه مینی یا خودمکه مکرمه ده آفتاب اسلامی اظهار ایدوب ایمان و کفرک میانتی
فرق و فصل ایلدیکنه تلقیب اولندی و تریاق فاروق که جعی تریاق و مرکباتک اجنود افضلیدر مرض ایله صحت
بینتی فاروق اولدیکنه فاروق ایله متصف اولدی و فاروق بلق قورقی آده دینور کاسید کر (الفرق) قصینله

فوقرق و اودك اولمق كذلك قورقق معانسته در خوفدن قلى منصع اولمق ملاحظه سيله در بقال فرق ازجل
 فرقا من الساب ارايع اذا فزع وفرق صباح وقته دينور بامداد معانسته على قول فجر سو كوب صباح رينك
 آچلمسته دينور تقول بناسامر الى الفرقى اى الصبح نفسه اولفته واولك ديشرك ارالغى سيرك اولغه دينور بقال
 فى ثنياه فرق اى تباعد فيما بينها ودونك اياقربك بینه قبرى برى برندن آچق و ميدانلو اولغه دينور وات
 قسمنده فرق آلماسچنك بريسي آخربك اوزرينه حواله اولمق يعنى برطرفى بوكسك او برطرفى چوكك و باصق
 اولمقن عبارتدر و بوآت قسمنده مكاره او صافنددر « و خروس قسمنده فرق ايبي آرقى يعنى چتال اولمندن
 عبارتدر و برچك و صفالت نلارى سيرك اولغه دينور و پرده نبات آرو و طاغنى اولغه دينور معانى مذكورده
 فرق مصدر و اسم اولور و فرق دكرك موجه كبروب طالمق معانسته در بقال فرق ازجل فرقا من الباب ارايع
 اذا دخل فى الفرقى اى الموجه و غاص فيها و فرق ديدكارى مكبال ايله نسته ايجمك معانسته در بقال فرق
 الرجل اذا شرب بالفرقى اى بالمكيال المزبور (الفاروقه) و (الفروقه) صبوره و زننده و تشديد ايله جائزدر قورقق
 و بى زهره آدمه دينور كه اودك تعبير اولنور مذكور مؤنثه و صنف اولور بقال رجل و امرأه فاروقه و فروقه اى فزع
 و عند البعض فرق كه كشف و زننده و فرق كه ندس و زننده در و فروق كه صبور و زننده در و فروقه كه ملوله و زننده در
 و فروق كه فزوج و زننده در و فاروق و فاروقه يك قورقق شديد الفزع آدمه دينور و بعضر عندنده فرق ندس
 و زننده جبلى و طبيعى قورقق و اودك اولانه دينور و فرق كشف و زننده برنسنه دن خوف ايلش اولانه دينور
 (الفرقى) معند و زننده و (الفرقى) مجلس و زننده باشك تيه سنك اورنه سنه دينور كه صاحبك هر طرفه قورقق
 ايلديكى مجلدن عبارتدر يقسال بدا الشيب فى مفرقه و مفرقه اى وسط رأسه و هو الذى يفرق فيه الشعر و مفرق
 الطريق بولك نجه بولر آريلان يرينه دينور كه بول اغزى تعبير اولنور ججى مفارق در و معنه تقول
 و قفته على مفارق الحدبث اى و جوجه « مترجم ديرك بوراده مفرق معند و زننده كلديكى قياس اوزره باب
 اولدن اولديفته مبنى در و مجلس و زننده كلديكى باب نايدين دنجى و رو ديه مبنى در « كره مؤلف بونى ذكر ايلدى
 لكن امهات سار مده مشوئدر حتى مصباحه و فى لغه من باب ضرب عبارتله مر سومدر اتحق لغه عاليه او الماغله مؤلف
 اكالات اجيوب بوراده اشارته اكتفا ايلدى (الفروق) قعود و زننده بول چتال قمع معانسته در على قول بر خصوص
 ظهور ايدوب وجه و طريق يملك معانسته در بقال فرق له الطريق فروقا اذا اتجه له طريقان او اتجه امر صرف وجه
 و ناقه و ياخود قانجق مركبى بورى طومغله درد و تلاشندن طوره ميوب بر طرفه قاچوب كلك معانسته در بقال
 فرقت الناقه او الاثان اذا اخذها الخاض فذت فى الارض (الفارق) بورى طومغله در دندن باشى آلوب قاچوب
 كيدن ناقه ياخود مركبه دينور ججى فوارق و فرقى كلور ركع و زننده و بر مصابدين آريلوب بشقه جه كيدن
 مصاب قعه سنى اكا تشبهله فارق اطلاق ايدر (الافرق) بر آماجنى ديكرندن بوكسك اولان آته دينور
 يقسال فرس افرق اذا كانت احدى وركيه مشرقا على الاخرى و جتال ايكلى خروسه دينور بقال ديك افرق
 اى بين الفرق و ناصيه سى ياخود دلجيه سى چتال هيئنده آرقى اولان آدمه دينور بقال رجل افرق اى كان ناصيه
 اولجيه مفروقه بين الفرق و آقى خروسه اطلاق اولنور بقال ديك افرق اى ابيض « مترجم ديرك ظاهره الحلاقك
 و ججى افرق فى الاصل حشده حديث شريف سادر اولان خاصه لو ديك ابيضك و صنى اولوب ناسك كمال
 رغبترينه مبنى كثر استعماله كيده دك اسم منزله شايع اولمق ملحوظدر و خايه رينك ارالغى ميدانلو اولان قيوته
 دينور ججى فرق كلور فانك ضيبله و تك طمشاق آته دينور بقال فرس افرق اى ذو خصبة واحده و قولر رينك
 ارالغى ميدانلو و قولاجلو اولان آدمه دينور بقال رجل افرق اى الفلج (الفرفقه) فرجه و زننده او تترى پرا كنده
 بخش يره دينور بقال ارض فرقه اى فى نتهسا فرق يعنى اذا كان متفرقا و بعضر ديديكه فرق كشف و زننده خرده
 اولغله برك بوزينى او رتوب بوزيمان او تمه دينور بقال نبت فرق اى صغير لم يغط الارض (الفرفقه) جراه و زننده
 همز رينك امر كلربك آر القورى كشاده اولان قيوته دينور بقال شاه فرقه اى البعده ما بين الطبيين (فارقين) م م ي
 ماده سنده مذكور در يعنى ديار بكر اياكته بر بلده در كه ميا فارقين ايله متعارفدر (الافراق) همزه نك قضيله اموال
 ديدنه در بر موضعدر (فريقات) جهنيات و زننده عقيق مدينه ده بر موضعدر (فريق) زيروز زننده تها مده
 بر موضعدر (فريق) باى مشدده مكسوره ايله صغير و زننده بجر بر فربنده بر چول بيابان آيددر (فروق) فانك ضيبله
 ديار سعده بر موضعدر (مفروق) بر طاغلك آيددر و ابو عبد المسبح نام كسه نك اسميدر (فروق) صبور و زننده
 هجر نام بلده دن او تمه جده بر عقبه آيددر و قسطنطنيه شهرينك لقبدر « شارحك بيانته كوره مشرق و غرب ياخود

(بحرين)

بحرین بنزیرینی فاروق اولدینعه مینی در و بر موضع اخر اسمیدر (الفروقه) ملوله و زنده حرمت و ناموسه دینور
تقول انهنک فروقه ای حرمته و بو کرک یاغنه دینور نقول اطعمنا الفروقه ای شحم الکلبین (یوم الفروقین) ایام
عربدن بر یوم مرفدر (الفرق) فانک کسریه عظیم قیون و یجی و صغر و آهو سوربسته دینور علی قول بالکرجه
قیون و یجی سوربسته یاخود صاحبک نائب ایلدینی قیون و یجی سوربسته دینور یاخود بوزدن اکسک اولان
قیون و یجی سوربسته دینور و هر نسندهن بر بلوکه دینور یقال فرق منه ای قسم و صبیانندن بر طاشه یه دینور
وقی الأساس رأی اعرابی صبیانا فقال هؤلاء فرق سوء ظاهر امن بعد کثرت استعماله اسم اولمشدر و دو ملره علف
ایده جک چکر دک کلجه سنه دینور و باره نش یاخود فصله فصله آیرلمش نسندهن بر بارچه یه دینور یقال هذا
فرق منه ای فلق و طاغها اطلاق اولنور و یصم باره و تیده دینور و ذکرک طالع سنه اطلاق اولنور یقال اخذه
فرق البحر ای موجّه (الافراق) همزه تک کسریه قوشی صاغتنقی معناسنه در یقال افرق الطائر اذا اذرقه
رلوخسه خاتومه فرقه بدرمک معناسنه در یقال افرق النساء اذا اطعمها الفریقه و خسته صحته یوزطوتمقی
معناسنه در علی قول صافانقی معناسنه در بعضر عندمه افرق انسانه مدّه العمر بر دفعه عارض اولان علتندن
اواقته مخصوصدر بچک و قیرامق کبی یقال افرق المريض من مرضه اذا اقبل و افاق اوری اولایکون الافراق
الآفیا لایصیبک غیر مره و ناهه تک چکیلان سودندن مه سنه بر مقدارچه سود کلک معناسنه در یقال افرقت النافه
اذا رجع الیها بعض لیسها و دو ملری اتاج و التاج قیدلرینه دو شعیوب مرعاده ایلقی کبی حاکمری اوزره ترک انک
معناسنه در یقال افرق القوم ابلهم اذا خللوا فی المرعی لم ینتجوها ولم یلقوها (ذات فرقین) یاخود ذات فرق
فانک کسری و فصله بصره ایه کوفه یبندنه بلاد نجدیه بر یاصم بار اسمیدر (الفرقه) فانک کسریه بر مقدارینی
اخراج ایلدیکجه چاشمی قابل اولیان سود ایه طلو یاغنه و طلومه دینور و ناسدن بر بلوکه دینور چهی فرق کاور
فانک کسری و رانک فصله و بعض اشعارده افرقه اوزره جمعشدر و جمع الجمعی افراق کاور و صیفه منتهی
الجمعی افریق کاور یقال بدت فرقه من الناس ای طاعنه (الفریق) امیروزنده فرقه دن اکثر اولان طاشه
انسانی یه دینور چهی افرقا کاور و افرق کاور افلس و زنده و فروق کاور یقال جاه فریق من الناس و هو اکثر
من الفرقة « شارحک یسانه کوره فریق اسم جمعدر واحد و کثیره اطلاق اولنور (الفرقان) فانک ضحیه
مصدر درک ذکر اولندی و قرآن کریمه اطلاق اولنور حق و باطل و حلال و حرام یبذیرینی فرق ایلدیکچون مبالغه
مصدر ایه تمیبه اولندی و هر نسنده دینور که آنکه حق باطل و بینی فرق اولنه و نصر و عون معناسنه در
و دلیل برهان معناسنه در و صحیح و قته علی قول صغر هکامنه اطلاق اولنور و صبیانه اطلاق اولنور مراد فرق
مذکور کبی صبیان کروهی اوله جقدر فرقه کباردن مفرق اولدقیری تصور یله در پس بو معناده اسم جمع
نزلنده اولور یاخود فای مضمومه ایه فرق لغظندن جمع اعتبار اولنور و حضرت موسایه نازل اولان تورا
شریفه اطلاق اولنور و دریانک بولنوب آچلمسنه اطلاق اولنور افراق بحر معناسنه و منه قوله تعالی ﴿و اذا آتانا
موسی الکتاب و الفرقان﴾ ای افراق البحر (یوم الفرقان) که قرآن کریمه یعنی اشبو ﴿و ما انزلنا علی عبدنا یوم الفرقان﴾
الایه کریمه سنده و اقدر مراد یوم بدر درز بر احق ایه باطلی ابتدا فرق ایدن کوندر (الفرق) فانک ضحیه بو دخی قرآن
کریمه اطلاق اولنور فاروق معناسنه در نهایت فرقان ابلقدر (الفرقیه) کنبسه و زنده بر در او طعامدر که لوخسه
خاتون ایچون ترتیب ایلدر سو دایه خرماندن یاخود بریح و سائر خوب یاله سوددن ترتیب ایلدر که لیه اوله جقدر
و سوریدن کجه آریلوب بر طرفه طوغری چکلوب کیدن قیون بلوکنه دینور (الفراق) صحاب و زنده و (الفرق)
کتاب و زنده آریلغه دینور فرقه معناسنه که اسمدر و قری قوله تعالی ﴿هذا فراق بینی و بینک﴾ بالفتح (الفرقیه)
همزه تک ضحیه مغربه اندلس فار شوسنده و اقع بلاد واسعه تک یعنی بر اولکته تک آیدر « شارحک یسانه کوره افریقش
بن ابرهه نام پادشاه اسمیه سمجاد مصر ایه مغرب میانده در (المفرق) محسن و زنده یاورینی اولکته فراقه
اوغرامش ناهه دینور یقال نافه مفرق اذا فارقیها و لدها موت و مفرق الجسم کوده سی انترجه علی قول سموز
اولان انسان و حیوانه اطلاق اولنور که ضد اولور ایکیسنده دخی فرق ملحوظدر یقال رجل و فرس مفرق الجسم
ای قلیل اللحم او سیمین (التفریق) و (التفرقه) تکمله و زنده بری برندن آیرمق معناسنه در یقال فرقه تفریقاً و تفرقه
اذا بدده « مترجم درک ظاهر تفرقه تجربه کبی اسم مصدر ایکن مصدر منزله دخی استعمال اولمشدر زیرا تعجیل
وزنی صحیح اللام اولان باه و تنقله تسبیه و تزکیه کبی معتل اللام اولان باه مخصوصدر انهم و تفریق قورتمقی معناسنه
مستعملدر که شعورینی دماغندن بر اکنده ایلدر یقال فرقه اذا خوّفه (التفاریق) تفرقه تک یاخود اسم قلنان تفریقش

جعیدر آروجه نسته لره دنور و منه یشال اخذ حقه بالتفاریق ومن الامثال « انك خير من تفاریق العصا » بومثلی
 ابتدا اعرابدن غنیه نام عورت کنندی او غلته خطاب التشنیدر بیانی بودر که مز بوره نك بر او غلو وار ایدی
 شوکه شکاهی کبی بغایت بده سی ضعیف و نحیف اولوب لکن زیاده سیله بدخوی و بد مشرب و دائمًا همعالی
 اولان جوانلره او یوب اولاشور ایدی خلاصه آفت کبی بر معنا ایدی بر کون علی العاده منه بر دلو قنلوبه شر کبر
 اولوب او زرنه اوق ییلانی کبی هجوم ایلد کده اولدخی بر ضربه ایله کنندیسی خاکسار اید کده نصکره طوقوب انینی
 قطع ایلکله و الدهمی دینی اخذ ایلدی فی الاصل مبتلای قهر و فاقه ایکن دیت مرقومه حالته امتداد ایدوب
 بر مقدار جه رنوبته دسترس اولدی بعد مدته ینه برینه شر کبر اولقله اولدخی اخذ و قولانی قطع ایلدی ینه و الدهمی
 دینی اخذ ایلدی بر کونده بریسی دوداغنی قطع ایلکله آنکدخی دینی آلوب خلاصه او غلنک کویا که درهم
 درهم اتنی صامغله و افرجه ماله نائل اولوب او غلته مدح و شامه رضنده کلام مرقومی ایراد ایلدی یعنی ای او غل
 سن عصا باره زدن خیر لوسن زیر اعصا قطع اولدقدقه باره سندن کلک بیونه خلطه اولور و چوی و قازیق اولور
 و جوال قولینه پیکر جهک آناج اولور و آنک باشنه آغز شی کبی بر نسته پیکر لسه بسرک دوه بر ونسه لغی اولور و فاقه نك
 به سنه باغله یعنی آناج اولور و اگر عصا شجر دن کوندر شکنده قطع اولور سه هر شی بر کانه کوره اولور که مهره آه جق
 زنیور کدر و شقه لری تقریق اولور سه اوق اولور و اول او قتر تقریق اولدقدقه خطاه اولور یعنی اطفال ملعبه سی
 اولان خرده او قتر اولور بعده دیب چویسی اولور بعده ایلک اکیره جهک اولور بعده قریق چنیق کناد لری اولور که
 کناد چی آدن انب کناد لیه جهک نسته بوله من (مفرق النعم) ظریان تقیدر که ترکیده کوجن دید کاری بد رایحه
 جانور در بولده دومل و سار حیوانلر کیدر کن ار القرینه کیروب پدیری ضرر منه ارسال ایدر بغایت بد بوی اولقله
 حیوانلر تعفته تحمل ایدم یوب بر اکنده اولور (التفریق) تفعل و زنده و (التفریق) فاعل و فاعل کسری و رانک
 تشدیدیه بری بریدن آریلوب فرقه فرقه اولقی معنایسه در بقال تفریق القوم تفرقا و تفرقا ضد تجمع (الافراق)
 افعال و زنده تفریق معنایسه در بقال افتراق القوم یعنی تفریق « شارح دیر که بعضی تفریق ابدانه و افتراقی کلام
 و هو ایه تخصیص ایلدیلر لکن اصح اولان ایکینی بر در تکه مؤلف دخی تقریق ایلدی (الافتراق) افعال و زنده
 آریقی معنایسه در بقال تفرق عنه اذا انفصل (المنفرق) بیگ صمی و نونک سکونی و رانک فحیمه اسم مکان
 و مصدر اولور افتراقدن (التفریق) علایط و زنده ارسلانه دنور و ارسلانک قاره قولانجه دنور که بر وانک
 معریدر او کعبه سار جانور زری اذار ایدر کیدر و اولاق سور بیسیسه دنور که اکا بول دلالت ایدر بقال
 هو فرائق ای الذی بدل صاحب البرید علی الطریق « مترجم دیر که بر هانده بر وانک قره قولاق ایله و جرقه بی ایله
 و بر وانه کلک دید کاری بوجک ایله و فرمان شاهی ایله و به قره قولاق ایله مضر در (التفریق) قنغذ و زنده کوتو
 و کتر شیده دنور بقال شی « فریق ای ردی » (التفریق) تدحرج و زنده بر نسته فاسد و تباہ اولقی معنایسه در بقال
 تفریق الشی اذا فسد و حیوانک قولانی قالقوب دیک طور مق معنایسه در بقال تفرقت اذن البعیر اذا شخصت
 (الفتیق) قنغذ و زنده و (الفتیق) جنذب و زنده بسته معریدر که شام فسد یعنی تعبیر اولان میودر فند بک
 قرنداشیدر جکره و غم معده به و سانبویه و آغز رایحه سته بغایت نافه در « شارح ک بیان کوره عند البعض فسق
 ماده سندن مأخوذ در که عربدر (فستق) فانک و فانک ضمیمه مرو فضا سنده بر قره آدبدر (فستقه) فانک و فانک
 ضمیمه بر محبت تقیدر (الفسق) فانک کسریه و (الفسوق) فعود و زنده خدای متعالک امرینی ترک ایلکله
 عصیان ایدوب طریق حقدن خروج ایلک یا خود زنا و فحور ایلک معنایسه در بقال فسق الرجل و فسق فسقا
 و فسوقا من الباب الاول و الثانی و الحسام اذا ترک امر الله تعالی و عصی و خرج عن طریق الحق او فجر و قوله
 تعالی ﴿ انه لفسق ﴾ ای خروج عن الحق و قوله تعالی ﴿ فسق عن امر ربه ﴾ ای خروج و طوغری بولدن صابقی
 معنایسه در بقال فسق الرجل اذا جار یعنی عن قصد السبیل و نازه خرما قبوغندن طشره پور نیلوب چیمقی
 معنایسه در که مأخذ معانی اولقی منقولدر بقال فسقت الرطبة عن قشرها اذا خرجت (الفاسق) طریق حقدن
 خارج اولان آدمه دنور کرک اصلی و کرک غرضی اولسون بعضی عند نده معنای مز بوردن مأخوذدر و لفظ
 مزبور عربی خالص ایکن رجال جاهلیه نك مشهور و منظوم کلام زنده قطعا وارد اولسامشدر سیوطی مز هر ده
 دیدیسی فسق لغتی عرب مجرد خروج معنایسه استعمال ایدر ایدی بعده شارح سعادت البه دن خروج قاحش
 ایله خروج معنایسه نفل ایدوب بوجه اوزره خارج اولان کسه به فسق اطلاق ایلدی پس معنای مزبور
 اصطلاح شرعی اولور « مؤلفک مرادی معنای مز بورده استعمال عرب و اقع اولدی دیک اولور بوخسه خروج

(معنایسه)

مطلب

معانسه بپزنده مند اولدر نه فسق رطبه مثالی مرور ایلدی پس مزهرك تقریرنه کوره فسق رطبه مثالی
 مجرد تمثیل اولور لکن رافیک پانته کوره مخصوص صدر (الانساق) انفعال وزنده بودخی خرما قیو غندن طشره
 چیتقی معانسه در بقال انسقت ازطبه عن قشرها اذا خرجت (القسق) صرد وزنده و (القسق) سکیت
 وزنده دائماً فسق و فحور اوزره اولان آدمه دینور بقال رجل فسق و فسیق ای دائم القسق (القبسقة)
 مصغریه سیله فاربه اطلاق اولنور یوسندن اضرار ناس قصدیله خروج ایلدی کیچون قال الشارح ومنه الحديث
 ﴿ اقلوا القویسقة ﴾ و فی النهاية انه علیه السلام سمی القارة فویسقة پس اسم مزبور تسمیه نبوی اولور (فساق) قطام
 وزنده و (فسق) زفر وزنده حرف ندا ایله استعمال اولنور اولکی مؤنثه و ثانی مذکره مخصوص صدر ایکسیده
 معدولدر بقال یافساق للمرأة ای یافسقة و بقال هر رجل یافسق ای یالیا القاسق (الفسیق) بر آدمی فسقه نسبت
 ایلک یعنی اول فسقدر دیکدرکه تعدیل مقابلیدر بقال فسقه الحاکم ضد عدله (الفاسیقة) بر کونه صارق
 صارغفه دینور (الفسق) مشق وزنده قیریق معانسه در بقال فسق الشیء فسقا من الباب الاول اذا کسره
 و فسق یتک بکندن بر نوعدرکه دوکهرک و صاچه رک بک بک بکندن عبارتمدر بقال فسق الرجل فسقا وهو
 ضرب من الاکل فی شدته و بر آدمه دنیایق بک چوق توجه ایلکله دائماً دنیا ایله اوغراشوب اویناغه مشغول
 اولق معانسه در بقال فسقا الدنیا فسقا من الباب الثانی اذا کثرت علیهم فلعوبها (الفسق) قصیدله
 نشاط و شطارت معانسه در بقال فسق الرجل فسقا من الباب الرابع اذا نشط و بر نسته به نفس طامغلوب
 یعنی یاره یاره اولوب حرص ایلک معانسه درکه تحصیلنه شدت حرصندن نشأت ایلدر بقال فسق علیه اذا حرص
 و انشربت نفسه علیه و سکر دوب قاچقی معانسه در بقال فسق العبد اذا هرب و صغر و قیون قسنتک بونوزری
 ار الهی آچق و میدانلو اولغه دینور و حیوانک اوکده اولان مهزله کبروده اولان مهزری ار القری آچق اولغه
 دینور (الفسق) تفعل وزنده توتیع بالثوب معانسه درکه ثوبی صایغ قولتغندن آلوب سول اموزینه القا ایلکدن
 عبارتدر احرام محرم کبی بقال تفسق الرجل اذا توضع ثوبه (فاشوق) بخاری قضاسنده بر قره بدر (الماشقة)
 مفاعله وزنده ناکهانی برکسه اوزره چیقکه کلک معانسه در بقال فاشقه اذا باغته (القی) فانک قعی و فانک تشدیدله
 آچقی معانسه در قول فقتنه قما من الباب الاول اذا قضته (التقاق) صحاب وزنده و (القفاقة) صحابه وزنده
 و (القفاقی) و (القفاقه) فانک قحیله پهوده کوی و بریشان سخن احق و بیغز آدمه دینور بقال رجل فساق
 و قفاقه و قفاقی و قفاقه ای احق حذرة و قفاقی یاه و یعنی سوزه دینور بقال کلام قفاقی ای سقط
 (الفتققة) زلزله وزنده یک فقیر و خاکسار اولق معانسه در بقال فسق الرجل اذا افتقر مدقما و کویک
 قعی خوقندن اورمک معانسه در بقال فسق الکتاب اذا نبح فرقا و تکلمه یک در بنلوب تصنع ایلک معانسه در
 بقال فسق فی کلامه اذا نمر و قفقه الماء صویک صابر صابر فطره لری دوکیلوب آلمی صوتندن حکما بدر
 (القفوق) زنبور وزنده عقل و ذهن شعور معانسه در بقال مابه قفوق ای عقل و ذهن (قفاقه) صحابه
 وزنده بر قوش آدبدر جمعی فقاقی در هاسز (القفاقه) قهاکه اوغوز و سبکمز عورته دینور بقال امرأة قفاقه
 ای الحقی (الانفقا) انفعال وزنده بر نسته یاریلوب آبرلق معانسه در بقال انفق الشیء اذا انفرج (القلق) خلق
 وزنده یارمق معانسه در بقال قلق الشیء فلما من الباب الثانی اذا شقه و قلق یاریغه و چتلاغه دینور جمعی فلوقی در
 بقال فی رجله فلوقی ای شقوق و کرج مقوله سنه اورلمش در بیک توینی یولق معانسه در بقال قلق صوف الجلد
 اذا زعه نه که مرق دخی بومعنایه در (النفلیق) بودخی بر نسته فی یارمق معانسه در بقال قلق الشیء یعنی فلقه
 (الانفلاق) انفعال وزنده و (النفلق) تفعل وزنده یارمق معانسه در بقال فلقه فانفلق و تفلق ای شقه فانشق
 و تفلق نامی منجیب ایدجک مریده افراط و مبالغه ایله سکرتمک معانسه در بقال تفلق از رجل اذا اجتهد فی العدو
 حتی اعجب من شدته (الفالق) فلقدن اسم فاعلدر یاریجی معانسه و قوله تعالی ﴿ فائق الحب و النوی ﴾ ای خالقه
 اوشاقه یاخراج الورق منه بوراده خلق معناسی دخی فطرکی مجازدر و فائق بنو کلاب یوردنده بر موضعدر انده
 بر کویک صور اردر و فائق چیکنی یارمش خرماناچنه و صف اولور بقال فلق فائق ای منشق عن الطلع و اپنی
 تیه یاخود اپنی یوسک بر ار الغنده اولان الحقی اوتور اقلو دوزیره اطلاق اولنور قاله دخی دینور و منه بقال کان
 ذلك بفالق کذا یریدون المكان المنحدر المطین بین الربوتین (الفلقة) تمه وزنده دوتمک قولایغی التنده اشبو
 رسمه باصلش تمغابه دینورکه اور نسنندن برعود شق انلش حلقه دن عبارتدر (الفلوق) قولایغی التنده فلقه
 دیکدری تمغاباصلش دویمه دینور (الفلانی) فانک کسری و قحیله آخرک شقنه یعنی بر کوشه سنه دینور قول کلنی

دعا
 ۱

من فلق فيه ای من شمه یعنی بکا یارم آنز سویلدی و فلق آفت و داهیه به اطلاق اولنور و عمامه ده برقریه آدیدر
 و تعجب اولده جق امر عجیبه دینور یقال بآنی بالعلق ای بالامر العجب و یاری بولنش اناجک بر نصفندن دوزنش
 یاه دینور و ایکی بولنان چبوغاک هر شفته فلق اطلاق اولنور (الفلقه) فالت کسریه بودخی داهیه معناسنه در
 و برنسنه تک قرنسنه دینور یقال هذه فلقته ای کسرتیه و فلقه الجفنه آیرلش چناغاک نصفنه دینور یقال هذه
 فلقه الجفنه ای نصفها (الفلیق) امیر و زنده بودخی آفت و داهیه به دینور و امر عجیبه دینور و طاشده برقریه
 آدیدر و قولده بر طهرک اسمیر علی قول دوه نلک بیونک اوکنده بحر ای حلقوم قنده اولان دوزجه چخور ره دینور
 (الفلیقه) سفینه و زنده و (الفلقه) محمده و زنده و (الفلیق) سکری و زنده و نلده داهیه به دینور (الفلق) فختینله
 صبح و یامداد معناسنه در یا خود عمود صمبدن منشق اولان یعنی عمود شکلنده تمت اولان آیدندن و ضیادن
 عبارتیر یا خود فجر معناسنه در که صباح یری اغار و بآچینندن عبارتیر و منه قوله تعالی ﴿قل اعوذ برب الفلق﴾
 ای الصبح او ما اتلق من عوده او العجر و بعضی بونی شیوع مخلوق الیه تفسیر ایلدیله و عند البعض مراد چمن
 یا خود چمنده بر جاهک آدیدر و فلق ایکی تیه پسنده و افع العقیق او تور اقی دوزره دینور جعی فلقان کاور فالتک ضمیمه
 علی قول ایکی قوملق تیه پسنده و افع دوز و آجق میدانه دینور و طولمرغه دینور که زندانده مجرم یاغنه اوررن یقال
 مات الص فی الفلق ای فی مقطرة السجان مکتب خواجه لک فلقه لری بونددر که فلق مفرددر و چناق دیننده
 فلان سودقیه سنه دینور و منه یقال تحمیر ایا بن شارب الفلق و هو مایق من اللبن فی اسفل القدرح و اکتشیوب کسلس
 سوده دینور و منده عتر ناحیه سنده برقریه آدیدر (المتعلق) متفرق و زنده بودخی اکتشیوب کسلس سوده دینور
 (الافلاق) همزه تک کسریه بر امر عجیب پیدا ائک معناسنه در یقال الفلق الشاعر اذا اتی بالعجیب « شارحک بیانته
 کوره شعرا فسمتده بو وصف غالب اولشدن مضامین عجیبه و معانی نادره و غریبه اختراع ایدن شاعر بیلغه فلق
 اطلاق اولنور و افلاق آفت و داهیه احداث ائک معناسنه در همیشه اطلاق ماده سنه مرادفا استعمال ایدر
 یقال اعلق و افلق فلان اذا جاء بعلق فلق کاسیدکر (الافلاق) افعال و زنده بودخی امر عجیب پیدا ائک معناسنه در
 یقال اعلق الرجل اذا اتی بالعجیب و خلقی بجه کتور و جک درجه سکر تمکده چبالیوب مبالغه ائک معناسنه در
 یقال اعلق فلان اذا اجتهد فی العدو حتی العجب من شدته (علق فلق) زفروز نلده و خسه عشر کی مرکب اوله لری
 آفت و داهیه به اطلاق اولنور یقال جاء بعلق فلق ای بالداهیه (الفلیق) قبط و زنده یارمه شفتالو دینگری
 شفتالو به دینور که چکر دکنندن یاریلوب آریلوب تقول اکت فلقا ای خوفا فلق عن نواه (الفلق) معظم
 و زنده چکر دکنندن آریلوب فوریدلش یارمه شفتالو به دینور که ریحال مقوله سی یارلر (الفلیق) صیقل
 و زنده عسکره دینور جعی فبالق در یقال جاء بقلب عظیم ای عجیب عظیم و عظیم الهیکل آدمه دینور
 یقال رجل فلیق ای عظیم « مؤلف یله معرفی اولان فلیق لفظندن سکوت ایلدی که ایک فور دینه و آسقی تعبیر
 ایدک لری ایک قوزه سنه دینور کتب فقهیده بیع فامده مجتهده مسطوردر (التفلیق) تدحرج و زنده بر کسه
 سموز و یومری نومند اولقی معناسنه در یقال تفلیق الرجل اذا ضم و سمن و تماشا ایدن لری منجیب ایده جک ربه
 سکر تمکده جهد و مبالغه ائک معناسنه در یقال تفلیق الرجل اذا اجتهد فی العدو حتی العجب من شدته (المفلاق)
 محراب و زنده ذاتده آجقی و فرومایه اوله لری مفلس و مندوب کسه به دینور یقال رجل مفلاق ای دنی رذل قلیل
 الشی یعنی معدم (فلق) عنب و زنده نساور قضا سنده برقریه آدیدر (الفلاق) غراب و زنده و (الفلق) فلق
 صبور و زنده نیرلش سوده دینور که مراد سودکسی اوله جقدر صورتقه نیری کی یقال ابن فلاق و فلق
 ای متعین (الفلاق) کتاب و زنده سودک اکتشیوب کسلسنه دینور و فلاق فالت کسری و ضمیمه یارلش مورطه
 یار سنه دینور (الافلاق) همزه تک قصیه فلق جمیدر که یارلش مورطه یار سنه دینور یقال صار البیض فلاقا
 و افلاقا ای متفلقا (الفلقه) تمامه و زنده برنسنه دن آریلان یاره به دینور یقال فلاقه آجر ای قطعه منده جعی
 فلاق در هامز (الفلقاه) جراه و زنده هم سنک دلیکی واسع قیونه و صفا اولور یقال شاه فلقاه الفسرة ای و اسعنها
 (الفلیقه) سفینه و زنده آزجه صاچه دینور یقال فی رأسها فلیقه ای قلبه من الشعر (الفلقان) عثمان و زنده آجق
 و آشکاره بلان سوزه دینور یقال جاء بالفلقان ای الکذب الصراح (الفنتق) قفد و زنده بولرده بایش خانه
 و کار بانسرایه دینور تقول ولنا الفنتق ای خان السبیل (الفندق) قفد و زنده فندق کی فندق تعبیر اولان بمشه دینور
 و بولرده اولان خانه و کار بانسرایه دینور فنتق کی « شارح در که فنتق و فندق شول خاند که بولر اوزره یارلر غریبا
 و ابناه میل اجرتیز اکا قوزلر و مصبرمه نام قصیه قرینده بر موضع آدیدر و بر محدث لقبدر (فندق الحسین)

بر موضعی (الفندق) مصغر بنام سبله حلب قضاسنده بر موضع آیدر (الفندق) فأنك ضمیمه حساب دفترینه
 دینور بقال احضر الفندق ای صحیفه الحساب « شارح دیر که فندق روزی پنج دینگر بدیر که ارباب دیوان روزنامه
 نمیراند کاری دفتر اوله جقدر (التنقیق) امیر وزنده مدینه قربنده بر موضعی وشول بغوره دینور که بغایت کریم
 و نجیب اولغه اصلا کند بنه تحمیل کنی حالته ریخ و انا اولنیوب و اوزرینه رکوب اولنیه جعی فنیق در کتب
 وزنده و جمع الجمعی افناق در (القبیقه) سفینه وزنده فراره به دینور که طرف معلومدر جعی فانیق در (الفنیق)
 ضمیمه و (المفاتیق) محراب وزنده وجودی تر و نازک و نازنده محبو به به دینور بقال جاریه فنیق و مفاتیق ای
 منعمه و فنیق سموز و نولو کتبیج نافه به دینور بقال نافه فنیق ای قبه سمینه (الافناق) همزه مک کسریه فقر
 و عینده ایکن ناز و نعمه نائل اولق معناسنده بقال افنیق الرجل اذا تم بعد بؤس (التنقیق) تفعلیل وزنده
 ناز و نعمته پرورده الملک معناسنده بقال فنیق فلانا اذا نعمه (التنقیق) تفعل وزنده ناز و نعمته پرورده
 اولق معناسنده بقال تنقیق الغلام اذا تم (المفاتیق) اسم فاعل بنام سبله خوش و نازک و ملازم دیر لکه دینور
 بقال عیش مفاتیق ای نام (فوق) فأنك فنیق و واولک سکونیه جهات ست اقسامند بر نسنده مک اوسته
 دینور که تحت مسابلیدر اسم و ظرف اولور و هر حاله مبنی در یکن بر کده به مضاف اولسه عرب اولور
 مؤلفک بصارنده بیانه کوره فوق کلمه می مکانه و زمانده و جسمده و عددده و رتبه و منزلده استعمال اولنور
 و بر قاج نوع اوزره مستعمل اولور از جمله علو معناسنده نحو قوله تعالی ﴿قل هو القادر علی ان یرثکم
 حذاق من فوقکم و من تحت ارجلکم﴾ الابه و صعود و حدور اعتباریه استعمال اولنور نحو قوله تعالی
 ﴿فان کن نساء فوق النین﴾ الابه و کبر و صغر جهت زنده استعمال اولنور نحو قوله تعالی ﴿ان الله لانسحب
 من الاما بعضه فا فوقها﴾ الابه اشار ما فوقها الی العنکبوت و کاهجه فضیلت دنیوت و اخرویه اعتباریه اولور
 و غیر و غلبه اعتباریه استعمال اولنور انهی « و قوله تعالی ﴿مثلا ما بعضه فا فوقها﴾ ای فی الصغر و قبل فی الکبر
 و فوق و فوق حساب وزنده مصدر اولور شرف و فضیلتده سارّه غالب و سر بلند اولق معناسنده بقال فاق فلان
 اصحابه یفوق فوا و فوا اذا علام بالشرف و اولق کریمی قیرمی معناسنده در نقول فقت السهم فوا اذا کسرت
 فو قه و اولق کزی اکتک با و افاتیق معناسنده در کاسید کر (القواق) غراب وزنده بر آدمی انجریق طوتمی
 معناسنده در معده در ریخ متفوق اولور بقال فاق الرجل فوا من الباب الاول اذا شخصت الریح من صدره
 و فوق و فو فوق فعود وزنده بدن جان چیتمی اوزره اولق علی قول اولق یاخو دجان و بر مک معناسنده بقال
 فاق بنسه فوا و فوا و فوا اذا کانت علی الخروج اومات او جاد لها و نافه مک مه منده فیه بر تکم معناسنده بقال
 فاققت النساقه اذا اجتمعت الثقیقه فی ضرعها و فوا انجریق علته دینور حالت نزعده بعض محتضره عارض
 اولور و صدر دن یعنی معده دن فی اختیار یوقری چیقان ر بجه دینور که بودخی انجریق اوله جقدر اولکی علندر
 ثانی عارضدر معده متآدی اولدیغی نسنده دن قاجوب منقبض اولسبله مودنی فی دفع ایچون منبسط اولسندن
 مرکب بر حلاتدر بعض اختلاف سموز اولان فواق ماده سنده بیان اولندی بقال اخذه القواق و هو الذی یاخذ
 لمحتضر عند الزرع و از ریخ الی تشخص من الصدر « مترجم دیر که فواق استیلا ایلدکه ایکی بر مقبله برونی طو توب
 صولغنی قبض ایله شویله که آخر رمق کر نه سنه و از مابذنه تعالی مندفع اولور انهی « و فواق ایکی صاعک از الفی
 اولان وقت دینور مثلا نافه فی بر مقدار صاعده قد نسرکه ترک ایدرل یور یسی بر مقدار جده اموب اند نفسکره بنه
 صاعارز ایشنه بو ایکی صاعک مابذنه فواق درلر بونده « حساب وزنده دخی جاژدر و عند البعض فواق مددی
 صاعان کسه مک صاعار کن الی آجوب بو مدینغ مک مابذنی اولان و قندن عبارتدر جعی افوقه کلور اشر به وزنده
 و آفقه کلور قلبه و بو آدر قیلندندر که مقلوبدر بقال ما اقام عنده الآفواق نافه ای مابذن الخلیقین من الوقت
 او مابذن فنیق بد الخالب و قبضها علی الضرع و اندامی سلکی و مضطرب اولان اوزون آمده دینور کاسید کر
 (الفاتیق) هر نسنده مک کریده و اعلاسنه اطلاق اولنور بقال شیء فاتیق ای خیار و یون ایله باشک بقشدینی بره
 دینور بقال ضرب فاقه و هو موصل العنق و الرأس (القواقه) قصاکه ادبیه خطبایه اطلاق اولنور که ادب و بلاغده
 سارژدن سر بلنددر فردی فاتیق در بقال هر فو قه ای ادبیه خطبایه (الفاتیق) طعامله طولو کاسه به دینور « شارح
 بیانه کوره اصلی فوق ایدی فصیحیله و طبع اولنقش زینون یاغنه دینور و صحرا به دینور و بر ارضک امیدر و بنیه
 و اندامی سلکی و مضطرب اوزون آمده دینور و بر صو قوشی آیدر که بونی اوزون اولور و فاق مصدر اولور
 فوق کنی بونکده اصلی فوق در فصیحیله کاسید کر و اولق کزی اکتیک علی قول افاتیق معناسنده در بقال فاق السهم

بفاق قافا و فوفا اذا مال وانكسر و بواب رابعه ندر كاسيد كز (القوق) فانك ضميه بو دخي اندامي مضطرب
 سلخي اوزون آدمه دنور و فوق الذكر آلت ناسلك باشنه اطلاق اول نور اوق كز بنه تشبيهه و فوق طريق اوله
 دنور كه مسلوك اولان طريق اوله جقدر يقال اخذ فوق الطريق وهو الطريق الاول و بر سمنه
 بردن اوق سر چكه اطلاق اول نور كوياكه بر كز دن آلتش اولور تقول رامينا فوفاي رشقاوينه اوق كزي معناسندن
 ماخوذا اوله رقي بر آدم بر دوزه به كيدوب بر دخي كير و دنوب كلسه مالر تاعلي فوفا در لرمضي ولم يرجع معناسنه
 و فوق بر قوش آيدر و فون كلامدن بر فنه اطلاق اول نور و منه تقول لرجل اذا اخذ في فن من الكلام خذني فوق
 احسن منه اي في فن و هورنك فرجه اطلاق اول نور و لسانك او جنه علي قول اغزك يار بغنه و شكافنه دنور و اوق
 كز بنه دنور كه اوقه كز بنه ندر جك كز بنه بعضر عندنه فوفا ن تنيه بنه سبله ز نمتان يعني اول كز نكلت ايكي
 طر فنده اولان در سكره دنور كه هر بر بنه فوق در لرجي فوق كاور صرد و زنده و افواق كاور و فقي كاور كه
 فوق لفظندن مقلوب بدر فانك ضمي و الفك قصر به (ذو القوق) مفروق ابو عبد المسبح نام كسه نك فلجك لتيدر
 و فوق سلفه روم شاهزادن بر نيك اسميدر كه دنابير فقيه اكا منسوبدر باخود صواب اولان قافين ايله اولقدر
 (القوقه) فانك ضميه بو دخي اندامي مضطرب اوزون آدمه دنور و اوق كز بنه دنور (القيق) فانك كسر به
 بو دخي خلقتي مضطرب سلخي اوزون كسه به دنور (القياق) غراب و زنده فوق معناسنه در (الفاقة) قرو احتياج
 معناسنه در كه آدمه استيلاء و قهر ايدر بو دخي فوق ماده سننددر يقال اخذته الفاقة اي الفقر و الحاجة (القوقه)
 جراه و زنده شول بگره به دنور كه دمور نك هر ديشنده ايكي فوق اوله يعني اوق كزي كي ايكي كز نك اوله يقال
 بحالة فوفا اذا كان لكل سن منها فوفا و سيوري او جولو ذكر باشنه اطلاق اولور يقال كز نك فوفا اي المحترمة
 الظرف (الافوق) احق و زنده كزي قيرلس اوقه دنور يقال سهم افوق اي مكسور (القوق) فقيتيله
 اوق كزي اكيك ياخود قيرلي معناسنه در بعضر دديكه بونك فعل باب رابعه ندر يعني في الاسل فاق السهم
 بفاق قافا و فوفا صيد سننددر خاف يخاف كي بعده رفع التباس ايجون و اوي نحر بك اولنوب حذر بخرجه اخراج
 اولندي زيرا بو فعل باب رابعه ندر فيقال فاق السهم بفاق قافا و فوفا بالتحريك اذا مال وانكسر كما ذكر (القبقة) فانك
 كسر به ايكي صاغم اراسنده مدهه مجتمع اولان سودك اسميدر ججي قيق كاور هامز و فيق كاور عنب و زنده
 و قبقات كاور فانك كسر و مديله و افواق كاور و جمع الجعي افواق كاور و قبقة الضمعي قبا قوشلغه اطلاق اول نور
 تقول اقبقة قبقة الضمعي اي ارتقاها و افواق صحابه جمع اولان شول بعمور لره دنور كه ساعه بعد ساعه ياغار اوله
 يقال صحت السماء افواقها وهي ما اجتمع في السحاب من ماء فهو بمطر ساعة بعد ساعة و افواق الليل كيه نك
 اكثر وقتنه اطلاق اول نور تقول خرجنا بعد افواق من الليل اي اكثره (افيق) امير و زنده بنده بر قبه آيدر
 و دمشق ايله طبريه بننده بر بلده آيدر آدمه بر عقبه وارد كه اخبار ملاجده ذكر ايدر نامة همزه سز في در لرجي
 حضرت عيساك عقبه مزبور به ده زولري مرويدر (الافاقه) همزه نك كسر به اوق كز بنه كز بنه ندر نك
 معناسنه در تقول اوقت السهم الفاقة اذا وضعت فوفه في الوتر و تقول اوقته ايضا بالقول و اما افوقه فنادر
 و افاقه نامة نك مدهسته ذكر اولنان فيقه بر نكهم معناسنه در يقال افاقت الناقة اذا اجتمعت القبقة في ضرعها
 و خسته به صحت ياخود خسته صحنه دو نك يعني صاناق معناسنه در اجتماع فيقدهن ماخوذا در يقال افاق
 المريض من مرضه اذا رجعت الصحة اليه او رجعت الى الصحة و تقطع و قلند نصركه زمان اجوز لقي بولقي اولقي
 معناسنه در يقال افاق الزمان اذا اخصب بعد جذب و راحت و آسائش معناسنه مستعملدر يقال ماله افاقة اي
 راحة و ايكي صاغم بننده ديك نوب آرام املك معناسنه در يقال افاق الحالب اذا اراح بين الحلبتين (المفقي)
 جيب و زنده و (المقبقة) هايه مدهسته فيقه مجتمع اولمش نافه به دنور ججي مضابوق در و مفقي مغالقي
 معناسنه در كه مضامين مجيبه ابداع ايدن شاعر دنور يقال شاعر مفقي اي مفقي (الاستفاقة) بو دخي خسته
 صحت بولقي معناسنه در يقال استفاق المريض من مرضه يعني افاق و نافه في بر مقدار فاصله و بر درك ازالقي
 ازالقي صاغم معناسنه در يقال استفاق الناقة اذا حلبها فوفا فوفا و منه تقول استفق الناقة اي لاحتلبها
 قبل الوقت يعني نافه في مدهسته سود مجتمع اولز دن اقدم بجهله ادوب صاغمه و شرابدين فراغت ادوب
 هوشيار اولقي معناسنه مستعملدر يقال ما يستفيق من الشراب اي ما يكفنه مؤلفك مرادي شرابي ترك الملكه
 هميشه آبي اولقدر صحاحده استفاق من سكره عنوانده اولغه سرخوشلقدن آلفي ديمك اولور و في الاساس
 هودمن لا يستفيق من الشراب و او يقودن كوز آچلبوب هميشه او بور اولقي معناسنه مستعملدر و منه يقال

(رجل)

رجل مستعرب ای کثیر النوم استفاقة ناقة معنساندندر (التفویق) اوقه کر یا معنی معنساندندر بقال قرق السهم
اذا جعل له فواقا ودوه کوشکنه اراق اراق سود ایچورمک معنساندندر بقال قرق الراعی التفصیل اذا سقاء الاین
فواقا فواقا (المعوق) معظم وزنده آرزجه آرزجه اکل و شرب اولنان مأکول و مشروب به دینور (التفوق) تفعل
وزنده برکسه اوزره یوسکنمک معنساندندر کرک حسی و کرک معنوی اولسون بقال تفوق علی قومه اذا ترقع
ودوه کوشکی سودی اراق اراق ایچمک معنساندندر بقال تفوق الفصیل اذا شرب الاین فواقا فواقا و ناقه
اراق اراق صامغی معنساندندر بقال تفوق النساقه اذا حلبها فواقا فواقا (الانقباق) انفعال وزنده دوه
زیاده سیله آریقلوب هلاک اولمق معنساندندر بقال انقباق الجمل اذا هزل و هلاک و اولمق کزی قریق معنساندندر
بقال انقباق السهم اذا تکسر فوقه (الانقباق) انفعال وزنده فقیر اولمق یاخود انجترق استیلاسیله اولمق
معنساندندر بقال انقباق الرجل اذا افتقر اولمق بکثرة الفواقا (الفهق) نهق وزنده و فحینهله جائزدر کرکی کبی
طولمق معنساندندر بقال فهق الینه فهقا من الباب الرابع اذا امتلاء و برآمدک فهقه سینه اورمق یا طولمق
معنساندندر بقال فهقه فهقا من الباب الثالث اذا اصاب فهقه (الفهقه) حمزه وزنده بیونک آرقه کیکنه بشدیکی
یرک یا ننده اولان کیبکه دینور که او کورغه کیکلرینک اولنکی اوله جقدر علی قول بیونک ایچ یوزنده باشد بشدیکی
یرک یا ننده سماع اوزرندن کوچک دل اوزر حواله اولان کیبکه دینور (الفاهقه) عقبنده قانروان اولان طعنه به دینور
علی قول فهقه اوزره باصیلان داغمو صفا اولور کیه لفظنه و صفا اولور تقول رأیت علیه فاهقه ای طعنه تفهق
بالدم ای تصبب او هی کیه علی الفهقه (الفهق) صبیل وزنده واسع نسینه به دینور بقال حوض فهق
ای واسع و سودی یک چوق ناقة به دینور بقال ناقة فهق ای صقی (المفهاق) بحر اب وزنده صوتی فراوان
قبیره دینور بقال بثر مفهاق ای کثیره الماه (الافهاق) همزمنک کسریه طولدرمق معنساندندر بقال افهق
الاناه اذا مله و دونه ک فهقه دبکری داغ باصیق معنساندندر بقال افهق البعیر اذا کوا الفاهقه
و بر نسته فراوان اولمق معنساندندر بقال افهق البرق و غیره اذا اتسع (التفهق) تفعل وزنده و (الانفهاق)
انفعال وزنده یونزده بر نسته فراوان اولمق معنساندندر بقال التفهق الشی اذا اتسع (التفهق) تسعیل وزنده
کلامه تمق ایده رک ذکر من جمیع معنی کبی یک جوق سونک معنساندندر بقال تفهق فی کلامه اذا تطع و توسع کابه
ملا به غه یعنی طولدرمق معنساندندر اولان فهق لفظندن مأخوذدر (القیق) فاک تفحیله طاوغاک صوتندن
حکایه در که مراد طولتدوده چاغر مسندن حکایه اوله جقدر و فقیق مصدر اولور جان و برمک معنساندندر بقال
فاق الزجل فقیق فهقا اذا جاد بنفسه لفة فی فوق (القیق) فاک کسریه دنیایی محیط اولان طاوغاک اسمیدر
شارحک بیانته کوره قاف ایله فقیق مصفیدر و فقیق یک اوزون آده دینور و بر موضع آدبدر (الافاقه) همزمنک
کسریه شاعر مفلق اولمق معنساندندر بقال افاق الشاعر اذا افلق و یوماده زبانه و او به در تنه که ذکر اولندی
(افیق) امیر و زنده آفا ذکر اولنسان عقیددر **فصل القاف** (التریق) جنذب وزنده کر به فارسی
معربدر که بقال دکانته دینور و اما ابوحنان العنبری نام شاعر اشبو « یا ابن رفیع هل لها من مفیق ما شربت
بعد فلیب القریق » بننده واقع قریبندن مراد بعینها بصره شهر بدر پس قریق بصره ک دخی اسماسندن
اولور (القریق) جنذب وزنده کرته فارسی معربدر که کردی و بولدهده خرغه تعبیرا شکرکی لباسه دینور
(القرطقه) درجه وزنده کردی کیدر مک معنساندندر (القرطق) تدرج وزنده کردی کیک معنساندندر
تقول قرطقه فخرمق ای البسات القریق ایاه ثلبس (القریق) کتف و جبل وزنده الایامی کبی دوز و همواره
مکانه او به دینور بقال مکان و قاع قریق و قریق ای مستو و قریق فحینهله دوز اولدرده یاخود ابراق بیابانزده سیرانمک
معنساندندر بقال قریق الرجل قرقان الباب الرابع اذا سار فی القریق اوفی المهامه (القریق) قریق وزنده طاوق سینه دینور
(القریق) قافک کسریه کتر صوتیه و تسیددینور بقال هو من قریق ای اصل ردی و عادت و آیین معنساندندر بقال له
قریق حسن ای داب و عاده و صغار نامه دینور پس مفردی قرقه اولور بقال هو من قریق الناس ای من صغارهم
و ستر دبکری لعبه دینور که ترکیده طفورجن او یونی دبکری بدر مربع الشکل اوله رقی یکرمی درت
جزکیلی خانهل طرح ایدوب خرده طاشل ایله اوینارل صورتی بودر و سدر سکر وزنده سه در معربدر که
اوج قبولی دیکندر و فی النهایه و فی حدیث ابنی هریره **انه رما را هم یلعبون بالقرق فلاینهاهم** (القریق)
صبور وزنده صمان ایله همیر بننده بر وادی آدبدر (قریق) زبیر وزنده موضع من بور یا ننده بر موضع
اسمیدر (القققه) قحانه غراب اهلبیه دینور که اولدره بسلمان قرغه زدر و چو جوق حدیثه دینور ققه دخی دینور

فصل القاف

